



Baština Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

LJETOPIS knj. I

1970

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/items/25e7a655-8e13-4d95-86c5-8c55bf8d1a4e>

Preuzeto s Baštine Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/>

LJETOPIS
NAUČNOG DRUŠTVA
BOSNE I HERCEGOVINE
1952—1966. GODINA

Knjiga I

Sarajevo
1970

LJETOPIS
NAUČNOG DRUŠTVA
BOSNE I HERCEGOVINE
1952—1966. GODINA

Knjiga I



Sarajevo
1970

Pripremio i uredio
Akademik Ethem Čamo



IZDALA
AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

S A D R Ź A J

	Strana
I. UMJESTO UVODA	5
II. NORMATIVNI AKTI NAUČNOG DRUŠTVA NR BOSNE I HERCEGOVINE	
1) Zakon o Naučnom društvu NR Bosne i Hercegovine . . .	23
2) Ukaz o imenovanju prvih članova Naučnog društva . . .	25
3) Statut Naučnog društva	26
4) Pravilnik o radu i poslovanju Naučnog društva	30
5) Rješenje o određivanju stalne mjesečne nagrade redovnim članovima Naučnog društva	33
6) Rješenje o osnivanju Balkanološkog instituta Naučnog društva	34
7) Pravila Balkanološkog instituta	35
8) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Naučnom društvu	38
9) Statut Naučnog društva	39
10) Rješenje o osnivanju Centra za balkanološka ispitivanja Naučnog društva	45
11) Privremeni pravilnik o izdavačkoj djelatnosti	46
12) Pravilnik o izdavačkoj djelatnosti Naučnog društva	48
13) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Naučnom društvu	54
III. IZVJEŠTAJ O RADU NAUČNOG DRUŠTVA	
1) Izvještaj o radu podnesen Skupštini održanoj 17. III 1953. god.	59
2) Izvještaj o radu u periodu od 17. III 1953. do 15. II 1955. god.	64
3) Izvještaj o radu za period od 15. II 1955. do 29. V 1956. god.	70
4) Izvještaj o radu za period od 29. V 1956. do 7. V 1957. god.	80
5) Izvještaj o radu za period od 7. V 1957. do 20. V 1958. god.	87
6) Izvještaj o radu za period od 20. V. 1958. do 14. IV 1959. god.	98
7) Izvještaj o radu za period od 14. IV 1959. do 23. V 1960. god.	111
8) Izvještaj o radu za period od 23. V 1960. do 1. VI 1961. god.	126
9) Izvještaj o radu za period od 1. VI 1961. do 31. III 1962. god.	142
10) Izvještaj o radu za period od 1. IV 1962. do 31. III 1963. god.	162
11) Izvještaj o radu za period od 31. III 1963. do 22. VI 1966. god.	176
IV. BIOGRAFIJE I BIBLIOGRAFIJE UMRLIH ČLANOVA NAUČNOG DRUŠTVA	
1) Riste Jeremića	187
2) Henrika Barića	201
3) Hamdije Kreševliakovića	207
4) Blagoja Kovačevića	239
5) Dimitrija Sergejevskog	245
V. TABELARNI PREGLEDI	
1) Pregled broja članova Naučnog društva	255
2) Pregled sastava Predsjedništva i Nadzornog odbora	256
3) Pregled ostvarenih prihoda i rashoda	258
4) Pregled izdavačke djelatnosti	259
5) Pregled stanja knjižnog fonda Naučnog društva	260



Štampa IKP »Svjetlost«, Sarajevo, Pogon štampe
Za štampariju: graf. inž. Sulejman Fejzagić

I

UMJESTO UVODA

Sa sigurnošću se može reći da će istoričari period razvoja naše zemlje od oslobođenja naovamo označiti kao vrijeme najprogresivnijih kretanja i ostvarenja u istoriji naših naroda, posebno Bosne i Hercegovine. Jedinstven po dinamici, intenzitetu i tempu razvoja, kao i uspjesima postignutim u svim oblastima društvenog i privrednog života — naš dosadašnji razvitak u cjelini predstavlja izraz kondenzovanih napora, odlučnosti i htjenja radnih ljudi naše zemlje da vjekovnu, istorijski uslovljenu zaostalost stvaralačkim radom što prije prevaziđu i stvore što povoljnije uslove za brži razvoj proizvodnih snaga i socijalističkih društvenih odnosa.

Duga, teška i mukotrpna prošlost pod raznim osvajačima ostavila je u nasljeđe mnoge teškoće, zaostalost i bijedu na ovom našem bogatom tlu na kome živimo. Jedino narodnooslobodilačka borba i socijalistička revolucija mogle su da otvore i podstaknu ovakav, duboko revolucionarni, preobražaj našeg društva u cjelini, da oslobode i razviju društvene snage koje, uključene u brojne tokove našeg razvitka, snažno ispoljavaju svoje stvaralaštvo i pišu najsvjetlije stranice naše novije istorije.

Združeni i zbratimljeni s drugim narodima naše socijalističke zajednice, narodi Bosne i Hercegovine danas slobodno stvaraju i razvijaju svoju individualnost. Stoga je sasvim shvatljivo da se ovaj period socijalističkog razvoja posebno ističe snagom činjenica koje govore o uspjesima i dostignućima na svim poljima društvenog i privrednog života.

U stvaralačkom hodu radni ljudi naše zemlje, sa vjerom i pouzdanjem u svoje snage i snage društva u kome žive i u kome su oni nosioci, kreatori i korisnici materijalnih i duhovnih vrijednosti, organski su povezani sa svim onim što se oko njih zbiva. I upravo u ovakvom društvu, u kome se ovaploćuju težnje i vizije brojnih generacija, oni vide garanciju za ljepši i srećniji život, za svjetliju i sigurniju sutrašnjicu. Zahvaljujući tim i takvim odnosima, u našoj zemlji mogli su se postići tako veliki uspjesi, koji su iz osnova izmijenili, i iz dana u dan sve više mijenjaju lik naše Republike i naše zemlje uopće.

Dubina i širina materijalnih i društvenih procesa koji se intenzivno odvijaju u našoj Republici u punoj mjeri se odražavaju i na području obrazovanja, nauke i kulture. Logična je činjenica što se upravo u ovom vremenu nižu značajni događaji i bilježe novi, ranije posve daleki datumi u našoj kulturnoj istoriji.

Zato će i 2. juli 1951. godine, dan kada je Narodna skupština Narodne Republike Bosne i Hercegovine donijela Zakon o Naučnom društvu Bosne i Hercegovine, ostati u analima naše kulturne istorije kao veliki datum.

Odluka o osnivanju Naučnog društva proistekla je iz spoznaje da za brži i smišljeniji razvoj proizvodnih snaga i socijalističkih društvenih odnosa nauka i naučna misao uopće, kao i svestrana primjena tekovina nauke i dostignuća ljudskog uma sve izrazitije postaju neophodan uslov razvoja savremenog društva i bitan faktor društvene reprodukcije. To je nedvosmislen izraz spremnosti i sposobnosti našeg društva da njeguje i razvija nauku i naučnu misao i da rezultate naučnog rada što dosljednije primjenjuje u svakodnevnoj praksi, u kojoj nauka ima posebno mjesto i veliku ulogu, naročito kao faktor humanizacije ljudskog rada i međuljudskih odnosa. Očividno je da naučna saznanja i tekovine kulture i civilizacije, kao jedno od mjerila općekulturnog nivoa, sve više postaju svojina i aktivan činilac svijesti svih građana naše socijalističke zajednice.

Opravljanost osnivanja Naučnog društva ogleda se i u tome što je naše društvo u cjelini, a u njegovim okvirima posebno naša Republika, ostvarilo značajne promjene u svim oblastima društvene i privredne djelatnosti i što današnji stepen razvijenosti, kao i nužnost daljnjeg stalnog unapređivanja i razvijanja samoupravljanja i jačanja njegove materijalne baze, kao bitne pretpostavke ubrzanijeg razvoja, sve više ističu funkciju nauke kao presudan faktor u uvođenju savremene organizacije proizvodnje, tehnologije razvoja i efikasnosti u radu društvenih djelatnosti i izvan proizvodnje.

Realna u ocjeni mogućnosti i potreba, odlučna i jasna u trasiranju razvoja Republike, Skupština NR BiH je jednoglasno donijela Zakon o Naučnom društvu, kao najvišoj kompleksnoj naučnoj organizaciji. U to vrijeme na području naše Republike uspješno su djelovali: Pravni, Medicinski, Poljoprivredno-šumarski, Tehnički, Filozofski, Veterinarski i Ekonomski fakultet u okviru Sarajevskog univerziteta, zatim veći broj naučnih i kulturno-umjetničkih institucija, a Zemaljski muzej, do rata jedina kompleksna naučno-kulturna institucija u Bosni i Hercegovini, bilježio je 62. godinu svoga postojanja i bogate naučne i kulturne aktivnosti.

Ako se ima u vidu činjenica da u Bosni i Hercegovini sve do oslobođenja, osim Muzeja, nije postojala nijedna naučna institucija, da nije bilo viših i visokih škola i fakulteta, ni sličnih institucija u oblasti umjetnosti, da je većina stanovništva bila nepismena, da i pored bogatog kulturnog nasljeđa nije bilo ustanova koje bi sistematski i organizovano izučavale i razvijale razne oblike kulturnog života, da je Bosna i Hercegovina po broju stručnjaka, posebno naučnih radnika, bila izrazito deficitarna, tek tada se u pravom svjetlu mogu sagledati značaj i veličina tekovina narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije. U ovom periodu u Bosni i Hercegovini su osnovane i prve samostalne naučne i kulturno-umjetničke ustanove, koje su, i pored materijalnih i kadrovskih teškoća, uspješno rješavale mnoge složene probleme koje je rađao naš razvitak. I upravo rezultati njihovog rada, kao i prisustvo većeg broja broja naučnog i nastavnog kadra i istaknutih stručnjaka, i stvaralaca u oblasti kulture i umjetnosti — poslužili su kao realna baza za osnivanje Naučnog društva.

Da se osnivanju Naučnog društva prišlo sa razumljivom dozom obazrivosti, evidentno je i iz obrazloženja Prijedloga Zakona o Naučnom društvu Bosne i Hercegovine, koji je 2. jula 1951. godine podnio ministar-predsjednik Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu Narodne Republike Bosne i Hercegovine Radovan Papić, a u kome se, između ostalog, kaže:

»Socijalistička izgradnja naše zemlje usloвила je stvaranje raznovrsnih ustanova naučnog, naučno-vaspitnog i naučno-praktičnog karaktera. U Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini je od 1947. godine pa dalje osnovan niz takvih ustanova. Među ovim ustanovama naročiti značaj imaju razni instituti i pojedini fakulteti, čije osnivanje je konačno usloвило donošenje Zakona o Univerzitetima u 1949. godini, kojim je u Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini formirana najviša naučno-vaspitna ustanova, tako važna za dalji kulturni i privredni razvoj naroda u Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini. Okupljanje naučnih kadrova oko ovih ustanova iz raznih krajeva Federativne Narodne Republike Jugoslavije stvorilo je, pored ostalog, i mogućnost da naučna djelatnost u skladu sa potrebama izgradnje socijalizma u našoj Republici dobije i svoj specifičan organizovani vid. Razumije se, za sada to ne može da bude vid akademije nauka, jer osnivanje takve ustanove pretpostavlja postojanje u većem stepenu i u većem broju razvijenih naučnih stvaralačkih snaga i naučnih ostvarenja...«

»Naučno Društvo Narodne Republike Bosne i Hercegovine predstavlja nesumnjivo nov i ozbiljan prilog proširenju kulturno-vaspitne funkcije Narodne Republike Bosne i Hercegovine, izražavajući istovremeno njenu društveno-političku individualnost u okviru Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Kao takvo ovo Društvo predstavlja za nas i nov oblik u organizaciji rada na izgradnji socijalizma u našoj zemlji...«

Naša društvena zajednica dodijelila je, dakle Naučnom društvu časnu i odgovornu funkciju.

Osnovna djelatnost Naučnog društva i njegovi zadaci utvrđeni su Zakonom o Naučnom društvu i Satutom donesenim 1952. godine. Zadatak Naučnog društva bio je: da radi na svestranom unapređivanju nauke i naučne misli; da organizuje i razvija naučna istraživanja u cilju upoznavanja naše zemlje i naroda, odnosno da organizuje ispitivanja pojedinih naučnih problema; da okuplja naučne radnike i koordinira njihov rad; da izučava rezultate napredne svjetske nauke i sistematski radi na njihovoj primjeni; da održava veze sa sličnim ustanovama u zemlji i inostranstvu; da radi na uzdizanju naučnih kadrova i da pomaže naučnim radnicima.

Kao što se iz ovih ukratko iznesenih osnovnih zadataka može vidjeti, Naučno društvo se od samog početka našlo pred obiljem značajnih i složenih poslova. Moralo je brzo raditi na stvaranju što povoljnijih materijalnih, organizacionih, kadrovskih i drugih uslova za rad, kako bi što potpunije odgovorilo svojoj funkciji.

Radi ostvarivanja ciljeva i zadataka Naučnog društva, Predsjedništvo Narodne skupštine Narodne Republike Bosne i Hercegovine je 19. juna 1952. godine donijelo Ukaz o imenovanju prvih članova iz reda istaknutih naučnih radnika.

Za prve članove Naučnog društva imenovani su: dr Vaso Butozan, dr Vladimir Čavka, dr Pavao Stern, Dimitrije Sergejevski, Hamdija Kreševljaković, dr Risto Jeremić, dr Branislav Đurdev, dr inž. Nikola Zdanovski, Cvjetko Rihtman, dr Nedo Zec, dr Blagoje Kovačević, dr inž. Dragomir Ćosić, Anto Babić, dr Jovan Vuković i dr Ernest Grin.

Time je formirano kadrovsko jezgro, pred kojim su stajali važni i obimni poslovi.

Na prvoj, konstituirajućoj skupštini, održanoj 15. septembra 1952. godine, izabrani su u Predsjedništvo i Nadzorni odbor. Za predsjednika Vladimir Čavka, za potpredsjednika — Hamdija Kreševljaković, za sekretara — Anto Babić.

Potvrđen je izbor za sekretare odjeljenja: za sekretara Odjeljenja medicinskih nauka — Blagoje Kovačević; za sekretara Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka — Branislav Đurdev; za sekretara Odjeljenja privredno-tehničkih nauka — Dragomir Ćosić.

U Nadzorni odbor izabrani su: Dragomir Ćosić, Jovo Vuković i Cvjetko Rihtman. Na ovoj skupštini donesen je i prvi Statut, koji je stupio na snagu 10. oktobra iste godine.

Posebna pažnja bila je posvećena iznalaženju najpovoljnijih organizacionih oblika, s obzirom na strukturu članstva i materijalne uslove.

Odredbama Zakona predviđeno je da se rad odvija u odjeljenjima, sekcijama i institutima, što znači da mu je zakonodavac namijenio funkciju kompleksne naučne organizacije.

Statutom Naučnog društva, donesenim 1952. godine, utvrđena je i unutrašnja organizacija, kojom su predviđena slijedeća odjeljenja:

1. Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka
2. Odjeljenje medicinskih nauka
3. Odjeljenje privredno-tehničkih nauka
4. Odjeljenje ekonomskih i pravnih nauka
5. Odjeljenje za književnost i umjetnost
6. Odjeljenje prirodno-matematičkih nauka.

Međutim, prvobitni broj i struktura članova Naučnog društva nisu omogućavali realizaciju ovako zamišljene organizacije, pa su formirana samo tri odjeljenja, i to: Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka, Odjeljenje medicinskih nauka i Odjeljenje privredno-tehničkih nauka.

U Odjeljenju privredno-tehničkih nauka u početku su bila samo dva člana, i to iz oblasti poljoprivrednih nauka.

Na taj način Naučno društvo se već u samom početku rada našlo pred vrlo ozbiljnim organizacionim teškoćama koje su se odražavale na njegov rad tokom dužeg perioda. To je otežavalo efikasniju i ravnomjerniju aktivnost Naučnog društva u svim naučnim oblastima.

Stoga se već na prvoj godišnjoj skupštini Naučnog društva traže prigodne forme rada, ukazuje se na nužnost izbora novih članova, naročito iz redova mladih afirmisanih naučnih radnika, da bi se osigurala povoljnija struktura članstva i omogućilo formiranje svih Statutom predviđenih organizacionih jedinica. Osim toga, predlaže se uvođenje i zvanja dopisnog člana i saradnika. Očita su nastojanja da Naučno društvo što brže dobije i karakter radne organizacije, koja će uspješno odgovoriti društvenim zahtjevima, i da u granicama mogućnosti, a uz podršku i

pomoć društvenih i drugih faktora, organizuje i usmjeri svoj rad u pravcu vitalnih pitanja razvitka Bosne i Hercegovine.

O takvom putu razvoja posebno se govori u Izvještaju o radu Naučnog društva u vremenu od 17. XII 1953. do 15. II 1955. godine.

Kako je Zakonom o osnivanju bilo predviđeno da Naučno društvo može da ima redovne i počasne članove, ukazala se potreba, kao što je već napomenuto, da se izvrši izmjena Zakona, pa je na prijedlog Naučnog društva 14. jula 1955. godine Narodna skupština NR BiH donijela Zakon o izmjeni Zakona o Naučnom društvu. Ovom izmjenom ustanovljeno je da Naučno društvo, pored redovnih i počasnih članova, može imati i dopisne članove kao i naučne saradnike. Saglasno ovim izmjenama, bila je predložena i izmjena odgovarajućih odredaba Statuta, koji, zbog neusaglašenog statusa Naučnog društva sa novim Saveznim zakonom o organizaciji naučnog rada, u toku postojanja Naučnog društva nije potvrđen.

U očekivanju potvrde Statuta, Naučno društvo je ipak svoju organizaciju potavilo u duhu novih odredaba, a i nove članove je biralo na osnovu tih odredaba zbog toga što su zadaci pred kojima se našlo iz dana u dan bili brojniji i složeniji, a njihovo izvršenje velikim dijelom zavisilo je od izbora novih članova.

Ovaj period karakterističan je ne samo po nastojanjima da se Naučno društvo što prije organizaciono sredi i osposobi za rad, nego i po nastojanju da se formiraju određene organizacione jedinice i institucije za one oblasti koje su od posebnog značaja za našu Republiku, a za koje još uvijek nije bilo odgovarajućih instituta u okviru Univerziteta i izvan njega.

Tako je u duhu ovih nastojanja 29. juna 1954. godine održan plenum na kome je donesena odluka o formiranju Balkanološkog instituta u okviru Naučnog društva. Obrazloženi prijedlog podnio je prof. dr Henrik Barić, naučni saradnik Naučnog društva.

Rukovođenje ovim Institutom povjereno je profesoru dru Henriku Bariću, a poslije njegove smrti redovnom članu Jovanu Vukoviću, a zatim redovnom članu Milenku Filipoviću.

Zadatak Instituta bio je: ispitivanje starobalkanskih etničkih i jezičkih grupa, njihovih međusobnih odnosa i uzajamnih uticaja. Institut je imao i svoj naučni časopis — GODIŠNJAK.

Na godišnjoj skupštini na kojoj je bio razmatran izvještaj o radu Naučnog društva u vremenu od 17. decembra 1953. do 15. februara 1955. godine donesena je odluka da se ubrza održavanje skupštine za izbor novih članova.

Vanredna skupština na kojoj su prvi put birani novi članovi održana je 2. novembra 1955. godine. Za redovne članove izabrani su: dr Henrik Barić, dr Milenko Filipović, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Sarajeva, i prof. dr Milivoje Kostić, dopisni član Srpske akademije nauka i umjetnosti, a za dopisne članove: prof. dr inž. Julije Hahamović, vanredni profesor Tehničkog fakulteta u Sarajevu, i dr Radivoje Milin, vanredni profesor Medicinskog fakulteta u Sarajevu.

Izabrani su i prvi naučni saradnici Balkanološkog instituta: dr Ivan Pudić, dr Ivan Popović i dr Vojimir Vinja.

Ovim izborom broj članova Naučnog društva se povećao na 18 redovnih, dva dopisna i tri naučna saradnika. I ovakva, nešto poboljšana, struktura članstva ne omogućava formiranje novih odjeljenja koja je Statut predvidio; ona bitnije ne mijenja sastav postojećih odjeljenja. Još uvijek je veliki broj oblasti naučnog rada koje nisu zastupljene u Naučnom društvu, i stoga se i dalje ulažu naponi da se ovaj nedostatak otkloni. Posebno je osjetno odsustvo naučnih radnika iz oblasti ekonomije, sociologije, filozofije i prava, zatim iz tehničkih, prirodnih i matematičkih nauka. Stoga se i u izvještaju o radu Naučnog društva za period od 15. II 1955. do 29. V 1956. godine i dalje konstatuje: »da se ovim izborom i povećanjem broja članova nije bitno izmijenila struktura Naučnog društva, jer se nije uspjelo da se aktivnost proširi i na druge, nove oblasti naučne djelatnosti, koje spadaju u zadatak Društva... Taj nedostatak u strukturi Naučnog društva, koji postoji još od osnivanja ove ustanove i kojem je od početka posvećena puna pažnja Predsjedništva i pojedinih odjeljenja, uslovljen je dobrim dijelom objektivnim poteškoćama...

Ovom važnom zadatku treba svakako i dalje poklanjati najveću brigu, u cilju da se nađu putevi u ovoj fazi razvoja Naučnog društva, da se proširi i pojača naučna djelatnost i na one oblasti koje do sada nisu dovoljno ili uopće nisu mogle da budu obuhvaćene«.

Na svim sastancima, bilo sjednicama Predsjedništva ili odjeljenja, često su razmatrana ova pitanja koja su bila od životnog interesa za rad Naučnog društva; tražena su rješenja i organizacione forme koje bi najbolje odgovarale koncepcijama Naučnog društva. Tako je Predsjedništvo na svojoj sjednici od 13. XII 1955. godine usvojilo prijedlog Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka o osnivanju etnološkog instituta, a nešto kasnije, na plenarnom sastanku, razmatrano je pitanje osnivanja umjetničke galerije slika, čija bi se djelatnost u okviru Naučnog društva mogla bolje razvijati, a bila bi tretirana kao naučna ustanova. Međutim, zbog kadrovskih i materijalnih uslova nije se moglo pristupiti realizaciji ovih prijedloga.

I upravo zbog neravnomjernog razvoja pojedinih odjeljenja i strukture članstva, Naučno društvo nije moglo da razvije punu aktivnost u svim naučnim oblastima. Tek izborom novih članova izvršenim 1955, 1957. i 1960. godine znatnije se mijenja sastav članstva. Tada su prvi put izabrani naučni radnici iz oblasti tehničkih i prirodnih nauka.

Međutim, i u takvim kadrovskim prilikama na planu izdavačke djelatnosti Naučno društvo je imalo dosta uspjeha. Posebno treba naglasiti činjenicu da je u svojim edicijama Naučno društvo uspjelo da okupi veliki broj saradnika i izvan Naučnog društva.

I pored često isticane potrebe okupljanja mladih istaknutih naučnika, saradnika Naučnog društva, u cilju oživotvorenja njegove uloge i mjesta u Bosni i Hercegovini, ipak, izuzev trojice naučnih saradnika izabranih u toku prvih godina rada, nije u tom smislu učinjeno ništa značajnije, jer nije izabran nijedan novi saradnik. Razlog ovome treba tražiti i u činjenici što Naučno društvo u tom periodu u svom planu rada nije imalo i više kompleksnih projekata, kao što je to bio, npr., program ispitivanja sliva rijeke Lepenice, a i finansijska sredstva kojima je Naučno društvo u to vrijeme raspolagalo bila su nedovoljna za finansiranje ovakvih kompleksnih projekata.

S obzirom da je Naučno društvo tretirano više kao reprezentativna ustanova, finansijska sredstva su mu uglavnom odobravana za lične i operativne rashode, a od funkcionalnih — pretežno za izdavačku djelatnost. Nije bilo dovoljno sredstava za naučni rad i za koordinaciju rada naučnih ustanova, mada je i to bila jedna od funkcija Naučnog društva. I pored toga, Naučno društvo i dalje nastoji i uspijeva da ostvari saradnju različitog intenziteta sa istorodnim ustanovama u zemlji i inostranstvu, zatim sa Univerzitetom, fakultetima i drugim naučnim ustanovama u našoj Republici. Tako je, polazeći od vitalnih potreba Bosne i Hercegovine, a u skladu sa svojim zadacima, Naučno društvo na plenarnom sastanku 27. novembra 1956. godine zaključilo da u svom okviru osnuje institut za regionalna ispitivanja Bosne i Hercegovine, kao i da se koordinacija kompleksnih ispitivanja uključi u redovnu djelatnost Naučnog društva. Međutim, do realizacije ovih zaključaka nije došlo.

Ulazeći u petu godinu života, Naučno društvo je i dalje nastojalo da osigura što povoljnije uslove rada i da svoju organizaciju saobrazi statutarnim odredbama. Međutim, zbog nedovoljnog broja članova i njihove strukture, i dalje se ostalo u istim organizacionim okvirima — tri odjeljenja i Balkanološki institut. Stoga je 26. novembra 1956. godine održana druga vanredna skupština, na kojoj su za redovne članove izabrani prof. dr Josip Ježić i prof. dr Mladen Deželić. Međutim, ni taj izbor nije omogućio formiranje novih odjeljenja.

Pred kakvim se sve teškoćama i problemima u tom periodu nalazilo Naučno društvo, može se vidjeti i iz uvodne riječi predsjednika Društva B. Đurđeva na godišnjoj skupštini, održanoj 7. maja 1957. godine, koji, između ostalog, kaže:

»... Rad Naučnog društva u izvjesnoj mjeri ometa i to što još nije dobio zakonsku važnost Statut koji je skupština Društva donijela. Ali daleko više nepovoljno djeluje izvjesna neodređenost u pogledu mjesta i zadatka Naučnog društva...

Prekretnicu u organizaciji naučnog rada i naučnih ustanova, nesumnjivo, predstavlja donošenje, 1957. godine, Saveznog zakona o organizaciji naučnog rada. Ovaj je Zakon odredio ustanove i organizacije koje se mogu baviti naučnim radom, njihovo mjesto u našoj društvenoj zajednici i način njihovog finansiranja...

Još u toku diskusije o nacrtu spomenutog Zakona, Naučno društvo je stavilo prigovor na pojedine odredbe Zakona, a najvažnija je bila da pomenuti Zakon nije predvidio naučnu organizaciju karaktera Naučnog društva naše Republike, već samo naučne institute i akademije nauka i umjetnosti. Nadalje, odredbe spomenutog Zakona su predvidjele da sve naučne ustanove i organizacije, bez obzira ko ih je osnovao, u roku od 6 mjeseci saobrase svoj status ovom Zakonu.

Takav status Naučnog društva ostao je i u Republičkom zakonu o organizaciji naučnog rada, u kome su predviđena naučna društva kao specijalizovana udruženja čije je osnivanje zamišljeno na principu dobrovoljnog udruživanja zainteresovanih građana, ali po svom karakteru takva udruženja nisu bila ono što je bilo Naučno društvo Bosne i Hercegovine. Iako je Savezni zakon jednim članom predviđao mogućnost da se ovakvim

društvima zakonima republike može odrediti poseban status, naš Republički zakon takav status nije predvidio za Naučno društvo.

Konsekvence koje su proizišle iz takvog statusa bile su dosta nepovoljne. Takav tretman Naučnog društva imao je odraza i na njegov položaj u odnosu na postojeće akademije nauka i umjetnosti. Naučno društvo nije moglo postati član Savjeta akademija nauka i umjetnosti Jugoslavije, niti član međunarodne organizacije akademija nauka, što je predstavljalo i izvjesnu smetnju u pogledu povezivanja Naučnog društva sa odgovarajućim ustanovama, posebno u inostranstvu. Istina, dolazilo je do povezivanja pojedinih članova Naučnog društva sa ustanovama drugih akademija, ali ne i do organizovane saradnje Naučnog društva sa drugim odgovarajućim institucijama u našoj zemlji.

Zbog toga se na svim godišnjim skupštinama od 1957. godine pa dalje ukazivalo na nužnost promjene ovakvog položaja Naučnog društva, bilo izmjenom nekih odredaba Saveznog zakona, bilo prerastanjem Društva u akademiju nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.

Svakako da je neodređen status Naučnog društva u izvjesnoj mjeri morao uticati i na efikasnost u njegovom radu, te punije i svestranije angažovanje u životu naše Republike. Bilo je vrlo živih diskusija o karakteru Naučnog društva i o potrebi njegovog prerastanja u akademiju nauka i umjetnosti, a održano je i više sastanaka sa predstavnicima našeg društveno-političkog života, naučnih institucija, Univerziteta i akademija.

Razumljivo je da odluka o prerastanju Naučnog društva u akademiju nauka i umjetnosti u velikoj mjeri zavisila i od toga kako će Naučno društvo biti organizovano, pa je ponovo razmotrena mogućnost izbora novih članova i saradnika iz raznih naučnih oblasti i iz oblasti umjetničkog stvaralaštva, kako bi Naučno društvo na široj osnovi udruživalo istaknute naučnike i umjetnike. Tako su na vanrednoj skupštini 1961. godine izabrani za redovne članove prof. dr Salko Nazečić, prof. inž. Aleksandar Trumić i prof. dr Ethem Čamo, a za dopisne članove: prof. dr Alojz Benac, dr Ilija Kecmanović, prof. dr Vladan Jakanović, prof. dr Bogdan Milanković, prof. dr Mahmut Bajraktarević, prof. dr Pavle Fukarek, prof. dr inž. Dušan Krsmanović, prof. dr inž. Radoslav Jovanović i prof. dr Tonko Šoljan, dok su dotadašnji dopisni članovi prof. dr inž. Julije Hahamović i prof. dr Radivoje Milin izabrani za redovne članove.

Nakon toga izbora Naučno društvo je imalo 22 redovna i 9 dopisnih, pa je 1959. godine ponovno predložena izmjena Statuta. Ta izmjena trebalo je da verificira reorganizaciju Naučnog društva, odnosno formiranje pet odjeljenja, i to:

- 1) Odjeljenje društvenih nauka
- 2) „ privredno-tehničkih nauka
- 3) „ medicinskih nauka
- 4) „ prirodnih i matematičkih nauka
- 5) „ umjetnosti, književnosti i jezika.

Ovako organizovano Naučno društvo ostvarivalo bi svoje zadatke:

— djelovanjem na planu objedinjavanja naučnog rada u naučnim institucijama naše Republike;

— organizovanjem naučnih skupova, kongresa, simpozijuma radi razmatranja značajnih pitanja iz oblasti nauke i umjetnosti;

— povezivanjem naučnoistraživačkog rada sa drugim naučnim ustanovama i odgovarajućim privrednim i drugim organizacijama;

— davanjem nadležnim organima, prema vlastitom nahodenju, ili na njihov zahtjev, prijedloga i mišljenja o naučnim pitanjima i organizaciji naučnog rada;

— u saradnji sa drugim djelovalo bi u smislu osnivanja instituta ili drugih naučnih ili umjetničkih institucija;

— izdavanjem stalnih ili povremenih publikacija iz oblasti nauke i umjetnosti i

— izvršavanjem drugih zadataka koje već Društvo vrši.

Ovakav postupak razvitak Naučnog društva odgovarao je stanju nauke i istraživačkog rada i umjetničkog stvaralaštva u našoj Republici.

U ovom periodu svestranijeg i intenzivnijeg rada Naučno društvo se već javlja i kao organizator simpozijuma na kome aktivno učestvuju i inostrani naučni radnici. Isto tako, članovi Naučnog društva su aktivno učestvovali na brojnim naučnim skupovima i kongresima u zemlji i inostranstvu, o čemu se detaljnije govori u godišnjim izvještajima. U kompleksnom ispitivanju sliva rijeke Lepenice učestvovalo je 75 naučnih radnika i stručnih saradnika, a objavljena je i posebna publikacija o rezultatima tog ispitivanja.

Na godišnjoj skupštini održanoj 14. aprila 1959. godine, pored izvještaja o radu Naučnog društva u vremenu od 20. V 1958. do 14. IV 1959. godine, usvojena je i izmjena Statuta, a cilj te izmjene bio je da odrazi sve ono o čemu je ranije bilo riječi. I tom prilikom Naučno društvo se susreće sa istim problemima i teškoćama, pa, kao i ranije, traži rješenja i nastoji da što potpunije odgovori svojim zadacima utvrđenim planom rada.

Ono što je naročito karakteriziralo dotadašnji period razvitka i rada Naučnog društva, istaknuto je u uvodnoj riječi predsjednika V. Butozana prilikom otvaranja Sedme godišnje skupštine Naučnog društva. Tom prilikom je, između ostalog, rečeno:

»U toku svoga sedmogodišnjeg rada Naučno društvo naše Republike postiglo je značajne uspjehe. Zahvaljujući ovakvom radu naše Naučno društvo se afirmisalo u našoj Republici i zemlji, kao i u inostranstvu...

Smatramo da treba naročito istaći napore Društva u iznalaženju naučnog metoda, kao i na formiranju naučnih ekipa za kompleksna istraživanja. Rezultati dobijeni kompleksnim ispitivanjima područja rijeke Lepenice, na čemu su radili članovi našeg Društva, pored više od 50 saradnika, angažovanih izvan Naučnog društva, dali su zadovoljavajući odgovor o pitanjima naučnog metoda kompleksnih ispitivanja ovakve vrste sa velikim učešćem naučnih saradnika. Ovakva kompleksna ispitivanja trebalo bi, po našem mišljenju, i dalje razvijati koristeći se postignutim iskustvima, naročito u radu ovakve ekipe. Od značaja su, dalje, uspjesi postignuti povezivanjem odjeljenja našeg Društva sa istoimenim odjeljenjima triju akademija nauka i umjetnosti. Mislamo da ovakvu vrstu saradnje treba dalje produbiti u smislu usklađivanja naučnog rada koji je od interesa za cijelu zemlju.

U toku svoga rada, naše Društvo je došlo do zaključka da se naučni rad može najintenzivnije da razvija u institutima Društva. Posljednih godina problem osnivanja instituta Društva je razmotren, te je odlučeno da se osnuje Balkanološki institut i institut za medicinska istraživanja. Balkanološki institut već radi, a institut za medicinska istraživanja je u formiranju. Smatramo da treba već da se preduzimaju mjere u cilju osnivanja i drugih kompleksnih naučnih instituta Društva . . .

Kao vrlo važno pitanje, koje je razmatrano naročito u posljednje dvije godine, jeste popuna našeg Društva novim članovima i problem jačanja rada u pojedinim odjeljenjima. S obzirom na uspješan razvoj nauke u našoj Republici i zemlji, diskusije i razmatranje rješenja ovog pitanja pokazali su da postoje uslovi da se Društvo proširi novim članovima i naučnim saradnicima, i to — u prvom redu — u onim odjeljenjima u kojima radi mali broj članova, a koja su od naročitog interesa za uspješan razvitak naše zemlje.

Dakle, i ovog puta istaknuti su zahtjevi i potreba hitnog rješavanja položaja Naučnog društva, čiju je organizaciju i rad trebalo saobraziti sa odredbama novog Zakona o organizaciji naučnog rada.

Međutim, izvjesnim dilemama u vezi s ulogom i mjestom Naučnog društva u našoj Republici, kao i u vezi s ocjenom rezultata njegovog rada i njegovih neposrednih zadataka u razvoju proizvodnih snaga, nauke i naučne misli — nije bilo mjesta, jer je Naučno društvo imalo društveno opravdanje za svoje postojanje. To je nedvosmisleno istakao u svojoj pozdravnoj riječi pok. Hasan Brkić, predsjednik Izvršnog vijeća Skupštine Bosne i Hercegovine, na godišnjoj skupštini Naučnog društva održanoj 23. maja 1960. godine:

»Neobično mi je mило — rekao je drug Hasan Brkić — što mi je palo u dužnost da pozdravim vašu skupštinu. Od osnivanja Naučnog društva prošlo je osam godina. Rezultati koje ste postigli doprinijeli su da se Naučno društvo Bosne i Hercegovine afirmiše kao značajna ustanova u nizu oblasti naučnih istraživanja, kao što su istraživanja u oblasti istorijsko-filoloških i medicinskih nauka. Radovi i istraživanja Društva poznati su našoj javnosti preko brojnih vaših publikacija i edicija. Značajnu činjenicu u radu Društva predstavlja i to što je ono na istraživanju i naučnoj obradi pojedinih problema uspjelo da ostvari saradnju sa naučnim radnicima iz cijele zemlje. Naučno društvo je razvijalo intenzivnu saradnju sa naučnim ustanovama i pojedincima drugih zemalja, a njegovi članovi uzeli su učešća na brojnim međunarodnim susretima naučnih radnika. Mislim da pravilno ocjenjujem vaša nastojanja kada kažem da Naučno društvo od početka svog djelovanja nije željelo da postane neka zatvorena ustanova koja bi na zadatke na području na kome je djelovala gledala odvojeno od cjelokupnog procesa društvenog i ekonomskog razvoja, od problema i potreba koje taj tako intenzivan razvoj postavlja, posebno u oblasti nauke i naučnog istraživanja. Mi nismo u prošlosti imali veće tradicije i nasljeđa na području nauke i naučnog istraživanja, niti dovoljan broj naučnih radnika, i upravo zbog toga bio je u ovom periodu potreban posebno intenzivan organizacioni, naučni i pedagoški rad da bi se prokrčili putevi samostalnim naučnim istraživanjima, kao i stvaranju novih, mladih naučnih radnika.

Inicijative koje su Naučno društvo i njegovi članovi preduzimali u jačanju i razvijanju naučnog rada u okviru Univerziteta i njegovih ustanova, u brojnim istraživačkim ustanovama koje danas postoje u raznim oblastima društvenog i ekonomskog života, mnogo su doprinijele stvaranju onih neophodnih uslova za intenzivniji naučnoistraživački rad u predstojećem periodu. Ne bih želio posebno isticati značaj naših zadataka na području unapređenja nauke, što širih i samostalnijih istraživanja i izgradnje novih brojnijih naučnih kadrova. Naš razvoj u, tako reći, svim oblastima, a posebno u privredi, nameće potrebu da se naučnoistraživački rad što neposrednije povezuje sa najaktuelnijim problemima i potrebama privrede i društva. Tekovine savremene nauke povlače za sobom takve duboke i revolucionarne promjene u metodama i organizaciji istraživanja da se s pravom danas vodi posebna briga o mjestu i ulozi nauke i naučnih radnika u svakodnevnom životu. U novije vrijeme, upravo zbog toga, preduzimaju se posebne mjere da se sve naše naučne ustanove, počevši od univerziteta pa do samostalnih instituta, biroa, razvojnih odjeljenja u proizvodnji itd., što šire orijentišu u pravcu istraživanja onih oblasti i problema koji su najneposrednije vezani za praksu i potrebe što uspješnijeg razvoja društva u cjelini. U tim uslovima pred vaše Društvo postavljaju se odgovorni zadaci u organizovanju i podsticanju istraživačkog naučnog rada, posebno na području prirodno-tehničkih i društvenih nauka. Društvena zajednica preduzela je posebne mjere za unapređenje nauke i naučnoistraživačkog rada. Donesen je Zakon o finansiranju naučnih ustanova, čime se znatno proširuju materijalna osnova i mogućnosti naučnog rada i istraživanja, tako reći, u svim oblastima. I u našoj Republici čine se posebni naponi u smislu razvijanja i unapređenja istraživačkih naučnih ustanova u raznim područjima. U okviru Univerziteta postojeće naučne ustanove proširuju svoju djelatnost, a, koliko mi je poznato, vrše se i intenzivne pripreme za organizovanje novih ustanova koje bi obuhvatile one oblasti istraživanja i naučnog rada gdje smo dosad zostajali. Značajna je i inicijativa privrednih organizacija koje su u novije vrijeme stvorile nekoliko naučnoistraživačkih ustanova, kao što su: Metalurški institut u Zenici, Institut za rudarska i hemijska istraživanja u Tuzli, Institut za hemijsku preradu drveta u Banjoj Luci, a vrše se takođe pripreme za proširenje istraživanja na području termotehnike i elektrotehnike. Naš društveno-ekonomski razvitak, koji predstavlja novu i originalnu pojavu današnje epohe, nameće potrebu intenzivnijih istraživanja, na čemu bi trebalo da se daleko više nego dosad angažuju instituti društveno-ekonomskih nauka. Naučno društvo Bosne i Hercegovine može da da značajan doprinos u uspješnom rješavanju zadataka koji stoje pred nama u oblasti nauke i naučnih istraživanja, okupljajući u svojim redovima veći broj naučnih radnika iz raznih oblasti. Ono će time steći još snažniju afirmaciju kao visoka naučna ustanova. Na tom tako važnom i odgovornom poslu Naučno društvo i njegovi članovi imaće punu podršku naše socijalističke zajednice«.

Ovakva ocjena rada Naučnog društva Bosne i Hercegovine, posebno na ondašnjem stepenu društvenog i privrednog razvitka, bila je snažan podstrek za još organizovaniju, širu i intenzivniju djelatnost Društva, za sve naglašeniju njegovu odgovornost u razvitku naše Republike. Naročito

je to značajno za naše vrijeme, kada naučna i tehnološka revolucija pred sve nas, posebno pred naučne organizacije, postavlja nove, složenije zadatke, pa je samim tim i njihova društvena funkcija određenija i odgovornija u sredinama u kojima djeluju.

Međutim, struktura članova Naučnog društva, iako nešto poboljšana i brojno ojačana, još uvijek nije bila zadovoljavajuća, jer mnoge oblasti za našu Republiku posebno interesantne i značajne, nisu bile zastupljene.

S obzirom na sve brojnije i složenije probleme koji su stalno izvirali iz naše prakse, na sve brže osavremenjavanje proizvodnje novim tehnoloških zahvatima, te s obzirom na potrebe bržeg razvoja i uspješnijeg uključivanja u međunarodnu podjelu rada, Naučno društvo ne bi moglo uspješno odgovoriti svojim zadacima ukoliko, pred ostalog, ne bi ojačalo i svoj kadrovski sastav, te brže i neposrednije se povezalo sa ostalim naučnim institucijama i radnim organizacijama, prvenstveno u našoj Republici. Za ovakvu društvenu funkciju Naučnog društva, za njenu realizaciju, osnovno je bilo ojačati njegov sastav, pa je, kao što je ranije naglašeno, ubrzo se pristupilo izboru većeg broja novih članova. Ali, ni ovog puta nisu ravnomjernije i povoljnije zastupljene oblasti čiji je značaj u razvoju naše Republike veliki.

Ovim izborom u znatnoj mjeri su poboljšani uslovi za rad Odjeljenja privredno-tehničkih nauka, pa se počelo razmišljati i o organizovanju posebnog odjeljenja za oblast matematike, fizike i kemije.

Kako je u tom vremenskom razdoblju došlo da znatnih promjena u organizaciji i finansiranju naučnog rada, to se nametala potreba hitnog uskladiivanja rada Naučnog društva sa nastalim promjenama, a samim tim iskrsla je i potreba dopune Statuta.

Skupština Naučnog društva je usvojila izmjene Statuta i uputila ih Republičkoj skupštini da ih potvrdi. Međutim, i ova izmjena Statuta, kao i ona iz 1955. godine, ostala je samo u okvirima Naučnog društva, jer obje izmjene, inače bitne za rad Društva, ostale su nepotvrđene.

Na godišnjoj skupštini 1960. godine zaključeno je da se rad Naučnog društva organizira na sličnim principima na kojim je organizovan i u postojećim akademijama. To je omogućilo prisnije kontakte Naučnog društva sa postojećim akademijama nauka i umjetnosti u našoj zemlji.

U ovom periodu Naučno društvo je organizovalo veći broj naučnih skupova, simpozijuma i savjetovanja u cilju razmatranja aktuelnih naučnih problema. Takav jedan vrlo uspješan skup je i Međunarodni simpozijum o supstanci P, koji je organizovalo Naučno društvo, odnosno Odjeljenje medicinskih nauka, a u njegovom radu je učestvovao znatan broj inostranih naučnika. Odjeljenje medicinskih nauka uspješno je nastavilo saradnju sa istoimenim odjeljenjima naših akademija. Osim toga, nastavljen je rad na kompleksnim ispitivanjima sliva rijeke Lepenice, kao i na pripremama drugih kompleksnih ispitivanja.

Ovaj period u cjelini značajan je po tome što se u njemu vrši intenzivnija konsolidacija naučnih institucija u našoj Republici i što se naučnom radu, kao jednoj od osnovnih poluga uspješnog razvitka, poklanja sve veća pažnja.

U Sarajevu, Zenici, Tuzli, Banjoj Luci i Mostaru formirani su novi instituti čiji je rad usmjeren na ključne zadatke društvenog i ekonomskog

razvitka. Naš politički i ekonomski razvitak određuje i pravac razvoja naučnog rada. O ovakvoj orijentaciji i značaju nauke svjedoči i broj samostalnih institucija registrovanih u tom periodu u Savjetu za nauku, i to: u oblasti društvenih nauka: Institut za proučavanje istorije radničkog pokreta u Sarajevu, Kriminološki institut u Sarajevu i Orijentalni institut u Sarajevu; u oblasti bioloških nauka: Zavod za ratarstvo, Zavod za voćarstvo i vinogradarstvo u Sarajevu, Duvanski institut u Mostaru, Zavod za agropedologiju u Sarajevu, Stočarski zavod u Sarajevu, Poljoprivredni zavod Banje Luke, Institut za šumarstvo i drvenu industriju u Sarajevu, Zavod za kožne i venerične bolesti u Sarajevu, Naučnoistraživački i dijagnostički institut Veterinarskog fakulteta u Sarajevu, Biološki institut Univerziteta u Sarajevu; u oblasti matematičko-tehničkih nauka: Zavod za eksperimentalno građenje, Zavod za geološka istraživanja i ispitivanje građevinskog materijala u Sarajevu, Istraživački razvojni centar za elektroenergetiku preduzeća »Energoinvest« u Sarajevu, Istraživački razvojni centar za termotehniku i nuklearnu tehniku preduzeća »Energoinvest« u Sarajevu, Institut za rudarska i hemijsko-tehnološka istraživanja i Institut za metalurška istraživanja u Zenici. Pored ovih samostalnih naučnih institucija, postojao je i veliki broj zavoda i instituta na našim fakultetima i visokim školama.

U ovakvim uslovima zabilježen je stalni uspon naučnog rada i ispoljeno saznanje o potrebi usmjeravanja i koordiniranja osnovnih istraživanja.

Naučno društvo došlo je u kvalitetno novu, znatno povoljniju situaciju. Sve je veći broj naučnih ustanova u raznim oblastima privrede i društvenih službi koje se orijentišu na tješnju saradnju sa Naučnim društvom. Prema tome, došlo se u fazu kada je naučnoistraživačka baza u našoj Republici, stvorena u nekoliko posljednjih godina, kadrovski i materijalno fundirana, kada se koordinacija naučnih istraživanja postavlja kao imperativ savremenog rada i kada se Naučno društvo, kao najviša naučna organizacija u našoj Republici, zahvaljujući opštem razvoju, našlo u znatno povoljnijim uslovima, tako da je moglo da se pojavi ne samo kao koordinator, nego i kao organizator i inicijator naučnih istraživanja.

U tom porastu naučnog rada i odgovornosti naučnog radnika, u uslovima kada se nauka razvija u sve tješnjoj vezi sa društvenim, ekonomskim i kulturnim razvitkom, zadaci Naučnog društva postaju složeniji, posebno s obzirom na to da karakteristike našeg razvitka i humanistička sadržina nauke određuju, obezbjeđuju i zahtijevaju skladan razvitak istraživačkog rada i naučne misli u našoj zemlji. Stoga su razumljiva nastojanja da se Naučno društvo organizuje kao kompleksna naučna ustanova, koja će u skladu sa potrebama socijalističke izgradnje organizovati i koordinirati naučni rad u našoj Republici, s ciljem da naučna djelatnost doprinese ekonomskom jačanju zemlje, u kojoj nauka sve više postaje snaga koja obezbjeđuje i uslovljava razmah proizvodnje i produktivnosti rada, kao i socijalističkih produkcionih odnosa. Iz takve uloge nauke proizlazi i obaveza Naučnog društva da naučni i istraživački rad sve više povezuje sa proizvodnjom, da se rezultati istraživanja brže primjenjuju u praksi, od koje će istovremeno dobijati snažne podsticaje za novi stvaralački rad.

U skladu sa tako postavljenim ciljem ulagani su naponi da pojedina odjeljenja Naučnog društva što tješnje saraduju u rješavanju kompleksnih zadataka, da se uspostavi i produbi saradnja sa univerzitetskim, fakultetskim i drugim institutima i praksom.

To su bili osnovni motivi koji su inspirisali i podsticali Naučno društvo da produbljuje i iznalazi nove forme svoga rada, sa težnjom da istovremeno na konkretnim zadacima, uz maksimalno prilagodavanje novim uslovima, što potpunije odgovori svojoj društvenoj funkciji. Dakle, ovo je period u kome se traže novi putevi, nove metode i nove organizacione forme. Tješnje povezivanje sa srodnim ustanovama, posebno sa Univerzitetom, njegovim fakultetima i drugim naučnim ustanovama, predstavljalo je jedan od primarnih zadataka i jedan od preduslova za njegovu puniju afirmaciju.

U tom periodu u Naučnom društvu održan je i seminar o metodologiji naučnoistraživačkog rada u društvenim naukama.

Međutim, i ta nešto više produbljena aktivnost Naučnog društva bila je usmjerena na oblasti nauka koje su u njemu trenutno bile zastupljene. I dalje su evidentna nastojanja Društva da okupi veći broj članova i saradnika. Vršene su pripreme za prijem novih članova, čijim bi izborom bila omogućena reorganizacija tadašnjeg Odjeljenja istorijsko-filoloških i Odjeljenja privredno-tehničkih nauka, kao i formiranje novog odjeljenja za umjetnost i književnost.

U tom periodu traženja novih, efikasnijih formi rada osnovan je u okviru Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka Centar za balkanološka istraživanja. Centar je nastavio rad Balkanološkog instituta, koji je 1962. godine rasformiran zbog nedovoljnog broja naučnih kadrova. Formiran je i Odbor za onomastiku, a u Odjeljenju medicinskih nauka formirani su Odbor za pitanja alergije, Centar za ispitivanje ishrane djece, zatim grupa naučnih radnika za ispitivanje industrijskih oboljenja i sl. Takve radne jedinice okupljale su veći broj saradnika izvan Naučnog društva, pa i iz drugih republika.

Međutim, mnoge akcije koje je Naučno društvo namjeravalo da poduzme ostale su neostvarene. Tako je, na primjer, već utvrđeni prijedlog kandidata za izbor novih članova u Naučno društvo bio odložen upravo zbog toga što nije bio riješen njegov status, odnosno nije bio usaglašen sa pozitivnim propisima u oblasti naučnog rada, ili pak što se čekalo na njegovu temeljitiju reorganizaciju. Ovakav status Naučnog društva nepovoljno se reflektirao i na planu međuakademijskih odnosa, posebno u Savjetu akademija nauka i umjetnosti Jugoslavije, u kome Naučno društvo nikada nije dobilo mjesto ravnopravnog člana.

S tim u vezi predsjednik Društva je na godišnjoj skupštini održanoj 26. decembra 1963. godine rekao:

»... I pored pomenutih teškoća, treba istaći da je Naučno društvo uspostavilo odnose saradnje sa odjeljenjima triju akademija. Ovom prilikom treba naročito podvući da smo u našim akademijama naišli na najveću gotovost za saradnju u određenim naučnim oblastima, o čemu svjedoče i Koordinacioni odbor odjeljenja medicinskih nauka triju akademija i Naučnog društva, kao i pripremni radovi oko formiranja koordinacionog odbora društvenih nauka triju akademija i odgovarajućeg odjeljenja našeg

Društva. Sa žaljenjem treba istaći da su do danas ostali bez uspjeha napore Društva da postane ravnopravan član Savjeta akademija Jugoslavije, čiji je zadatak da koordinira rad triju akademija i koji je već postigao na ovom polju ohrabrujuće rezultate».

Ovakav položaj Naučnog društva bio je determinisan odredbama Zakona o organizaciji naučnog rada. I pored toga, zahvaljujući rezultatima rada u proteklom periodu, kao i organizovanom djelovanju, posebno nastojanjima da se kompleksnim istraživanjima obuhvate najaktuelniji, za našu Republiku bitni problemi razvoja, naravno, u granicama svojih snaga i mogućnosti, Naučno društvo i dalje, poslije završene prve faze kompleksnih ispitivanja sliva rijeke Lepenice, pristupa izradi plana za kompleksno istraživanje prirode i prirodnih bogatstava sliva rijeke Bosne.

U posljednjoj fazi svog postojanja, zahvaljujući ovakvoj svojoj aktivnosti, Naučno društvo je uspostavilo tješnju saradnju sa postojećim akademijama. Sve je češća i življa saradnja Naučnog društva na međuakademijskom planu, pa je kao rezultat takvih odnosa došao i prijedlog Savjeta akademija nauka i umjetnosti Jugoslavije, upućen Saveznoj skupštini 1964. godine, da se odredbe novog Zakona o organizaciji naučnog rada treba da odnose i na Naučno društvo Bosne i Hercegovine, ukoliko ne bi došlo do njegovog prerastanja u akademiju nauka i umjetnosti.

Upravo u ovom periodu plodne i raznovrsne djelatnosti Naučnog društva, kao i nastojanja da se što realnije i što određenije sagledaju njegova uloga i mjesto u životu naše Republike, državno i politično rukovodstvo Bosne i Hercegovine intenzivno je razmatralo položaj Naučnog društva i nastojalo da što cjelishodnije riješi njegov status.

Mnoge slabosti koje su više puta isticane i u godišnjim izvještajima Naučnog društva, a koje nisu samo odraz objektivnih teškoća nego su posljedica i nedovoljne organizovanosti samog Naučnog društva, neadekvatne strukture članstva i nedovoljne efikasnosti u izboru novih članova (zbog čega su mnoge naučne oblasti, posebno oblast umjetnosti, ostale po strani ili su se neravnomjerno razvijale), odrazile su se i na njegov 14-godišnji bilans aktivnosti.

Pošto su se upravo u ovoj posljednjoj fazi postojanja Naučnog društva vodile najživlje i najintenzivnije rasprave o njegovom statusu, razumljivo je da je, pored svega onog što je afirmativno u njegovom radu, ukazivano i na određene slabosti, na potrebu boljeg organizovanja, kako bi nova, kompleksna, reprezentativno-radna naučna ustanova imala i kvalitetno nove elemente koji će njenu društvenu funkciju učiniti potpunijom. Vezujući se brojnim nitima za sve manifestacije našeg društvenog i privrednog života, takva ustanova treba da opravdava svoje mjesto i ulogu u njegovanju i razvijanju nauke i umjetnosti, i na taj način da daje svoj doprinos humanizaciji rada i bržem razvoju proizvodnih snaga i socijalističkih društvenih odnosa.



Naučno društvo Bosne i Hercegovine djelovalo je punih 14 godina. Period od njegovog konstituisanja, 15. septembra 1952. godine, pa sve do prerastanja u Akademiju nauka i umjetnosti, 22. juna 1966. godine, kada je donesen Zakon o Akademiji nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, bio je ispunjen mnogostrukom djelatnošću. Brojne teškoće organizacionog,

kadrovskog i materijalnog karaktera, koje su ga sa većim ili manjim intenzitetom pratile u toku postojanja, odražavale su se i na njegov rad u cjelini, pa su pojedine faze u razvoju Naučnog društva imale i različita obilježja i različit stepen radnih uspjeha.

Prisustvo Naučnog društva, najvišeg oblika organizacije naučnog rada u našoj Republici, njegova uloga i mjesto u razvoju nauke i naučne misli u našoj sredini, te rezultati njegovog rada od izvanrednog su značaja za razvoj Bosne i Hercegovine. U okviru kadrovskih i materijalnih mogućnosti, Naučno društvo nastojalo je da cjelokupnu aktivnost što više usmjeri u pravcu ključnih pitanja razvoja Bosne i Hercegovine, ne zapostavljajući pri tom i svoju osnovnu funkciju koja mu je namijenjena članom 2. Zakona o Naučnom društvu. Sve je to predstavljalo solidnu osnovu za prerastanje Društva u današnju Akademiju nauka i umjetnosti BiH, a njegova iskustva bila su dragocjen oslonac toj mladoj radnoj i reprezentativno-naučnoj ustanovi.

Aktivnost Naučnog društva objavljena je u njegovim edicijama i, prema tome, bila je uglavnom dostupna užem krugu naučnih radnika u zemlji i inostranstvu, a manje našoj široj javnosti, zbog čega su mnoge njegove aktivnosti ostale nedovoljno poznate radnim ljudima naše Republike.

Stoga je Predsjedništvo Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, smatrajući to svojom obavezom, odlučilo da Akademija, koja je produžila rad Naučnog društva, objelodani njegovu 14-godišnju aktivnost i na taj način ispuni pomenutu prazninu, dajući hronološki pregled aktivnosti ove institucije.

Ova publikacija obuhvata godišnje izvještaje o radu Naučnog društva, normativne akte donesene u tom periodu, edicije Društva, kao i sve ono što će omogućiti potpuniji uvid u život i rad Naučnog društva.

Akademik Edhem Čamo

NORMATIVNI AKTI



U K A Z

Na osnovu člana 75, tačka 4, Ustava NRBiH, a u vezi sa članom 5, tačka 12, Zakona o Prezidijumu Narodne skupštine NRBiH, Prezidijum Narodne skupštine NRBiH proglašava Zakon o Naučnom društvu Narodne Republike Bosne i Hercegovine, koji je donijela Narodna skupština NR BiH na svojoj sjednici od 2. jula 1951. godine, a koji glasi:

Z A K O N

O NAUČNOM DRUŠTVU NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.

Osniva se Naučno društvo Narodne Republike Bosne i Hercegovine. Sjedište Naučnog društva je u Sarajevu.

Član 2.

Osnovni zadatak Naučnog društva je da doprinosi podizanju i razvijanju nauke, da izučava prirodna bogatstva i proizvodne snage Bosne i Hercegovine i doprinosi njihovom svestranom i racionalnom iskorišćavanju u skladu sa potrebama izgradnje socijalizma u zemlji.

U cilju ostvarivanja svog zadatka Društvo održava veze sa srodnim ustanovama u zemlji i inostranstvu.

Član 3.

Društvo ima svoj budžet.

Prihodi Društva sastoje se od dotacija, poklona i drugih prihoda.

Redovna dotacija Društvu predviđa se u predračunu prihoda i rashoda Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu vlade NRBiH.

Član 4.

Za vršenje svojih zadataka Društvo stvara odjeljenja, sekcije i institute.

Član 5.

Redovnim članom Društva može postati naučni radnik koji je u svom radu postigao priznate naučne rezultate ili dokazao da može da radi na unapređenju nauke.

Redovni član može biti samo državljanin FNRJ.

Društvo može imati počasne članove.

Počasnim članom može postati lice koje je obogatilo nauku djelima osobitog značaja, ili djelima koja imaju poseban značaj za FNRJ ili NRBiH.

Počasni članovi imaju sva prava članstva Društva.
Počasni članovi mogu biti i strani državljani.
Članovi Društva postaju izborom na skupštini.
Članstvo prestaje smrću, pismenom ostavkom ili isključenjem.

Član 6.

Redovni članovi društva obavljaju svoj naučni rad u skladu sa programom rada Društva, podnose svake godine izvještaj o svom radu, učestvuju u radu Skupštine, plenarnih i svečanih sastanaka Društva i sjednica odjeljenja i izvršavaju zadatke koje im Društvo postavi.

Član 7.

Organi Društva su: Skupština, Predsjedništvo i Nadzorni odbor.

Član 8.

Skupština je najviši organ Društva.
Skupštinu sačinjavaju redovni i počasni članovi Društva.

Član 9.

Skupština određuje pravac naučnog rada Društva: donosi statut i budžet i rješava o svim važnijim pitanjima društva.

Član 10.

Skupština punovažno odlučuje ako joj prisustvuje više od polovine redovnih članova Društva. Ako se rješava o izboru i isključenju članova Društva, potrebno je da je Skupštini prisutno dvije trećine redovnih članova.

Skupština odlučuje većinom glasova prisutnih članova. O izboru i isključenju članova Društva Skupština odlučuje većinom od dvije trećine prisutnih članova.

Član 11.

Predsjedništvo je izvršni organ Društva i upravlja imovinom Društva.

Predsjedništvo sačinjavaju predsjednik, potpredsjednik i sekretar Društva, kao i rukovodioci svih odjeljenja.

Član 12.

Nadzorni odbor je organ Društva koji vrši nadzor nad imovinskim poslovanjem Predsjedništva Društva.

Član 13.

Prve članove Društva imenuje Prezidijum Narodne skupštine NR BiH na predlog Predsjednika vlade NRBiH.

Član 14.

Prvu Skupštinu Društva saziva član koga odredi predsjednik Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu vlade NRBiH.

Član 15.

Unutrašnja organizacija i rad Društva utvrđuju se statutom.
Statut i izmjene statuta potvrđuje Savjet za prosvjetu i kulturu NRBiH.

Član 16.

Propise za izvršenje ovog zakona donosi, po potrebi, vlada NRBiH.

Član 17.

Ovaj Zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu NRBiH.«

U-broj 19

3. jula 1951. godine,

Sarajevo

PREZIDIJUM NARODNE SKUPŠTINE
NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Sekretar

Dr Vaso Butozan, s. r.

Predsjednik

Vlado Šegrt, s. r.

(Objavljeno u »Služb. listu NRBiH«, br. 14/51, od 11. jula 1951.)

Na osnovu člana 13 Zakona o Naučnom društvu Narodne Republike Bosne i Hercegovine, a na prijedlog predsjednika vlade NRBiH, Prezidijum Narodne skupštine NRBiH izdaje

U K A Z

O IMENOVANJU PRVIH ČLANOVA NAUČNOG DRUŠTVA NARODNE
REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

I

Za prve članove Naučnog društva Narodne Republike Bosne i Hercegovine imenuju se naučni radnici:

- 1) dr Vaso Butozan, sekretar Prezidijuma Narodne skupštine;
- 2) dr Vladimir Čavka, redovni profesor Medicinskog fakulteta;
- 3) dr Pavao Štern, redovni profesor Medicinskog fakulteta;
- 4) Dimitrije Sergejevski, naučni saradnik;
- 5) Hamdija Kreševljaković, naučni saradnik;
- 6) dr Risto Jeremić, ljekar;
- 7) Branislav Đurđev, direktor Orijentalnog instituta;
- 8) dr ing Nikola Zdanovski, redovni profesor Poljoprivrednog fakulteta;
- 9) Cvjetko Rihtman, direktor Instituta za proučavanje folklora;
- 10) dr Nedo Zec, redovni profesor Medicinskog fakulteta;
- 11) dr Jovo Vuković, vanredni profesor Filozofskog fakulteta;
- 12) dr Ernest Grin, direktor Zemaljskog kožno-veneričnog dispanzera;
- 13) Anto Babić, redovni profesor Filozofskog fakulteta;
- 14) dr Blagoje Kovačević, redovni profesor Medicinskog fakulteta;
- 15) dr ing Dragomir Čosić, redovni profesor Poljoprivrednog fakulteta.

II

Ministar-predsjednik Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu NRBiH izvršiće ovaj Ukaz.

III

Ovaj Ukaz stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu NRBiH«.

U-broj 16

19. juna 1952. god.,

Sarajevo

PREZIDIJUM NARODNE SKUPŠTINE NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Za SEKRETARA —

POTPREDSJEDNIK

Sulejman Filipović, s. r.

PREDSJEDNIK

Vlado Šegrt, s. r.

Tačnost prepisa ovjerava:

Načelnik Personalnog odjeljenja

M. P. (Mira Meštrović) s. r.

Na osnovu člana 9 Zakona o Naučnom društvu Narodne Republike Bosne i Hercegovine Skupština Naučnog društva, na svom sastanku 15. septembra 1952. godine, donijela je

S T A T U T NAUČNOG DRUŠTVA NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.

U svrhu ostvarivanja svojih osnovnih zadataka i unapređivanja kulturnog i privrednog razvitka Narodne Republike Bosne i Hercegovine Naučno društvo Bosne i Hercegovine radi:

a) na svestranom unapređenju nauke i razvijanju napredne naučne misli, rukovodeći se pri tome potrebama zemlje;

b) na organizovanju i razvijanju naučnih istraživanja i upoznavanja naše zemlje i naroda u cilju izgradnje socijalizma;

c) na organizovanju ispitivanja pojedinih naučnih problema na terenu;

d) na okupljanju naučnih radnika i koordiniranju njihova rada u izvršavanju zadataka društva;

e) na izučavanju rezultata napredne svjetske nauke i sistematskom radu na njihovoj primjeni u našoj privrednoj i kulturnoj izgradnji;

f) na održavanju veza sa sličnim ustanovama u zemlji i inostranstvu;

g) na upoznavanju svojih naroda sa rezultatima savremene nauke;

h) na podizanju mladih naučnih kadrova;

i) na pomaganju naučnih radnika i razvijanju naučnoistraživačkih instituta, laboratorija, kabineta i biblioteka, a po naročito ukazanoj potrebi, i na osnivanju specijalnih ustanova;

j) na izdavanju naučnih i drugih publikacija, i

k) na raspisivanju nagradnih konkursa.

Član 2.

Svoj rad Društvo organizuje i sprovodi na osnovu godišnjeg programa rada koji donosi Skupština Društva na prijedlog Predsjedništva.

Član 3.

Društvo ima svoj godišnji budžet, koji, poslije usvajanja od strane Skupštine Društva, podnosi na odobrenje nadležnom nadzornom organu.

Član 4.

Društvo ima redovne i počasne članove.

Redovnim članom Društva može postati državljani FNRJ koji je svojim naučnim radom pokazao da vlada stručnim i naučnim metodom i znanjem potrebnim za rad na ostvarivanju zadataka Društva, i da je tim radom pridonio unapređivanju nauke i struke.

Počasnim članom može postati državljani FNRJ koji je obogatio nauku djelima osobitog značaja, ili stekao naročite zasluge za razvitak i uzdizanje državne i narodne zajednice.

Redovne i počasne članove Društva bira Skupština Društva dvotrećinskom većinom prisutnih članova. Redovne i počasne članove predlažu: odjeljenja Društva, bar dva redovna člana Društva i Predsjedništvo Društva.

Strani državljani može postati počasnim članom Društva ako je ostvario izvanredne zasluge na polju nauke, ili izvanredne zasluge za našu zemlju i naše narode i ako na godišnjoj skupštini bude izabran dvotrećinskom većinom prisutnih članova.

Izbor redovnih i počasnih članova vrši se tajnim glasanjem.

Uz prijedlog za izbor redovnog člana podnosi se referat o ličnosti i naučnom radu kandidata. Na plenarnom sastanku redovni članovi pretresaju prijedlog i dvotrećinskom većinom glasova donose zaključak o predlaganju kandidata za člana Društva. Materijal o tom dostavlja se predsjedniku Društva, koji ga podnosi godišnjoj skupštini na konačni izbor.

Izabrani redovni član postaje član Društva kada na svečanom sastanku Društva održi svoje pristupno predavanje sa temom iz oblasti svoje struke za koju je izabran, i kad bude proglašen za člana Društva.

Član 5.

Redovni članovi imaju prava i dužnosti:

a) da prisustvuju skupštinama i radnim i svim ostalim sastancima Društva;

b) da učestvuju u radu Društva i da glasaju na skupštinama, plenarnim i radnim sastancima Društva i sjednicama odjeljenja, i

c) da se služe bibliotekom Društva i svim ostalim sredstvima Društva potrebnim za naučni rad.

Redovni članovi dužni su da prisustvuju skupštinama i radnim sastancima Društva i sjednicama odjeljenja svoje struke, i da učestvuju u njihovom radu.

Počasni članovi imaju ista prava kao i redovni, ali ne moraju prisustvovati skupštinama i sastancima Društva i odjeljenja, niti primati radne obaveze.

Članstvo u Društvu prestaje sa smrću člana, poslije pismene ostavke i odluke godišnje skupštine Društva, koja takvu odluku donosi dvotrećinskom većinom glasova prisutnog broja redovnih članova Društva.

Član 6.

U cilju ostvarivanja svojih zadataka Društvo može da angažuje kao saradnike i lica koja nisu članovi Društva.

Ovi saradnici mogu biti: stalni, i u tom slučaju su u sastavu postojećih instituta, laboratorija i kabineta Društva, i spoljni-honorarni saradnici, koji obrađuju pojedina specijalna pitanja koja im Društvo povjeri.

Član 7.

Redovni članovi imaju redovnu određenu mjesečnu nagradu za svoj rad u Društvu, koju određuje Predsjednik vlade NR BiH. Saradnja spoljnih saradnika honorise se prema izvršenom zadatku, a stalni saradnici Društva raspoređuju se u zvanja i platne razrade prema Zakonu o državnim službenicima.

Član 8.

Svoje zadatke Društvo ostvaruje radom u odjeljenjima, sekcijama i drugim svojim ustanovama, i individualnim radom svojih redovnih članova.

Sekcije i ustanove su organi odjeljenja i osnivaju se prema potrebi, a na prijedlog odjeljenja.

U Naučnom društvu Bosne i Hercegovine postoje ova odjeljenja:

- 1) Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka;
- 2) Odjeljenje ekonomskih, filozofskih i pravnih nauka;
- 3) Odjeljenje za književnost i umjetnost;
- 4) Odjeljenje prirodnih i matematičkih nauka;
- 5) Odjeljenje medicinskih nauka, i
- 6) Odjeljenje privredno-tehničkih nauka.

O obrazovanju, spajanju i ukidanju odjeljenja odlučuje godišnja skupština Društva.

Odjeljenja ostvaruju zadatke Društva u odgovarajućim granama nauke i tehnike, i rukovode radom ustanova iz svog sastava.

Odjeljenja sačinjavaju redovni članovi Društva; naučni saradnici koji rade u ustanovama odjeljenja učestvuju u radu odjeljenja sa savjetodavnim glasom.

Redovni članovi mogu učestvovati istovremeno u radu više odjeljenja.

Bliže odredbe o organizaciji i radu odjeljenja Društva i njihovih ustanova donesi Skupština Društva.

Do obrazovanja odjeljenja njihovim poslovima rukovodi Predsjedništvo Društva putem svojih redovnih članova koje u tu svrhu odredi.

Član 9.

Organi Društva su:

- 1) godišnja skupština,
- 2) vanredna skupština,
- 3) plenarni radni sastanak, i
- 4) svečani sastanak.

Skupština je najviši organ Društva i njen je zadatak:

a) da sasluša izvještaje o radu Društva za proteklo vrijeme i o njima odlučuje;

b) da daje razrješnicu Predsjedništvu i Nadzornom odboru Društva i bira novo Predsjedništvo i Nadzorni odbor;

- c) da bira redovne i počasne članove, i
- d) da donosi programe rada i godišnji budžet.

Skupština punovažno odlučuje ako joj je prisutno više od polovine redovnih članova Društva. Skupština, po pravilu, odlučuje većinom glasova prisutnih članova.

Ako se rješava o izboru članova Društva i o prestanku članstva u Društvu, potrebno je da je Skupštini prisutno najmanje dvije trećine redovnih članova, i o ovim pitanjima odlučuje većina od dvije trećine prisutnih članova.

Vanrednu skupštinu može sazvati Predsjedništvo Društva po svom nahodjenju ili na pismeni zahtjev jedne trećine redovnih članova. Na vanrednoj skupštini se rješava samo o onim pitanjima radi kojih je sazvana.

Plenarne radne sastanke Društva saziva predsjednik po potrebi. Svećani sastanak održava se u izvanrednim prilikama.

Član 10.

Predsjedništvo Društva sačinjavaju: predsjednik, potpredsjednik, sekretar i rukovodioci odjeljenja.

Predsjednika, potpredsjednika i sekretara Društva pojedinačno bira godišnja skupština Društva iz redova redovnih članova i to tajnim glasanjem; ovi članovi Predsjedništva biraju se većinom glasova prisutnih redovnih članova.

Rukovodioce odjeljenja biraju redovni članovi odjeljenja većinom glasova, i taj izbor potvrđuje Skupština.

Članovi Predsjedništva i rukovodioci odjeljenja biraju se na dvije godine.

Član 11.

Predsjednik predstavlja Društvo, saziva sjednice Predsjedništva, godišnju skupštinu, plenarne redovne i svećane sastanke, predsjedava svim ovim skupovima Društva i stara se o izvršavanju svih donesених odluka.

Predsjednik Društva je naredbodavac za izvršenje budžeta.

Odsutnog predsjednika zamjenjuje potpredsjednik.

Sekretar sprovodi odluku Predsjedništva Društva.

Član 12.

Nadzor nad imovinom i poslovanjem Društva vrši Nadzorni odbor od tri člana koje bira godišnja skupština na dvije godine iz redova redovnih članova Društva; izbor se vrši većinom glasova prisutnih redovnih članova.

Član 13.

Za izvršavanje administrativnih i tehničkih poslova Društvo ima potreban broj službenika.

Član 14.

Bliže odredbe o unutrašnjoj organizaciji i radu Društva, njegovim odjeljenjima i ustanovama donosi godišnja skupština većinom glasova prisutnih redovnih članova na prijedlog Predsjedništva Društva.

Član 15.

Ovaj Statut stupa na snagu po odobrenju nadležnog organa za prosvjetu, nauku i kulturu Narodne Republike Bosne i Hercegovine.

SEKRETAR

Prof. Ante Babić, s. r.

PREDSJEDNIK

Dr Vladimir, Čavka, s. r.

Na osnovu člana 15, st. 2, Zakona o Naučnom društvu Narodne Republike Bosne i Hercegovine potvrđujem ovaj Statut Naučnog društva NRBiH.

Broj: 14906/52.

10. oktobra 1952. godine,

Sarajevo

MINISTAR-PREDSJEDNIK SAVJETA
ZA PROSVJETU, NAUKU I KULTURU
Radovan Papić, s. r.

P R A V I L N I K

O RADU I POSLOVANJU NAUČNOG DRUŠTVA NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

1.

Redovnim poslovima Društva rukovodi Predsjedništvo prema propisima Statuta i načelnim odlukama Plenuma, odnosno Skupštine Društva.

2.

Sva pitanja koja se odnose na rad Društva Predsjedništvo rješava na sjednicama. Odluke Predsjedništva su pravomoćne ako su donesene većinom glasova na sjednicama kojima je prisustvovalo jedan više od polovine ukupnog broja članova Predsjedništva.

Pitanja koja spadaju u djelokrug jednog od odjeljenja mogu se na sjednicama Predsjedništva rješavati samo ako su prethodno raspravljana u odjeljenjima i ako sjednici Predsjedništva prisustvuje i sekretar toga odjeljenja kao član Predsjedništva.

Sjednice se održavaju redovno, najmanje dvaput mjesečno.

O toku sjednice vodi se zapisnik u koji se unose odluke i zaključci. Zapisnik ovjerava predsjednik Društva, ili potpredsjednik ako je on rukovodio sjednicom.

3.

Prije početka budžetske godine Predsjedništvo, na osnovu opštih potreba i potreba pojedinih odjeljenja, sastavlja godišnji budžet i podnosi ga Skupštini.

Ostvarivanje budžeta po odjeljenjima vrši se u okviru budžetske kvote koja se za pojedina odjeljenja utvrđuje na plenarnom sastanku.

4.

Plenarni sastanci održavaju se redovno, najmanje 4 puta godišnje, tj. u toku svaka tri mjeseca.

Na plenarnim sastancima učestvuju svi redovni članovi Društva. Odluke su pravomoćne ako su donesene većinom glasova na sastanku kojemu prisustvuje više od polovine članova.

5.

Na plenarnim sastancima donose se opšte smjernice rada Društva na osnovu odluke Skupštine, razmatraju se i usvajaju odluke Predsjedništva u periodu od posljednjeg plenarnog sastanka.

6.

Plenarnim sastancima rukovodi predsjednik Društva. O sastancima vodi se zapisnik u koji se unose odluke i zaključci.

Odjeljenja

7.

Odjeljenja pojedinih nauka sačinjavaju redovni članovi i naučni saradnici Društva koji su, prema svojoj naučnoj struci, izabrani za članove određenog odjeljenja.

Radom odjeljenja rukovodi sekretar odjeljenja.

8.

Pitanja koja se odnose na rad odjeljenja rješavaju se na sjednicama koje saziva i kojima rukovodi sekretar odjeljenja. Odluke su pravomoćne ako su donesene većinom glasova na sjednicama kojima je prisustvovalo više od polovine ukupnog broja članova odjeljenja.

O donesenim zaključcima i odlukama sekretar odjeljenja referiše na prvoj idućoj sjednici Predsjedništva, koje ih usvaja ili, s obrazloženjem, vraća odjeljenju na ponovno razmatranje.

O sjednicama odjeljenja vodi se zapisnik u koji se unose odluke i zaključci. Zapisnik ovjerava sekretar odjeljenja.

Sjednice se održavaju redovno, najmanje jedanput mjesečno.

9.

Na svojim sjednicama odjeljenje će se posebno baviti:

a) pitanjem organizovanja rada na unapređenju nauke u odgovarajućoj stručnoj oblasti, o čemu će odjeljenje davati obrazložena mišljenja i prijedloge Predsjedništvu Društva;

b) izradom i usvajanjem radnih planova naučnog rada koji se odvija u okviru odjeljenja;

c) organizovanjem posebnih sastanaka na kojima će se održati predavanja i referati sa diskusijom;

d) izradom predračuna rashoda odjeljenja u okviru budžeta.

10.

Prema čl. 4 Statuta, odjeljenja predlažu za izbor nove članove Društva. Zaključak o tome donosi se na sjednici odjeljenja na osnovu refe-

rata jednog od njegovih članova o ličnosti i naučnom radu kandidata. Ovakvi zaključci donose se dvotrećinskom većinom glasova redovnih članova Društva koji su ujedno i članovi odjeljenja.

11.

Odjeljenja na svojim sjednicama donose zaključke o potrebi osnivanja instituta, i o tome podnose obrazložene prijedloge Predsjedništvu Društva.

12.

Institutima rukovode upravnici koje, na prijedlog odgovarajućeg odjeljenja, imenuje Predsjedništvo Društva. Za rukovođenje institutima upravnici su odgovorni svom odjeljenju.

13.

Odjeljenja i instituti izrađice svoje pravilnike o organizaciji i radu odjeljenja, odnosno instituta.

Izbor članova

14.

Prema čl. 4 Statuta, izbor članova vrši se na prijedlog:

- a) odjeljenja,
- b) dvojice redovnih članova,
- c) Predsjedništva Društva.

U odjeljenju donosi se zaključak o predlaganju novog člana na osnovu referata jednog od članova odjeljenja (ili jednog od istaknutih naučnih radnika van Društva uz supotpis člana odjeljenja) o ličnosti i naučnom radu kandidata. Ovakvi zaključci donose se dvotrećinskom većinom glasova redovnih članova Društva koji su ujedno i članovi odjeljenja.

Dva redovna člana Društva mogu Skupštini predlagati novog člana na osnovu referata jednog od predlagača ili jednog istaknutog naučnog radnika van Društva iste ili srodne struke kojoj pripada kandidat; u tom slučaju referat potpisuju oba predlagača.

Predsjedništvo na svojoj sjednici donosi zaključak o predlaganju novog člana na osnovu referata jednog člana Društva ili istaknutog naučnog radnika van Društva iste ili srodne naučne struke kojoj pripada i kandidat. Ovakav zaključak donosi se dvotrećinskom većinom prisutnih članova Predsjedništva.

15.

Prema čl. 1, tačka j), Statuta Naučno društvo izdaje naučne i druge publikacije.

16.

Publikacije društva su:

- 1) »Radovi«
- 2) »Djela«
- 3) »Grada«
- 4) »Ljetopis«

17.

»Radovi« će se izdavati godišnje u više svezaka — prema naučnim strukama i odjeljenjima. U ovoj publikaciji objaviće se naučne rasprave koje su prethodno prikazane i primljene većinom glasova na sjednici odgovarajućeg odjeljenja i odobrene od Predsjedništva Društva.

U »Djelima« će se izdavati naučne monografije koje obrađuju šire naučne probleme i predstavljaju jednu zaokruženu cjelinu ili uopštavaju rezultate specijalnih naučnih istraživanja. Monografije predviđene za »Djela« primaju se po istom postupku kao i rasprave za »Radove«.

U »Gradi« će se objavljivati izvorna dokumentacija iz arhiva i drugih izvora koja ima značaja za izučavanje opšte problematike iz pojedinih naučnih oblasti. Ova publikacija izdavaće se povremeno, po strukama i odjeljenjima, prema planu koji će izraditi odjeljenja.

»Ljetopis« izlazi jednom godišnje. U njemu će se objavljivati pregled cjelokupnog godišnjeg rada Društva.

18.

Honorisanje rukopisa za »Radove«, »Djela« i »Građu« vrši se prema tarifnim propisima.

19.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu kad ga odobri Skupština Društva.

PREDSJEDNIŠTVO VLADE
NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Broj: 4388/52.

Sarajevo, 24. oktobra 1952. godine

Na osnovu čl. 7 Statuta Naučnog društva NRBiH, a na prijedlog ministra-predsjednika Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu, broj 14905/52, od 17. oktobra 1952. god., donosim

R J E Š E N J E

o određivanju stalne mjesečne nagrade redovnim članovima
Naučnog društva NRBiH

1) Redovnim članovima Naučnog društva NRBiH određuje se stalna mjesečna nagrada za rad u Društvu u iznosu od 5.000 (pet hiljada) dinara.

2) Pravo na nagradu određenu ovim Rješenjem imaju redovni članovi od 15. septembra 1952. god.

3) Ovo Rješenje stupa na snagu odmah.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

PREDSJEDNIK VLADE NRBiH
Đuro Pucar, s. r.

Tačnost prepisa ovjerava:

SEKRETAR SAVJETA
ZA PROSVJETU, NAUKU I KULTURU
M. P. Mustafa Ibrahimpašić, s. r.

NAUČNO DRUŠTVO
NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Broj: 400/54.

Sarajevo, 15. jula 1954.

Poštanski pregradak br. 54

Na osnovu odluke Plenarnog sastanka Naučnog društva NRBiH od 29. juna ove godine, a u skladu sa čl. 4 Zakona o Naučnom društvu NRBiH, donosim sljedeće

R J E Š E N J E

I

Osniva se Balkanološki institut Naučnog društva NRBiH sa sjedištem u Sarajevu.

II

Zadatak Balkanološkog instituta je da prikuplja i obrađuje gradnju koja se odnosi na etničke migracije na Balkanu; da izučava južnoslovensko-vlaške, južnoslovensko-grčke i južnoslovensko-arbanaške jezičke odnose i uzajamne uticaje. Posebno da izučava postavke tzv. »balkanskog jezičkog tipa«, tj. jezičke crte zajedničke slovenskim i ostalim balkanskim jezicima.

U svom radu Balkanološki institut će razvijati naučnu saradnju i izmjenjivati iskustva sa sličnim institutima i naučnim ustanovama u FNRJ i u inostranstvu. Radove od opšteg značaja Institut će objavljivati u okviru svojih publikacija.

III

Na čelu Balkanološkog instituta stoji direktor koji se bira na plenarnom sastanku Društva.

IV

Predračun prihoda i rashoda Balkanološkog instituta ulazi u sastav predračuna prihoda i rashoda Društva.

V

Naredbodavac za izvršenje predračuna prihoda i rashoda Instituta je predsjednik Društva.

VI

Bliže propise o organizaciji i radu Balkanološkog instituta donijeće Naučno društvo NRBiH.

VII

Ovo Rješenje stupa na snagu odmah.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

M. P.

Predsjednik
prof. dr V. Čavka, s. r.

BALKANOLOŠKI INSTITUT
pri
NAUČNOM DRUŠTVU NRBIH
Nacrt pravila
Balkanološkog instituta
Sarajevo, 10. novembra 1954. god.

P R A V I L A
BALKANOLOŠKOG INSTITUTA PRI NAUČNOM DRUŠTVU NRBIH

I. Djelokrug rada

Član 1.

Balkanološki institut je naučnoistraživačka ustanova pri Naučnom društvu NRBIH. On posluje na osnovu ovih pravila.

Organ nadležan za zadatke i poslove Instituta je Predsjedništvo Naučnog društva.

Sjedište Instituta je u Sarajevu.

Član 2.

Zadatak Instituta je:

- a) naučno istraživanje u oblasti jezika i kultura balkanskih naroda i njihovih uzajamnih odnosa;
- b) širenje znanja iz ovih naučnih oblasti.

Član 3.

Za ostvarenje svojih zadataka Institut:

1) izdaje »Godišnjak« i monografije na jugoslovenskim i stranim jezicima, vrši razmjene svojih izdanja sa naučnim ustanovama u zemlji i inostranstvu;

2) održava skupove na kojima rezultate svojih istraživanja saopštavaju saradnici Instituta, strani naučnici i naučnici van Instituta koji podnese svoje originalne radove;

3) priređuje seminare za uvođenje mlađih saradnika u problematiku balkanologije.

II. Sastav instituta

Član 4.

Institut sačinjavaju:

- a) stalni, stalni honorarni i honorarni saradnici;
- b) spoljni saradnici.

Stalni i stalni honorarni saradnici mogu biti:

- 1) naučni saradnici;
- 2) asistenti;
- 3) stručni saradnici.

Član 5.

Stalni i honorarni stalni saradnici moraju imati naučne kvalifikacije predviđene za docenta univerziteta. Njih bira Predsjedništvo Naučnog društva na prijedlog direktora Instituta.

Član 6.

Stalni asistenti moraju imati fakultetsku spremu, objavljene naučne radove i dokumentovano interesovanje za naučni rad u oblasti balka-

nologije. Njih bira Predsjedništvo Naučnog društva na prijedlog direktora Instituta.

Član 7.

Spoljne saradnike bira Predsjedništvo Naučnog društva po obrazloženom pismenom prijedlogu direktora Instituta između lica koja sa uspjehom rade u oblasti balkanologije, a žive van Sarajeva. Oni imaju prava na naknadu za izvršeni specijalni rad po nalogu direktora Instituta, kao i pravo da svoje radove saopštavaju na skupovima Instituta, ali nemaju pravo na stalni mjesečni honorar.

Član 8.

Stalni naučni saradnici, asistenti i stručni saradnici raspoređuju se u zvanja i platne razrede po propisima Uredbe o zvanjima i platama službenika u prosvjetno-naučnoj struci.

Honorarni naučni saradnici primaju honorar u okviru postojećih propisa o honorarnim službenicima.

Član 9.

Stalni i honorarni naučni saradnici i spoljni saradnici razrješavaju se dužnosti ako u toku dvije godine ne saopšte Institutu nikakav svoj rad, a ne mogu to valjanim razlozima opravdati.

Odluku o tome donosi Predsjedništvo na prijedlog direktora Instituta.

III. Upravljanje institutom

Član 10.

Direktor Instituta upravlja cjelokupnim radom Instituta.

1) On podnosi Predsjedništvu prijedlog pravila Instituta, kao i prijedloge za njihovo mijenjanje.

2) Podnosi Predsjedništvu plan rada Instituta.

3) Organizuje unutrašnji rad Instituta.

4) Rukovodi naučnoistraživačkim radom Instituta i stara se o izvršenju datih zadataka.

5) Podnosi Predsjedništvu godišnji izvještaj o radu Instituta u protekloj godini, kao i plan za narednu godinu.

6) Organizuje seminare za uvođenje mlađih saradnika u problematiku balkanologije.

7) Odobrava stručnim licima van Instituta da povremeno drže saopštenja, predavanja i konferencije.

8) Određuje redakcione odbore, redaktore i korektore za izdanja Instituta.

9) Podnosi Predsjedništvu prijedloge o nagrađivanju saradnika.

10) Podnosi Predsjedništvu prijedloge o slanju saradnika Instituta na studije i kongrese.

Član 11.

Direktora Instituta bira Predsjedništvo, a njegov izbor potvrđuje plenum Naučnog društva.

Za svoj rad direktor je odgovoran Predsjedništvu, odnosno plenu-
mu po postojećim pravilima Naučnog društva.

U slučaju dužeg odsustva ili bolesti direktor Instituta je dužan da
Predsjedništvu predloži zamjenika. Zamjenik direktora ima sva prava i
dužnosti direktora Instituta.

IV. Naučnoistraživački rad

Član 12.

Skupove Instituta saziva, sastavlja njihov dnevni red i njima pred-
sjedava direktor Instituta. O njima se vodi zapisnik. Zapisničar je, po
pravilu, najmlađi saradnik.

Član 13.

Svaki saradnik Instituta može na skupu iznijeti svoje naučno saop-
štenje. O tome prethodno izvještava direktora Instituta.

Lica izvan Instituta mogu iznositi lično ili preko nekog saradnika
Instituta svoja naučna saopštenja na osnovu prijedloga direktora In-
stituta i odobrenja Predsjedništva.

Lice koje iznosi svoje naučno saopštenje na skupu može na taj skup
pozvati kao goste lica izvan Instituta ako za to prethodno dobije saglas-
nost direktora Instituta.

Član 14.

Rezultate svoga rada Institut objavljuje u »Godišnjaku« i u po-
sebnim djelima. Svako izdanje Instituta mora biti od strane Instituta pri-
kazano i primljeno u Predsjedništvu Naučnog društva, što će i na izda-
njima biti naznačeno.

Član 15.

Radovi objavljeni u izdanjima Instituta honorišu se po Opštoj
uredbi o honorarima. Odluku o tome donosi u svakom pojedinom slučaju
Predsjedništvo na prijedlog direktora Instituta.

Član 16.

Radi prikaza najnovijih dostignuća u oblasti balkanologije i uvo-
đenja mlađih saradnika u naučni rad u Institutu se održavaju seminari.
Ove seminare mogu posjećivati i u njihovom radu učestvovati i lica sa
fakultetskom spremom van Instituta, o čemu će u svakom konkretnom
slučaju odlučivati direktor Instituta. Rukovodiocima seminara može Pred-
sjedništvo odrediti honorar.

V. Finansiranje Instituta

Član 17.

Institut se izdržava:

- 1) od dotacija koje za to predviđa Predsjedništvo Naučnog društva;
- 2) od prodaje svojih izdanja o čemu evidenciju vodi računovodstvo
Naučnog društva;
- 3) od subvencija, poklona, legata i slično koje ustanove ili pojedinci
stave Naučnom društvu na raspolaganje za ostvarenje ciljeva Instituta.

Član 18.

Na prijedlog direktora Instituta Predsjedništvo može putem virmana vršiti izmjene u namjeni i visini sredstava predviđenih godišnjim predračunima za održavanje Instituta, i to posebno u okviru ličnih, a posebno u okviru materijalnih rashoda.

Član 19.

Naredbodavac za izvršenje predračuna je predsjednik Naučnog društva.

VI. Završna odredba

Član 20.

Ova Pravila stupaju na snagu stutradan pošto ih potpiše predsjednik Naučnog društva.

Z A K O N

O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NAUČNOM DRUŠTVU NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.

U članu 3, stav 3, briše se riječ »Vlade«.

Član 2.

Član 5. mijenja se, i glasi:

Članovi Društva su: redovni, počasni i dopisni.

Redovnim članom može postati naučni radnik koji je u svom radu postigao priznate naučne rezultate.

Redovni član može biti samo državljanin FNRJ.

Počasnim članom može postati lice koje je obogatilo nauku djelima osobitog značaja, ili djelima koja imaju poseban značaj za Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju ili Narodnu Republiku Bosnu i Hercegovinu.

Počasni članovi imaju sva prava redovnih članova Društva ukoliko nije ovim Zakonom drukčije određeno.

Dopisnim članom mogu postati istaknuti naučni radnici.

Počasni i dopisni članovi mogu biti i strani državljani.

Članovi Društva postaju izborom na Skupštini.

Članstvo prestaje smrću, pismenom ostavkom ili isključenjem.

Član 3.

Poslije člana 5, dodaje se novi član 5a, koji glasi:

Društvo može imati i naučne saradnike.

Naučni saradnici biraju se iz reda naučnih radnika i istaknutih stručnjaka.

Naučni saradnici učestvuju u radu odjeljenja, sekcija i instituta Društva.

Prava i dužnosti kao i način izbora naučnih saradnika utvrđuju se Statutom Društva.



Član 4.

U članu 6, poslije riječi »Redovni«, dodaju se riječi: »i dopisni«.

Član 5.

U članu 7 dodaje se novi stav 2, koji glasi:

U Predsjedništvo i Nadzorni odbor mogu biti birani samo redovni članovi Društva.

Član 6.

U članu 8, poslije stava 2, dodaje se novi stav 3, koji glasi:

Dopisni članovi učestvuju u radu Skupštine sa savjetodavnim pravom.

Član 7.

Članovi 13 i 14 ukidaju se.

Član 8.

U članu 15 mijenja se stav 2, i glasi:

Statut potvrđuje Narodna skupština NRBiH.

Član 9.

U članu 16 riječ »Vlada« zamjenjuje se riječima: »Izvršno vijeće«.

Član 10.

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu NRBiH«.

(Objavljeno u »Službenom listu NRBiH«, br. 18, od 14. jula 1955.)

Na osnovu članova 9 i 15 Zakona o Naučnom društvu Narodne Republike Bosne i Hercegovine Skupština Društva 15. novembra 1955. godine donijela je

S T A T U T

NAUČNOG DRUŠTVA NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.

U cilju ispunjavanja svojih zadataka, predviđenih članom 2. Zakona o Naučnom društvu NR Bosne i Hercegovine, Društvo radi:

a) na unapređenju nauke, razvijanju narodne naučne misli i organizovanju naučnog ispitivanja u skladu sa potrebama zemlje;

b) na okupljanju naučnih radnika i usklađivanju njihova rada u izvršavanju zadataka Društva;

c) na izučavanju rezultata nauke i njihovoj primjeni u privrednoj i kulturnoj izgradnji zemlje;

d) na uspostavljanju i održavanju veza sa naučnim ustanovama u zemlji i inostranstvu;

e) na pomaganju naučnim radnicima:

f) na osnivanju i razvijanju naučnoistraživačkih instituta — i

g) na izdavanju naučnih i drugih publikacija.

Član 2.

Društvo organizuje svoju djelatnost na osnovu godišnjeg programa rada i planova rada odjeljenja i instituta.

Član 3.

Društvo ima svoj godišnji budžet, u koji ulaze i predračuni prihoda i rashoda instituta.

Član 4.

Na osnovu člana 5 Zakona o Naučnom društvu NR Bosne i Hercegovine Društvo na svojoj skupštinskoj sjednici bira redovne, počasne i dopisne članove.

Redovne i dopisne članove predlažu odjeljenja na osnovu pisanog referata o ličnosti i naučnom radu kandidata. Referat podnose najmanje dva redovna člana Društva.

Na plenarnom sastanku Društva redovni članovi pretresaju prijedlog i dvotrećinskom većinom javnim glasanjem donose zaključak o predlaganju kandidata za člana Društva. Materijal o tome dostavlja se predsjedniku Društva, koji ga podnosi Skupštini za konačan izbor.

Izbor novih redovnih i dopisnih članova vrši Skupština javnim glasanjem.

Izabrani redovni član održaće svoje pristupno predavanje na svečanom skupu Društva. Pristupno predavanje se održava prije isteka godine dana od izbora. Redovni član se proglašava na svečanom skupu po održanom pristupnom predavanju.

Izbor počasnih članova predlaže Skupštini Predsjedništvo Društva. Izbor počasnog člana proglašava se na svečanom skupu.

Član 5.

Redovni i dopisni članovi, državljani FNRJ, imaju redovnu mjesečnu nagradu za svoj rad u Društvu, čiju visinu određuje Izvršno vijeće NR Bosne i Hercegovine.

Organi Društva

Član 6.

Skupština, najviši organ, ima prava:

- a) da odlučuje o osnovnim smjernicama organizacije i rada Društva u skladu sa Zakonom o Naučnom društvu NR Bosne i Hercegovine;
- b) da ocjenjuje rad svih organa i instituta Društva;
- c) da bira predsjednika, potpredsjednika, sekretara Društva i Nadzorni odbor;
- d) da bira redovne, počasne i dopisne članove — i
- e) da donosi godišnji budžet.

Skupštinu sačinjavaju redovni i počasni članovi, a dopisni članovi učestvuju u radu Skupštine sa savjetodavnih pravom.

Skupština punovažno odlučuje ako joj prisustvuje više od polovine redovnih članova Društva. Skupština, po pravilu, odlučuje većinom glasova prisutnih redovnih i počasnih članova.

Ako se rješava o izboru članova Društva i o prestanku članstva u Društvu, potrebno je da Skupštini prisustvuju najmanje dvije trećine

redovnih članova. O ovim pitanjima odlučuje većina od dvije trećine prisutnih redovnih i počasnih članova.

Skupštinu saziva Predsjedništvo.

U prvom tromjesečju godine održava se redovna godišnja skupština Društva, koja ocjenjuje rad Društva, donosi budžet i svake druge godine bira Predsjedništvo i Nadzorni odbor. Rad godišnje skupštine je javan.

Za izbor novih članova Društva saziva se posebna skupština.

Za rješavanje naročito hitnih pitanja može se sazvati vanredna skupština. Vanrednu skupštinu, po potrebi, saziva Predsjedništvo, a mora je sazvati i na zahtjev jedne trećine redovnih i počasnih članova Društva.

Na vanrednoj skupštini sazvanoj na zahtjev članova Društva rješavaju se samo ona pitanja radi kojih je saziv Skupštine tražen.

Član 7.

Predsjedništvo Društva sačinjavaju: predsjednik, potpredsjednik, sekretar Društva i sekretari odjeljenja. Ono se bira na dvije godine.

Predsjednika, potpredsjednika i sekretara Društva bira Skupština pojedinačno između redovnih članova tajnim glasanjem. Njih biraju prisutni redovni i počasni članovi većinom glasova.

Sekretari odjeljenja biraju se na sastancima odjeljenja od redovnih članova tajnim glasanjem. Njih biraju većinom glasova redovni, počasni i dopisni članovi koji pripadaju odjeljenju.

Skupština može da opozove dvotrećinskom većinom svakog člana Predsjedništva i cijelo Predsjedništvo ako je prisutno dvije trećine redovnih članova.

Članovi Predsjedništva imaju mjesečni funkcionalni dodatak uz mjesečnu nagradu koju imaju kao redovni članovi Društva. Visinu funkcionalnog dodatka za svaku funkciju pojedinačno određuje Skupština na prijedlog Nadzornog odbora.

Član 8.

Predsjedništvo sprovodi zaključke Skupštine, rukovodi cjelokupnim radom između dviju sjednica Skupštine, sarađuje pri tome sa odjeljenjima, a po potrebi savjetuje se i sa članovima Društva putem plenarnih sastanaka.

Predsjedništvo uskladuje planove rada odjeljenja i instituta i donosi program rada Društva kao cjeline.

Sjednice Predsjedništva mogu se držati ako je prisutno više od polovine članova Predsjedništva. Odluke se donose većinom glasova.

Član 9.

Predsjednik predstavlja Društvo, saziva sjednice Predsjedništva, plenarne sastanke i skupove, predsjedava svim skupovima Društva i stara se o izvršavanju svih odluka koje donose organi Društva.

Predsjednik je naredbodavac za izvršenje budžeta.
Odsutnog predsjednika zamjenjuje potpredsjednik.
Sekretar Društva sprovodi odluke Predsjedništva.
U odsutnosti sekretara njegovu dužnost vrši po godinama najstariji sekretar odjeljenja.

Član 10.

Nadzor nad imovinom i poslovanjem Društva vrši Nadzorni odbor od tri člana. Bira se na godišnjoj skupštini na dvije godine iz redova redovnih članova Društva. Izbor se vrši tajnim glasanjem — većinom glasova prisutnih redovnih i počasnih članova.

Organizacija rada Društva

Član 11.

Društvo ostvaruje svoje zadatke:

- a) na skupštinama;
- b) na plenarnim sastancima;
- c) radom u odjeljenjima;
- d) radom u institutima — i
- e) individualnim radom redovnih i dopisnih članova i naučnih saradnika.

Član 12.

Skupovi mogu biti svečani i radni.

Na radnim skupovima članovi Društva, naučni saradnici i drugi naučni radnici drže naučna predavanja. Na ovim skupovima mogu se rješavati i važna pitanja o organizaciji naučnog rada. Na radnim skupovima Društva, po potrebi mogu učestvovati naučni i javni radnici izvan Društva.

Predsjedništvo odlučuje o organizaciji radnih skupova na prijedlog odjeljenja.

Član 13.

Plenarni sastanak sačinjavaju redovni i dopisni članovi. Plenarne sastanke saziva Predsjedništvo radi savjetovanja o pojedinim važnijim pitanjima. Plenarni sastanak može se održati ako je prisutno više od polovine redovnih članova Društva.

Plenarni sastanak koji se saziva u cilju donošenja konačnog prijedloga o kandidatima za izbor novih članova Društva mora se održati najmanje deset dana prije Skupštine. Takav plenarni sastanak može se održati ako je prisutno dvije trećine redovnih članova.

Na prijedlog Predsjedništva plenarni sastanci mogu obrazovati i posebne komisije za izvršavanje određenih zadataka.

Član 14.

Odjeljenja su osnovne organizacione jedinice za ostvarivanje naučnih zadataka Društva.

U Naučnom društvu postoje ova odjeljenja:

- 1) Odjeljenje društvenih nauka;
- 2) Odjeljenje prirodoslovno-matematičkih i privredno-tehničkih nauka — i

3) Odjeljenje medicinskih nauka.

Osnivanje, spajanje i ukidanje odjeljenja vrši Skupština Društva.

Odjeljenja sačinjavaju redovni i dopisni članovi, sa pravom glasa u smislu odlučivanja. Počasni članovi mogu učestvovati u radu odjeljenja sa pravom glasa pri odlučivanju. Naučni saradnici učestvuju u radu odjeljenja sa savjetodavnim pravom.

Odjeljenja punovažno odlučuju kada je na sastancima i sjednicama prisutno više od polovine redovnih i dopisnih članova. U ovaj broj ne ulaze dopisni članovi koji stanuju izvan sjedišta Društva i strani državljani. Odluke na sastancima i sjednicama odjeljenja donose se većinom glasova prisutnih redovnih, počasnih i dopisnih članova.

Radi bolje organizacije rada odjeljenja mogu obrazovati sekcije po strukama.

Odjeljenja donose svoje pravilnike o radu koje, na prijedlog Predsjedništva, odobrava Skupština Društva.

Odjeljenjima rukovode sekretari odjeljenja.

Odjeljenja donose godišnji plan rada.

Član 15.

U cilju ostvarivanja svojih zadataka Društvo može osnivati institute. Instituti mogu biti pod neposrednim rukovodstvom Društva, a mogu biti i samostalne ustanove pod opštim rukovodstvom i nadzorom Društva.

Instituti kao samostalne ustanove imaju svoj statut, a instituti pod neposrednim rukovodstvom Društva pravilnik o radu.

Skupština Društva osniva institute na prijedlog nadležnog odjeljenja i odobrava njihove statute i pravilnike.

Instituti svoj naučni rad usklađuju sa radom odjeljenja.

Neposrednim radom instituta rukovodi direktor instituta koga postavlja Predsjedništvo Društva na prijedlog nadležnog odjeljenja. Institutima kao samostalnim ustanovama upravlja savjet instituta čiji je član i direktor. Savjet instituta bira Skupština na prijedlog nadležnog odjeljenja iz redova članova, naučnih saradnika i stručnjaka.

Direktor instituta koji je pod neposrednim rukovodstvom Društva odgovoran je za svoj rad Predsjedništvu, a direktor samostalnog instituta savjetu instituta i Predsjedništvu.

Direktor instituta kao samostalne ustanove je naredbodavac za izvršavanje budžeta instituta.

Član 16.

Društvo može dati pomoć svojim članovima i drugim naučnim radnicima za ostvarenje individualnih naučnih zadataka.

Visinu novčane pomoći određuje Predsjedništvo na prijedlog odjeljenja.

U svrhu naučnoistraživačkog rada Društvo može organizovati rad na terenu i u arhivima. Plan rada na terenu i u arhivima i novčana sredstva za to odobrava Predsjedništvo na prijedlog odjeljenja.

Naučni saradnici

Član 17.

Instituti Društva imaju potreban broj naučnih i stručnih saradnika. Naučni i stručni saradnici u institutima biraju se i imaju zvanje

i položaj u skladu sa propisima koji važe za državne službenike prosvjetno-naučne struke. Naučni i stručni saradnici u institutima Društva mogu biti i honorarni službenici.

Njihov izbor potvrđuje Predsjedništvo Društva.

Naučni saradnici instituta, kako stalni tako i honorarni, ukoliko nisu članovi Društva, učestvuju u radu nadležnog odjeljenja sa savjetodavnim pravom.

U cilju izvršavanja svojih zadataka odjeljenja Društva mogu birati spoljne naučne saradnike. Ovi saradnici dobijaju zadatke od odjeljenja, a honoriraju se prema zadatku. Izbor ovih saradnika i njihovo honorisanje odobrava Predsjedništvo na prijedlog odjeljenja. Spoljni naučni saradnici učestvuju u radu odjeljenja sa savjetodavnim pravom.

Izdavačka djelatnost Društva

Član 18.

Društvo publikuje naučne i stručne radove članova i drugih naučnih radnika.

Društvo izdaje sljedeće publikacije:

- a) RADOVI,
- d) DJELA,
- c) GRAĐA i
- d) LJETOPIS.

RADOVI su periodične publikacije odjeljenja Društva u kojim se objavljuju studije i naučne rasprave. DJELA i GRAĐA su posebne publikacije. U DJELIMA se objavljuju naučna djela i monografije, a u GRAĐI se publikuje naučna građa. LJETOPIS je publikacija Društva u kojoj se objavljuju izvještaji o radu Društva.

Po potrebi Društvo može uvesti i druge vrste publikacija.

Društvo ima pravilnik o izdavačkoj djelatnosti, koji donosi Skupština Društva na prijedlog Predsjedništva.

Opšte odredbe

Član 19.

Za izvršenje administrativnih i tehničkih poslova Društvo ima potreban broj službenika koje postavlja Predsjedništvo.

Član 20.

Bliže odredbe o unutrašnjoj organizaciji i radu Društva, njegovim odjeljenjima i institutima donosi Skupština Društva.

Završna odredba

Član 21.

Ovaj Statut stupa na snagu kad ga potvrdi Narodna Skupština Narodne Republike Bosne i Hercegovine.

Sekretar
Dr Ernest Grin, s. r.

Predsjednik
Dr Branislav Đurđev, s. r.

NAUČNO DRUŠTVO
NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
S a r a j e v o

Obala, broj 41 — Poštanski pregradak 54

Broj: 631-1/62.
Sarajevo, 10. novembra 1962.

U duhu zaključka Godišnje Skupštine Naučnog društva NRBiH, održane 24. aprila ove godine, na prijedlog Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka, donesenog 24. jula ove godine, i na osnovu odluke Predsjedništva Naučnog društva NRBiH, donesene na sastanku održanom 19. februara 1963. godine, donosim

R J E Š E N J E

I

Osniva se Centar za balkanološka ispitivanja pri Naučnom društvu NR Bosne i Hercegovine.

II

Centar za balkanološka ispitivanja (u daljem tekstu Centar) djeluje u okviru Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka Naučnog društva NRBiH.

III

Centrom neposredno rukovodi jedan od članova Naučnog društva koga postavlja i razrješava Predsjedništvo Naučnog društva na prijedlog Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka. On će svoj rad obavljati uz određeni mjesečni honorar, čiju visinu određuje Predsjedništvo.

IV

Stalni naučni saradnici Centra biraju se na redovnim sastancima Centra, a njihov izbor potvrđuje Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka.

V

Program rada, kao i njegov obim, donosi se na redovnim sastancima stalnih saradnika Centra, a postaje punovažan kada se s njim saglasi Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka.

VI

Zadatak Centra je da se bavi izučavanjem jezika, života i kulture balkanskih naroda. U tu svrhu Centar će se baviti i komparativnim studijama u susjednim zemljama, a sarađivaće sa organizacijama, institucijama i pojedincima u drugim balkanskim zemljama koji se bave sličnim istraživanjima.

VII

U okviru svoje djelatnosti Centar će vršiti prikupljanje, obradu i izdavanje građe, te pripremanje i publikovanje studija i naučnih djela iz oblasti kojom se Centar bavi.

Svoju publicističku djelatnost Centar će obavljati preko »Godišnjaka« Centra i posebnih izdanja.

VIII

Centar će izraditi poseban pravilnik o organizaciji i radu Centra za balkanološka ispitivanja, koji treba da usvoji Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka. Pravilnik će postati punovažan kada ga potvrdi Predsjedništvo Naučnog društva NRBiH.

XI

Finansiranje Centra se vrši iz posebne dotacije Naučnog društva, na osnovu prijedloga Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka Društva.

Predsjednik

Prof. dr Vaso Butozan, s. r.

PRIVREMENI PRAVILNIK

O IZDAVAČKOJ DJELATNOSTI NAUČNOG DRUŠTVA NRBiH

Član 1.

Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine izdaje sljedeće publikacije: »Radovi«, »Djela«, »Grada« i »Ljetopis«.

Član 2.

RADOVI se izdaju periodično, po strukama i odjeljenjima Društva. U ovoj ediciji objavljuju se rasprave i studije. Rasprave i studije koje se objavljuju u ediciji RADOVI, po pravilu, ne mogu prelaziti četiri tabaka.

U ediciji DJELA objavljuju se monografije koje obrađuju probleme iz pojedinih naučnih oblasti, a predstavljaju jednu zaokruženu cjelinu, kao i djela koja uopštavaju rezultate naučnih istraživanja.

U ediciji GRAĐA objavljuju se izvorna arhivska grada i grada dobijena putem istraživačkih i eksperimentalnih radova, sredena za naučnu upotrebu.

Edicije DJELA i GRAĐA štampaju se povremeno, po strukama i odjeljenjima, prema programu pojedinih odjeljenja.

LJETOPIS se izdaje jednom godišnje. U njemu se objavljuju podaci o razvoju i radu Društva i njegovih članova.

Član 3.

Svi rukopisi koji se objavljuju u edicijama RADOVI, DJELA i GRAĐA moraju biti prethodno primljeni u odgovarajućim odjeljenjima.

Radovi redovnih i dopisnih članova primaju se na sjednici odnosnog odjeljenja na osnovu autorovog usmenog prikaza.

Autori koji nisu članovi Društva predaju svoje rukopise tehničkom sekretaru Društva, koji ih poslije zavođenja u protokol, prema uputstvu sekretara Društva, predaje sekretaru odgovarajućeg odjeljenja.

Na sjednici odjeljenja sekretar referiše o prispjelim radovima. Odjeljenje donosi odluku koji će se radovi uzeti u dalji postupak. Za takve radove odjeljenje određuje referente koji će na jednoj od narednih sjednica podnijeti pismeni referat o radu, sa svojim mišljenjem i prijedlogom, a odjeljenje donosi konačnu odluku.

Radovi koje odjeljenje nije uzelo u postupak ili ih na osnovu referata nije primilo vraćaju se autorima sa obrazloženjem.

Član 4.

O rukopisima koje je odjeljenje primilo za edicije DJELA i GRAĐA konačnu odluku donosi Predsjedništvo.

Član 5.

Sa autorima čiji su radovi primljeni za ediciju DJELA i GRAĐA, ukoliko nisu članovi Društva, sklapaju se ugovori prema propisima Opšteg uputstva o autorskim honorarima za objavljivanje naučnih i stručnih djela i radova.

Član 6.

Svaka edicija ima svog urednika. Urednik edicije RADOVI po pravilu je sekretar odjeljenja. — Za ostale edicije urednika određuje odjeljenje. Urednik edicije LJETOPIS po pravilu je sekretar Društva.

Sve tehničke poslove oko objavljivanja edicija Društva vrši tehnički urednik.

Urednici za svoj redaktorski i tehnički rad primaju odgovarajući honorar.

Član 7.

Svi pisci čiji su radovi namijenjeni objavljivanju u edicijama Društva dužni su da svoje rukopise predaju tehničkom sekretaru Društva potpuno pripremljene za štampu: tekst mora biti prepisan na mašini, i to na jednoj strani lista; uz tekst moraju biti priloženi i definitivno izrađeni, sa oznakom veličine, svi crteži, grafikoni, tabelarni pregledi, fotografije i drugo.

Član 8.

Uz svaki rad koji se podnosi za objavljivanje u edicijama Društva, osim za ediciju GRAĐA autor je obavezan da priloži kratak sadržaj svoga rada (rezime) na našem jeziku, koji će Društvo o svom trošku prevesti na jedan strani jezik koji odredi sam autor.

Član 9.

Svi naučni radovi koje Društvo konačno primi za objavljivanje u svojim edicijama — honorisaće se u skladu sa Opštim uputstvima o autorskim honorarima za objavljivanje naučnih i stručnih djela i radova („Službeni list FNRJ«, broj 23/52), i to u granicama koje odredi odjeljenje, odnosno Predsjedništvo Društva.

Visinu autorskog honorara za ediciju RADOVI donosi odjeljenje, ako se ona kreće do 12.000 dinara po autorskom tabaku. Za radove koji će se štampati u edicijama DJELA i GRAĐA, kao i za one koji će se štampati u ediciji RADOVI — ukoliko prelaze honorar 12.000 dinara po autorskom tabaku — visinu honorara određivaće Predsjedništvo Društva.

Član 10.

Poslije konačnog primanja rukopisa Društvo će autoru isplatiti 80 odsto određenog honorara, a ostatak će autor primiti pošto knjiga izađe iz štampe.

Crteži, skice, tabelarni pregledi, grafikoni, fotografije i drugo obračunavaće se piscu pošto knjiga izađe iz štampe.

Član 11.

Svi primljeni radovi moraju se obavezno, prije odlaska u štampu, lektorisati. Društvo ima svog lektora.

Član 12.

Autor je dužan da u određenom roku izvrši korekturu, odnosno reviziju svoga rada. Ovaj rok je fiksiran u ugovoru sa štamparskim zavodom.

Ako autor ne izvrši korekturu ili reviziju u određenom roku, snosiće odgovarajući dio materijalne odgovornosti (penali) koja proizlazi iz ugovora sa štamparijom.

Autor može samo prilikom prve korekture vršiti neznatnije izmjene u svome radu.

Član 13.

Autori radova koji se objavljuju u edicijama Društva dobijaju besplatno po 30 (trideset) separata, ako su radovi objavljeni u ediciji RA-DOVI, a po 10 (deset) primjeraka knjige, ako su objavljeni u edicijama DJELA i GRAĐA (autorski primjerci).

Ako autori imaju posebne zahtjeve u pogledu izmjene ili dopune tekstova na koricama, ako traže posebni kvalitet korica i papira ili zahtijevaju drukčije povezivanje, odnosno ako traže veći broj separata — sve nastale troškove oko toga snosiće sami.

Član 14.

Edicije Društva za sva odjeljenja imaju istovjetan tehnički izgled i opremu.

Član 15.

Objavljene radove u edicijama Društva autori ne mogu bez prethodnog odobrenja Predsjedništva štampati u drugim publikacijama.

P R A V I L N I K

O IZDAVAČKOJ DJELATNOSTI NAUČNOG DRUŠTVA NRBiH

Član 1.

Naučno društvo SR Bosne i Hercegovine izdaje sljedeće publikacije: RADOVI, DJELA, POSEBNA IZDANJA, GRAĐA, LJETOPIŠ i GODIŠNJAK, a prema ukazanoj potrebi, na prijedlog odjeljenja i po odluci Predsjedništva, može da izdaje i druge edicije.

Član 2.

Sva izdanja Naučnog društva izlaze povremeno i, po pravilu, na srpskohrvatskom jeziku.

Član 3.

U edicijama Naučnog društva objavljuju se originalni naučni radovi koji nisu ranije štampani.

U ediciji RADOVI objavljuju se rasprave i studije koje, po pravilu, ne mogu biti veće od 4 autorska tabaka.

U ediciji DJELA objavljuju se monografije koje obrađuju probleme iz pojedinih naučnih oblasti, a predstavljaju jednu zaokruženu cjelinu, kao i druga djela koja uopštavaju rezultate naučnih istraživanja.

U ediciji POSEBNA IZDANJA objavljuju se rezultati naučnih istraživanja od posebnog interesa, kao što su referati i diskusije s održanih simpozijuma, rezultati kompleksnih naučnih ispitivanja i slično.

U ediciji GRAĐA objavljuje se izvorna arhivska građa i građa dobijena putem istraživačkih i eksperimentalnih radova, sređena za naučnu upotrebu.

Edicije RADOVI, DJELA, POSEBNA IZDANJA, GRAĐA i GODIŠNJAK Centra za balkanološka ispitivanja štampaju se povremeno u okviru djelatnosti odjeljenja i sekcija, odnosno prema planu rada tih odjeljenja i njihovih sekcija.

LJETOPIS se izdaje svake druge godine. U njemu se objavljuju podaci o razvoju i radu Naučnog društva SRBiH.

Član 4.

Sve publikacije Naučnog društva, bez obzira kome odjeljenju pripadaju, imaju istovjetan tehnički izgled i opremu.

Sve edicije se štampaju u formatu 17×24 cm (B-5), u broširanom povezu, glavni slog — u garmondu ili borgisu na 26×42 citera, na bijeloj bezdrvnoj hartiji, a korice — u boji na bezdrvnom kartonu. Prema prijedlogu odjeljenja i odluci Predsjedništva, neke edicije se mogu stampati u većem formatu, kao i u tvrdom ili polutvrdom povezu. Korice, kao i prva i treća stranica su na srpskohrvatskom jeziku, a druga stranica je na francuskom jeziku.

Član 5.

Rukopise koji su namijenjeni objavljivanju autori obavezno, uz svoju ponudu za štampanje, predaju Sekretarijatu Naučnog društva, o čemu autor dobija i pismenu potvrdu. Sekretarijat je dužan da uoči prvog sastanka odjeljenja preda rukopis, uz potpis, sekretaru odjeljenja koje će o njemu raspravljati.

Autori su dužni da svoje rukopise predaju potpuno pripremljene za štampu, usklađene s edicijama Naučnog društva, po pravilu, u dva primjerka, napisana na mašini na jednoj strani papira normalnog formata (A-4, 21×29 cm), sa bjelinama od najmanje 3 cm na lijevoj strani i u preredu. Stranice i prilozi moraju biti označeni brojevima. Originali rukopisa treba da sadrže sve slike, crteže, grafikone i drugo, koji se prilažu na kraju rukopisa, a u tekstu mora biti bar približno označeno njihovo mjesto. U drugom primjerku — kopiji — dovoljno je je samo označiti koje su slike, grafikoni itd. predviđeni (dijagrami mogu biti grubo crtani olovkom). Upotrebu skraćenica u tekstu treba izbjegavati.

Spisak citirane literature treba priložiti na posebnoj stranici i numerisati onim redom kojim se pojavljuje u tekstu. Citate iz časopisa treba pisati skraćeno: ime autora, naslov časopisa, volumen, godinu i stranicu. Prilikom citiranja knjiga treba navesti najprije ime autora, zatim naslov knjige, pa zatim gdje je ona izdana i stranicu s koje se navodi tekst.

Bilješkama (fusnotama), koje se po pravilu štampaju pelitom, treba takođe arapskim ciframa označiti redoslijed u cijelom rukopisu.

Crteži treba da budu izrađeni tušem na paus-papiru ili bijelom papiru za crtanje, a slike i fotografije — na mat-papiru, s tim da budu podesne za reprodukciju. Dimenzije crteža treba, po pravilu, podesiti veličini stranice rukopisa. Fotografije ne treba da prelaze format 13 x 18 cm. Tekstove ispod slika i crteža treba priložiti na posebnom papiru.

Tabele treba da budu sastavljene tako da budu razumljive i bez čitanja teksta i da se mogu složiti, po mogućnosti, u tekstu knjige. Pri-kazivanje istih rezultata u tabelama i grafikonima treba svakako, izbje-gavati. U tekstu treba približno označiti mjesto tabela, ukoliko su na posebnom listu.

Član 6.

Uz rukopise koji će biti štampani u edicijama RADOVI, DJELA, POSEBNA IZDANJA i GODIŠNJAK autor je dužan da preda i kratak sadržaj rada na našem jeziku, koji će Naučno društvo o svome trošku prevesti na jedan od četiri strana jezika: engleski, ruski, francuski ili njemački — prema želji autora. Ukoliko autor želi da sam prevede kra-tak sadržaj svoga rada, dužan je da uz rezime na stranom jeziku oba-vezno preda i rezime na našem jeziku.

Član 7.

Sve rukopise namijenjene objavljivanju u edicijama Naučnog dru-štva odgovarajuće odjeljenje uzima u razmatranje na prvom sastanku i donosi odluku o daljem postupku.

U slučaju da odjeljenje odluči da se rad može uzeti u dalji postu-pak, određuju se po pravilu, dva referenta iz redova redovnih ili dopis-nih članova Naučnog društva, koji će podnijeti pismeni referat o radu.

Član 8.

Na osnovu referata, koji se obavezno čitaju na sastanku, odjeljenje donosi odluku o primanju ili odbijanju rada.

Rad koji je primljen za štampanje sekretar odjeljenja dostavlja sa prijedlogom Predsjedništvu Naučnog društva radi donošenja konačne odluke i određivanja autorskog honorara.

Rad koji je odjeljenje odbilo da štampa vraća se, po pravilu, autoru.

Član 9.

Konačne odluke u vezi sa štampanjem, kao i odluku o broju prim-jeraka donosi Predsjedništvo Naučnog društva.

Član 10.

Za sve naučne radove koji, po prijemu u Predsjedništvu, treba da se štampaju u edicijama, DJELA, POSEBNA IZDANJA i GRADA Sekre-tarijat je dužan da s autorima sklopi ugovore. Od ovog se izuzimaju autori koji su redovni, počasni i dopisni članovi Naučnog društva.

Član 11.

Svaka edicija ima svoga urednika. Urednik edicije RADOVI po pravilu je sekretar odjeljenja. Za ostale edicije urednika određuje odjelje-nje. Urednik edicije LJETOPIS po pravilu je sekretar Naučnog društva.

Član 12.

Urednik, u saradnji sa tehničkim urednikom, priprema rukopis za štampu: naznačuje format knjige i teksta, utvrđuje tip slova, određuje naslovne stranice i unosi potrebne bilješke za slagare i drugo.

Rukopis potpuno spreman za štampu predaje tehnički urednik u štampariju i vodi o njemu brigu dok knjiga ne izađe iz štampe.

Urednik treba da pročita posljednju reviziju; on daje imprimatur.

Član 13.

Za posebna izdanja mogu postojati i redakcioni odbori, koje određuje Predsjedništvo na prijedlog odjeljenja.

Član 14.

Sve tehničke poslove oko objavljivanja edicija vrši tehnički urednik Naučnog društva.

Član 15.

Svi primljeni radovi, prije odlaska u štampu, moraju se lektorisati. Naučno društvo ima svog lektora.

Član 16.

Prvu korekturu, drugu i svaku dalju reviziju vrši korektor Naučnog društva. Autor vrši drugu korekturu i prvu reviziju svoga rada.

Član 17.

Autori su dužni da u najkraćem roku izvrše korekturu, odnosno reviziju, zavisno od veličine teksta. Rokovi su ugovoreni sa štamparijom i svako njihovo prekoračenje povlači kaznene penale za Naučno društvo.

Član 18.

Članovi redakcionog odbora, urednik, tehnički urednik, lektor i korektor za svoj rad primaju odgovarajući honorar.

Član 19.

Referenti koji su podnijeli svoje pismene referate o povjerenim im radovima, ukoliko nisu članovi Naučnog društva, primaju određeni honorar.

Član 20.

Svi radovi koji su namijenjeni objavljivanju u edicijama Naučnog društva honorisaće se po autorskom tabaku — kako slijedi:

- 1) naučni radovi koji će se objavljivati u edicijama RADOVI, POSEBNA IZDANJA i GODIŠNJAK — po 35.000 dinara;
- 2) naučni radovi koji će se objavljivati u ediciji DJELA — po 25.000;
- 3) naučna GRAĐA — po 8.000 do 15.000 dinara.

Član 21.

Tekstovi kondenziranog karaktera, kao što su tekstovi iz matematike, fizike, hemije, tehničkih, prirodnih i medicinskih nauka, mogu se, prema prijedlogu odjeljenja, honorisat:

- do veličine jednog autorskog tabaka — 100 odsto više od gore naznačenih stopa;
- do veličine pet autorskih tabaka — 25 do 50 odsto više od navedenih stopa.

Član 22.

Originalni crteži, grafikoni, sheme, dijagrami, note, geološke i geografske karte, numerički radovi i tablice, slike, fotosi, kao i registri (stvarni i imenični), pa i kratki sadržaji (rezimei radova) — honorisaće se kao tekstovi.

Član 23.

Reprodukcije već ranije publikovanih ili pozajmljenih slika, crteža i slično uopšte se neće honorisati.

Član 24.

Prepisivanje notnih primjera tušem honorisaće se 100 dinara po retku, ili 1500 dinara po stranici.

Član 25.

Jezička i pravopisna redakcija srpskohrvatskog teksta honorisaće se 3.500 dinara po autorskom tabaku.

Član 26.

Za jezičku i pravopisnu redakciju tekstova na bilo kom stranom jeziku isplaćivaće se honorar u visini od 6.000 dinara po autorskom tabaku.

Član 27.

Prevodiocima sa srpskohrvatskog jezika na strani jezik plaćaće se 15.000 do 20.000 dinara, a prevodiocima sa stranog jezika na srpskohrvatski od 8.000 do 12.000 dinara po autorskom tabaku.

Član 28.

Urednicima i tehničkom uredniku za sve vrste publikacija plaćaće se 3.000 dinara po autorskom tabaku.

Članovi redakcionog odbora dijeliće međusobno svoj redaktorski honorar (3.000 dinara po autorskom tabaku).

Referentima za izvršene recenzije plaćaće se za tekstove veličine do 2 autorska tabaka po 5.000 dinara, a za tekstove veće od 2 autorska tabaka — još po 3.000 dinara za svaki dalji autorski tabak teksta koji su ocjenjivali.

Član 29.

Poslije konačnog usvajanja tekstova u Predsjedništvu, autorima će se isplaćivati osamdeset odsto dio autorskog honorara. I redaktorima se može isplaćivati akontacija do iste visine.

Član 30.

Čim je naučni rad konačno primljen, Sekretarijat Naučnog društva će s autorom sklopiti ugovor, koji, osim autora, potpisuje sekretar Sekretarijata Naučnog društva.

U ugovoru se ne može Naučno društvo obavezivati na rok do koga će rad biti štampan.

Član 31.

Predsjedništvo može izuzetno s autorom ugovoriti i izradu nekog naučnog rada koji još nije gotov. U takvom ugovoru se autor obavezuje da će do određenog vremena predati rukopis pripremljen za štampu. U

tim slučajevima može se autoru isplatiti trideset odsto dno autorskog honorara, ili će mu se na koji drugi način omogućiti da izvrši taj rad.

Član 32.

Ako su radovi štampani u edicijama RADOVI, POSEBNA IZDAŃJA i GODIŠNJAK, autori će primati besplatno 50 separata svoga rada (autorski primjerci).

Ako se radi o tekstovima koji su štampani sa simpozijuma koje je Naučno društvo organizovalo, onda autor, osim 50 separata, ima pravo i na jedan primjerak cijele knjige u kojoj su objavljeni materijali sa simpozijuma.

Autori čiji su tekstovi objavljeni u edicijama DJELA i GRAĐA dobijaju 25 primjeraka te knjige (autorski primjerci). U slučajevima kada je u nekoj ediciji GRAĐE objavljeno više radova, autori dobijaju samo 50 separata svojih radova.

Ova obaveza Naučnog društva ostaje nepromijenjena i u slučajevima kada se u jednom tekstu pojavljuje više autora.

Član 33.

Autori ne mogu od Naučnog društva tražiti izradu većeg broja separata nego što im prema ovom Pravilniku pripada. Veći broj separata može se dobiti uz plaćanje efektivnih troškova — ako se poruče najkasnije do prve revizije.

Član 34.

Ovaj Pravilnik usvojen je na sjednici Predsjedništva Naučnog društva SRBiH 1. aprila 1964. godine, a primjenjivaće se od prvog dana poslije usvajanja.

U K A Z

O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NAUČNOM DRUŠTVU NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Na osnovu člana 172. Ustava Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine proglašava se Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Naučnom društvu Narodne Republike Bosne i Hercegovine, koji je donijela Skupština Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine na sjednici Prosvjetno-kulturnog vijeća od 5. aprila 1965. godine i na sjednici Republičkog vijeća od 7. aprila 1965. godine.

S—broj 222
7. aprila 1965. godine,
Sarajevo.

Predsjednik
Skupštine SRBiH
Rato Dugonjić, s. r.

Saglasno odredbi člana 13. Ustavnog zakona o sprovođenju Ustava Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, Zakon o Naučnom društvu Narodne Republike Bosne i Hercegovine (Službeni list NRBiH, broj

14/51 i 18/55) usklađuje se sa Ustavom i u njemu se vrše izmjene i dopune, koje glase:

Z A K O N

O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NAUČNOM DRUŠTVU NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.

U Zakonu o Naučnom društvu Narodne Republike Bosne i Hercegovine (»Službeni list NRBiH«, broj 14/51 i 18/55) u naslovu zakona i u članu 1, stavu 1, brišu se riječi »Narodne Republike«.

Član 2.

Iza člana 1. dodaje se novi član 1-a, koji glasi: »Naučno društvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Naučno društvo) ima svojstvo pravnog lica«.

Član 3.

U članu 3, u stavu 1, riječ »budžet« zamjenjuje se riječju »finansijski plan«.

U stavu 3. riječi »u predračunu prihoda i rashoda Savjeta za prosvjetu nauku i kulturu NRBiH« zamjenjuje se riječima »republičkom budžetu«.

Član 4.

U članu 5, u stavu 3, »FNRJ« zamjenjuje se sa »SFRJ«.

U stavu 4. riječi »Federativnu Narodnu« zamjenjuju se riječima »Socijalističku Federativnu«, a riječ »Narodnu« zamjenjuje se riječju »Socijalističku«.

Član 5.

Član 7. mijenja se — i glasi:

»Organi Naučnog društva su: Skupština, Predsjedništvo i predsjednik.

U Predsjedništvo mogu biti birani samo redovni članovi Naučnog društva«.

Član 6.

U članu 9. riječ »budžet« zamjenjuje se riječima »finansijski plan«.

Član 7.

Član 12. briše se.

Član 8.

Član 15. mijenja se — i glasi:

»Naučno društvo ima statut. Statutom se utvrđuju unutrašnja organizacija i rad Naučnog društva, djelokrug organa upravljanja, način izbora redovnih, počasnih i dopisnih članova, izbor naučnih saradnika, kao i druga pitanja od značaja za rad Naučnog društva.

Statut donosi Skupština Naučnog društva, a potvrđuje ga Skupština SRBIH.«

Član 9.

U svim članovima Zakona riječ »Društvo« u odgovarajućem padežu zamjenjuje se riječima »Naučno društvo«.

Član 10.

Član 16. briše se.

Član 11.

Ovaj Zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u »Službenom listu« SRBiH«.

(Izmjene formulisane ovim Zakonom objavljene su u »Službenom listu SR BiH«, broj 16/65, od 9. aprila 1965. godine.)



IZVJEŠTAJI O RADU



I Z V J E Š T A J O R A D U

NAUČNOG DRUŠTVA NARODNE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
PODNESEN SKUPŠTINI ODRŽANOJ 17. MARTA 1953. GODINE

Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine osnovano je Zakonom Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine od 2. jula 1951. god., a prvi njegovi članovi imenovani su Ukazom Prezidijuma Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine od 19. juna 1952. Na svojoj, prvoj konstituirajućoj skupštini održanoj 15. IX 1952. godine, Društvo se konstituisalo, izabralo Upravni i Nadzorni odbor i donijelo Statut koji je stupio na snagu 10. oktobra 1952. godine.

U početku sva pitanja u vezi sa zadacima Društva rješavala su se na plenarnim sastancima, Prvi plenarni sastanci bili su posvećeni najhitnijim pitanjima među koja su, na prvom mjestu, spadala pitanja organizacije i obezbjeđenja materijalnih uslova za rad.

Zahvaljujući susretljivosti predsjednika Vlade NR BiH druga Đure Pucara, Društvu su stavljene na raspolaganje prostorije sa inventarom u zgradi u Ulici Mustafe Golubića 1a. Od 10. XI 1952. Društvo je otpočelo sa radom u novim prostorijama. Za podmirenje ostalih materijalnih potreba Društvu je za god. 1952. data globalna dotacija od 2,000.000 din. Ova suma, pored ličnih rashoda, utrošena je u toku 1952, uglavnom na dopunu inventara, nabavku knjiga i kancelarijskog materijala. Može se reći da su do kraja 1952. osigurani osnovni materijalni uslovi za rad.

Poslije dužeg razmatranja pitanja organizacije — pri čemu su uzeta u obzir i pozitivna iskustva akademija, iako je Naučno društvo Bosne i Hercegovine Zakonom o njegovom osnivanju postavljeno na nešto drukčije osnove — Društvo je na Plenarnom sastanku 10. novembra 1952. pristupilo formiranju svojih odjeljenja u kojima prema Statutu, treba da se odvija glavni dio naučnog rada i glavni posao oko organizacije toga rada. Pri tome se odmah naišlo na teškoće koje su proizlazile isključivo iz činjenice što Društvo nije imalo (a nema ni danas) dovoljan broj članova da bi se ova, Statutom predviđena odjeljenja, mogla oformiti u takvom sastavu da budu sposobna za razvijanje rada u punom obimu. Stoga se već tada postavljalo pitanje izbora novih članova Društva kako bi se odjeljenja mogla popuniti i osposobiti za rad. Zasada bilo je moguće formirati samo 3 odjeljenja (od 6 predviđenih Statutom). Na pomenutom Plenarnom sastanku formirana su ova odjeljenja:

- 1) Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka,
- 2) „ medicinskih nauka, — i
- 3) „ privredno-tehničkih nauka.

U Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka ušli su: Hamdija Kreševljaković, dr Branislav Đurđev, Dimitrije Sergejevski, dr Jovan Vuković, Cvjetko Rihtman i Anto Babić. Za sekretara Odjeljenja izabran je dr Branislav Đurđev.

U Odjeljenje medicinskih nauka ušli su: dr Vladimir Čavka, dr Vaso Butozan, dr Blagoje Kovačević, dr Nedo Zec, dr Pavao Štern, dr Ernest Grin. Za sekretara Odjeljenja izabran je dr Blagoje Kovačević.

U Odjeljenje privredno-tehničkih nauka ušli su: dr Dragomir Čosić i dr Nikola Zdanovski. Za sekretara Odjeljenja izabran je dr Dragomir Čosić. Nisu se mogla formirati 3 odjeljenja predviđena Statutom zbog toga što naučne oblasti koje bi ta odjeljenja trebalo da obuhvate nisu bile (a nisu ni danas) u Društvu zastupane nijednim članom, a to su: Odjeljenje ekonomskih i pravnih nauka, Odjeljenje za književnost i umjetnost i Odjeljenje prirodnih i matematičkih nauka. Treba napomenuti da i formirano Odjeljenje privredno-tehničkih nauka ima svega 2 člana i da su u njemu zastupane samo privredne, a ne i tehničke nauke koje u Društvu nisu zastupane nijednim članom.

Odjeljenja su odmah primila u dužnost da pristupe izradi plana rada za god. 1953. Tom pitanju posvetila su odjeljenja svoje prve sastanke, te su već 20. I 1953. sekretari podnijeli planove rada svojih odjeljenja na sjednici Predsjedništva. Planiranje je, uglavnom, bilo skoncentrisano samo na jedan od mnogih zadataka Društva predviđenih Statutom, tj. na izdavanje naučnih publikacija dok su ostali zadaci premalo ili nikako došli do izražaja. To je i razumljivo kad se uzme u obzir da je Društvo u prvoj godini svoga rada dosta vremena moralo posvetiti pitanjima svoje organizacije, da Društvo još nema svojih instituta preko kojih bi se ostali društveni zadaci mogli najcjelishodnije izvršavati, da su i odjeljenja još nedovoljno razvijena i nepotpuna da bi mogla obuhvatiti sve zadatke u punom obimu. Sve je to dovoljan razlog da se Društvo kao cjelina pozabavi pitanjem osnivanja instituta i izbora novih članova, imajući prvenstveno u vidu potrebu da se sva odjeljenja predviđena Statutom osposobe da razviju sve one djelatnosti koje su kao cilj Društvu postavljene Zakonom o njegovom osnivanju. Ova pitanja razmatrana su na sjednicama Predsjedništva, te je na Plenarnom sastanku od 20. oktobra 1953. poslije duže diskusije zaključeno da se u odgovarajućim odjeljenjima održe širi sastanci sa zainteresovanim naučnim radnicima, da se prodiskutuje o formiranju instituta i o tome podnesu elaborati do 20. decembra o. g. Na sjednici Predsjedništva od 8. XII o. g. zaključeno je da se u toku 1954. održi posebna redovna skupština koja će biti posvećena izboru novih članova, te da se na ovoj Godišnjoj skupštini predloži izmjena Statuta u tome smislu. Razmatrano je i pitanje izbora dopisnih članova. Smatrajući da bi se sa dopisnim članovima rad Društva u odjeljenjima mogao znatno proširiti, a samo Društvo bolje odgovarati svojim zadacima, zaključeno je da se na ovoj Godišnjoj skupštini predloži da se načelno usvoji ustanovljenje dopisnih članova. Ukoliko Skupština ovaj prijedlog usvoji, biće

potrebno predložiti Izvršnom vijeću Narodne skupštine NR BiH da Narodnoj skupštini podnese prijedlog o izmjeni Zakona o Naučnom društvu NR BiH, pošto Zakon ne predviđa dopisne članove.

Na Plenarnom sastanku od 10. VII 1953. konačno je utvrđeno koje će edicije Društvo izdavati. Zaključeno je da će izdaju zasad ove edicije:

1) RADOVI — godišnji časopis svakog od Odjeljenja — u kome će se štampati naučne rasprave članova i drugih saradnika.

2) DJELA — gdje će se objavljivati naučne rasprave većeg obima u obliku monografija.

3) GRAĐA — u kojoj će se objavljivati dokumentarni materijal iz pojedinih naučnih disciplina.

4) LJETOPIŠ — u kome će se objavljivati godišnji izvještaji o cjelokupnom radu Društva i njegovih odjeljenja.

Rukopisi za sve edicije (osim LJETOPIŠA) primaće se u odjeljenjima na osnovu autoreferata (ako su autori članovi Društva), ili na osnovu referata jednog od članova Društva, odnosno nekog drugog istaknutog naučnog radnika iste ili srodne naučne struke. Odjeljenja su se, uglavnom, držala ovog načela pri primanju rukopisa. Za Radove je primljeno 19 predloženih rasprava (12 u Odjeljenju medicinskih nauka i 7 u Odjeljenju istorijsko-filoloških nauka); rukopisi Medicinskog odjeljenja već su u štampi, a rukopisi Istorijsko-filološkog odjeljenja su pripremljeni i ovih dana biće dati u štampu. Osim toga, u Odjeljenju privredno-tehničkih nauka prijavljeno je za Radove 12 rasprava koji još nisu primljeni u Odjeljenju.

Za edicije DJELA primljeno je 5 monografskih rasprava (sve u Odjeljenju istorijsko-filoloških nauka) i jedan rukopis za Građu (u istom Odjeljenju), dok su 2 rukopisa za istu ediciju (jedan za Istorijsko-filološko i jedan za Privredno-tehničko odjeljenje) predata, ali još nisu primljena.

Na sjednici Predsjedništva od 30. XII 1952. godine konstatovana je važnost prikupljanja naučne dokumentarne građe za pojedine naučne discipline, a na sjednici od 20. I 1953. zaključeno je da odjeljenja izrade i predlože elaborate u kojima će se dati i jedan sistem po kojem će se organizovati i obavljati ovaj posao. Iako se i u tome nailazilo na teškoće koje su, uglavnom, proizlazile iz nepotpunog sastava odjeljenja i nepostojanja instituta, ipak ni ovaj posao nije zanemaren. Istina, građa se nije prikupljala po sistemu, prema unaprijed postavljenom cilju, ali je ipak i ovaj posao započet, te obećava da će se ubuduće i razviti i obavljati sa više sistema. Medicinsko odjeljenje angažovalo je jednog naučnog radnika u Dubrovniku (dra Đuru Orlića) da u Dubrovačkom arhivu ispituje medicinsku građu koja se odnosi na Bosnu i Hercegovinu. Ta građa će se kasnije periodično i objavljivati.

Odjeljenje privredno-tehničkih nauka najmjerava da primi prikupljenu građu ing. Stefanovića: »Nesamonikla dendroflora Sarajeva i okoline« i građe koje imaju osobiti značaj za pošumljavanje naših terena. Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka, pored već navedene građe koja je primljena ili prijavljena, otkupilo je zaostavštinu Adalberta Šeka, koja sadrži važan materijal o običajnom pravu u Bosni i Hercegovini i o političkim prilikama u BiH u posljednjim decenijama austro-ugarske vlasti. Osim toga, Odjeljenje je primilo (kao poklon) od dr Eisnera, profesora Sveučilišta u Zagrebu, prepis korespondencije istaknutih političkih rad-

nika BiH s kraja XIX i s početkom XX stoljeća. Planirani rad u Dubrovačkom i Zadarskom arhivu u cilju ispitivanja istorijske građe, kao i rad na terenu u cilju dijalektoloških ispitivanja nije se mogao ostvariti. Za ove i slične svrhe Odjeljenje je predvidjelo veću stavku u budžetu za 1954. godinu.

Iako je Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine Zakonom o njegovom osnivanju postavljeno na nešto drukčije osnove nego što su akademije, ipak su ga zadaci na razvijanju i unapređenju nauke upućivali na uzajamnu saradnju — tim više, što su se neka pozitivna iskustva akademija mogla korisno primijeniti i u organizaciji rada našeg Društva, a da se pri tome, naravno, ne ispuštaju iz vida specifični uslovi, pa — prema tome — i specifični zadaci Republike u kojoj Društvo treba da djeluje. Odmah po konstituisanju Društva zvanično su o tome obaviještene sve tri akademije nauka i slična društva u zemlji, a zatim su uspostavljene i konkretnije veze prilikom posjeta koje je predsjednik našeg Društva učinio predstavnicima akademija. — Konkretna pomoć koju su akademije dosada ukazale Naučnom društvu BiH sastojala se, uglavnom, u tome što su nam one stavile na raspolaganje svoje novije edicije (poslije god. 1945). Uspostavljena je i razmjena publikacija.

Predsjedništvo Društva je nastojalo da se preko Akademijskog savjeta obezbijede mogućnosti većeg učesća naših članova na međunarodnim kongresima, ali se mora istaći da se tu nije naišlo na dovoljno susretljivosti. Može se očekivati da će se ubuduće i ovo pitanje povoljnije rješavati, pošto će u Akademiskom savjetu i naše Društvo imati svoga predstavnika.

Odjeljenje medicinskih nauka uspostavilo je direktan kontakt u cilju saradnje sa odgovarajućim odjeljenjima akademija u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani, te će u zajednici s njima ispitivati i obrađivati različite probleme, među kojima je kao prvi postavljen problem traumatizma u našoj zemlji. Ovo Odjeljenje će učestvovati i u izradi medicinskog rječnika koji će se raditi u svim našim akademijama nauka.

Od članova Odjeljenja medicinskih nauka učestvovali su na nacionalnim i internacionalnim kongresima: dr Vaso Butozan — u Amsterdamu i Stokholmu, dr Čavka — u Parizu i Hajdelbergu, dr Štern — u Montrealu, dr Kovačević — u Minhenu i Bad Küssingenu. Osim toga, Društvo je djelimično iz svojih sredstava pomoglo učesće dra Radivoja Milina na Kongresu u Bordou. Svi ovi učesnici na kongresima održavali su referate koji su zapaženi i lijepo primljeni. Pored toga, uspostavili su i veze sa većim brojem stranih naučnika.

Od članova Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka učestvovali su: Dimitrije Sergejevski — na Kongresu vizantologa u Solunu, gdje je podnio i jedan zapažen referat, i Anto Babić — na Kongresu istoričara Austrije u Gracu. Nacionalni komitet za istoriju pri Akademskom savjetu primio je prijavu radova dra Branislava Đurđeva i Nedima Filipovića, docenta filozofskog fakulteta, za internacionalni kongres istoričara, koji će se održati u Rimu 1955. godine.

Pored svojih redovnih poslova, Naučno društvo je pomoglo i neke druge akcije koje su u neposrednoj ili posrednoj vezi sa unapređenjem nauke. Dva plenarna sastanka, 29. septembra i 3. oktobra 1952, bila su posvećena diskusiji o Nacrtu Zakona o univerzitetima, te su tom prilikom članovi Društva dali korisne prijedloge od kojih su neki bili i usvojeni.

Društvo je učestvovalo u organizaciji izložbe naučnih pronalazaka u Sarajevu koju je, na inicijativu UNESJ-a i francuske vlade, dopremila u Jugoslaviju uprava Palate pronalazaka u Parizu. — Uspostavljanju dobrih veza sa inostranim naučnicima i naučnim centrima pridonijeće, sigurno, i lijep prijem koji je Naučno društvo priredilo u čast čuvenog slaviste André Vaillanta, profesora Colége de France, prilikom njegova boravka u Sarajevu 23. oktobra ove godine.

U toku prve godine svoga rada u Društvu je održano 8 plenarnih sastanaka i 16 sjednica Predsjedništva. Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka održalo je 10, a Odjeljenje privredno-tehničkih nauka 7 sjednica. — Već se i iz toga vidi da je rad Društva bio živ i ispunjen najboljom voljom da se njime što potpunije obuhvate barem oni zadaci kojima se Društvo u sadašnjim uslovima moglo uspješno da bavi. Taj se rad, kao što je istaknuto, najviše kretao oko pripremanja edicija, možda i najvažnijeg posla za afirmaciju Društva u našem i stranom naučnom svijetu. — Ipak, ne bi trebalo propustiti da se ne skrene pažnja i na neke druge zadatke čije će izvršenje u punoj mjeri opravdati postojanje jedne ovakve organizacije. Tu bi spadali i ovi zadaci, predviđeni čl. 1. Statuta:

- organizovanje ispitivanja pojedinih naučnih problema na terenu;
- okupljanje naučnih radnika i koordiniranje njihova rada pri izvršavanju zadataka Društva;
- podizanje mladih naučnih kadrova;
- pomaganje naučnim radnicima i razvijanje naučnoistraživačkih instituta.

Istaknute su teškoće koje su stajale na putu da Društvo svojim radom obuhvati i pomenute zadatke u punom obimu. U drugoj godini Društvo će, vjerujemo, biti u mogućnosti da ove smetnje ukloni i da razvije mnogostraniju djelatnost. I same publikacije, kojima je u ovoj godini posvećeno toliko pažnje, dobro su sredstvo da se okupe saradnici, da se za rad Društva zainteresuje i naša socijalistička javnost koja će, bez sumnje, djelovati kao snažna poluga za razvijanje šireg rada i njegovog usklađivanja sa potrebama naše zemlje. Ovo što je dosad urađeno, samo je prva, neznatna etapa, samo polazna baza na kojoj će, nadamo se, u bližoj budućnosti biti moguće razviti mnogostraniji naučni posao, čemu će bez sumnje, pridonijeti i ova Prva redovna godišnja skupština.»

Dr Dragomir Ćosić: podnio je izvještaj Nadzornog odbora, koji glasi:

»U smislu čl. 12. Statuta Naučnog društva NRBiH podnosimo izvještaj o finansijskom poslovanju Naučnog društva NRBiH za vremenski period od 1. januara do zaključno 30. novembra 1953. godine.

Pregledom novčanih dokumenata utvrđeno je, da su sva dokumenta ispravna sa formalne strane i snabdjevena sa propisnom naredbom za isplatu. Pregledom je izvršeno spravljanje novčanih dokumenata sa knjigom tekućeg računa i kontrolnikom kredita, te ustanovljeno da su sva knjiženja pravilno provedena. Predviđeni krediti trošeni su u namjenjene svrhe i u granicama otvorenih kredita.

Rashodi po budžetu Naučnog društva NRBiH u vremenu od 1. januara do 30. novembra 1953. godine izvršeni su kako u globalnom iznosu, tako i po pozicijama prema priloženom pregledu. Rashodi su izvršeni što se vidi iz priloženog pregleda kako slijedi:

— lični rashodi u iznosu od din. 1,163.820 izvršeni su za plate zajedno sa doprinosom za socijalno osiguranje: za tehničkog sekretara, kućnu nastojnicu, honorarnog računopolagača i daktilografa, kao i za stalne mjesečne nagrade članovima Naučnog društva.

— operativni rashodi u iznosu od din. 697.240 uglavnom se odnose na redovno održavanje zgrade i inventara, na ogrijev i osvjettljenje, na putne troškove, na kancelarijske troškove, na nabavku knjiga i na pretplate za razne listove i časopise.

— funkcionalni rashodi — utrošeni su prije svega za isplatu 90% dijela honorara za 10 naučnih radova Odjeljenja medicinskih nauka, kao i isplatu honorara za pisanje i korekturu rezime-a na strane jezike u iznosu od . . . din. 267.450

— zatim za isplatu 90% dijela honorara za 6 naučnih radova Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka u iznosu od din. 174.800

— i naročito za isplatu 90% dijela honorara za 6 većih naučnih radova, koji će biti štampani kao posebna izdanja Naučnog društva u iznosu od din. 628.650

Svega: din. 1,070.900

Stanje izvršenih rashoda po budžetu Naučnog društva u vremenu od 1. januara do 30. novembra 1953. godine slaže se sa stanjem izvršenja kod Narodne banke — Filijale 702 o čemu postoji izvod broj 69 od 26. novembra 1953. godine sa saldom na tekućem računu od din. 598.040.

Pregledom materijalnog poslovanja ekonomala, ustanovljeno je da se vode posebne knjige inventara i potrošnog materijala, te da se zalećene zalihe slažu sa stanjem po knjigama.

Sarajevo, 17. XII 1953.

NADZORNI ODBOR:

Dr Ing. Dragomir Ćosić, s. r.

Dr Jovo Vuković, s. r.

Cvjetko Rihtman, s. r.

IZVJEŠTAJ O RADU NAUČNOG DRUŠTVA NR BiH U PERIODU OD 17. MARTA 1953. GODINE DO 15. FEBRUARA 1955. GODINE

Od konstituisanja Naučnog društva NR Bosne i Hercegovine prošlo je nešto više od dvije godine. U tom vremenskom razmaku održana je, prema propisima Statuta, jedna godišnja skupština (17. decembra 1953. godine) na kojoj su bili sumirani prvi rezultati i iskustva, kao i prve teškoće s kojima se Društvo susretalo u početku svoga djelovanja. U protekloj godini, koja se završava današnjom Skupštinom, imali smo već iza sebe neka, makar i ne naročito bogata iskustva na kojima smo, u ovoj dugoj fazi rada, mogli da izgradimo nešto širu osnovu djelovanja, tj. da obuhvatimo zadatke predviđene Statutom kako bismo, što je moguće bolje, odgovorili intencijama koje je imala u vidu narodna vlast kad je pristupala osnivanju ove naše ustanove. Na današnjoj Skupštini potrebno je

Društvo je učestvovalo u organizaciji izložbe naučnih pronalazaka u Sarajevu koju je, na inicijativu UNESJ-a i francuske vlade, dopremila u Jugoslaviju uprava Palate pronalazaka u Parizu. — Uspostavljanju dobrih veza sa inostranim naučnicima i naučnim centrima pridonijeće, sigurno, i lijep prijem koji je Naučno društvo priredilo u čast čuvenog slaviste André Vaillanta, profesora Colége de France, prilikom njegova boravka u Sarajevu 23. oktobra ove godine.

U toku prve godine svoga rada u Društvu je održano 8 plenarnih sastanaka i 16 sjednica Predsjedništva. Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka održalo je 10, a Odjeljenje privredno-tehničkih nauka 7 sjednica. — Već se i iz toga vidi da je rad Društva bio živ i ispunjen najboljom voljom da se njime što potpunije obuhvate barem oni zadaci kojima se Društvo u sadašnjim uslovima moglo uspješno da bavi. Taj se rad, kao što je istaknuto, najviše kretao oko pripremanja edicija, možda i najvažnijeg posla za afirmaciju Društva u našem i stranom naučnom svijetu. — Ipak, ne bi trebalo propustiti da se ne skrene pažnja i na neke druge zadatke čije će izvršenje u punoj mjeri opravdati postojanje jedne ovakve organizacije. Tu bi spadali i ovi zadaci, predviđeni čl. 1. Statuta:

- organizovanje ispitivanja pojedinih naučnih problema na terenu;
- okupljanje naučnih radnika i koordiniranje njihova rada pri izvršavanju zadataka Društva;
- podizanje mladih naučnih kadrova;
- pomaganje naučnim radnicima i razvijanje naučnoistraživačkih instituta.

Istaknute su teškoće koje su stajale na putu da Društvo svojim radom obuhvati i pomenute zadatke u punom obimu. U drugoj godini Društvo će, vjerujemo, biti u mogućnosti da ove smetnje ukloni i da razvije mnogostraniju djelatnost. I same publikacije, kojima je u ovoj godini posvećeno toliko pažnje, dobro su sredstvo da se okupe saradnici, da se za rad Društva zainteresuje i naša socijalistička javnost koja će, bez sumnje, djelovati kao snažna poluga za razvijanje šireg rada i njegovog usklađivanja sa potrebama naše zemlje. Ovo što je dosad urađeno, samo je prva, neznatna etapa, samo polazna baza na kojoj će, nadamo se, u bližoj budućnosti biti moguće razviti mnogostraniji naučni posao, čemu će bez sumnje, pridonijeti i ova Prva redovna godišnja skupština.

Dr Dragomir Ćosić: podnio je izvještaj **N a d z o r n o g o d b o r a**, koji glasi:

»U smislu čl. 12. Statuta Naučnog društva NRBiH podnosimo izvještaj o finansijskom poslovanju Naučnog društva NRBiH za vremenski period od 1. januara do zaključno 30. novembra 1953. godine.

Pregledom novčanih dokumenata utvrđeno je, da su sva dokumenta ispravna sa formalne strane i snabdjevena sa propisnom naredbom za isplatu. Pregledom je izvršeno sravnjenje novčanih dokumenata sa knjigom tekućeg računa i kontrolnikom kredita, te ustanovljeno da su sva knjiženja pravilno provedena. Predviđeni krediti trošeni su u namjenjene svrhe i u granicama otvorenih kredita.

Rashodi po budžetu Naučnog društva NRBiH u vremenu od 1. januara do 30. novembra 1953. godine izvršeni su kako u globalnom iznosu, tako i po pozicijama prema priloženom pregledu. Rashodi su izvršeni što se vidi iz priloženog pregleda kako slijedi:

da se baš na to osvrnemo: da ustanovimo koliko je Društvo kročilo naprijed, i koliko se približavalo onom obliku naučne ustanove koji najbolje odgovara potrebama naše zemlje i očekivanjima naše narodne zajednice.

Rad Naučnog društva u protekloj godini odvijao se u povoljnim objektivnim okolnostima, i mislim da se u tim okolnostima ne mogu tražiti uzroci ili opravdanja za sve ono što nije još urađeno. Naprotiv, sigurno je da tim objektivnim okolnostima treba zahvaliti što su se barem neki od zadataka mogli dobro svršavati. Društvu su stavljena na raspolaganje dovoljna materijalna sredstva, te su se, s te strane, svi poslovi mogli odvijati bez smetnje i zapinjavanja. A treba istaći i to da je i opšti položaj naše zemlje u godini 1954, izgrađen na trajnim uspjesima u unutrašnjoj ekonomsko-društvenoj politici i spoljopolitičkim odnosima, učvrstio opšte osjećanje mira, bezbjednosti i sigurnih izgleda u budućnost; da su uspjesi naše zemlje u konačnom regulisanju granica i rješanju pitanja tršćanske teritorije, u stvaranju Balkanskog saveza u cilju očuvanja mira, u normalizovanju odnosa sa Sovjetskim Savezom i istočnoevropskim zemljama, u uspostavljanju prijateljskih ekonomskih i političkih veza sa Indijom i Burinom — mnogo doprinijeli stvaranju smirene atmosfere koja ne može a da ne djeluje povoljno na stvaralačku produktivnost u svakoj, pa i u naučnoj, oblasti rada i proizvodnje. Društveno upravljanje i u proizvodnji i distribuciji dobara, u prosvjetnim ustanovama i organizacijama počelo je da u protekloj godini na širokom planu narodnog života pokazuje svoje pozitivne rezultate koji, na primjeru naše zemlje, čitavom svijetu pokazuju put socijalističke izgradnje i uspostavljanja pravičnih, ravnopravnih, demokratskih odnosa među ljudima koji rade i proizvode. Ako Naučno društvo i nije još obuhvaćeno ovim demokratskim sistemom funkcionisanja javnih ustanova, ono je, prema duhu svoga Statuta, imalo dosta mogućnosti da izađe iz — moramo priznati — preuskih granica svoga članstva i da svoju djelatnost postavi na širu osnovu na kojoj bi bila omogućena mnogostranija inicijativa i šira kontrola — ne kontrola u smislu nekog nadzora, nego u smislu zdravog društvenog, kolektivnog usmjerenja u cilju optimalnog obuhvatanja i ostvarenja svih onih zadataka radi kojih je Društvo osnovano. Stoga, u osvrtu na dosadašnji rad ne bi trebalo na ovoj Skupštini propustiti da se i ovo pitanje, ne manje važno od ostalih, uzme u razmatranje, i vidi kakvo mu je mjesto dosada davano i kakvo bi mu mjesto trebalo dati u nizu drugih pitanja kojima se Društvo dosad pretežno bavilo.

Od mnogobrojnih zadataka koji su postavljeni Statutom, Društvo je i u ovoj godini, što je i opravdano kad se uzme u obzir da ova vrsta djelatnosti može da doprinese njegovoj afirmaciji u naučnoj javnosti, a to je, sigurno, jedan od važnih uslova za njegov dalji uspješan razvitak. Upravo u ovoj grani djelatnosti najvidnije se i pokazuju prvi rezultati rada Društva u toku protekle dvije godine. U 1954. godini izašle su iz štampe prve dvije knjige RADOVA, i to jedna knjiga Odjeljenja medicinskih nauka i jedna knjiga Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka — u ukupnom obimu od 62 tabaka. Za ediciju DJELA primljeno je u Odjeljenju istorijsko-filoloških nauka pet radova: jedan iz oblasti lingvistike, jedan, iz oblasti pravnih nauka, dva iz istorije i jedan iz etnografije. U Predsjedništvu (van odjeljenja) primljen je za ovu ediciju jedan rad iz oblasti matematike. Ukupan obim primljenih radova za ediciju DJELA

iznosi 84 tabaka. Jedan od ovih radova izašao je iz štampe; ostali se nalaze u štampi. Štampanje, prema Ugovoru, treba da bude dovršeno do kraja marta 1955. godine. Za ediciju GRAĐA primljene su u Odjeljenju istorijsko-filoloških nauka četiri zbirke arhivske građe koja se najvećim dijelom odnosi na istoriju Bosne i Hercegovine u XIX stoljeću — u ukupnom obimu od oko 85 tabaka. U Odjeljenju privredno-tehničkih nauka primljeno je više radova iz oblasti poljoprivrednih i tehničkih nauka koji će biti objavljeni u jednom zborniku sistematizovane građe, i iznosiće ukupno oko 20 tabaka. Za objavljivanje svih ovih primljenih radova biće u ovoj godini potrebno obezbijediti veća novčana sredstva kako bi se njihov materijal mogao što prije staviti na raspolaganje širem krugu naučnih radnika, a i da bi se izbjeglo nagomilavanje rukopisa.

Navedeni podaci pakujuju da je Društvo u ovoj godini svoje djelatnosti obavilo znatan posao i, što je možda još važnije, na njemu okupilo prilično širok krug saradnika iz navedenih oblasti nauka, kao i onih koje još nisu zastupljene u sadašnjim njegovim odjeljenjima. Kad se uzme u obzir relativno kratak period u kojem Društvo djeluje, mislim da nije pretjerano ako se konstatuje znatan uspjeh u sređivanju organizacije ove grane djelatnosti — uspjeh koji će omogućiti, sa manje teškoća, dalji rad na proširenju kruga saradnika u edicijama i na uspostavljanju bližih veza i konkretnije saradnje sa sličnim ustanovama. Ovi rezultati mogu, ako se dobro iskoriste, pridonijeti intenzivnijem i mnogostranijem razvijanju i ostalih oblika djelatnosti Naučnog društva koji su dosad bili zapostavljeni. U vezi s ovim područjem rada korisno bi bilo razmotriti jedno pitanje na koje je bilo ukazano u diskusiji na prošlogodišnjoj Skupštini. Tada je, naime, naglašena važnost rada na prikupljanju i objavljivanju naučne građe za pojedine discipline, pa je tom prilikom izraženo mišljenje da odjeljenja izrade i predlože elaborate u kojima će se dati jedan na duži rok utvrđen sistem po kojem bi se odvijao ovaj posao pošto se prethodno, u određenom okviru, utvrde i postavе i konkretni zadaci. Ako je igdje u oblasti naučnog rada potreban određen sistem i plan, prije svega, potreban je i koristan pri prikupljanju naučne građe i njenom objavljivanju. Prema utvrđenim temama, odabranim i poredanim po određenim tematskim, kronološkim ili drugim kriterijima — koje će, uostalom, određivati naše potrebe i mogućnosti. Sa stanovišta tih potreba i u granicama tih mogućnosti treba i posmatrati ovaj zadatak kada se bude radilo o postavljanju jednog sistema po kojem će se on ostvarivati. Mi takvog sistema, sa određeno postavljenim bližim i daljim ciljem, još nemamo, te i to spada u ona još otvorena pitanja koja čekaju da budu razmotrena i riješena.

Na prošlogodišnjoj Skupštini konstatovano je, takođe, da jednu od smetnja, zbog kojih Društvo nije moglo da razvije svoj rad u punijoj mjeri, predstavlja i to što nema svojih instituta preko kojih bi se naučna djelatnost mogla proširiti na mnoge zadatke. Predsjedništvo je ovom pitanju posvetilo dosta pažnje i tretiralo ga na više svojih sjednica i na jednom plenarnom sastanku. Održan je i jedan konsultativni sastanak sa predstavnicima nekih postojećih instituta koji djeluju kao samostalne ustanove o pitanju njihova uključivanja u Naučno društvo. Tom prilikom iznesena su, s dobrim razlozima, mišljenja da ovi instituti, koji su se afirmisali i razvili kao samostalne ustanove, nemaju potrebe da se ukla-

paju u neki novi administrativni mehanizam koji bi mogao dovesti do usporavanja, pa i kočenja njihovog normalnog funkcionisanja. I baš iskustvo ovih instituta pokazuje da i Naučno društvo, prilikom razmatranja pitanja osnivanja ovakvih ustanova, ne bi trebalo da izlazi iz granica kako stvarnih potreba tako i svojih mogućnosti, niti da osniva institute ukoliko im ne može stvoriti bolje uslove rada nego što bi bili oni koje bi imali kao samostalne ustanove ili ustanove u nekom drugom organizacionom sklopu.

U okviru Naučnog društva djeluje, zasada, samo Baikanološki institut, osnovan odlukom Plenuma od 29. juna 1954. godine. Institutom, u svojstvu direktora, rukovodi profesor dr Henrik Barić, naučni saradnik Naučnog društva. Prema programu, Institut će se baviti ispitivanjem starobalkanskih etničkih i jezičkih grupa, njihovih međusobnih odnosa i uzajamnih uticaja. Institut će izdavati svoj naučni časopis — Godišnjak, čiji je prvi broj u pripremi. Već dosadašnji rad ovog Instituta pokazuje dobre izgleda da će ne samo doprinositi osvjetljavanju problema svoje naučne oblasti, nego da će privlačiti i okupljati mlađe naučne kadrove s kojima se, pod iskusnim rukovodstvom svoga direktora, ova ustanova može da razvija u znatan naučni centar. — Dobar početak Balkanološkog instituta mogao bi da bude podsticaj da se, naravno sa potrebnom oprežnošću, sukcesivno razmotri pitanje osnivanja i drugih instituta, i to samo onih kojima bi Naučno društvo bilo u stanju da pruži optimalne uslove za razvijanje rada na ispitivanju problema naše zemlje i naroda, prvenstveno u oblasti društvenih nauka.

Na prošlogodišnjoj Skupštini konstatovano je, dalje, da je članstvo Društva suviše usko, te da i to predstavlja smetnju punom razvijanju svih oblika djelatnosti. Stoga su, naravno, i odjeljenja ostala u istom, nepotpunom broju i u istom brojčanom sastavu kakva su bila u početku. U tom smo do danas ostali tamo gdje smo bili na samom početku. Ali, o tome se ni danas ne može ništa drugo i ništa više reći nego što je rečeno na prošlogodišnjoj Skupštini. Tri odjeljenja, predviđena Statutom, ostala su do danas neoformljena, a Odjeljenje privredno-tehničkih nauka ima i danas, kao i u početku, sveda dva člana — oba iz poljoprivrednih, a nijedan iz tehničkih nauka. — I u odjeljenjima i u Predsjedništvu osjećalo se ovakvo stanje kao slabost i kao opravdan povod za kritiku koja u javnosti i nije izostala. Ovo pitanje bilo je više puta predmet diskusije na sjednicama Predsjedništva. Na Plenarnom sastanku od 29. juna 1954. godine donesen je zaključak da se Narodnoj skupštini Narodne Republike Bosne i Hercegovine predlože izmjene Zakona o Naučnom društvu kojima će se predviđati izbor dopisnih članova Društva, pored redovnih i počasnih, kao i uslovi njihova izbora. Kad se ove predložene izmjene ozakone, biće potrebno i propise Statuta saobraziti sa novim zakonskim odredbama. — Međutim, ne bi trebalo čekati dok se ovaj zakonodavni posao svrši, nego, što je moguće prije, pristupiti biranju novih redovnih članova, u čemu odjeljenja treba da preuzmu inicijativu.

Kao jedan od oblika održavanja veza sa naučnim ustanovama i organizacijama u inostranstvu može se istaći učestvovanje članova Naučnog društva na nacionalnim i međunarodnim naučnim kongresima. Uz pomoć Naučnog društva članovi i drugi naučni radnici učestvovali su u protekloj godini sa referatima na tri ovakva kongresa (sva tri kongresa

medicinskih nauka). Pored toga, dva člana Odjeljenja medicinskih nauka učestvovala su na naučnim kongresima van okvira Naučnog društva. Neki članovi Društva držali su, po pozivu, predavanja na inostranim univerzitetima, i to: dr Čavka — u Parizu, dr Štern — u Gracu i Rihtman — u Getingenu (i kod nas u Ljubljani). U okviru održavanja veza sa inostranim naučnicima i naučnim organizacijama Naučno društvo priredilo je u svojim prostorijama i nekoliko skromnijih prijema u čast predstavnika nauke iz inostranstva (Francuske i Sjedinjenih Američki Država). Prilikom kraćeg boravka u Sarajevu, ti naučnici su održali predavanja iz svojih struka. Takvi prijemi priređeni su u čast profesora Soraja, rektora Pariškog univerziteta, profesora Eskanda sa Tehničkog fakulteta u Tuluzi i profesora Vantenberga iz SAD-a.

Već u samom početku djelovanja Naučnog društva uspostavljene su veze sa akademijama nauka u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani, te se s ovim ustanovama vrši razmjena publikacija. U prošloj godini Odjeljenje medicinskih nauka uspostavilo je sa odgovarajućim odjeljenjima naših akademija direktan kontakt u cilju saradnje, te će u zajednici s tim odjeljenjima ispitivati i obrađivati neke naučne probleme od opšteg interesa, među kojima je kao prvi postavljen problem traumatizma u našoj zemlji. Ovo Odjeljenje učestvovalaće i u izradi Medicinskog rječnika koji će se raditi uz saradnju svih akademija.

Što se, uopšte, tiče održavanja veza s akademijama i s Akademskim savjetom, valja istaći i ovo: u ovoj, kao i u prošloj godini. Predsjedništvo Društva, i posebno predsjednik dr Čavka nastojali su da se preko Akademskog savjeta obezbijede mogućnosti većeg učešća naših članova na međunarodnim kongresima i drugim skupovima svjetske nauke iz kvote deviza koja se u tu svrhu stavlja na raspolaganje Akademskom savjetu, ali moramo reći da se tu nije naišlo na dovoljno susretljivosti. Isto tako, i pitanje primanja našeg Društva u Akademski savjet koje je u ovoj godini bilo postavljeno (prema nekim usmenim saopštenjima, izgledalo je da će biti povoljno riješeno) odloženo je bez razloga, ili iz razloga koji nama nisu bili saopšteni. Tako je Naučno društvo BiH praktično bilo isključeno iz mogućnosti da srazmjerno participira sredstva koja su stavljena na raspolaganje Akademskom savjetu i da njima finansira učešće naučnih radnika na međunarodnim kongresima, te omogućući im potrebno održavanje veza sa naučnim centrima u svijetu. Ukoliko je naše Društvo ipak održavalo i takve veze, moglo je to činiti jedino zahvaljujući zaista velikoj susretljivosti Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu NRBiH, koji je u tu svrhu uvijek odobravao devizna sredstva i nikad nije odbio naše prijedloge u tom smislu. Smatram da mu Naučno društvo duguje posebnu zahvalnost za to.

Iz izloženog se vidi da je rad Društva bio ograničen na prilično sužen obim djelatnosti. Van ovoga obima ostalo je još dosta zadataka koji su jedva dotaknuti ili su sasvim izmakli našoj pažnji. Na organizovanju ispitivanja pojedinih naučnih problema na terenu (zadatak predviđen članom 1, tačka c — u Statutu) učinjeni su u protekloj godini tek prvi koraci. Uz materijalnu pomoć Društva dr Vuković vršio je dijalektološka ispitivanja na području centralne Bosne i prikupio dragocjen dijalektološki materijal. Već je spomenuto šta je učinjeno na prikupljanju naučne građe za istoriju Bosne i Hercegovine. Ovdje treba dodati da su preduzeti koraci da

se pribave foto-snimci starih bosansko-hercegovačkih gradova iz bečkih arhiva. I u okviru ovog rada Društvo je otkupilo kataloge građe koja se nalazi u raznim arhivama i bibliotekama Jugoslavije a odnosi se na književnu istoriju i pravne običaje Bosne i Hercegovine, što će — svakako — olakšati posao onim naučnim radnicima koji žele da se bave ispitivanjima u ovim oblastima nauke.

Drugi zadaci, kao što su, na primjer, rad na organizovanju naučnih istraživanja i upoznavanja naše zemlje i naroda u cilju izgradnje socijalizma (čl. 1, tačka b — u Statutu), okupljanje naučnih radnika i koordinira njihova rada u izvršavanju zadataka Društva (čl. 1, tačka d), upoznavanje svojih naroda sa rezultatima savremene nauke (čl. 1 tačka g) — i neki drugi, ostali su, kao što je rečeno, sasvim po strani, te dosada o njima i nije diskutovano u cilju ispitivanja njihove konkretnije sadržine i pronalaženja mogućnosti i metoda njihovog ostvarivanja. A to su baš oni zadaci koji mogu da stalno povezuju Naučno društvo sa živom stvarnošću naše zemlje i njezinim potrebama, koji će ga stalno izlagati zdravoj i uvijek korisnoj ocjeni javnosti i očuvati ga od skretanja i zatvaranja u kabinete. Obavljajući ove i slične zadatke, ne manje nego svojim naučnim publikacijama, Društvo bi trebalo da se kao narodna naučna ustanova osjeti u našoj sredini kao njezina potreba i kao jedan od mnogih faktora koji ubrzavaju napredak, odnosno da na toj grani djelatnosti, ne manje nego na drugim, izgrađuje svoj naučni autoritet i osvaja pravo da bude stvarni predstavnik nauke u našoj Republici. Ako se u prve dvije godine rada Društva i možemo za ovaj propust pravdati organizacionim i tehničkim teškoćama, mislim da se u predstojećoj godini i ovim pitanjima moramo pozabaviti ako ne želimo pustiti da Društvo bude poneseno više spoljnim primjerima nego prirodnim razvitkom i stvarnim potrebama sredine u kojoj radimo. Možda se u nizu zadataka koje predviđa Statut biti i takovih koji ne bi spadali u sferu rada Naučnog društva. Ali, treba im prići sa svom odgovornošću i staviti ih na ozbiljnu diskusiju naših plenarnih sastanaka da bismo ih mogli konkretnije definisati i, prema tome, i utvrditi metod njihova ostvarivanja.

Na kraju ovog izvještaja htio bih da spomenem još jedno pitanje koje treba da se razmotri i riješi ako ne na ovoj Skupštini, onda, svakako, na prvim plenarnim sastancima. To je pitanje osnovne koncepcije ove naučne ustanove, njezine dalje perspektive, njezine funkcije u uslovima našeg života i opšteg razvitka, njezinog mjesta i uloge u mreži ostalih naučnih ustanova i centara naučnog rada. Možda ovo pitanje, zbog svoje važnosti i kompleksnosti, zahtijeva poseban i pripremljen sastanak ne samo članova Naučnog društva nego i predstavnika Univerziteta, naučnih ustanova i društvenih organizacija. Svi oni bi ga zajednički, ali sa različitih aspekata razmotrili i postavili izvjesne smjernice daljeg rada i razvitka Društva. Iznosim ga pred Skupštinu da ocijeni njegovu važnost i da na osnovu te ocjene donese zaključak o najcjelishodnijem načinu njegova rješavanja. A ako se ovo pitanje pravilno riješi, ako opšta koncepcija Društva bude postavljena na realnim osnovama naših potreba i mogućnosti, ako se u takovu koncepciju ugrade i pojedini zadaci kao cjelina naših dužnosti prema zajednici, onda će, same po sebi se razumije, otpasti i one teškoće na kojima smo se dosada zaustavljali i zapinjali u razvijanju svih oblika djelatnosti Društva.

Ulazeći u novi period rada koji otvara ova Skupština, možemo s pravom očekivati da će Naučno društvo Bosne i Hercegovine, koristeći se iskustvima i uspjesima iz protekle dvije godine, a ne gubeći iz vida ni dosadašnje propuste i slabosti, moći da svoj rad ispuni punijom sadržinom i da daljim uspjesima opravda svoje mjesto na kojem treba da predstavlja nauku i naučna dostignuća u našoj Republici, i da sa drugim, sličnim ustanovama u Jugoslaviji bude punopravan saradnik u izgradnji naše socijalističke otadžbine.

I Z V J E Š T A J O R A D U
NAUČNOG DRUŠTVA NR BiH ZA PERIOD OD 15. II 1955.
DO 29. V 1956. GODINE

Ovo je treća redovna godišnja skupština od osnivanja Naučnog društva, koje se konstituisalo na svojoj Prvoj skupštini 15. novembra 1952. godine.

Sada smo u četvrtoj godini našega rada i možemo reći da se ukazuju sve jasnije konture djelatnosti Društva, koje postepeno nalazi svoje pravo mjesto u našoj zajednici. Ali, to vrijeme je još suviše kratko da bi se mogli zabilježiti rezultati i opseg rada onakvi kakve bilježe ustanove analognog karaktera koje djeluju već mnogo godina.

Pored toga, naše Društvo kao nova ustanova krči i pronalazi put u skladu sa socijalističkom izgradnjom zemlje, što iziskuje nove organizacione oblike i određene ciljeve naučnog rada.

Ipak, kako će se i iz izvještaja vidjeti, postignuti su pozitivni rezultati u organizaciji i naučnom radu Društva u periodu od prošle Godišnje skupštine, koja je održana 15. februara 1955. godine — do danas zahvaljujući potpori i punoj pažnji rukovodstva NRBih i njegovih organa, kao i predanom radu članova i saradnika Naučnog društva.

U organizacionom pogledu nastojalo se da se što bolje učvrste i osamostale pojedina odjeljenja i da preuzmu glavnu funkciju i inicijativu u razvoju i naučnoj djelatnosti svoje oblasti, a Predsjedništvo je rješavalo osnovne i zajedničke probleme cijeloga Društva, tj. zadržalo je samo one funkcije koje su Zakonom o Naučnom društvu i njegovim Statutom predviđene.

Ova evolucija organizacionog oblika rada Naučnog društva, koje je u početku svoga djelovanja rješavalo sva pitanja samo putem plenarnih sastanaka, zatim sjednica Predsjedništva, a kasnije najvećim dijelom putem pojedinih odjeljenja koja su postepeno preuzimala sve veće zadatke i odgovornost za svoju djelatnost, odraz je njegovog progresivnog razvoja u duhu kolektivnosti i decentralizacije.

U daljem razvoju organizacionih oblika Naučnog društva biće potrebno da se preda pojedinim odjeljenjima i institutima kao osnovnim jedinicama naučne djelatnosti još veća kompetencija i samostalnost, ali pri tome treba bezuslovno voditi računa o čuvanju čvrstog jedinstva i koordinacije u radu Društva kao cjeline, i jedinstvene koncepcije o ulozi i zadacima ove ustanove u našoj društvenoj zajednici.

U periodu za koji se podnosi izvještaj održana su tri plenarna sastanka, 29 sjednica Predsjedništva i dvije vanredne skupštine.

Na plenarnim sastancima i sjednicama Predsjedništva rješavana su prvenstveno organizaciona pitanja Društva. Na nekoliko sastanaka tretirano je važno pitanje izmjene Zakona o Naučnom društvu, jer se ukazala potreba da Društvo okupi veći broj naučnih radnika koji bi sudjelovali u ostvarivanju njegovih zadataka. Zato su predložene Izvršnom vijeću NRBiH izmjene koje su usvojene Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Naučnom društvu NRBiH od 14. februara 1955. godine.

Na osnovu ozvaničenih izmjena Društvo može birati, pored redovnih i počasnih članova — uz pojačan kriterij za izbor redovnih članova — i dopisne članove, kao i naučne saradnike.

Ova zmjena odrazila se pozitivno u proširenoj aktivnosti Naučnog društva i daje šire mogućnosti za dalju naučnu djelatnost pojedinih odjeljenja i razvoj instituta.

S tim u vezi, kao i zbog izmijenjenih okolnosti u djelatnosti Naučnog društva, bilo je potrebno da se izvrši i revizija Statuta, i da se donese novi. Nacrt novog Statuta Društva pretresen je na više sjednica Predsjedništva i na Plenarnom sastanku; usvojen je na Skupštini Naučnog društva, koja je održana 15. novembra 1955. godine. Statut je predložen Narodnoj skupštini NRBiH da ga odobri. Kada bude novi Statut potvrđen, dobiće Naučno društvo izvjesne nove organizacione oblike koji će pojednostaviti i više uskladiti njegovu djelatnost sa nastalim potrebama i perspektivnim razvojem Društva.

Nadalje, izrađeni su i pretresani na sjednicama Predsjedništva Privremeni pravilnik Balkanološkog instituta i Privremeni pravilnik o izdavačkoj djelatnosti Naučnog društva. Oba ova pravilnika stavljena su na dnevni red današnje Skupštine.

Na posebnom Plenarnom sastanku od 2. aprila 1955. godine raspravljalo se o tezama Opšteg zakona o akademijama nauka i umjetnosti. U toj diskusiji ispoljen je principijelan stav Naučnog društva: da akademije nauka treba da budu ustanove sa društvenim upravljanjem i da treba da predstavljaju, kao radne i naučne ustanove, zajednicu samostalnih odjeljenja i njihovih instituta. Što se tiče rada instituta u okviru akademija nauka i analognih ustanova, izraženo je jedinstveno gledište da se ti instituti ne mogu razgraničavati od drugih instituta, na prvom mjestu univerzitetskih, po kompetentnosti time što bi ustanove akademija bile kompetentnije od drugih. Bitan kriterij, u vezi s tim pitanjem, treba da bude stvaran stepen naučne vrijednosti instituta, kao i to da ne bude nepotrebnog dupliciteta. Time je ujedno zauzet o tome pitanju određen stav i u pogledu daljnjega razvoja našega Društva.

Ipak, bilo bi korisno da Skupština danas sa proširenim članstvom pretrese ili bar načne pitanje da li je nužno potrebno da se aktivnost Naučnog društva u svim svojim oblastima naučne djelatnosti odvija putem instituta i drugih ustanova u okviru Društva, ili samo u nekim oblastima, i da li treba ići putem osnivanja instituta kao glavnih uporišta za naučnu djelatnost Društva i, prema tome, da li Predsjedništvo u svojem daljnjem radu treba intenzivnije i sa većom upornošću da se posveti ostvarenju toga zadatka.

Zasad djeluje u sastavu Naučnog društva od 1954. godine samo Balkanološki institut, koji se već u ovom vrlo kratkom vremenu afirmirao kao naučna ustanova.

Na nekoliko sjednica Predsjedništva raspravljalo se u proteklom periodu — na prijedlog Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka — o osnivanju etnološkog instituta u okviru Naučnog društva. To je pitanje razmotreno naročito s obzirom na postojeće Etnografsko odjeljenje Zemaljskog muzeja — da se ne bi stvarao dvostruki kolosijek u našoj djelatnosti iz iste oblasti.

Došlo se do zaključka da to ne bi bio slučaj ako Etnografsko odjeljenje Zemaljskog muzeja zadrži i dalje svoju funkciju — samo kao izložbena zbirka. Na svojoj sjednici od 13. decembra 1955. godine Predsjedništvo je usvojilo u principu prijedlog Istorijsko-filološkog odjeljenja da se osnuje etnološki institut u okviru Naučnog društva, ali da to pitanje treba dobro razmotriti sa aspekta stvarne mogućnosti osnivanja instituta, naročito kad se ima u vidu raspoloživi prostor za njegov smještaj.

Na jednom od plenarnih sastanaka (1. III 1955.) razmatrano je pitanje Umjetničke galerije slika, koja nije našla dosada svoje pravo mjesto kao ustanova Gradskog, odnosno Sreskog narodnog odbora, a čija bi se djelatnost u okviru Naučnog društva mogla bolje razviti i afirmirati. Umjetnička galerija slika sakupila je već vrlo značajnu zbirku i podatke o slikarstvu u Bosni i Hercegovini i treba je smatrati naučnom ustanovom koja bi mogla biti uključena i u djelokrug i zadatke Naučnog društva. Dosada nije o tome pitanju zauzet određen stav od strane Društva, pa će trebati još proučiti da li već sada postoje uslovi da Umjetnička galerija slika pređe u sastav Naučnog društva, da postane njegova ustanova, i koliko će to moći doprinijeti njezinom boljem razvoju.

U periodu koji je obuhvaćen izvještajem posvećena je osobita pažnja okupljanju novih naučnih radnika i povećanju članstva Naučnog društva. Pri tome je Predsjedništvo prepuštalo inicijativu odjeljenjima da predlažu nove članove iz oblasti njihove naučne djelatnosti, a za odjeljenja koja još nisu formirana bila su zadužena već postojeća odjeljenja da to učine. Nekoliko sjednica Predsjedništva i pojedinih odjeljenja bilo je posvećeno tome pitanju.

Na Vanrednoj skupštini, koja je održana 12. XI 1955. g., prvi put birani su novi članovi Naučnog društva: za redovnog člana u Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka izabran je dr Henrik Barić, redovni profesor Filozofskog fakulteta i direktor Balkanološkog instituta, na prijedlog redovnih članova Đurđeva i Vukovića. Na prijedlog redovnih članova Babića i Rihtmana izabran je dr Milenko Filipović, redovni profesor Filozofskog fakulteta i dopisni član SAN, za redovnog člana Naučnog društva u isto Odjeljenje.

U Odjeljenje medicinskih nauka izabrani su za redovne članove: dr Milivoje Kostić, redovni profesor Medicinskog fakulteta u Beogradu (u penziji) i dopisni član Srpske akademije nauka — na prijedlog redovnih članova Kovačevića i Čavke, i dr Milivoje Sarvan, redovni profesor Medicinskog fakulteta u Sarajevu, na prijedlog redovnih članova Zeca i Šterna.

Za dopisne članove izabrani su: u Odjeljenje privredno-tehničkih nauka, na prijedlog redovnih članova Zdanovskog i Čosića, dr Julije H a h a h a m o v i ć, vanredni profesor Tehničkog fakulteta u Sarajevu, a u Odjeljenje medicinskih nauka, na prijedlog redovnih članova Zeca i Šterna, dr Radivoje Milin, vanredni profesor Medicinskog fakulteta u Sarajevu.

Na taj način povećalo se Naučno društvo za četiri redovna i dva dopisna člana. Naučno društvo sada broji 18 redovnih članova, dva dopisna člana i tri naučna saradnika.

Međutim, mora se priznati da se ovim izborom i povećanjem broja članova nije bitno izmijenila struktura Naučnog društva, jer se nije uspjelo u tome da se aktivnost proširi i na druge, nove oblasti naučnih djelatnosti koje spadaju u zadatke Društva.

Taj nedostatak u strukturi Naučnog društva koji postoji još od osnivanja ove ustanove i kojem je od početka posvećena puna pažnja Predsjedništva i pojedinih odjeljenja, uslovljen je dobrim dijelom objektivnim poteškoćama, ali se ne smije izgubiti iz vida da je osnovni zadatak Naučnog društva (član 2. Zakona o Naučnom društvu) da, pored podizanja i razvijanja nauke, izučava prirodna bogatstva i prirodne snage Bosne i Hercegovine i da doprinese njihovom svestranom i racionalnom iskorištavanju u skladu sa potrebama izgradnje socijalizma u zemlji.

Ovom važnom zadatku treba, svakako, i dalje pokloniti najveću brigu u cilju iznalaženja puteva i u ovoj fazi razvoja Naučnog društva da se pojača i proširi naučna djelatnost i na one oblasti koje dosada nisu dovoljno ili uopće mogle da budu obuhvaćene.

Najistaknutije mjesto u radu Naučnog društva u proteklom periodu zauzimala je izdavačka djelatnost, odnosno objavljivanje naučnih publikacija kao odraz naučne aktivnosti Društva, njegovih članova i saradnika.

U vezi sa tom djelatnošću iskrsavale su znatne tehničke poteškoće jer štamparska preduzeća, preopterećena poslom, nisu mogla da preuzmu obavezu za štampanje većeg broja naših publikacija. I pored svestranog nastojanja Predsjedništva i tehničkog sekretara Društva, nije se uspješlo u tome da se dadu u štampu svi rukopisi koji su bili primljeni od strane pojedinih odjeljenja za publikovanje. Stalno se lutalo od jednog štamparskog preduzeća do drugog, i tek sa mnogo napora uspjeli smo objelodaniti dosadašnje edicije. Moguće da je bila greška što se već kod prvih edicija nije stupilo u čvršću vezu samo sa jednim štamparskim preduzećem koje bi se obavezalo da preuzima sve naše publikacije. U tome pravcu ide sada naše nastojanje i svi su izgledi da će se ovo tehničko pitanje povoljno riješiti.

U periodu za koji se podnosi ovaj izvještaj primljeno je za štampu 36 rukopisa čiji je ukupan obim 168 autorskih tabaka. Od toga najveći dio otpada na Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka.

Iz štampe je izašlo u tom vremenu pet knjiga edicije »Djela« i jedna knjiga edicije »Radovi«. U štampi se još nalaze 74 autorska tabaka, i to jedna knjiga edicije »Djela«, dvije knjige edicije »Radovi« i dvije knjige iz edicije »Građa«.

Osim toga, u pripremi za štampu nalaze se rukopisi u obimu od 210 autorskih tabaka: 4 knjige edicije »Djela«, dvije knjige edicije »Radovi«, zatim »Godišnjak« Balkanološkog instituta i devet radova za edi-

ciju »Grada«. Podaci o tome koji dio ove aktivnosti otpada na pojedina odjeljenja biće izneseni u okviru izvještaja o njihovom radu i o radu Bal-kanološkog instituta.

Općenito se može reći da su izdanja Naučnog društva, što se tiče tehničke strane, dosta dobro opremljena i da pokazuju sve veću ujednačenost u izgledu i opremi pojedinih vrsta edicija s obzirom na pojedina odjeljenja, iako su i u tome pogledu potrebna još daljnja dotjerivanja. Takođe je potrebno da se postigne još veća ujednačenost i u samoj proceduri primanja radova i postupka prilikom štampanja publikacija, što će biti dobrim dijelom regulisano predloženim Pravilnikom o izdavačkoj djelatnosti Naučnog društva.

Što se tiče sadržajne strane edicija, možemo reći da se Naučno društvo putem svojih publikacija, kako u zemlji tako i u inostranstvu, sve više afirmira, ali moramo istovremeno priznati da je potrebno pokloniti što više napora i pažnje naučnom radu, koji će doprinijeti rješavanju problematike naše Republike.

U vezi sa izdavačkom djelatnošću treba istaći i postignute rezultate u razmjeni naših publikacija sa publikacijama drugih naučnih ustanova u zemlji i inostranstvu. Ovom vidu saradnje posvećena je puna pažnja u proteklom periodu, pa će se i dalje sa njom nastaviti.

Naučno društvo vrši sada razmjenu sa 45 naučnih ustanova. Od toga je 20 ustanova koje se nalaze u zemlji i 25 u inostranstvu: Francuskoj, Švajcarskoj, Sovjetskom Savezu, Poljskoj, Češkoj, Njemačkoj, Bugarskoj, Švedskoj, Mađarskoj, Danskoj, Sjedinjenim Američkim Državama i Turskoj.

Biblioteka Naučnog društva tek je u početku svoga razvoja i ona će se, uglavnom, popunjavati standardnim djelima i priručnicima, jer u ovom času ne postoji mogućnost da se biblioteka kompletira svim potrebnim knjigama. Najveći broj knjiga Biblioteka dobija razmjenom. To isto vrijedi i za časopise. Od ukupno 127 časopisa kojim raspolaže naša Biblioteka pretplaćeni smo samo na osam, a ostale časopise — od kojih 41 dolazi iz inostranstva — primili smo razmjenom.

Plodna naučna saradnja u zemlji i inostranstvu održavana je i putem prisustvovanja i držanja referata naših članova i saradnika na raznim nacionalnim i internacionalnim kongresima, kao i putem predavanja i saradnje na određenim naučnim problemima nacionalnog i međunarodnog značaja.

Predsjedništvo je nastojalo i u ovom periodu da riješi pitanje predstavnika Naučnog društva u Akademskom savjetu. Akademski savjet načelno je prihvatio prijedlog da i Naučno društvo NRBiH ima svoga predstavnika u Akademskom savjetu, o čemu je Savjet donio odluku na svome XXI redovnom zasjedanju. Tom prilikom ujedno je predloženo Saveznom izvršnom vijeću da izmijeni u tome smislu i Uredbu o Akademskom savjetu. Međutim, do promjene Uredbe nije došlo zbog pripremanja novih zakonskih propisa koji će regulisati i sastav Akademskog savjeta uopće.

Čvršća je saradnja uspostavljena između Koordinacionog odbora odjeljenja medicinskih nauka triju Akademija i Naučnog društva. Tako je u martu ove godine održan šesti sastanak Koordinacionog odbora u Naučnom društvu u Sarajevu. Prisutni su bili: kao delegat Odjeljenja me-

dicinskih nauka Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti akademik K o g o j, predsjednik Koordinacionog odbora, kao delegat Odjeljenja medicinskih nauka Slovenske akademije znanosti in umetnosti akademik L a v r i ć i kao delegati našeg Naučnog društva — redovni članovi K o v a č e v i ć i G r i n. Na tom sastanku izneseni su dosadašnji rezultati i formirani zaključci o daljnjoj međusobnoj saradnji koja će proširiti naučnu djelatnost i našega Društva.

Zaključak koji je donesen na plenarnom sastanku Društva u martu prošle godine: da se zavedu kao novi oblici djelatnosti našega Društva naučna predavanja i naučno obrađena saopštenja uz diskusiju, nije još ostvaren u širem opsegu. Dosada je održano u tome smislu samo jedno predavanje redovnog člana Šterna: »O funkciji histamina u koži«. Svakako bi ovaj oblik djelatnosti Naučnog društva trebalo da dođe u budućem radu više do izražaja.

Od novoizabranih redovnih članova Naučnog društva — dosada je održao svoje pristupno predavanje redovni član Barić, na svečanom skupu Naučnog društva 24. aprila o. g., »Grupisanje indoevropskih jezika«.

Naučno društvo radi sada u tri odjeljenja i u jednom institutu, dok se Statutom koji je još na snazi, predviđa šest odjeljenja. U toku rada došlo se do uvjerenja da bi organizaciono korisnije bilo — barem u sadašnjoj fazi razvoja Društva — da se smanji broj odjeljenja, ali da se time ne oduzima širina naučne djelatnosti koja je sadržana u osnovnim zadacima Društva. To je učinjeno u novom Statutu, koji je predložen Narodnoj skupštini da ga odobri. Novi Statut predviđa samo tri odjeljenja, koja će djelovati u proširenom opsegu i koja će moći da obuhvate u cijelosti kako sadašnju naučnu djelatnost Društva, tako i onu koja još nije došla do izražaja. Predviđena su ova odjeljenja: odjeljenje društvenih nauka, odjeljenje prirodnoslovno-matematičkih i privredno-tehničkih nauka i odjeljenje medicinskih nauka.

Predsjedništvo je na svojim sjednicama razmatralo i pitanje formiranja odjeljenja za književnost i umjetnost. To je odjeljenje predviđeno sada još važećim Statutom, ali za to nema zakonske osnove, jer Zakon o Naučnom društvu govori samo o naučnim radnicima i naučnoj djelatnosti Društva. Prevladavalo je mišljenje o tome pitanju da književnici i umjetnici dolaze, svakako, u obzir kao članovi Naučnog društva ako ispunjavaju i uslove predviđene za naučnog radnika. Međutim, i po sadašnjem tekstu Zakona o Naučnom društvu (čl. 5) nema zapreke da se biraju književnici i umjetnici kao počasni članovi ako su njihova djela od izvanrednog i posebnog značaja za našu zemlju.

Rad u pojedinim odjeljenjima i Balkanološkom institutu odvijao se u periodu za koji se podnosi izvještaj bez većih zapreka i u opsegu koji je bio uslovljen raspoloživim snagama i mogućnostima.

Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka ima osam redovnih članova. Sekretar Odjeljenja je redovni član A. B a b i ć.

Na svojim sjednicama Odjeljenje se najviše bavilo razmatranjem i primanjem naučnih radova za edicije Društva. U tom periodu primljeni rukopisi za štampu iznose 104 autorska tabaka. U ediciji DJELA izašle su iz štampe četiri knjige: knjiga redovnog člana Barića: »Lingvističke studije«, knjiga redovnog člana Kreševljakovića: »Kaptani u Bosni i Hercegovini«, knjiga Ilije Kecmanovića: »Bariši-

čeva afera — veze bosanskih franjevac sa Srbijom u prvoj polovini XIX vijeka« i knjiga profesora dra Stefanovića: »Širenje feudalizma i njegovo uporedno slabljenje po sadržaju«.

Odjeljenje je dalo u štampu II knjigu RADOVA čiji je obim 96 autorskih tabaka. Ova knjiga sadrži rad redovnog člana Vukovića: »Sintaksička vrednost imperfekta u savremenom srpskohrvatskom jeziku«, redovnog člana Kreševljakovića: »Čizmedžijski obrt«, redovnog člana Babića: »O pitanju formiranja srednjovjekovne bosanske države«, rad profesora dra Čremošnika: »Arhivalije bosanskih franjevac« i rad naučnog saradnika Balkanološkog instituta dra Ivana Pudića: »Zamjena slova s-njemač. z-«. Takođe je u štampi knjiga iz edicije DJELA profesora dra Kanaeta: »Podveležje i Podvelešci«, u opsegu od 23 autorska tabaka.

Za treću knjigu RADOVA Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka, koja će biti doskora predata u štampu, primljeni su radovi redovnog člana Barića: »Grupisanje indoevropskih jezika«, redovnog člana Filipovića: »Bračni pomoćnik kod Srba i Hrvata« i rad dra Mošina: »Ornamenat južnoslovenskih cirilskih rukopisa«.

Osim toga, Odjeljenje priprema za štampu dvije knjige za ediciju DJELA. Jedna je naučnog saradnika Pudića: »Prefiks ga u gotskom jeziku«, a druga doktora Šabanovića: »Bosanski pašaluk do kraja XVII vijeka«. Nadalje, u pripremi za štampu je devet rukopisa za ediciju GRAĐA (dr Stanojević: »Vijest o Turskoj — Pietra Busenela«, dr Hajrudin Čurić: »Zapisnik agencije bosanskih franjevac«, docent Kapidžić: »Crna Gora prema okupaciji Bosne i Hercegovine«, Derviš Korkut: »Hercegovinensia«, redovni član Filipović: »Glasovne grupe št i žd u Rami«, dr Gavranović: »Bosna i Hercegovina 50-tih, 60-tih i 70-tih godina XIX stoljeća«, dr Čurić: »Prilozi istoriji crnogorsko-turskih odnosa pred kraj Turske vladavine u Bosni i Hercegovini«, Čičin-Šain: »Pisma splitskog trgovca Marka Kavanjina« i docent Mithat Šamić: »Izvještaj francuskog konzula Pjera Davida o događajima u Bosni i Hercegovini«).

Prema tome, Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka pripremilo je za štampu 152 tabaka teksta.

Odbijen je Čurićev rad »Školstvo muslimana u Bosni i Hercegovini od 1800. do 1878. godine«.

Na Internacionalnom kongresu istoričara prisustvovali su kao delegati Naučnog društva redovni član Đurđev i docent Nedim Filipović, a kao delegat Akademskog savjeta redovni član Babić.

Na tom Kongresu redovni član Đurđev održao je referat: »Osman-ske kanun-name i njihov značaj za privrednu istoriju balkanskih zemalja« i iznio svoje gledište o referatu Sovjetskog akademika Sidorova.

Redovni član Vuković vršio je uz pomoć Naučnog društva dijaletološka istraživanja oko Jablanice i Visokog.

U planu rada za 1956. godinu Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka predviđa da održi savjetovanja o organizaciji rada na etnološkom ispitivanju Bosne i Hercegovine i savjetovanje o pitanju sistematskog objavljivanja turskih spomenika važnih za našu istoriju.

Redovni član Vuković nastaviće rad na dijalektološkim ispitivanjima na području gornje Rame, a u planu je da preduzme i ispitivanja ijekavskog govora u Baranji.

Redovni član Sergejevski nastaviće svoj rad na proučavanju rano-hrišćanskih bazilika na području Bosne i Hercegovine, a za treću knjigu »Radova« Odjeljenja pripremiće raspravu o kasnoantičkom ornamentu na području Bosne i Hercegovine.

Redovni član Filipović pristupiće prethodnom radu na ispitivanju problema etničke podjele Bosne i Hercegovine i pripremiće monografiju o Popovom polju.

Redovni član Đurđev radiće na monografiji o Knežinama u sjevernoj Srbiji i na raspravi o Karlovcima pod turskom vlašću.

U toku 1956. godine Odjeljenje predviđa da će dati u štampu svoju III knjigu »Radova«, pet knjiga za ediciju »Grada« i dvije knjige za ediciju »Djela«. Za te edicije određeni su i redaktori.

Balkanološki institut, koji stoji pod neposrednim rukovodstvom Naučnog društva, usko je povezan sa Odjeljenjem istorijsko-filoloških nauka.

Balkanološki institut ima pored direktora tri naučna saradnika, od kojih su dva spoljna.

Direktor Instituta, redovni član Barić, produžio je i u ovom periodu za koji se podnosi izvještaj svoj rad na ispitivanju ilirskih i venet-skih natpisa i ilirskog glosa, kao i na ispitivanju najstarijih jezičkih spomenika arbanskog jezika prije XVI vijeka.

Naučni saradnik Pudić prikupljao je sistematski toponomastičku ilirsku građu, a spoljni saradnik Popović produžio je svoj rad na prikupljanju i obradi arbanskih elemenata u južnoslovenskim dijalektima.

Spoljni saradnik Vinja obrađuje staroromanske elemente u našim dijalektima Zadarskog primorja. Osim toga, pod rukovodstvom Instituta rade još tri mlađa naučna radnika u Beogradu na problemima arbanskog jezika.

Balkanološki institut pripremio je za štampu dvije monografije. Autor monografije »Istorija arbanskog jezika« je redovni član Barić, a monografije »Has pod Paštrikom« redovni član Filipović. Takođe je obavljena redakcija prvog toma »Godišnjaka« Balkanološkog instituta, koji će sadržavati 23 rada, sa ukupno 33 autorska tabaka. U tom GODIŠNJAKU biće zastupljeni članovi Naučnog društva i njegovi saradnici sa 11 radova. Redovni član Barić objaviće u GODIŠNJAKU 6 naučnih radova, redovni član Filipović 2, a naučni saradnici Pudić, Popović i Vinja po jedan.

U okviru Međunarodne univerzitetske nedjelje u Prienu kod Münchena redovni član Barić održao je, na poziv Odbora, predavanje: »Rumunjsko-albanski jezički odnosi i pitanje latiniteta Balkana«.

Plan rada Balkanološkog instituta predviđa da će direktor Instituta Barić završiti studije o ilirskim glosama i pripremiti za štampu studiju o ilirskom natpisu u Dojci kod Skadra kao i studiju o najstarijem jezičkom spomeniku arbanskom (Milanski fragment sa kraja XIII vijeka).

Naučni saradnik Pudić završiće studiju o ilirskoj toponomastici, a spoljni saradnik Popović produžiće svoj rad na obradi arbanskih elemenata u južnoslovenskim dijalektima. Spoljni saradnik Vinja nastaviće svoj

rad na ispitivanju staroromanskih elemenata u našim dijalektima Jadranskog primorja. Takođe je u planu predviđeno da se ove godine završi redakcija drugog toma »Godišnjaka«, i da se preda u štampu u toku sljedeće godine.

U Odjeljenju privredno-tehničkih nauka rade dva redovna i jedan dopisni član. Sekretar Odjeljenja je redovni član N. Zdanovski.

U periodu za koji se podnosi izvještaj Odjeljenje je predalo u štampu svoju 3 knjigu edicije RADOVI, koja sadrži rad redovnog člana Ćosića: »Prilog poznavanju i unapređenju kulture suncokreta«, docenta Vitomira Stefanovića: »Prilog poznavanju nesamonikle dendroflоре Sarajeva i okoline«, profesora Sergija Lomejka: »Prilog proučavanju autohtonih populacija obične pšenice u Bosni i Hercegovini«, profesora Vitolovića: »Vegetativni prirast i životna trajnost sortimentskog jabučika na plitkom i zaleđenom zemljištu krša«, dopisnog člana Hahamovića: »Prilog istraživanju statičke čvrstoće tehničkog drveta«, zatim rad profesora Ignjata Pobegajla: »Ogledi sa suzbijanjem truleži pčelinjeg legla«, Hilde Riter-Studničke: »O rasprostiranj u nekih manje poznatih biljaka u kraškim poljima Bosne i Hercegovine« i Rene Mikšića: »Fauna insectorum balcanica«.

Za ediciju GRAĐA Odjeljenje je pripremi lo za štampu publikaciju Nikole Jarka: »Poljoprivredna politika Austro-Ugarske u Bosni i Hercegovini i zemljoradničko zadrugarstvo«. Osim toga, primljena su i pregledana tri rukopisa za drugu knjigu edicije RADOVI. Jedan rad je odbijen (Šeganov).

Redovni član Ćosić izučavao je uz pomoć Društva problem uticaja komasacije na povećanje ratarske proizvodnje i mogućnost primjene komasacije u sjevernoj Bosni, zatim vršio je ispitivanja o uslovima za uvođenje novih kultura u Hercegovini, na prvom mjestu pamuka.

Redovni član Zdanovski radio je na ispitivanju autohtonih stočarskih organizacija u Bosni i Hercegovini i na organizaciji ispitivanja planinskog gazdovanja u hercegovačko-bosanskim planinama.

Odjeljenje ima u planu da nastavi započeta istraživanja u toku 1956. godine i da preda u štampu II knjigu edicija RADOVI i GRAĐA. Osim toga, predviđa se sudjelovanje na međunarodnim kongresima: redovni član Ćosić — na Kongresu u Pizi, redovni član Zdanovski — na Kongresu u Rimu i dopisni član Hahamović — na Kongresu u Münchenu.

Odjeljenje medicinskih nauka ima osam redovnih članova i jednog dopisnog. Sekretar Odjeljenja je redovni član B. Kovačević.

U periodu za koji se podnosi izvještaj Odjeljenje je održalo sedam sjednica na kojima su tretirana organizaciona pitanja, podnošeni referati o rukopisima koji su predloženi za publikovanje u edicijama Naučnog društva i rješavana su tekuća pitanja.

U tome periodu izašla je iz štampe II knjiga Odjeljenja iz edicije RADOVI, koja sadrži: rad redovnog člana Šterna: »Permeabilitet kao funkcija vegetativnog nervnog sistema«, redovnog člana Grina: »Superficialna trihofitija kapilicija kod odraslih«, redovnog člana Kovačevića i docenta dra Miroslava Kretića: »Savremena hirurgija želudčano-duodenalnog ulkusa sa naročitim obzirom na akutne kom-

plikacije«, te rad redovnog člana Sarvana: »Utica j opštih ekstrapreputskih faktora za prognozu tuberkuloznih meningitisa lečenih tuberkulostatičkim sredstvima«, profesora dra Hadžiselimovića: »Veze meniskus lateralisa« i rad profesora dra Dimitrijevića: »Pri-log klinici subarahnoidalnih krvarenja«.

Članovi Odjeljenja učestvovali su na raznim nacionalnim i internacionalnim kongresima na kojima su podnosili referate. Redovni član Čavka na Kongresu francuskih oftalmologa u Parizu držao je referat: »Transplantacija totalnog simblefarona na sklerokornealnoj granici«, na Kongresu njemačkih oftalmologa u Heidelbergu: »O cerebralnim promjenama kod nekih oboljenja oka« i prilikom svečanog otvaranja nove očne klinike u Bonnu održao je predavanje: »O jednom pokušaju transplantacije leće sa oka lješine«. Redovni član Kovačević održao je referat na Kongresu sovjetskih hirurga u Moskvi: »Gipsani kalem sa antibioticima i sulfonamidima u terapiji nespecifičnog hematogenog osteomielitisa«, a na Kongresu Jugoslovenskog hirurškog društva predavanje: »Terapija akutnih komplikacija gastroduodenalnog ulkusa«. Bio je član delegacije na Internacionalnom kongresu hirurga u Kopenhagenu i šef jugoslovenske delegacije Saveza ljekarskih društava na Svjetskom kongresu ljekara u Beču. Redovni član Grin održao je po pozivu dva predavanja na Internacionalnom simpoziju o frambeziji u Nigeriji: »Odnos endemskog sifilisa prema frambeziji« i »Epidemiologija endemskog sifilisa«, i u Institutu za Bejel u Bagdadu predavanje: »Endemske treponematoze«. Na poziv Svjetske zdravstvene organizacije izučavao je problem Bejela u Iraku i mikotična oboljenja u Siriji. Redovni član Štern podnio je referat na Kongresu farmakologa u Gracu o izlučivanju adrenalina i noradrenalina kod Erbove bolesti, na Simpozijumu u Frankfurtu održao je predavanje o antiflogističnom i antialergičnom djelovanju azulena, a na Međunarodnom simpozijumu u Milanu, u zajednici sa dopisnim članom Milinom: »O efektu histamina na hipotalamus divljih zečeva«. Redovni član Sarvan održao je na sastanku Internacionalnog dječjeg centra u Parizu dva predavanja: »Osnovni principi zaštite djece i majki u zemljama koje su u toku intenzivnog razvitka« i »O dosadašnjim rezultatima na polju zaštite djece i majki u Jugoslaviji«.

Dopisni član Milin u saradnji sa Devičanskim referisao je na Šestom kongresu anatoma u Parizu o uticaju svjetlosti i mraka na nadbubrežnu žlijezdu, a u saradnji sa redovnim članom Šternom o dejstvu largaktila na štitnu žlijezdu u hiperaktivnosti; nadalje je podnio referat u zajednici sa docentom drom Ciglarom o uticaju sunčanja na štitnu žlijezdu. Na Kongresu anatoma u Lisabonu održao je referate: »Utica j mirisa na hipotalamus« i u saradnji sa redovnim članom Šternom i drugim saradnicima: »O uticaju faktora emocije na strukturu hipotalamusa«.

Planom za 1956. godinu Odjeljenje je predvidjelo izdavanje III knjige RADOVA, koja je već pripremljena za štampu, a sačinjavaju je radovi redovnih članova Kovačevića, Čavke, Zeca, Šterna i Grina. Takođe je predviđeno da će izaći iz štampe jedna knjiga edicije GRAĐA sa radom profesora dra Grujice Žarkovića i saradnika: »Zdravlje naroda u selima Trnova« i dra Orlića: »Dubrovačke vijesti o epidemijama u Bosni i Hercegovini u XVII vijeku«.

U planu je da članovi Odjeljenja nastave sa započetim radovima, a naročito će proučavati sljedeće probleme: endemska struma, problem visoke smrtnosti dojenčadi, ehinokokoza, miopatska obojenja i multipla skleroza, endemski lues, endemske mikoze i problem hibernacija.

U vezi sa zaključkom donesenim na šestom sastanku Koordinacionog odbora medicinskih odjeljenja triju akademija i Naučnog društva, kojim se zadužuje redovni član Grin da sprovede koordinaciju naučne obrade pitanja patogenih dermatofita u slobodnoj prirodi — održaće se u Naučnom društvu konferencija na koju će biti pozvani naučni radnici koji se bave tom problematikom i koji će sudjelovati u njegovoj obradi.

Nadalje je u planu da redovni član Štern prisustvuje Kongresu u Briselu sa referatom: »Ovisnost osjeta bola od količine histamina u koži«. Redovni član Kovačević prisustvovaće Kongresu hirurga u Parizu, a redovni član Sarvan držaće po pozivu predavanje u Beču: »O rezultatima liječenja tuberkuloznog meningitisa i miliarne tuberkuloze kod djece«. Osim toga, redovni član Zec održaće glavni referat na naučnom sastanku neuropsihiatoma na Bledu: »O multiploj sklerozi«.

U izvještaju su izneseni glavni momenti iz djelatnosti Naučnog društva i analiza rada u periodu za koji se podnosi izvještaj. Stavljajući izvještaj na diskusiju, molim vas da iznesete svoje primjedbe i date ocjenu kako o nedostacima tako i o postignutim rezultatima Društva u naznačenom periodu, kao i da date sugestije za nove mogućnosti i oblike rada koji bi probudili i proširili aktivnost Naučnog društva, a time i unaprijedili našu nauku.

I Z V J E Š T A J O R A D U NAUČNOG DRUŠTVA NR BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD OD 29. MAJA 1956. DO 7. MAJA 1957. GODINE

Naučno društvo radi u svom nepromijenjenom organizacionom obliku (u tri odjeljenja) otkada je formirano na prvom Plenarnom sastanku 10. novembra 1952. godine.

U toku rada išlo se zatim da se odjeljenja što više osamostale, ali i da se zadrži jedinstvena koncepcija i koordinacija u radu Društva kao cjeline, što je dobrim dijelom postignuto. Ipak, postojeća organizaciona šema Društva koja se zasniva na starom Statutu, koji je još na snazi, ne odgovara današnjem stanju i razvoju ove ustanove.

Novi Statut, koji je usvojen na Vanrednoj skupštini Društva još 2. novembra 1955. godine i kasnije prerađen prema primjedbama nadležnog skupštinskog odbora, nije još potvrđen od strane Narodne skupštine NR BiH. To je u organizacionom pogledu bila značajna zapreka za normalan razvoj Društva, jer novi Statut reguliše niz pitanja koja bi olakšala rad i učvrstila organizacione oblike Društva, a time bi se izbjegla izvjesna nesigurnost i neizvjesnost koja sada postoji.

Predloženi novi Statut nije iznesen pred Narodnu skupštinu, kako smo obaviješteni, zbog novog zakona o akademijama nauka i naučnois-traživačkom radu, koji je u pripremi i koji će vjerovatno izmijeniti sada-

šnje organizacione oblike tih ustanova i time usloviti donošenje novih odgovarajućih statuta.

Ovakvo neodređeno stanje imalo je nepovoljan upliv i na dinamiku aktivnosti i na perspektivni rad Društva, te bi, u svakom slučaju, bilo potrebno da se ozvaniči novi Sattut, bez obzira na pripremu novih saveznih zakonskih propisa za koje nije sigurno kada će izaći. Osim toga, to je potrebno i zbog toga što sadašnji Statut nije u skladu sa izmjenama i dopunama Zakona o Naučnom društvu od 14. jula 1955. godine.

Naučno društvo prilikom svoga konstituisanja 1952. godine imalo je 15 redovnih članova, ali već iste godine, smrću dra Riste Jeremića, smanjio se taj broj na 14. Bilo je očito da je taj broj članova bio nedovoljan i po broju i po sastavu da se razviju sve djelatnosti Društva. Taj nedostatak odrazio se u nemogućnosti formiranja Statutom predviđenih odjeljenja, kao i na opseg rada već formiranih odjeljenja. Stoga se pristupilo izboru novih članova i dopuni Zakona o Naučnom društvu kojom se predviđa, pored izbora redovnih i počasnih članova, i izbor dopisnih članova i naučnih saradnika.

Na vanrednoj skupštini 2. novembra 1955. godine izabrana su četiri nova redovna člana i dva dopisna člana, kao i tri naučna saradnika. Tako je do ovog izvještajem obuhvaćenog perioda Naučno društvo imalo 18 redovnih, dva dopisna člana i tri naučna saradnika.

Tim se ipak nije u većoj mjeri izmijenila struktura članstva i nije se postiglo proširenje njegove aktivnosti na zadatke koji još nisu bili obuhvaćeni. Osim toga, u izvještajem obuhvaćenom periodu, smrću redovnog člana Henrika Barića — 3. aprila ove godine, smanjio se broj redovnih članova na 17. Prema tome, pitanje članstva Naučnog društva i dalje ostaje na dnevnom redu kao važno pitanje ako se hoće pojačati i proširiti naučna djelatnost Društva.

U periodu za koji se podnosi izvještaj posvećena je tom pitanju potrebna pažnja, i na Plenarnom sastanku, održanom 27. novembra 1956. godine, predložena je kandidatura za dva nova redovna člana, i to za profesora dra Josipa Ježića, na prijedlog Odjeljenja medicinskih nauka, i za profesora dra Mladena Deželića, na prijedlog Odjeljenja privredno-tehničkih nauka. Plenum je jednoglasno prihvatio obje kandidature i na dnevnom redu ove Skupštine je njihov izbor za redovne članove Naučnog društva. Pitanje povećanja članstva svakako je bitno za opseg djelatnosti Naučnog društva, ali nije ništa manje bitno da se u tu svrhu angažuje što veći broj saradnika i da se sarađuje što više sa naučnim ustanovama koje se bave odgovarajućom problematikom. Takvom koncepcijom rukovodilo se Naučno društvo dosada u svome radu, naravno prema postojećim uslovima i mogućnostima.

U izvještajem obuhvaćenom periodu održana su četiri plenarna sastanka i 21 sjednica Predsjedništva.

Na plenarnom sastanku od 27. novembra 1956. godine, pored prijedloga kandidature novih članova, vodila se opsežna diskusija o pitanju realizacije plana kompleksnih naučnih istraživanja terena naše Republike. To pitanje bilo je spomenuto na prošlogodišnjoj Skupštini, a tretirano je kasnije na nekoliko sjednica Predsjedništva i Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka.

Išlo se za tim da se nađu i odrede konkretniji oblici i metodika rada za kompleksnu naučnu obradu pojedinih predjela Bosne i Hercegovine, i da se izvrše temeljite pripreme prije nego se počne sa konkretnim terenskim ispitivanjima. Bilo je jasno da aktivnost Naučnog društva u tome smjeru može dati vrlo dragocjene i značajne rezultate i da je to put kojim bi Naučno društvo moglo da ostvaruje jedan od svojih osnovnih zadataka (koji je istaknut u članu 2 Zakona o Naučnom društvu): da pored podizanja i razvijanja nauke izučava prirodna bogatstva i prirodne snage BiH, i da doprinese njihovom svestranom i racionalnom iskorištavanju u skladu sa potrebama izgradnje socijalizma u zemlji. Razumljivo je da se u tom nastojanju ne smije ići samo putem utilitarizma, tako da Naučno društvo zanemari naučni i naučnoistraživački rad u onim sektorima svoje djelatnosti koji prividno ne pokazuju neposrednu praktičnu korist.

Cijela materija za kompleksno proučavanje, iako još nije potpuno i u detalje razrađena, čini se da je ipak dovoljno proučena da se počne sa tom aktivnošću u manjem opsegu u smislu eksperimentalnog rada. Širi opseg rada svakako se i ne bi mogao provesti u tekućoj godini zbog skromnih finansijskih sredstava koja su stavljena Naučnom društvu na raspolaganje, a kako se može razabrati iz prijedloga budžeta Naučnog društva, za ovu godinu predviđena sredstva bi mogla biti dovoljna da se započne sa radom u jednom ili u drugom obliku.

S tim u vezi postavlja se pitanje realizacije plenarnog zaključka od 27. novembra prošle godine: da se osnuje institut za regionalna ispitivanja BiH, koji će biti, svakako, potreban da se u cijelosti obuhvati, prouči i obrađuje ta materija, ili da se još zasada organizacija i koordinacija kompleksnog ispitivanja uključi u redovnu djelatnost Društva prema raspoloživim sredstvima i kadrovima, bez posebnog aparata i instituta.

Čini se da bi u ovom momentu posljednja alternativa bila realnija.

Na Plenarnom sastanku od 3. septembra 1956. godine pretresan je Nacrt uredbe o Savjetu za pitanja naučnoistraživačkog rada Izvršnog vijeća NR BiH, a na Plenarnom sastanku od 25. septembra date su primjedbe na Prednacrt Zakona o naučnim organizacijama.

U primjedbama na Prednacrt Zakona o naučnim organizacijama, iznesena je, pored konkretnih prijedloga, i naša koncepcija o akademijama nauka i naučnim društvima tipa akademija, kao i o njihovom odnosu prema naučnoistraživačkim ustanovama. Naročito je naglašeno u ovim primjedbama da bi rješenje dato u Prednacrtu znatno kočilo slobodan razvitak naše nauke s obzirom na teritorijalno razgraničenje akademija i na neke druge odredbe koje se predviđaju u tom Nacrtu.

U izvještajem obuhvaćenom periodu, kao i u ranijim, najvidniji izraz naučnog rada članova Naučnog društva i njegovih saradnika očituje se u publikacijama koje su već objavljene, kao i onim koje su u štampi ili u pripremi za štampu.

Prva publikacija Naučnog društva izašla je u 1954. godini; to je prva knjiga RADOVA Odjeljenja medicinskih nauka. Kasnije, u 1955. godini, publicirano je šest knjiga: prva knjiga RADOVA Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka i pet knjiga edicije DJELA.

U periodu koji je obuhvaćen izvještajem publicirano je daljnjih sedam knjiga: tri knjige iz edicije RADOVI, jedna knjiga iz edicije DJELA i tri knjige iz edicije GRAĐA. Osim toga, u štampi se nalazi još devedeset

knjiga: to su dvije knjige »Radova« Odjeljenja medicinskih nauka, jedna knjiga »Radova« Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka, tri knjige iz edicije DJELA, dvije knjige GRAĐE, te prvi GODIŠNJAK Balkanološkog instituta. Pored toga, u pripremi za štampu imamo četiri knjige iz edicije GRAĐA, tri knjige iz edicije DJELA i LJETOPIŠ Naučnog društva u koje će se prikazati rad Društva za vrijeme prvog petogodišnjeg perioda od njegovog osnivanja do danas.

Ovo je, bez sumnje, vrlo izrazita manifestacija Naučnog društva u pogledu naučnog i naćunoistraćivaćkog rada njegovih ćlanova i saradnika i njegove uloge u razvoju naućne aktivnosti u naćoj Republici.

Po vrstama edicija koje su već izaćle i koje su u štampi ili u pripremi za štampu — svega 31 knjiga — otpada na »Radove« 10 knjiga, ili 32,3% na »Djela« 12 knjiga — 38,7% i na »Građu« devet knjiga — 29%.

Ćinjenica da se 29% objavljenog materijala odnosi na GRAĐU moće se smatrati kao sasvim zdrava pojava s obzirom na ukupnu izdavaćku djelatnost Drućtva. Najveći dio Graće otpada, ćto je i prirodno, na izdanja Odjeljenja istorijsko-filoloćkih nauka, i ona je neophodna za naućnu obradu problema iz raznih oblasti nauke, a na prvom mjestu — istorije.

Ne treba da se istiće da su naće edicije ne samo po opsegu nego i po sadrćaju znaćajna afirmacija rada Naućnog drućtva, kako u zemlji tako i u inostranstvu. To se odraćava i na razmjenu naćih publikacija koja se sada vrći sa 57 raznih naućnih ustanova, od kojih se 32 nalaze u stranim zemljama. U izvjećtajem obuhvaćenom periodu povećala se razmjena sa 12 novih ustanova, od toga sa sedam iz inostranstva. Sada se vrći razmjena publikacija sa naućnim ustanovama iz sljedećih inostranih zemalja: iz Bugarske, Ćehoslovaćke, Danske, Francuske, Maćarske, Njemaćke, Poljske, Sjedinjenih Amerićkih Drćжава, ćvedske, ćvajcarske, Sovjetskog Saveza, Turske, Izraela, Italije, NR Kine, Norvećke, Rumunije i Austrije.

Ćto se tiće stanja naće Biblioteke — povećao se broj ćasopisa u ovom periodu za 56, i to za 13 iz naće zemlje i 39 iz stranih zemalja, a broj knjiga za 147, od ćega otpada na domaća izdanja 75, a na strana 72 knjige.

Biće zanimljivo napomenuti da smo od ćasopisa kojima sada raspolaećmo primili 82% razmjenom, a od ukupnog broja knjiga kojima raspolaećmo, putem razmjene smo dobili 78%. Spomenuću joć s tim u vezi da od naćeg ukupnog fonda ćasopisa otpada na medicinske discipline 16%, na drućtvene 53%, a privredno-tehnićke 31%. Ako takav pregled ućinimo i za fond knjiga, sadaćnje stanje je ovako: 21% je knjiga iz oblasti medicinskih nauka, 60% iz oblasti drućtvenih i 19% iz oblasti privredno-tehnićkih.

Uloga ćlanova Naućnog drućtva u smislu unaprećdenja nauke u internacionalnom razmjeru oćitovala se i u ućestvovanju sa referatima na mnogobrojnim naućnim kongresima, kao i u publikovanju u stranim ćasopisima. Naućno drućtvo od svoga osnivanja omogućilo je ućestvovanje svojim ćlanovima i saradnicima na 22 internacionalna kongresa. Od toga otpada na period za koji se podnosi ovaj izvjećtaj ućestvovanje naćih ćlanova na šest kongresa. Najveći broj ućesnika pripada Odjeljenju medicinskih nauka.

Od propućtene aktivnosti treba naroćito istaći da, i pored plenarnog zakljućka da se povremeno odrćavaju otvorena naućna predavanja i

naučno obrađena saopćenja sa diskusijom, u prostorijama Društva nije to bilo niti jednom učinjeno u ovom periodu. Nema sumnje da bi takva aktivnost mogla znatno doprinijeti afirmaciji Naučnog društva kao naučne ustanove, kao i razvoju naučnog rada kod nas, i u tome smislu trebaće svakako aktivirati naša odjeljenja i pojedine članove i saradnike u budućem radu.

Naučno društvo radilo je u tri odjeljenja i jednom institutu i postiglo je rezultate koji bi se mogli ocijeniti kao adekvatni s obzirom na raspoložive snage i materijalna sredstva.

Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka ima sada sedam redovnih članova. Sekretar Odjeljenja je redovni član A. Babić.

Na svojim sjednicama Odjeljenje se bavilo, pored rješavanja tekućih poslova, najvećim dijelom razmatranjem i pripremanjem naučnih radova za publikacije Društva i problemom organizacije i izvođenja kompleksnog naučnog ispitivanja pojedinih oblasti u Bosni i Hercegovini. Članovi Odjeljenja složili su se u tome da treba odrediti pojedine oblasti koje će se ispitivati, obezbijediti saradnike i sredstva, a zatim pristupiti sistematskom ispitivanju. Izabrana je komisija od tri člana sa zadatkom da pripremi razrađen prijedlog programa ovoga rada i njegovo izvođenje u okviru Odjeljenja. Komisija je izradila ovaj prijedlog koji je sa nekim modifikacijama uključen u opšti plan Društva.

U izvještajem obuhvaćenom periodu Odjeljenje je nastavilo sa ispitivanjem govora istočne Hercegovine, a pristupilo se i obradi materijala preistorijskog nalazišta u Lisičićima, što će dr Benac objaviti kao monografiju u ediciji Naučnog društva.

Na prijedlog Odjeljenja otkupljena je korespondencija i drugi pisani materijal iz ostavštine Atanasije Šole. Otkupljena građa odnosi se na političku i kulturnu istoriju Bosne i Hercegovine u periodu između dva rata.

Odjeljenje je primilo za ediciju DJELA rukopis dra Mustafe Kamarića: »Problemi Uredbe s naročitim obzirom na široka ovlašćenja« i Hamdije Kreševljakovića: »Hanovi i karavansaraji u Bosni i Hercegovini«. Za ediciju GRAĐA primljen je rukopis Kreševljakovića i Kapidžića: »Vojno-geografski opis Bosne pred Dubički rat«.

U štampi je treća knjiga RADOVA Odjeljenja u kojoj sudjeluju: redovni član Kreševljaković sa prilogom: »Muteselimi i njihov djelokrug«, redovni član Filipović sa radom: »Bračni pomoćnik kod Srba i Hrvata« i Vladimir Mošin sa prilogom: »Ornament južnoslavenskih rukopisa«.

Iz štampe je izišla u ovom periodu druga knjiga RADOVA Odjeljenja. Zatim je izišla iz štampe knjiga Tvrtka Kanaeta: »Podveležje i Podvelešci«, te Hamdije Kapidžića: »Prilozi za istoriju BiH u XIX vijeku« i Berislava Gavranovića: »Bosna i Hercegovina od 1853. do 1870«.

Balkanološki institut završio je i predao u štampu svoj prvi GODIŠNJAK, a u pripremi je i GODIŠNJAK broj 2.

Premинуli redovni član Barić dovršio je monografiju: »Istorija arbanaskog jezika«, a monografija »Veneti i Iliri« ostala je u rukopisu i, na žalost, nedovršena.

Naučni saradnik Balkanološkog instituta dr Pudić nastavio je rad na ilirskoj toponomastici u sjevero-istočnoj Italiji, Istri, Koruškoj i Kranjskoj i započeo ispitivanja u oblasti Panonije.

Spoljni naučni saradnik dr Popović produžio je svoj rad na obradi albanskih elemenata u južnoslovenskim dijalektima. Spoljni naučni saradnik dr Vinja produžio je svoj rad na ispitivanju staroromanskih elemenata u našim dijalektima Jadranskog primorja, a Idriz Ajeti završio je svoju studiju o arbanskom dijalektu zadarskih arbanasa. Osim toga, Martin Camaj je nastavio svoj rad o jeziku takozvanog Missale magnum Don Djen Buzukua iz 1955. godine.

Odjeljenje privredno-tehničkih nauka ima dva redovna i jednog dopisnog člana. Sekretar Odjeljenja je redovni član N. Zdanovski.

Ovo Odjeljenje, i pored vrlo široke naučne problematike svoga sektora rada, nije se još dosada moglo da razvije onako kako bi to odgovaralo raznovrsnosti zadataka i važnosti toga Odjeljenja za naše prilike. Zato će biti potrebno da se znatno pojačaju nastojanja da se popuni i proširi sastav i djelokrug toga Odjeljenja.

Odjeljenje je u periodu za koji se podnosi izvještaj održalo šest redovnih i šest vanrednih sastanaka na kojima su tretirana tekuća pitanja Odjeljenja, izbor novih članova, kompleksna terenska ispitivanja, a razmatrani su i primljeni radovi za edicije Naučnog društva.

Iz štampe je izašla prva knjiga RADOVA Odjeljenja i knjiga u ediciji GRAĐA od Nikole Jarka: »Poljoprivredna politika Austro-Ugarske u Bosni i Hercegovini i zemljoradničko zadrugarstvo«. U pripremi za štampu nalazi se druga knjiga »Radova« i »Građe« ovoga Odjeljenja.

U proteklom jednogodišnjem periodu redovni član Čosić ispitivao je utjecaj komasacije na povećanje ratarske proizvodnje i mogućnost primjene komasacije u sjevernoj Bosni. Ujedno je nastavio ispitivanje uslova za uvođenje industrijskih kultura u Hercegovini, kao i proučavanje ostalih ratarskih kultura. Nadalje, pripremio je za štampu u ediciji »Radovi« prilog o unapređenju kulture soje. Redovni član Zdanovski radio je na ispitivanju planinske poljoprivrede i na ispitivanju tehnologije prerade mlijeka u BiH, a uzajednici sa ing. Bajčetićem i grupom drugih saradnika izradio je naučnu studiju o planini Visočici.

Redovni član Čosić učestvovao je na sastanku Međunarodne komisije za univerzitetsku poljoprivrednu nastavu u Rimu, a dopisni član Hamamović na sastanku Međunarodnog saveza laboratorija za ispitivanje i istraživanje materijala u Minhenu.

Odjeljenje medicinskih nauka ima osam redovnih i jednog dopisnog člana. Sekretar Odjeljenja je redovni član B. Kovačević.

U proteklom jednogodišnjem periodu Odjeljenje je održalo osam sjednica na kojima su rješavani organizacioni problemi, raspravljano o naučnoj djelatnosti članova i saradnika i primljenim radovima za publikacije u edicijama Naučnog društva.

U tom periodu izašla je iz štampe druga knjiga RADOVA sa prilogom redovnih članova Šterna, Kovačevića, Sarvana i Grina, i profesora Hadžiselimovića i Dimitrijevića. U štampu je predata treća i četvrta knjiga RADOVA u kojoj su dva priloga redovnog člana Kovačevića: »Krukenbergova plastična operacija i njene modifikacije« i »Savremena terapija ehinokokusa pluća«. Redovni član Štern

dao je rad o funkciji histamina u koži; redovni član Zec: »Inzulinska terapija ulkusne bolesti«, a u saradnji sa Verom Marčetić-Tadić rad pod naslovom: »Multipla skleroza u Bosni i Hercegovini«. Redovni član Čavka dao je rad: »Etiogeneza primarnog glaukoma«, a redovni član Grin u saradnji sa Ožegovićem dva rada: »Značaj dermatofitije goveda za endemičnu raširenost dematofitije kapilicija« i »Mikrosporium gypseum kao parazit čovjeka i saprofit izoliran iz zemlje«. Nadalje učestvuju u toj knjizi RADOVA sa priložima: prof. Sabovljeva sa dva rada, prof. Dimitrijević i dr. Branisljević sa po jednim radom.

Saradnja u Koordinacionom odboru medicinskih sekcija triju akademija nauka i Naučnog društva odvijala se u proteklom periodu u punom opsegu. Prema obavezi koju je preuzelo Medicinsko odjeljenje našeg Naučnog društva: da rukovodi obradom problema patogenih dermatofita u slobodnoj prirodi, pod rukovodstvom redovnog člana Grina, održan je u Sarajevu 6. oktobra 1956. godine sastanak sa saradnicima povodom te tematike i to s profesorom Čajkovcem iz Zagreba, docentom Milovanovićem iz Beograda i docentom Ožegovićem sa Veterinarskog fakulteta u Sarajevu. Na tom sastanku doneseni su zaključci o metodici i raspodjeli rada i izmijenjena su iskustva učesnika. Sa radom se nastavlja, i u toku mjeseca juna održaće se ponovni sastanak uz prisustvo poznatog mikologa profesora Vanbreuseghema, koji je pozvan od strane našeg Društva u Sarajevo.

Na trećem sastanku Koordinacionog odbora, koji je održan u Ljubljani 27. februara o. g., prisustvovao je kao delegat Medicinskog odjeljenja našeg Društva redovni član Štern i tom prilikom je podnio izvještaj o radu našeg Odjeljenja. Na tom sastanku je zaključeno da se produži sa naučnom obradom zajedničkih tema i da se sljedeći sastanak održi u Beogradu.

Raznovrsna i proširena naučna aktivnost članova Odjeljenja i njegovih saradnika, kao i medicinska problematika u našoj Republici koju ne rješavaju Medicinski fakultet ili druge naše medicinske ustanove (na primjer, problem alergije, industrijskih oštećenja i trovanja, problemi neurofiziologije, te neuroza i psihoza zbog industrijalizacije, eksperimentalna mikologija i sl.) uslovili su da Odjeljenje uzme u razmatranje potrebu i mogućnost osnivanja jednog instituta za medicinska istraživanja. Osnivanje takvog instituta ne bi bilo vezano za veće izdatke, a znatno bi doprinijelo naučnoj obradi i rješavanju aktuelne medicinske problematike u našoj Republici. Redovni član Štern bio je u tu svrhu upućen u Zagreb da prouči organizaciju Instituta za medicinska istraživanja Jugoslovenske akademije nauka. Rješavanje toga pitanja stavljeno je u plan rada Odjeljenja za tekuću godinu.

U izvještajem obuhvaćenom periodu prisustvovali su članovi Odjeljenja kako kongresima i naučnim sastancima u našoj zemlji, tako i nizu internacionalnih sastanaka sa značajnim referatima. To su redovni članovi: Čavka, Sarvan, Štern, Kovačević, Zec i Milin.

Nastojao sam da u ovogodišnjem izvještaju iznesem bitne elemente aktivnosti Naučnog društva, njegovih odjeljenja i Balkanološkog instituta, kao i nedostatke koji su u tome radu postojali. Teško bi bilo poreći da rad Naučnog društva nije bio plodonosan i značajan za razvoj nauke, ali se isto tako ne bi moglo reći da se ta aktivnost nije mogla proširiti i produbiti.

Ova je Godišnja skupština pozvana da da o tome svoju ocjenu, kao i sugestije kako da se ubuduće usmjeri rad u pravcu uspješnijeg ostvarenja zadataka Naučnog društva i razvoja nauke i socijalističke izgradnje u našoj zemlji.

I Z V J E Š T A J O R A D U NAUČNOG DRUŠTVA NR BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD OD 7. MAJA 1957. DO 20. MAJA 1958. GODINE

Danas održavamo Godišnju skupštinu Naučnog društva, petu po redu od njegovog osnivanja. Naučno društvo prebrodilo je od osnivanja do danas različite periode: od prvih, optimizmom prožetih dana, pa do onih krizom ispunjenih, kada je bilo dovedeno u pitanje postojanje Naučnog društva, iako su i naučna misao i naučna aktivnost u našoj sredini već dostigle potrebnu visinu.

Protekli period — naglašavamo — bio je ispunjen nizom takvih momenata koji su, uglavnom, danas prevaziđeni, ali su u znatnoj mjeri, zbog izvjesne nesigurnosti i neizvjesnosti koja je bila stvorena, kočili širu aktivnost i dinamičnost u radu. S druge strane, takvo stanje nužno je dovelo do korisnih diskusija i kritičkih raspravljanja o dosadašnjem radu i zadacima Naučnog društva, što je — opet — znatno doprinijelo pravilnijoj orijentaciji u rješavanju niza pitanja.

S tim u vezi održan je veći broj sastanaka od kojih su najznačajniji onaj sa predsjednikom Skupštine 6. novembra 1957. godine i onaj sa predsjednikom Izvršnog vijeća, koji je održan 3. januara 1958. godine. Tom prilikom naši rukovodioci sa mnogo širine i razumijevanja dali su punu podršku Naučnom društvu, njegovom daljnjem razvoju i radu na unapređenju nauke i socijalističke izgradnje zemlje.

Na prvom mjestu, trebalo je riješiti pitanje statusa i djelokruga rada Naučnog društva u svjetlu novog Zakona o organizaciji naučnog rada. Zauzeto je stanovište da Zakon o organizaciji naučnog rada, nesumnjivo, obuhvata i Naučno društvo, koje je osnovano Zakonom naše Republike sa određenim zadacima, a nadležni republički organi, ako to bude potrebno, poduzeće potrebne mjere da se to pitanje reguliše i posebnom odredbom prilikom donošenja uputstava o izvršenju Zakona o organizaciji naučnog rada.

Takođe treba da se privede kraju i pitanje Statuta Naučnog društva, koji je usvojen na Vanrednoj skupštini Naučnog društva još 2. novembra 1955. godine i dostavljen Narodnoj skupštini na potvrdu. Statut će biti sada ponovo razmotren sa nadležnim organima Izvršnog vijeća i dostavljen novoj Narodnoj skupštini na potvrdu.

Vjerujemo da će Naučno društvo rješenjem ovih dvaju pitanja, kao i dobijanjem na raspolaganje adekvatnih novčanih sredstava učvrstiti još više svoje temelje i nastaviti sa potrebnom stabilnošću svoj rad na polju nauke u širem opsegu.

Naučno društvo u periodu za koji se podnosi izvještaj, to jest od 7. maja 1957. godine — do danas, radilo je kao i dosada u tri odjeljenja i jednom Institutu. To su: Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka, Odjeljenje

medicinskih nauka, Odjeljenje privredno-tehničkih nauka i Balkanološki institut.

Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka ima sedam redovnih članova, i to: Ante Babić, sekretar Odjeljenja, Branislav Đurđev, Milenko Filipović, Hamdija Kreševljaković, Cvjetko Rihtman, Dimitrije Sergejevski, Jovan Vuković.

Rad Odjeljenja bio je usmjeren, u prvom redu, na pripreme rukopisa za edicije Naučnog društva, prvenstveno za ediciju »Radovi«. U izvještajem obuhvaćenom periodu data je u štampu četvrta knjiga RADOVA u kojoj su publikacije:

Barić: O grupisanju indoevropskih jezika, Kreševljaković: O saračkom obrtu u Bosni i Hercegovini, Ivić: O slovenskom imperativu uz negaciju, — i dva rada Filipovića: Popis Srba haračkih obveznika u Modriči i okolini 1851. godine i Samoubistvo u predelu Takovu.

Nadalje, predata je u štampu jedna knjiga u ediciji GRAĐA: Izvještaji italijanskog konzula u Sarajevu, čiji su autori Kreševljaković i Mitrović, a iz štampe je izašla knjiga Alojza Benca u ediciji DJELA: Neolitsko naselje u Lisičićima kod Konjica.

U izdanju Balkanološkog instituta izašla je iz štampe prva sveska GODIŠNJAKA sa naučnim prilogima istaknutih naučnih radnika, a u štampi se još nalaze dvije knjige, i to jedna Barićeva: Istorija arbanaškog jezika, i jedna Filipovićeve: Has pod Paštrikom. Obje knjige izlaze u ediciji DJELA.

Naučne priloge za iduću svesku RADOVA (petu) prijavili su članovi Odjeljenja Babić, Đurđev, Filipović i Vuković. Pored toga, redovni član Đurđev nastaviće u ovoj godini rad na monografiji: »O knezovima pod turskom upravom«, a redovni član Vuković: »O glagolskom rodu«, što će biti dovršeno do 1960. godine.

Naučni saradnik dr Ivan Pudić radio je dalje na sakupljanju ilirske toponomastike i nastavlja već započeto sakupljanje građe sa područja Koruske, Kranjske i sjevernih dijelova Panonije, kao i ispitivanja nađenih runskih natpisa u okolini Ivangrada, Nikšića i Titograda u NR Crnoj Gori. Rezultati će biti objavljeni u zasebnoj raspravi u našim edicijama.

Na sjednici Odjeljenja od 26. novembra 1957. godine razmotreno je pitanje Balkanološkog instituta i daljnje izdavanje »Godišnjaka«. Otvoreno je pitanje da li će se Institut i dalje baviti lingvističkim ispitivanjima starobalkanskih etničkih grupa, ili će se njegov program proširiti i postaviti na drukčiju osnovu. Zaključeno je da se o tome pripremi elaborat koji će se razmotriti na jednom širem sastanku stručnjaka koji bi na osnovu jedne realne ocjene uslova i mogućnosti formirali i konkretan prijedlog o organizaciji i programu Instituta.

Odjeljenje je preko Predsjedništva Naučnog društva prihvatilo poziv SAN da uzme učešća u saradnji na Sovjetskoj enciklopediji »Narodi sveta«, pa je član Odjeljenja Filipović obradio etnografski dio koji se odnosi na Bosnu i Hercegovinu.

Pored angažovanja Odjeljenja na kompleksnom ispitivanju Lepe nice, vršiće se još i ova pojedinačna terenska ispitivanja u okviru Odjeljenja: dr Brabec (Zagreb) vršiće ispitivanja akcenta u govoru tuzlanskog područja; dr Marković ispitiće govor zapadne Bosne u vezi sa radom o

jeziku Ivana Ančića, a Uhlik će ispitivati ciganski jezik na području Bosanske krajine.

U pogledu saradnje na polju nauke na nacionalnom i internacionalnom planu valja istaći da je učestvovao u proteklom periodu redovni član Đurđev na XIV internacionalnom kongresu orijentalista u Minhenu sa referatom: »Rukopisi osmanskih kanunama u bibliotekama u Sarajevu«, a kao gost Poljske akademije nauka sudjelovao je u Varšavi na konferenciji orijentalista istočne i centralne Evrope. Redovni član Rihtman na poziv Njemačke akademije nauka sudjelovao je kao gost Instituta für deutsche Volkskunde na sastanku u Drezdenu, gdje je raspravljano o problemu kinematografije.

U toku ove godine predviđa se učestvovanje, u svojstvu delegata Naučnog društva, redovnog člana Vukovića na Kongresu slavista u Moskvi, Đurđeva i Babića na Kongresu jugoslovenskih historičara u Zagrebu, Sergejevskog na Kongresu vizantologa u Minhenu i Filipovića u radu Seminara za visoke studije u Parizu. Osim toga, redovni član Đurđev učestvovaće u Pragu na savjetovanju o izdavanju orijentalne historijske građe, a naučni saradnik Balkanološkog instituta dr Pudić prijavio je referat za Međunarodni kongres za toponomastiku u Minhenu.

Odjeljenje će saradivati u pripremanju izrade akcentološke karte BiH i održaće šire savjetovanje sa predstavnicima akademija nauka o principima izdavanja dijalektološkog atlasa.

Odjeljenje privredno-tehničkih nauka ima tri redovna i jednog dopisnog člana. To su: Nikola Zdanovski, sekretar Odjeljenja, Mladen Deželić, Julije Hahamović, Dragomir Čosić.

Odjeljenje je pripremilo u periodu za koji se podnosi izvještaj i predalo u štampu drugu knjigu RADOVA sa naučnim prilogima Čosića: »Prilog upoznavanju kultura soje u našoj zemlji«, Tartaglia: »Tablice za proučavanje kontinuiranih nosača nejednakih polja«, Lomejka: »Crna pigmentacija klasova obične pšenice i njen uticaj na vegetativne i biološke osobine pojedinih rasa«, Popovića: »Određivanje vektorskih putanja malih planeta« i Kuzmanovića: »Teorija plastičnosti kao osnova za dimenzioniranje nekih čeličnih konstrukcija«.

Osim toga, nalazi se u štampi u ediciji DJELA publikacija Dušana Krsmarovića: »Uticaj krutosti, kontinuiteta i diskontinuiteta na proračun konstrukcija oslonjenih na elastično tlo«, a u ediciji GRAĐA publikacija Rene Mikšića: »Scarabaeidae Jugoslavije«.

Redovni član Čosić završio je svoj višegodišnji rad o sortama i agrotehnici kulture soje. Bavio se i proučavanjem savremenih metoda za dobivanje visokih prinosa pšenice i hibridnog kukuruza. Takođe je proučavao tu problematiku na kraćem studijskom putovanju u Italiji, gdje je upoznao i organizacionu strukturu zadružnih ekonomija u okolini Bolonje. Planom rada za 1958. godinu predviđeno je da redovni član Čosić rukovodi organizacijom radova oko proučavanja poljoprivrede u okviru kompleksnih istraživanja Donje Lepenice, a nastaviće i rad na upoznavanju savremene agrotehnike visokih prinosa.

Redovni član Deželić radio je na sintezama glikozida, helicina, piro-laldehida, oksikumarina i njihovim derivatima. Osim toga, izolirao je sa saradnicima glikozide kumarina iz domaćih vrsta jasena. Postignuti rezultati objavljeni su u tri publikacije u domaćim i stranim časopisima.

Na Kongresu (Hans Fischer Gesellschaft) u Minhenu održao je predavanje o derivatima oksikumarina. U toku 1958. godine nastaviće sa sintezama na području pirolskih derivata i oksikumarina i proučavaće odnos supstituenata i uticaj koji oni vrše na konstituciju 4-hidrooksikumarina. U zajednici sa saradnicima Duhanskog instituta u Mostaru ispitivaće ulje duhanskog sjemena hercegovačkog duhana.

Redovni član Zdanovski bavio se u proteklom periodu, kao i ranijih godina, ispitivanjem poljoprivrede planinskih krajeva Jugoslavije, napose NR BiH. Takođe je proučavao tehnologiju prerade mlijeka i objavio dva rada: »Stočarske nastambe na našim planinama« i »Naše mljekarstva«.

Redovni član Zdanovski nastaviće ispitivanja poljoprivrede planinskih krajeva, tehnoloških procesa u mljekarstvu i završiće udžbenik mljekarstva.

Dopisni član Hahamović ispitivao je u izvještajem obuhvaćenom periodu pokazatelje i osobine materijala i konstrukcija elemenata u cilju poboljšanja procesa proizvodnje u građevinarstvu i razradio tehničke propise za drvene konstrukcije u Jugoslaviji.

Učestvovao je sa referatom: »O problematici ispitivanja našeg tehničkog drveta« na Kongresu u Helsinkiju, a u junu ove godine prisustvovala sa referatom kao naš delegat na XI kongresu Svjetske organizacije laboratorija za ispitivanje i istraživanje materijala i konstrukcija. Za to su već obezbijedena i devizna sredstva.

Odjeljenje je održalo u izvještajem obuhvaćenom periodu sedam sastanaka.

Odjeljenje medicinskih nauka ima devet redovnih i jednog dopisnog člana. Redovni članovi su: Vaso Butozan, Vladimir Čavka, Ernest Grin, Josip Ježić, Milivoj Kostić, Blagoje Kovačević, Milivoje Sarvan, Pavel Štern, Nedo Zec i dopisni član Radivoj Milin.

Sekretar Odjeljenja je redovni član B. Kovačević.

Prije nego što pređem na izlaganje o radu Odjeljenja, želio bih da istaknem naučno priznanje koje je nedavno iskazano dvojici članova Odjeljenja medicinskih nauka tim što je redovni član Kostić izabran i za redovnog člana SAN, a redovni član Kovačević za dopisnog. Vjerujem da izražavam raspoloženje svih članova Naučnog društva ako drugovima Kostiću i Kovačeviću na tome priznanju s ovoga mjesta srdačno čestitamo.

U toku 1957. godine Odjeljenje medicinskih nauka održalo je pet sastanaka na kojim je diskutovano o primljenim radovima i njihovom objavljivanju, o unapređenju naučnog rada u Odjeljenju, o Koordinacionom odboru triju akademija i Naučnog društva Bosne i Hercegovine, o saradnji sa drugim naučnim i stručnim ustanovama u zemlji i inostranstvu, o prijedlozima za odlazak u inostranstvo i razmjeni naučnih radnika i drugim tekućim pitanjima.

U proteklom periodu objavljena je četvrta knjiga RADOVA, a u štampi se nalazi peta knjiga, u kojoj su prilozi Kovačevića i Živjina Jeftića: »Adenoma hepatis izlečen resekcijom«, Grina, Zeca i Šterna: »Trihofitija kapilicija odraslih i hormonalna disfunkcija oboljelih«, Sobovljeva i saradnika: »Ispitivanje metabolizma fosfora u jetri pacova pomoću radiofosfora«, Šterna: O prenosu pod-

ražaja u centralnom nervnom sistemu«, Grujice Žarkovića: »Prilog metodologiji izučavanja epidemiološkog značaja socijalne sredine« i Sarvana: Socijalno-pedijatrijski problemi koje postavlja reumatična bolest u dječjem dobu.«

Odjeljenje je pokazalo naročitu aktivnost i postiglo vidne rezultate učestvovanjem u nacionalnim i internacionalnim sastancima i kongresima.

Redovni član Kovačević učestvovao je na Kongresu poljskih hirurga u Varšavi, gdje je prikazao svoj film o operacionom zahvatu kod ehinokokusa pluća, a na Kongresu njemačkih hirurga prikazao je svoj film o modifikaciji Krukenbergove plastike. Za Hirurški internacionalni kongres u Meksiku obradio je problem liječenja karcinoma želuca (referat je saopštio prof. Slobodan Kostić, koji se tada nalazio u Meksiku).

Nadalje je redovni član Kovačević učestvovao na Internacionalnom kardiovaskularnom naučnom kongresu u Torinu, a početkom ove godine učestvovao je na Kongresu njemačkih hirurga u Minhenu sa referatom: »Štetni, nepotrebni i suvišni dijelovi skeleta u patološkim slučajevima.«

Redovni član Zec radio je u izvještajem obuhvaćenom periodu na problemima multiple skleroze, te je na Kongresu neurologa u Briselu održao referat: »Multipla skleroza u Jugoslaviji«. Takođe je sudjelovao na Internacionalnom kongresu za psihijatriju u Cirihi, gdje se obrađivao problem šizofrenije.

Redovni član Štern najveći dio istraživačkog rada posvetio je farmakologiji i fiziologiji supstance »P«, što će nastaviti i u 1958. godini. Učestvovao je na Kongresu za psihofarmake u Milanu, gdje je održao dva predavanja — prvo: »O supstanci »P«, a drugo u saradnji sa Milinom: »O uticaju rezerpina i luminala na centralni nervni sistem«. Nadalje je u Frajburgu u saradnji sa Deželićem i Košakom održao predavanje: »O 4-oksikumarinu«, a u Njemačkom alergološkom društvu u Drezdenu: »O histamini i alergiji«, što je bio glavni referat na tom sastanku.

Redovni član Grin prema programu rada Koordinacionog odbora triju akademija i Odjeljenja medicinskih nauka Naučnog društva objavio je u saradnji sa Ožegovićem prve rezultate ispitivanja dermatofita u slobodnoj prirodi, i ovi će radovi biti nastavljani u 1958. godini. Na XI internacionalnom kongresu dermatologa u Štokholmu održao je referat: »O dugoročnim rezultatima liječenja sifilisa penicilinom«, a u Ljubljani na Kongresu dermatologa Jugoslavije održao je referat u saradnji sa Zecom i Šternom: »Trihofitija kapilicija kod odraslih i hormonalna disfunkcija oboljelih«.

Redovni član Sarvan proučavao je u ovom razdoblju reumatična oboljenja kod djece, o čemu je održao referat na Međunarodnom seminaru za socijalnu pedijatriju u Beogradu i na skupu ljekara u Sarajevu. Učestvovao je sa referatom: »Reumatična bolest kod djece kao socijalni i pedijatrični problem u Jugoslaviji« na Kongresu pedijatara Njemačke u Diseldorfu i na Kongresu pedijatara u Parizu.

Redovni član Butozan u prošloj godini učestvovao je na Međunarodnom sastanku (epizoologa) u Parizu sa referatom: »Suzbijanje tuberkuloze kod domaćih životinja u Jugoslaviji«.

Redovni član Kostić sudjelovao je u protekloj godini na Kongresu francuskog hirurškog društva u Parizu.

Dopisni član Milin u ovom periodu učestvovao je na Kongresu anatoma Jugoslavije u Zagrebu sa referatima: »Udio hipotalamo-hipofiznog kompleksa u sindromu adaptacije kod divljih zečeva«, — i u saradnji sa Wernerom: »Dještvo zvučnih nadražaja na zadnji režanj hipofize«, a na jugoslovenskom Simpozijumu o gušavosti održao je referat: »Udio tiroidne žlijezde u sindromu adaptacije«. U inostranstvu je učestvovao sa referatom na Nacionalnom kongresu medicinskih nauka Rumunije u Bukureštu, a na Kongresu anatoma-histologa Njemačke u Frajburgu održao je predavanje: »O dještvu svjetlosti na zadnji režanj hipofize«. Referat: »O prilogu proučavanja udjela epifize u sindromu adaptacije« održao je na Kongresu anatoma-histologa Švajcarske u Lozani.

U toku 1958. godine nastaviće sa naučnom obradom navedene problematike i u saradnji sa Institutom za farmakologiju vršiće ispitivanja o dještvu pojedinih farmakodinamskih trankvilansa na neuro-endokrini sistem.

U planu rada tekuće godine redovni član Zec baviće se problemom konvulzije kod djece, miopatskim oboljenjima i neurozama.

Redovni član Kovačević radiće na problemu odstranjenja štetnih dijelova skeleta u patološkim slučajevima, na operativnim zahvatima na jetri kod benignih tumora, te primjeni gipsanih kalemova u terapiji tetanije i na terapiji septičnih oboljenja šake.

Redovni član Grin radiće u toku 1958. godine na ispitivanju uticaja mikroflore zemlje na patogene dermatofite u saprofitičnom životu; obrađiće na poziv Svjetske zdravstvene organizacije konačne rezultate borbe protiv endemiskog sifilisa.

U toku 1958. godine većina članova Odjeljenja aktivno će učestvovati u kompleksnom ispitivanju Lepenice na raznim sektorima medicinske nauke.

U vezi sa radom Koordinacionog odbora triju akademija nauka i Odjeljenja medicinskih nauka našeg Društva naše Odjeljenje održalo je u Sarajevu 6. oktobra 1957. godine sastanak sa članovima grupe, koju sačinjavaju Grin, prof. Čajkovać, prof. Milovanović, i doc. Ožegović, a koja obrađuje problematiku patogenih dermatofita u slobodnoj prirodi. Kao gost Naučnog društva prisustvovao je tom sastanku prof. Van Breuseghem, direktor Mikološkog odjeljenja Parazitološkog instituta u Antwerpenu. Zaključeno je da se sa radom nastavi, a dosadašnji rezultati da se objave. Kao naš delegat na sastanku Koordinacionog odbora koji je održan ove godine u Beogradu bio je redovni član Kovačević. Na tom sastanku preuzete su obaveze u smislu daljnje saradnje na zajedničkoj tematici sa medicinskim odjeljenjima triju akademija nauka.

Zamisao koja je bila izražena na prošlogodišnjoj Skupštini: da se osnuje u sastavu Naučnog društva institut za medicinska istraživanja — nije se mogla uzeti u postupak u protekloj godini, te je to pitanje odgođeno dok se stvore odgovarajući uslovi za njeno ostvarenje.

Kako se već iz rezultata rada pojedinih odjeljenja moglo razabrati, najznačajnija aktivnost Naučnog društva kao cjeline odnosila se na izdavačku djelatnost. Tom aktivnošću okupila su pojedina odjeljenja veći broj saradnika i publicirano je niz značajnih naučnih radova. Kod izbora publikacija nastojalo se da one budu, na prvom mjestu, na naučnoj visini, i da se štampaju ona djela i radovi koji po svojoj tematici i sadržini odgo-

varaju zadacima Naučnog društva. U tome se, moguće je, i nije uvijek uspjelo, ali u cjelini, imajući u vidu sva dosadašnja izdanja, može se reći da je naša izdavačka djelatnost pravilno orijentisana.

U izvještajem obuhvaćenom periodu izašlo je iz štampe svega deset knjiga: — tri knjige iz edicije RADOVI,

— četiri knjige iz edicije DJELA,

— dvije knjige iz edicije GRAĐA, i

— jedna sveska GODIŠNJAKA Balkanološkog instituta.

U štampi se nalazi i doskora će izaći iz štampe daljnjih osam knjiga, i to:

— tri knjige iz edicije DJELA,

— tri knjige iz edicije RADOVI, i

— dvije knjige iz edicije GRAĐA.

Od izdavačke djelatnosti, gledano po opsegu, otpada na:

— Istorijsko-filološko odjeljenje 72,9%,

— Odjeljenje medicinskih nauka 15,6%, i

— Odjeljenje privredno-tehničkih nauka 11,5%.

Pa vrsti edicija, otpada od svih publikacija u proteklom periodu na:

— edicije DJELA 37,5%,

— edicije RADOVI i GODIŠNJAK 34,9%, i

— edicije GRAĐA 18,6%.

Razmjer izdavačke djelatnosti, gledan po vrstama edicija sa samo 18,6% GRAĐE, može se reći da odgovara pravilnom odnosu ukupnih izdanja, ali izdavačka djelatnost po opsegu, s obzirom na pojedina odjeljenja, imajući u vidu prvenstveno Odjeljenje privredno-tehničkih nauka, ne odgovara još širini zadataka toga Odjeljenja, ali za to postoje zasada i opravdani razlozi.

U periodu za koji se podnosi izvještaj Predsjedništvo je održalo 22 sjednice. Na sjednicama su tretirana pretežno tekuća pitanja i problematika koja se odnosi na zadatke i rad Društva. Sjednica od 20. novembra 1957. godine održana je uz prisustvo tadašnjeg predsjednika Savjeta za naučni rad prof. Trumića, kao gosta, a imala je cilj da ocijeni položaj i ulogu Naučnog društva u vezi sa naučnoistraživačkim radom kako se predviđa novim Zakonom. Nakon iscrpnog i kritičkog razmatranja došlo se do zaključka da je u našoj Republici potrebna ustanova karaktera Naučnog društva, ustanova koja kompleksno tretira naučnu problematiku, i to je njen osnovni zadatak, ali i kao kompetentno tijelo daje mišljenja o naučnim radovima iz raznih grana naučne djelatnosti. Isto tako, to tijelo bi davalo sugestije u pogledu naučne djelatnosti organima u čiju nadležnost spada naučno-istraživački rad u Republici.

Naučno društvo ima sada 19 redovnih članova, dva dopisna člana i tri naučna saradnika.

Pitanje sastava pojedinih odjeljenja, s obzirom na broj članova, bilo je više puta razmatrano u proteklom periodu. Težilo se da se uspostavi izvjesna ravnoteža u broju članova pojedinih odjeljenja, što bi svakako bilo korisno za skladan razvoj Društva. (Na drugoj strani, vođeno je računa da se ne ide u ekspanziju onih odjeljenja kojima to nije za rad nužno potrebno, osim ako za to postoje izvanredni razlozi s obzirom na vrlo visoke naučne kvalitete kandidata.) Prvenstveno se išlo na popunjavanje Odjelje-

nja privredno-tehničkih nauka, koje ima opsežne zadatke, a nije još dovoljno razvijeno.

Biranje novih članova nije se moglo u proteklom periodu dovoljno pripremiti zbog već navedenih okolnosti i ono je odloženo do jeseni ove godine. Do toga vremena treba da se napišu potrebni referati i podnesu prijedlozi. Međutim, kako je već istaknuto na prošlogodišnjoj Skupštini, suština izvršenja zadataka Naučnog društva i proširenje njegove djelatnosti ne zavise toliko od povećanja broja članova koliko od okupljanja što većeg broja saradnika na obradi i rješavanju zajedničke naučne problematike.

Nekoliko sjednica Predsjedništva bilo je posvećeno i u protekloj godini pitanju kompleksnog regionalnog ispitivanja Bosne i Hercegovine, o čemu je opširno raspravljano i na Plenumu Naučnog društva 14. januara ove godine.

Pošto je jedan od osnovnih zadataka Naučnog društva da izučava prirodna bogatstva zemlje i život naroda, a teritorija NR BiH je uprkos raznovrsnosti i bogatstva problema srazmjerno malo proučena, donesen je na prošlogodišnjoj Skupštini zaključak da se prvo započne sa kompleksnim regionalnim ispitivanjem jednog ograničenog predjela sa jednostavnijom problematikom, što bi bio eksperimentalni poduhvat. Odlučeno je da to bude predio sliva srednje i donje Lepenice, koji obuhvata 32 naselja sa oko 1.600 domaćinstva. To je područje relativno maleno te predstavlja izvjesnu cjelinu, a podesno je da se na ovom zadatku steknu iskustva i izradi metodika za daljnji i proširen rad na tom polju djelatnosti Naučnog društva.

Rezultati tih ispitivanja, do kojih će se doći uz saradnju većeg broja naučnih radnika i stručnjaka iz raznih oblasti nauke, obradiće se u sintezi nađenog stanja i poslužiće za konkretne prijedloge preorijentacije u pravcu svestranog napretka ispitivanog područja i šire zajednice. Možemo očekivati da će taj rad uroditi značajnim plodom u smislu upoznavanja i izgradnje naše Republike.

U organizacionom pogledu rukovodstvo i obrada toga rada uklopili bi se zasada u okvire postojeće organizacije Naučnog društva, bez posebne ustanove, i na sjednici Predsjedništva od 23. juna 1957. godine zaključeno je da se u tu svrhu osnuje komisija koju će sačinjavati jedan do dva člana iz svakog odjeljenja i sekretar Naučnog društva.

Komisija je formirana i održala je dosada četiri sastanka na kojima su tretirana organizaciona pitanja kompleksnog regionalnog ispitivanja i razrađen plan rada za 1958. godinu. Komisija je sastavljena od redovnih članova Čosića, Zeca, Filipovića i Grina.

Već u toku prošle godine vršena su u nekim sektorima terenska preliminarne ispitivanja koja su vrlo zanimljiva i koja pružaju dovoljno opravdanja da se sa radom nastavi, jer se mogu očekivati korisni rezultati.

Iz Odjeljenja privredno-tehničkih nauka baravio je na terenu u toku prošle godine redovni član Čosić sa svojim saradnicima i vršio ispitivanja rasporeda poljoprivrednih kultura prema reljefu zemljišta, kao i njihovog sortnog sastava i njihove vrijednosti s poljoprivrednog i prahranbenog gledišta. Prema ovim prethodnim podacima, iznenađuje velika zaostalost ovog rejona u tome pogledu, kao i stanje voćarstva i stočarstva. Ova ispitivanja su tek započeta i nastaviće se u toku godine.

Iz Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka u vezi sa regionalnim kompleksnim ispitivanjima boravili su na terenu Lepenice sa svojim saradnicima redovni članovi Filipović i Vuković.

Prikupljeni su osnovni orijentacioni podaci u lepeničkom gornjem kraju o porijeklu stanovništva, o osobinama naselja, kao i prilična građa o oblicima i pojavama društvenog života i zanimanja stanovništva.

Naročita pažnja posvećena je u dosadašnjem ispitivanju položaju Lepenice kao mikroregije, koja predstavlja izrazitu hidrografsku cjelinu, i promjenama koje nastaju uticajem bliskih industrijskih i rudarskih centara, a koje razbijaju ovu teritorijalnu cjelovitost.

Na planu dijalektološkog ispitivanja prikupljena je dosada potrebna građa za utvrđivanje tipičnih govornih osobina i za detaljnu obradu govora.

Navedena početna ispitivanja Lepenice, zbog relativno malog opsega rada koji je izvršen u toku prošle godine, mogla su još da budu uključena u okvir odobrenih redovnih finansijskih sredstava Naučnog društva, ali je bilo jasno da je za izvođenje šire i potpune kompleksne orbade toga predjela potrebno osigurati posebna i veća sredstva. Zato je Naučno društvo svojom predstavkom od 9. januara 1958. godine, koja je dostavljena predsjedniku Izvršnog vijeća, obrazložilo potrebu i značaj kompleksne regionalne obrade naše Republike i zamolilo da se u tu svrhu odobre posebna finansijska sredstva za predviđeno ispitivanje u 1958. godini.

S tim u vezi održan je o toj problematici poseban vrlo značajan sastanak u Naučnom društvu 22. januara 1958. godine kojim je rukovodio član Izvršnog vijeća drug Grujo Novaković. Tom prilikom raspravljana su i rasčišćena i druga pitanja o dosadašnjem radu i zadacima Naučnog društva, a diskusija koja se vodila očito je pokazala da je takva izmjena mišljenja i pogleda od velike koristi, te da bi se slični sastanci trebali po mogućnosti što češće održavati.

Na tom sastanku došlo je do punog izražaja mišljenje da bi trebalo nastaviti i završiti kompleksna ispitivanja na području Lepenice, a o daljnjim regionalnim ispitivanjima da se odluči naknadno na osnovu stečenih iskustava i rezultata na tom području. Prema tome, kompleksna ispitivanja Lepenice imala bi zasada više eksperimentalni karakter.

Izvršno vijeće nije moglo u cjelosti da odobri naš prijedlog što se tiče visine novčanih sredstava za nastavak rada u Lepenici, nego je stavilo Naučnom društvu na raspolaganje u tu svrhu iznos od dva i po miliona dinara, pa treba nastojati da se tim pokriju u cjelosti troškovi koje predviđa Plan rada za ovu godinu.

Najveći dio traženog iznosa odnosio se na nabavku terenskog automobila, bez čega bi izvođenje programa jedva ili nikako bilo moguće. Iako ta nabavka nije odobrena, vjerujemo da će se naći mogućnosti da se i pitanje prevoza povoljno riješiti putem auto-servisa Izvršnog vijeća u kom smislu je već i upućena predstavka Izvršnom vijeću.

Komisija za regionalna kompleksna ispitivanja razradila je po odjeljenjima Plan rada za 1958. godinu u okviru odobrenih sredstava i ovdje ćemo ga u kratkim crtama iznijeti na diskusiju i odobrenje.

I. Odjeljenje privredno-tehničkih nauka, pod rukovodstvom redovnog člana Čosića — obuhvatiće:

- a) agropedološka istraživanja i mjere za obezbjeđenje visokih prinosa sa pedološkog gledišta (saradnici ing. Jakšić i dr Kavić);
- b) proučavanje strukture i ekonomike poljoprivrednih dobara socijalnog sektora i inokosnog seljačkog gazdinstva (saradnik ing. Bajčetić);
- c) uslove poljoprivredne proizvodnje i njene preorijentacije;
- d) melioraciju (saradnik ing. Vlahinić);
- e) obradu voćarstva;
- f) ratarski proizvodi krmnog bilja, livadarstvo i pašnjarstvo (saradnik dr Batinica).

Pitanje stočarstva obradiće redovni član Zdanovski sa svojom grupom saradnika, a pitanje mineralnih izvora i voda obradiće redovni član Deželić, dok će pitanje građevinarstva obraditi dopisni član Hahamović.

Na problemima ovog sektora, pored članova Naučnog društva Čosića, Zdanovskog, Deželića i Hahamovića, radiće još deset saradnika čija saradnja je već uglavnom osigurana.

II. Rukovodilac kompleksnog regionalnog istraživanja za Istorijsko-filološko odjeljenje redovni član Filipović razradio je plan istraživanja koji se odnosi na:

- a) geološka i klimatološka istraživanja (saradnici prof. Jovanović i prof. Vemić);
- b) reljef, hidrografiju, vegetaciju i faunu (saradnici Zupčević i prof. Šoljan);
- c) demografiju (saradnik Trnjančev);
- d) arheologiju (saradnik Anđelić);
- e) sociologiju (saradnik dr Fiamengo).

Pitanje govora obradiće sa svojom grupom redovni član Vuković, a folklor redovni član Rihtman sa saradnicima.

Istoriju će obraditi redovni član Babić, a porijeklo i etničke osobine stanovništva redovni član Filipović sa saradnicima.

Na ovim ispitivanjima Istorijsko-filološkog odjeljenja radiće, pored navedenih članova Naučnog društva, još devet saradnika iz raznih naučnih ustanova.

III. Odjeljenje medicinskih nauka izvršiće u sklopu kompleksne obrade Lepenice, pod rukovodstvom redovnog člana Zeca, ispitivanja koja se odnose na zdravstvene, higijensko-epidemiološke i socijalno-medicinske prilike stanovništva uz odgovarajuće laboratorijske analize. U tu svrhu izvršiće se sistematski pregled cijelog stanovništva određenih tipičnih naselja. Broj naselja i izvršenih sistematskih pregleda treba da iznosi najmanje 25% stanovništva cijele Lepeničke regije.

Treba da se dobije opći presjek psihofizičkog stanja stanovništva, kao i konstelacija glavnih ekoloških faktora koji su uticali na to stanje.

Razrađeni plan obuhvata odgovarajuće grane medicinske nauke ostvariće pored članova Naučnog društva još 12 saradnika koji će raditi na: pedijatrijskim i parazitološkim ispitivanjima, fiziološkoj problematici, internističkim i hirurškim ispitivanjima, nadalje, na epidemiološkoj i higijenskoj problematici i antropologiji, zatim na dermatovenerološkim i neuropsihijatrijskim ispitivanjima. Potom dolaze problematika ishrane i veterinarska ispitivanja.

Pored povremenih sastanaka unutar pojedinačnih istraživačkih skupina, organizovaće se i zajednički sastanci svih sekcija da se osvijetljava-

njem problematike ispitivane oblasti dođe do sinteze i općih zaključaka, kao i do smjernica za unapređenje postojećeg stanja.

Kako se vidi, radi se o vrlo složenom poslu koji će, s jedne strane, doprinijeti upoznavanju naših krajeva na osnovu kompleksnog naučnog ispitivanja, a, s druge strane, Naučno društvo okupiće na taj način veći broj naučnih radnika iz raznih oblasti nauke na zajedničkom ispitivanju i konkretnom rješavanju problematike jednog kraja, što će dati, bez sumnje, i rezultate opće vrijednosti.

Ovo organizovano okupljanje naučnih radnika na kompleksnoj problematici nesumnjivo će uticati pozitivno na daljnju afirmaciju Naučnog društva i na značaj njegove uloge u tom pogledu.

Ovdje su izneseni najvažniji momenti iz problematike kompleksnog regionalnog ispitivanja i ova Skupština trebalo bi da da o tome svoju ocjenu.

Vidjeli smo da je učešće članova u svojstvu delegata Naučnog društva na međunarodnim kongresima bilo u ovom periodu dosta opsežno, kako po broju učesnika tako i po sadržajnim referatima, što je jedan od ustaljenih oblika internacionalne naučne saradnje i doprinos razvilku svjetske nauke. Sa tom saradnjom nastaviće se, prema mogućnostima, i u ovoj godini.

Naučnog društvo pomoglo je u protekloj godini novčanim sredstvima većem broju naučnih radnika da izvrše određena naučna istraživanja, a rezultati biće objavljeni u našim edicijama.

U razdoblju od prethodne Godišnje skupštine održana su u Naučnom društvu svega četiri predavanja. Prof. Vanreuseghem, kao gost, održao je predavanje sa temom: »Patološke gljivice i njihovo obitavalište u zemlji«. Redovni član Sarvan održao je 31. oktobra svoje pristupno predavanje: »Evolucija koncepcija zdravstvene i socijalne zaštite kod djeteta«. Nadalje, dopisni član Milin održao je predavanje: »Pinealna žlijezda u sindromu adaptacije«, a redovni član Štern: »Supstanca P fiziološki tran-

kvilans«. Ovu aktivnost Naučnog društva svakako bi trebalo pojačati i znatno više razviti, kako je to već bilo utvrđeno i na prošlogodišnjoj Skupštini. Održavanje predavanja i naučnih sastanaka na kojima bi se vršila kritička ocjena rezultata iz raznih oblasti nauke i raspravljala sporna pitanja — jedan je od vrlo važnih zadataka Naučnog društva da bi se razvilo u centar za okupljanje naučnih radnika. Moramo zabilježiti kao nedostatak Naučnog društva to što dosada tome pitanju nije posvećena dovoljna briga i pažnja. Tu se mora uzeti u obzir i zadatak Naučnog društva da doprinese što više i u pravcu popularizacije naučnog rada i upoznavanja javnosti sa opsegom rada i postignutim rezultatima. I u tom pogledu dosada je relativno malo učinjeno.

Razmjena publikacija sa drugim naučnim ustanovama uspješno je nastavljena i proširena u prošlogodišnjem periodu. Broj ustanova sa kojima se vrši razmjena povećao se za 11, i sada Naučno društvo vrši razmjenu publikacija sa 68 naučnih ustanova, od kojih 31 pripada našoj zemlji, a 37 inostranim zemljama. Pored zemalja sa kojima je razmjena već postojala, uspostavili smo još razmjenu sa Finskom i Albanijom, tako da se sada vrši razmjena s naučnim ustanovama koje pripadaju 21 zemlji. To su: Austrija, Danska, Francuska, Izrael, NR Kina, Mađarska, Rumu-

nija, Bugarska, Češka, Poljska, Albanija, SSSR, Norveška, Istočna i Zapadna Njemačka, SAD, Švicarska, Švedska, Turska i Finska.

Ova saradnja na nacionalnom i internacionalnom polju bila je u prošlom periodu značajna, jer se time znatno povećao i fond knjiga Naučnog društva.

Od 224 časopisa kojima sada raspolaže naša Biblioteka — 191 (82,14%) je primljen razmjenom. Od prošlogodišnje Skupštine broj časopisa se povećao za 40, i to iz naše zemlje za 19, a iz stranih zemalja za 121. Od ukupnog broja časopisa — 37 (16,50%) je iz oblasti medicinskih nauka, 122 (54,50%) iz društvenih oblasti i 65 (29%) iz oblasti privredno-tehničkih nauka.

Fond knjiga u istom periodu povećao se za 187, i sadašnje stanje je 699; od toga je primljeno razmjenom 579 (82,8%).

Od ukupnog broja knjiga pripada: oblasti medicinskih nauka 136 (19,45%), oblasti društvenih nauka 434 (62,09%) i oblasti privredno-tehničkih nauka 129 (18,46%).

Na kraju, treba pomenuti da postoje izvjesne poteškoće u našem radu zbog nedovoljnog broja prostorija kojima raspolažemo. Kada su nam dodijeljene prostorije u kojima se sada nalazimo, stavljeno nam je do znanja da nam pripadaju i prostorije gdje se još nalaze radionice Umjetničke galerije i kada se radionice isele, mi se možemo njima koristiti. Svi su izgledi da će to biti u toku ove godine. Ako to bude i ako dobijemo potrebna sredstva, koja su već i zatražena za opravku, znatno će se poboljšati uslovi rada. U svakom slučaju, poduzeće se sve mjere da se to postigne.

Nastojao sam da u ovom izvještaju iznesem sve značajnije momente u radu Naučnog društva koji su se pojavili od prošle Godišnje skupštine. Ne smijemo gubiti iz vida da je u našoj sredini naučni rad dobrim dijelom još u početnoj fazi razvoja i da je proteklo suviše kratko vrijeme da bi Naučno društvo moglo da izgradi u punom opsegu svoju određenu fizionomiju i ulogu u razvoju i unapređenju naučne misli i naučnog rada. I u tome svjetlu trebalo bi ocijeniti ono što je Naučno društvo dosada dalo.

I Z V J E Š T A J O R A D U NAUČNOG DRUŠTVA NR BiH ZA PERIOD OD 20. V 1958. DO 14. IV 1959. GODINE

Kao i prošlih godina, i ovog puta na VI godišnjoj skupštini Naučnog društva treba ocijeniti rad u protekloj godini i odrediti smjernice daljeg razvoja ove ustanove i njezine aktivnosti.

Nastojaću u ovom izvještaju, koji podnosim za period od prošlogodišnje Skupštine (20. V 1958. godine) do danas, da iznesem podatke i osnovne probleme kojima se bavilo Naučno društvo u tom periodu da bi se mogla dobiti jasna slika o tome radu i da bismo mogli formirati određen stav o bitnim pitanjima sadržaja i dinamike rada našeg Društva.

U izvještajem obuhvaćenom razdoblju Predsjedništvo je održalo 16 sjednica na kojima se raspravljalo o tekućim pitanjima i organizacionim problemima Društva.

Statut Naučnog društva, koji je usvojen na Vanrednoj skupštini još 2. novembra 1955. godine i dostavljen Narodnoj skupštini NR BiH na potvrdu, morao se preraditi i uskladiti sa Zakonom o organizaciji naučnog rada koji je kasnije stupio na snagu. Predsjedništvo je u tom smislu postupilo i izmjene koje su se morale učiniti u odnosu na Statut, koji je usvojen 1955. godine, biće iznesene pred ovu Skupštinu i kada budu usvojene, Statut će biti ponovno dostavljen Narodnoj skupštini da ga potvrdi.

Naučno društvo imalo je u periodu za koji se podnosi izvještaj tri odjeljenja: Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka, Odjeljenje medicinskih nauka i Odjeljenje privredno-tehničkih nauka.

a) Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka ima 7 redovnih članova, — to su: Ante Babić, sekretar Odjeljenja, Branislav Đurđev, Jovan Vuković, Dimitrije Sergejevski, Hamdija Kreševljaković, Cvjetko Rihtman i Milenko Filipović.

Rad Odjeljenja kretao se, uglavnom, u okviru plana koji je prethodna Godišnja skupština usvojila i koji je Odjeljenje konkretizovalo na svojoj sjednici od 24. V 1958. godine. Glavna aktivnost Odjeljenja bila je usmjerena na kompleksno ispitivanje Lepenice i na izdavačku djelatnost.

Na sjednicama Odjeljenja primljeni su za štampu ovi radovi za ediciju »Građa«: radovi dra H. Čurića: »Prepiska Alipaše Rizvanbegovića s austrijskim vlastima u Dalmaciji« i A. Mladenovića: »Jezik fra-Nikole Lašvanina«, zatim radovi H. Kreševljakovića: »Sarački obrt u Sarajevu« — II dio, P. Momirovića: »Manastir Gomionica« i rad H. Šabanovića: »Počeci Sarajeva«.

U prošloj godini pojavile su se ozbiljne poteškoće u pogledu objavljivanja primljenih ili ponuđenih radova. Neki od primljenih radova čekaju već duže vremena da budu objavljeni, a neki su morali biti primljeni sa rezervom, odnosno da će biti objavljeni ukoliko bude postojala za to mogućnost. Zbog toga se morala ograničiti ova vrsta djelatnosti Odjeljenja koja je u ranijim godinama bila najrazvijenija. Analogne poteškoće postojale su i u radu drugih odjeljenja i ukoliko se ove mogućnosti ne prošire, biće potrebno da se ponovo razmotri pitanje kriterija, odnosno sužavanje okvira pri odabiranju i objavljivanju naučnih radova i drugih publikacija Naučnog društva.

U periodu za koji se odnosi izvještaj Odjeljenje je izdalo jednu knjigu iz edicije »Djela«, čiji je autor Alojz Benac: »Neolitsko naselje u Lisičićima kod Konjica«, jednu knjigu iz edicije »Građa« pod naslovom: »Izvještaji italijanskog konzulata u Sarajevu« od Kreševljakovića i Mitrovića, zatim knjigu Milenka S. Filipovića: »Has pod Paštrikom« u ediciji »Djela« Balkanološkog instituta. U štampi se nalazi četvrta knjiga »Radova« ovog Odjeljenja sa prilogima H. Barića: »O grupisanju indoevropskih jezika«, Milke Ivić: »Slovenski imperativ uz negaciju«, H. Kreševljakovića: »Sarački obrt u Bosni i Hercegovini«, M. Filipovića: »Samoubistvo u predelu Takovu« i »Popis Srba haračkih obveznika u Modriči i okolini 1861. godine«.

Prema planu izdavačke djelatnosti za 1959. godinu Odjeljenje će dati u štampu jednu knjigu iz edicije »Djela« i to: »Bosanski pašaluk« od Šabanovića, zatim jednu knjigu iz edicije »Građa«, sa prilogima Korkuta, Čurića i Šamića, i petu knjigu »Radova«.

Pored publikacija u edicijama Naučnog društva, članovi Odjeljenja objavili su u ovom periodu naučne radove i u raznim drugim časopisima: Jovan Vuković objavio je odnosno predao u štampu 6 naučnih radova, Milenko Filipović 5 i Branislav Đurđev 4 naučna rada, a za Enciklopediju islama (Brill — Holandija) napisao je tri članka.

Dr I. Pudić, naučni saradnik Balkanološkog instituta, nastavio je rad na sakupljanju građe iz ilirske toponomastike sa proučavanjem onomastičkog materijala u vezi sa ispitivanjem germanskih elemenata u balkanskim jezicima. Nadalje je vršio ispitivanja nađenih napisa u okolini Ivangrada i Titograda.

Članovi Odjeljenja učestvovali su na sljedećim međunarodnim i nacionalnim skupovima: Dimitrije Sergejevski — na XI međunarodnom kongresu bizantologa u Minhenu sa referatom »Plan bosanskih bazilika«; redovni član Jovan Vuković boravio je u Poljskoj u okviru razmjene naučnih radnika, gdje je proučavao organizaciju naučnog rada i univerzitetske nastave u oblasti lingvistike, kojom prilikom je održao dva predavanja na fakultetima u Krakovu i Lođu; redovni član Milenko Filipović učestvovao je na Godišnjoj skupštini Minhenskog Südost instituta u Gmundenu i na Međunarodnoj konferenciji za izradu etnografskog atlasa, a u Antropološkom društvu u Beču održao je predavanje na temu: »Spaljivanje mrtvih kod Južnih Slovena«; redovni član Đurđev učestvovao je na II kongresu jugoslovenskih historičara u Zagrebu, gdje je imao uvodnu riječ: »Periodizacija opšte istorije« i održao referat: »Teoretske osnove periodizacije istorije i periodizacije opšte istorije«.

Odjeljenje je naročito razmatralo na svojim sastancima pitanje Balkanološkog instituta, koji je poslije smrti redovnog člana Henrika Barića znatno smanjio svoju aktivnost. Došlo se do zaključka da Institut ne bi trebalo da nastavi rad u okviru staroga programa, nego da se proširi van okvira strogo lingvističke osnove balkanoloških ispitivanja i da obuhvati i druga područja značajna za proučavanje balkanskih etničkih grupa i njihovih međusobnih odnosa i uzajamnih uticaja. Osim toga, program rada Instituta trebalo bi da se prilagodi mogućnostima obezbjeđenja stručnih kadrova, kako stalnih tako i povremenih. U tom smislu predložen je Nacrt novog programa Balkanološkog instituta, koji su izradili redovni članovi Filipović i Vuković, u kome se predviđa proširenje rada Instituta na naučna ispitivanja koja mogu da doprinesu osvjetljavanju važnih pitanja uzajamnih uticaja i odnosa balkanskih etničkih grupa. Nema sumnje u to da je potrebno da postoji u našoj zemlji Balkanološki institut. Na Balkanskom poluostrvu je kolijevka evropske civilizacije, i ono je prvi dio evropskog kopna koji je ušao u istoriju. Od tada pa sve do danas, zbog svog položaja i geografskih osobina, Balkansko poluostrvo je imalo u kulturnom, političkom i ekonomskom razvitku veću ulogu nego što bi to odgovaralo veličini teritorije i broju stanovništva. Još 1908. godine u okupiranoj Bosni i Hercegovini osnovan je Institut za proučavanje Balkana i stvorena velika naučna biblioteka. Institut je poslije prvog svjetskog rata ukinut. Poslije drugog svjetskog rata interesi za poznavanje Balkana uopšte, kao i za balkanološka proučavanja postali su još veći. Tako su u pojedinim zemljama obnovljeni ili osnovani novi instituti sa takvim ciljem, pa i Jugoslavija

kao najveća balkanska zemlja ne bi smjela da zanemari proučavanje balkanskih problema.

Balkanološki institut Društva ima puno opravdanje da postoji i da se njegov rad intenzivira. Već prva sveska »Godišnjaka« Balkanološkog instituta pokazala je koliko se široko može organizovati saradnja naučnih radnika iz zemlje i inostranstva i od kolikog značaja može biti rad Instituta. Predsjedništvo na svojoj sjednici od 2. aprila ove godine razmotrilo je pitanje Balkanološkog instituta i donijelo zaključak da se obrazuje komisija od četiri člana koja će imati zadatak da prouči mogućnost proširenja njegovog rada. Dalje je odlučilo da se Institut popuni naučnim saradnicima da bi ispunio uslove koji su potrebni da se registruje kao naučna ustanova Naučnog društva. Predsjedništvo predlaže za članove te komisije redovne članove Društva: Đurđeva, Filipovića i Vukuvića i naučnog saradnika Instituta docenta dra I. Pudića. I o tome ovaj skup bi trebalo da da svoju saglasnost.

b) Odjeljenje privredno-tehničkih nauka sastoji se od tri redovna i jednog dopisnog člana. Redovni članovi su: Nikola Zdanovski, sekretar Odjeljenja, Dragomir Čosić i Mladen Deželić, a dopisni član je Julije Hahamović.

U periodu za koji se podnosi izvještaj članovi Odjeljenja pored rada na kompleksnom ispitivanju Lepenice, o čemu će biti kasnije govora, bavili su se, uglavnom, ovim problemima. Redovni član Čosić obrađivao je materijal svojih višegodišnjih eksperimentalnih rezultata sa industrijskom kulturom soje, zatim je saradivao na izradi tehnoloških proizvodnih procesa za kulturu ozime pšenice i soje, a kao član Republičke redakcije Enciklopedije FNRJ saradivao je na pisanju članaka iz područja poljoprivrede. Redovni član Deželić bavio se problemom izoliranja kumarinskih glukozida jasena iz okoline Sarajeva, kao i problemom sinteze derivata oksikumarina; nadalje je vršio istraživanja u vezi sa uljem duhanskog sjemena i na ispitivanjima mogućnosti iskorištavanja otpadne sulfitne lužine iz naših tvornica celuloze. Sudjelovao je u Frankfurtu kao delegat na II kongresu Evropske federacije hemijske industrije. U toku 1958. godine publicirao je sa svojim saradnicima pet naučnih radova. Redovni član Zdanovski ispitivao je u proteklom periodu tehnološki proces u stočarskoj proizvodnji planinskih krajeva i saradivao sa Komisijom za standarde mliječne proizvodnje FNRJ, te sudjelovao u radu o problemu krša sa referatom: »Stočarstvo na kršu«, koji je publiciran u izdanju Savezne poljoprivredno-šumarske komore. Osim toga, spremio je za publikaciju udžbenik o mljekarstvu i priprema udžbenik o planinskom gazdovanju. Dopisni član Julije Hahamović bavio se eksperimentalnim radovima i zadacima u vezi sa ispitivanjem materijala i konstrukcija. Nadalje je saradivao na pripremanju jugoslovenskog standarda za metodiku ispitivanja konstrukcija. Dopisni član Hahamović sudjelovao je na Kongresu u Opatiji sa referatom: »O metodici ispitivanja konstrukcija«, a učestvovao je i na Kongresu Svjetske međunarodne organizacije za ispitivanje i istraživanje materijala i konstrukcija u Londonu, gdje je izabran i za predsjednika ove organizacije. U toku 1958. godine publikovao je tri naučna rada.

Aktivnost Odjeljenja u vezi sa izdavačkom djelatnošću sastojala se u tome što je objavljena jedna knjiga iz edicije DJELA, čiji je autor

Dušan K r s m a n o v i ć : »Uticaj krutosti, kontinuiteta i diskontinuiteta na proračun konstrukcija oslonjenih na elastično tlo«, zatim jedna knjiga iz edicije GRAĐA Renea Mikšića : »Skarabeide Jugoslavije«. Druga knjiga RADOVA Odjeljenja sadrži priloge Čosića : »Prilog upoznavanju kulture soje u našoj zemlji«, Tartaglije : »Tablice za proračunavanje kontinuiranih nosača nejednakih polja«, Lomejka : »Crna pigmentacija klasova obične pšenice i njen uticaj na vegetativne i biološke osobine pojedinih rasa«, zatim Popovićev prilog : »Određivanje vektorskih putanja malih planeta« i Kuzmanovićev : Teorija plastičnosti kao osnova za dimenzioniranje nekih čeličnih konstrukcija«.

U toku ove godine predviđa se da će Odjeljenje dati u štampu treću knjigu RADOVA.

c) Odjeljenje medicinskih nauka ima 9 redovnih i 1 dopisnog člana. Redovni članovi su: Blagoje Kovačević, sekretar Odjeljenja, Vaso Butozan, Nedo Zec, Pavel Štern, Vladimir Čavka, Milivoje Sarvan, Josip Ježić, Milivoje Kostić, Ernest Grin i dopisni član Radivoje Milin.

Odjeljenje je održalo pet sjednica na kojima je raspravljano o tekućim poslovima, izdavačkoj djelatnosti i organizaciji instituta za medicinska istraživanja. U toku 1958. godine Odjeljenje je izdalo petu knjigu RADOVA, a u štampi se nalazi i šesta knjiga, sa prilogima Kovačevića : »Septična oboljenja šake«, Šterna : »Farmakološka analiza permeabiliteta kože«, Grina : »Upliv zemlje i njene mikropopulacije na potogene dermatofite«, Sabovljeva : »Pokušaj rekonstrukcije poretka metabolizma fosfora u jetri pacova« i »Ustanovljavanje reakcionih konstanti«, zatim Hadžiselimovićev prilog : »Morfološke odlike dugih kostiju donjih ekstremiteta kod naših naroda« i Gaona sa saradnicima : »Rezultati ispitivanja osjetljivosti tjelesnih ušiju na DDT i druge insekticide u NRBiH«.

Odjeljenje je učestvovalo u radu Koordinacionog odbora odjeljenja medicinskih nauka triju akademija i Naučnog društva. Naš delegat sudjelovao je na sastanku Odbora u Beogradu, koji je održan 8. marta 1958. godine. Na tom sastanku donijeti su sljedeći zaključci :

1. Da se otpočne sa ispitivanjem hroničnog nefritisa sa odgovarajućim stručnjacima iz Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti, Srpske akademije nauka i Naučnog društva NRBiH.

2. Da se o pitanju uticaja visoke temperature u željezarama na radnike i njihovo zdravlje poduzmu ispitivanja u zajednici sa Naučnim društvom NRBiH, i da se taj rad započne u Zenici, zatim u Varešu i Jesenicama. S tim u vezi akademik Ilija Đuričić i redovni član Blagoje Kovačević organizovali su ekipno ispitivanje problema uticaja visoke temperature radne sredine na zdravstveno stanje i radnu sposobnost radnika u Zenici. U ovome ekipnom radu učestvovalo je preko 50 stručnjaka iz raznih naučnih i zdravstvenih ustanova. Rezultati ovih ispitivanja provlače se sada u Beogradu i Sarajevu. U pripremi je nastavak tih ispitivanja u ljetnom periodu — u julu ove godine.

Nadalje je Koordinacioni odbor zaključio da se pristupi izradi karte krpelja Jugoslavije s obzirom na njihovu važnost u patologiji čovjeka i domaćih životinja. Zatim — da se nastave izučavanja ishrane naroda i izučavanje endemske gušavosti. Takođe je zaključeno da se održi zajed-

nički sastanak odgovarajućih stručnjaka na kome će se raspravljati o pitanju traumatizma, kao i da se vrši razmjena predavača u okviru odjeljenja medicinskih nauka triju akademija i Naučnog društva NRB.11.

Članovi Odjeljenja učestvovali su u kompleksnom ispitivanju Lepe-nice, a taj rad će se nastaviti i u toku 1959. godine.

U pogledu naučne djelatnosti pojedinih članova Odjeljenja i nji-hove saradnje na nacionalnim i internacionalnim sastancima u ovom pe-riodu može se konstatovati živa aktivnost. Redovni član Vaso Butozan učestvovao je na Internacionalnom kongresu u Parizu sa referatom: »Pa-steureloza domaćih životinja u Jugoslaviji«, zatim učestvovao je kao de-legat naše zemlje u Holandiji i Njemačkoj u određivanju i preispitivanju veterinarskih protuepizootskih i veterinarskih sanitarnih mjera. Nadalje, dao je u štampu rad: »O kretanju i suzbijanju infektivne enteroksemije ovaca u Bosni i Hercegovini«.

Redovni član Kovačević održao je predavanje u Zboru liječnika Hrvatske na temu: »Savremeno shvatanje etiologije, patogeneze i tera-pije nespecifičnog hematogenog osteomielitisa«. Tom prilikom izabran je za počasnog člana Zbora liječnika Hrvatske. Dalje, održao je predavanje na Kongresu njemačkih hirurga u Minhenu: »O Krukenbergovoj plas-tičnoj operaciji i svojoj modifikaciji te operacije«, a u Ljubljani na Kongresu hirurga Jugoslavije održao je referat: »Septična oboljenja šake«.

Redovni član Nedo Zec objavio je u prošloj godini tri rada, a sada obrađuje problematiku multiple skleroze, neuroza, naročito u industriji, i epilepsije.

Redovni član Milivoje Sarvan učestvovao je kao delegat u Fran-cuskoj prilikom održavanja Francusko-jugoslovenskih medicinskih dana sa referatom: »Naša iskustva sa reumatičnom bolešću kod djece«. Pripre-mio je za štampu u ovom periodu dva naučna rada i održao referat na V kongresu pedijataru FNRJ u Beogradu: »O problemu febrilnih kon-vulzija«.

Redovni član Štern učestvovao je na Kongresu anatoma zemalja francuskog jezika sa predavanjem: »Efekat reserpina na pinealnu žli-jezdu« a na III međunarodnom kongresu alergologa u Parizu sa refera-tom: »Fiziologija i patofiziologija histamina u koži«. Nadalje, sudjelovao je na Kongresu ftiziologa Jugoslavije sa predavanjem: »5-hidroksitripta-min i tuberkulinska reakcija«, a na sastanku Društva za eksperimentalnu medicinu Jugoslavije, koji je održan novembra 1958. u Skoplju, sa pre-davanjem na temu: »O resorpciji kroz kožu«. U izvještajem obuhvaćenom periodu redovni član Štern publicirao je sa svojim saradnicima 26 naučnih radova koji su se, uglavnom, odnosili na probleme psihofarmaka i aler-gije. U tom međuvremenu redovni član Štern izabran je za dopisnog člana Njemačkog alergološkog društva i za člana Počasnog odbora Kongresa za kemoterapiju infekcioznih bolesti i malignih tumora, koji se održava u Ženevi septembra 1959. godine.

Redovni član Čavka učestvovao je na Internacionalnom kongresu oftalmologa u Brislu sa temom: »Značaj frontoorbitalnih centara za pri-tisak«. Na istom Kongresu predsjedavao je jednoj sekciji.

Redovni član Ježić prisustvovao je Internacionalnom savjetovanju za biološki ritam, koji se održavao na Semeringu u Austriji, sa referatom:

»Stadijalna parabola kao pitanje razvoja živoga svijeta«. Osim toga, proveo je mjesec dana na studijskom putovanju u Italiji, Švajcarskoj, Holandiji i Njemačkoj. U ovom periodu redovni član Ježić pripremio je, odnosno predao za štampu 5 naučnih radova, a sada obrađuje naučnu problematiku koja se odnosi na niz pitanja iz oblasti privredne i eksperimentalne mikrobiologije s obzirom na unapređenje poljoprivredne proizvodnje. To je problem smeća i otpadnih tvari sa sanitarnog i ekonomsko-finansijskog gledišta, te korištenje mikroba kao i algi u ishrani ljudi i životinja; zatim mikropsko oplemenjivanje krompira i drugih organskih otpadaka radi povišenja hranidbene vrijednosti i korištenja u ishrani domaćih životinja. Osim toga, prikuplja građu za jednu savremenu naprednu teoriju biologije, medicine i poljoprivrede.

Redovni član Kostić učestvovao je na Jugoslovenskom hirurškom kongresu u Ljubljani sa referatom: »Hirurgija krvnih sudova«.

Redovni član Grin objavio je u ovom periodu sa saradnicima 5 naučnih radova, a pripremljena je za štampu i monografija: »O dermatofitijama kod ljudi i životinja«. Sada obrađuje konačne rezultate borbe protiv endemskog sifilisa u NRBiH, odnos ishrane i rezistentnosti prema infekciji dermatofitima i nastavlja eksperimentalna ispitivanja antagonističkog djelovanja mikroorganizama iz zemlje na patogene dermatofite.

Dopisni član Milin učestvovao je na Kongresu anatoma FNRJ u Ljubljani sa dva referata i na tri kongresa u inostranstvu sa 5 referata. U izvještajem obuhvaćenom periodu dopisni član Milin objavio je sa saradnicima 4 naučna rada, a pripremio, odnosno predao u štampu još 8 naučnih radova.

U pogledu izdavačke djelatnosti Naučno društvo, kako se već iz izvještaja o radu pojedinih odjeljenja moglo razabrati, nije moglo da zadrži onaj opseg rada kao u proteklim godinama.

U periodu za koji se podnosi izvještaj štampane su svega dvije knjige RADOVA, tri knjige DJELA i dvije knjige GRAĐE — sa svega 115 tabaka. Prema prošlogodišnjoj izdavačkoj djelatnosti opseg ove aktivnosti smanjen je gotovo za pola.

Ovo pitanje trebalo bi ozbiljno razmotriti s obzirom na dalji rad Naučnog društva. Svakako da izdavačka djelatnost ne bi trebala ići suviše u širinu, i bolje bi bilo da se ograniči na publikacije pune naučne vrijednosti. Prema tome, i kriterij za primljene radove trebalo bi pooštriti. Ali, ovako sužen opseg izdavačke djelatnosti, kao što je bio u izvještajem obuhvaćenom periodu, ne bi mogao da odgovara potrebama naučne aktivnosti Društva.

Od ukupne izdavačke djelatnosti u proteklom periodu otpada na Odjeljenje medicinskih nauka 17,4%, na Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka 52,2%, na Odjeljenje privredno-tehničkih nauka 23,6% i na Balkanološki institut 6,8%.

Što se tiče vrsti edicija, najveći dio štampanog prostora zauzimaju RADOVI — 41,6%, DJELA — 29% i GRAĐA — 29,4%.

Radi orijentacije biće zanimljivo da navedem da je Naučno društvo dosada izdalo svega 30 knjiga, a dvije se nalaze u štampi. Od toga otpada na RADOVE 13, na DJELA 12 i GRAĐU 7 knjiga. Iz toga se vidi da je orijentacija izdavačke djelatnosti Naučnog društva pravilno usmjerena:

u prvom redu na edicije RADOVI i DJELA, a tek na trećem mjestu je edicija GRAĐA.

Afirmacija ovih publikacija ogleda se u povećanom interesu za naše edicije i u većem broju prodatih knjiga, kao i u većoj razmjeni knjiga koja se sada vrši sa 78 ustanova. Od toga je 40 ustanova iz stranih zemalja (Austrija, Bugarska, Češka, Danska, Francuska, Izrael, Italija, NR Kina, Mađarska, Norveška, Zapadna Njemačka, Poljska, Rumunija, Istočna Njemačka, SAD, Švajcarska, Švedska, Turska, Finska, SSSR i Albanija).

I knjižni fond zasniva se, uglavnom, na knjigama i časopisima dobijenim putem razmjene. Biblioteka sada raspolaže sa 242 časopisa, od toga 129 je iz naše zemlje, i 113 iz stranih zemalja. Od ukupnog broja časopisa, dobijeno je 207 razmjenom. Slično je stanje i u pogledu knjiga kojima raspolaže Biblioteka. Od 797 knjiga, 662 su nabavljene razmjenom. Najveći broj knjiga i časopisa odnosi se na oblast društvenih nauka.

Prodaja publikacija Naučnog društva u ovom periodu udvostručila se prema prošlim godinama, i svi su izgledi da će se još povećati uz odgovarajuću organizaciju toga poslovanja.

Značajna aktivnost Naučnog društva u proteklom periodu bila je usmjerena u pravcu kompleksnog ispitivanja Lepenice, jer je to bio jedan od zaključaka prošlogodišnje Skupštine. Taj rad je već znatno poodmakao, ali će se, pored mnogih poteškoća koje postoje, nastaviti i u toku ove godine. Prema svim izgledima, doskora će se i završiti.

Na kompleksnom ispitivanju Lepenice radila su sva tri odjeljenja Društva. Rukovodioci pojedinih sektora rada u odjeljenjima bili su: redovni član Nedo Zec, u sektoru Odjeljenja medicinskih nauka, redovni član Čosić, u sektoru Odjeljenja privredno-tehničkih nauka i redovni član Milenko Filipović, u sektoru Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka; sekretar Društva vršio je koordinaciju toga rada.

Pored toga, u ovom radu učestvovalo je i 75 naučnih i stručnih saradnika, i to na sektoru privredno-tehničkih nauka — 18, na sektoru medicinskih — 37 i na sektoru istorijsko-filoloških — 20 saradnika. Na terenu se ukupno radilo 844 radna dana, a utrošeno je 2,169.000 dinara.

Tim ispitivanjem prikupljena je, zaista, bogata riznica podataka koji još nisu potpuno sredi. Oni će biti obrađeni i pripremljeni za publikovanje, kako je to i predviđeno, ali biće ipak zanimljivo da već sada ukratko iznesem, iako nepotpuno, izvjesne rezultate o kojima se može već sada govoriti.

Podaci o porijeklu stanovništva Lepenice pokazali su da se radi o doseljenicima, i to ne tako davnog vremena. Hrvati su porijeklom iz Dalmacije, zapadne Bosne i zapadne Hercegovine, a u neznatnom broju iz drugih krajeva srednje Bosne. Doseljivanje je bilo poglavito u toku 18. i prve polovine 19 vijeka. Srpsko stanovništvo došlo je u te krajeve iz Crne Gore i istočne Hercegovine, a u manjem broju iz Bosanske krajine. Među njima nema rodova koji bi bili stariji doseljenici prije početka 19. vijeka. Tradicija o porijeklu kod Muslimana nije tako živa kao kod Srba i Hrvata. Ima rodova koji ne znaju porijeklo, ali nije vjerovatno ni za takve da su starosjedioci. Među Muslimanima ima rodova porijeklom iz Srbije, Ugarske, Hercegovine i raznih krajeva Bosne, a ima rodova koji vode porijeklo od pomuslimanjenika iz novijeg vremena. Razlike uslov-

ljene porijeklom činile su da su se pojedine grupe različito kulturno orijentisale i razvijale, što se odražava i u nošnji. Ne postoji jedinstvena lepenička nošnja, niti pak pojedine grupe imaju nošnju po kojoj bi se razlikovale od svojih susjeda iste nacionalnosti. U novije vrijeme širi se kod svih savremena gradska nošnja.

Po tipu, naselja su većinom starovlaškog razbijenog tipa, ali u pojedinim predjelima su stvorene rodovske grupe kuća. Naselja na planinama su zbijenog tipa. Pretežno je u ovom kraju bila drvodjeljna kuća-brvnara sa magazom. Mnoge kuće su i sada tog tipa, ali se grada izmijenila. Kuće novijeg vremena imaju više odjeljenja i približavaju se tipu gradske kuće.

Arheološka ispitivanja pokazala su, pored poznatih preistorijskih i rimskih tragova u Podastinju kod Kiseljaka i rimskih naselja u Homolju, dva nova neolitska naselja, 12 ilirskih gradina i više srednjovjekovnih nekropola.

Osnovne karakteristike narodnog govora u Lepenici pokazuju da je to govor ijekavski sa primjesama ikavštine. U pogledu akcenta karakterističan je neprenesen dugi silazni akcenat.

Toponomastička ispitivanja dala su oko 1.000 topografskih naziva. Oni su ogromnom većinom srpskohrvatski, a u manjoj mjeri predstavljaju nazive koji su nastali od turskih termina, ali ima i karakterističnih tragova iz ranog srednjeg vijeka. Izgleda da nema neslovenskih elemenata u starijoj grupi naziva.

Sociološka ispitivanja su u toku; ona će se obaviti tek u ovoj godini. Ona obuhvataju nacionalnu i socijalnu strukturu Lepenice, problematiku porodice, kulturnu dinamiku, kao i ostala pitanja u vezi s tim. Utvrđeno je da u socijalnoj strukturi Lepenice osobit problem predstavlja pojava seljaka-radnika. Iako postoje razne nacionalne grupe, mogla se utvrditi dosta živa saradnja između njih, ali su ipak mješoviti brakovi dosta rijetki. Proces raspadanja starih kućnih zadruga u Lepenici uglavnom je već završen i sasvim su rijetka domaćinstva sa zadružnim odnosima, ali su oblici kooperacije između individualnih porodica vrlo razvijeni. Proces mijenjanja unutrašnje organizacije porodica i gazdinstava odvija se dosta živo.

Iz poljoprivrednog sektora kompleksne obrade Lepenice prikupljeni su podaci u vezi sa proizvodnjom, raspodjelom kultura prema reljefu, stanjem njivskih krmnih biljaka, odnosima poljoprivrednih kultura u pojedinim rejonima, stanjem agrotehnike i drugim faktorima koji utiču na poljoprivredu. Pri analizi tih podataka iskrslalo je niz pitanja koja su od bitnoga značaja za preorijentaciju proizvodnje u ovom području, ali ona imaju i širi naučno-stručni značaj. Odnos površina pod žitaricama prema površinama pod drugim kulturama pokazuje da oko 83% pripada žitaricama, što je samo po sebi dovoljno da okarakterise poljoprivredu ovog rejona kao zaostalu. Samo mali procenat površina nalazi se pod krmnim biljem i taj procenat je za nas od osobitog interesa s obzirom na buduću vodeću proizvodnu granu u ovoj oblasti, tj. stočarstvo. Zapaženo je da se uspješno gaje žitarice, osobito ozima pšenica, i na zemljištima po svim dosadašnjim učenjima ne bi odgovarala za ovu kulturu, naročito zbog visoke kiselosti zemljišta (do 5,2 PH). Nedostaci sadašnje agrotehnike u ratarstvu koji su zapaženi određuju veoma nizak plafon proizvodnje po-

jedinih kultura. Osnovna obrada zemlje je slaba, kao i pretsjetvena, a zbog znatno opalog stočarstva upotreba đubriva jedva postoji, dok mineralna đubriva još nisu u široj upotrebi osim kod malog broja izuzetaka. Prirodni uslovi za ratarsku proizvodnju nisu nepovoljni i glavni nedostaci su, u prvom redu, subjektivnog karaktera, tako da se mora popraviti i poboljšati: obrada zemljišta, sistematsko dubrenje, izmjena strukture ratarstva i sortâ i preorijentacija proizvodnje u pravcu stvaranja baze za stočarstvo. Sve su to faktori koji stoje u rukama proizvođača. Zapažen je vrlo intenzivno sproveden i uspješan način borbe protiv erozije sistemom terasiranja zemljišta okomito na nagib i po odgovarajućim izohipsama bez potpornih zidova, što se vrlo povoljno odražava na razvoj biljne proizvodnje. Stanovništvo daje preimućstvo domaćim sortama kukuruza-tvrđunca ispred sortâ koje su mnogo prinosnije i koje treba da čine osnovu za ishranu budućeg stanovništva — i kao koncentrirana hrana i kao silaža. Dosadašnji rezultati pokazuju da se ovakva praksa uvriježila vjerovatno zbog nešto veće sadržine bjelančevina kod domaćih tvrđunaca, jer se kukuruz iskorištava kao hljebno žito, dok ubuduće, sa izmjenom i strukture ishrane stanovništva, treba da se poveća potrošnja životinjskih bjelančevina iz stočarstva, što je daleko bolje. Dosadašnja ispitivanja nam omogućuju da već sada možemo nazreti glavne pravce buduće preorijentacije poljoprivredne proizvodnje u pravcu stočarstva i povrtarstva, što je od značaja i s obzirom na snabdijevanje Sarajeva i drugih industrijskih centara.

U pogledu sadašnje proizvodnje i prerade mlijeka u ovom području utvrđena je prosječna proizvodnja — po kravi oko 800 kg. godišnje, i samo minimalne količine konzumnog mlijeka odvajaju se za potrošnju preko mjesnih zadruga. Većina se troši za lokalne potrebe stanovništva i u malom opsegu se mlijeko prerađuje. Prerada je vrlo primitivna i, uglavnom, ostaje za domaće potrebe, a vrlo malo se odvaja za tržište. Samo u iznimnim slučajevima gdje postoje nešto veće količine ovčijeg mlijeka izrađuje se jedna vrsta sira slična travničkom. Ubuduće u vezi sa razvitkom stočarstva bilo bi od općeg interesa da ovo područje isporučuje svoje viškove mlijeka za potrebe Sarajeva, a da se domaća prerada mlijeka u ma kome pravcu obustavi, jer je neekonomična i primitivna.

Takođe su prikupljena zapažanja u pogledu voćarstva, i već sada se može reći da prirodni uslovi sliva Lepenice, naročito njegovoga gornjeg dijela, koji je u neku ruku zatvoren brdsko-planinskim reljefom, nisu povoljni da se voćarstvo razvija kao vodeća grana proizvodnje, nego samo kao prateća proizvodnja drugih važnijih grana. Dalja ispitivanja meteoroloških pojava i klime pokazaće još u kome opsegu će se moći proširiti ova proizvodnja i koji će biti najbolji pravac razvoja voćarstva u ovom kraju.

U pogledu povrtarske proizvodnje čini se da bi ona mogla da bude ubuduće jedna od glavnih grana proizvodnje u ovom području, naročito s obzirom na planirane melioracije putem navodnjavanja, i da bi ona mogla da ide paralelno sa stočarskom proizvodnjom koja već izbija u prvi plan kao vodeća proizvodna grana. Za povrtarstvo postoje povoljni zemljišni i klimatski uslovi, naročito za srednjokasnu i kasnu povrtarsku proizvodnju koja je u masovnim količinama potrebna za tržište Sarajeva i drugih industrijskih centara srednje Bosne.

Pedološka istraživanja Lepenice, koja su bila kasno planirana, nisu se mogla još izvršiti, kao i ispitivanja šumskih terena, što će biti učinjeno u toku ove godine.

Ispitivanje mineralnih voda u slivu Lepenice još je u toku. I ona će biti završena do kraja ove godine.

U vezi s geološkim ispitivanjima izrađena je pregledna kompleksna geološka karta za veći dio proučenog terena. Utvrđeno je da u stratigrafsku građu ispitivane oblasti ulaze tvorevine paleozoika, trijesa, krede, tercijera i kvartara. U odnosu na ranije podatke ima dosta elemenata novih, naročito u pogledu prostranstva krede i diluvijuma. Takođe je prikupljeno dosta podataka za inženjersko-geološku i hidrogeološku kartu, kao i za korisne sirovine i građevinski materijal. Laboratorijska ispitivanja materijala su u toku i ona će se upotpuniti u toku ove godine.

Geomorfološka i hidrogeografska ispitivanja detaljnije su obavljena zasada u predjelu od sela Zabrdā do Kiseljaka. Utvrđeno je da gornja Lepenica predstavlja fluvnodenudaciono proširenje, a donja Lepenica dno nekadašnjeg jezera. Ovi radovi su još u toku.

U pogledu zdravstvenog stanja stanovništva, te higijenskih i ekoloških uslova, prikupljeni su obimni i zanimljivi podaci koji su još u obradi.

Nalazi o patologiji ovoga kraja zasnivaju se na pregledima koji su obuhvatili 33% cjelokupnog stanovništva. Oni su upotpunjeni mnogobrojnim laboratorijskim i drugim analizama koje dozvoljavaju već sada izvjesne preliminarne zaključke.

Nađeno je da je zapravo vrlo mali broj lica koja su potpuno zdrava. U dijelu terena od sela Zabrdā do lakta Lepenice bilo je takvih nešto oko 7%, a od lakta Lepenice do Kiseljaka oko 11%. Na cijelom terenu izražen je kod stanovništva općenito nizak procenat homoglobina u krvi — kreće se nešto ispod 70%. Taj postotak je još niži kod stanovništva do lakta Lepenice, gdje se spušta do 50%. Tu se zapaža i veći procenat eozinofilije i monocitoze, veći broj arterijalnih hipertenzija i astenija, kao i anemija. Upadno malo nađeno je srčanih i bubrežnih bolesti, te hipertireodoze i stomačno-crijevnih oboljenja. Nasuprot tome, u predjelu od lakta Lepenice do Kiseljaka patološka slika pregledanih se mijenja. Pada u oči veći broj oštećenja jetre i hipertireoza; mjesto hipotonije pojavljuju se hipertonijska i srčani poremećaji. Na cijelom terenu izgleda da postoje karakteristične pojave koje su vezane za pojedina naselja, njihov položaj i sastav stanovništva.

Ispitivanje crijevnog parazitizma pokazala su da su crijevni paraziti rašireni kod 92,3% stanovništva. Taj procenat bi se vjerovatno čak i povisio kada bi se pregledi ponovili kod osoba kod kojih paraziti prilikom prvog pregleda nisu nađeni. I pored masovne raširenosti crijevnog parazitizma, stepen zaraženosti i zastupljenosti pojedinih vrsta parazita varira od kraja do kraja — u zavisnosti od klimatskih prilika, stanja komunalnih uređaja u kućama i naseljima, te od opšte prosvijećenosti, ekonomskog i higijenskog standarda stanovništva.

Neurološka ispitivanja su pokazala, s obzirom na patološku sliku, da postoji razlika između stanovništva gornjeg i donjeg toka Lepenice. Relativno veliki broj pregledanih pokazivao je simptome koji bi odgovarali cerebrosposinalnom luesu. Većinom se radilo o diskretnim znacima di-

seminiranog encefalomielitisa sa frustranim kliničkim pojavama. Takođe i kod epilepsije, ukoliko su bili nađeni takvi slučajevi, preovladavale su blaže forme u vidu epiekvivalenta, dok su veliki napadi i epileptične demecije bili rijetki, i to, uglavnom, u donjem toku Lepenice. Na čitavom terenu bilo je vrlo malo neuralgija i neuritisa, kao i neurastenije i neurovegetativnih distonija. Emocionalna sfera uglavnom je nađena kao uravnotežena, ali na niskom stupnju. Ulkusnih bolesti nije nađeno, kao ni ostalih psihosomatskih oboljenja, čak ni u onolikom procentu koliko bi se očekivalo prema opštoj raširenosti tih promjena. Neobično je da i pored velikog broja karioznih zuba nije nađeno reumatskih oboljenja niti endokarditisa. Na cijelom terenu preovlađivala je displastična zatim lektosomna i eplastična konstitucija.

Ispitivanjem stanja dojenčadi nađeno je da je većina djece hipotrofična i anemična, i da za većinu postoje podaci o dispepsijama i enterokolitisima koji su se ponavljali i po nekoliko puta. Oko 50% pregledane dojenčadi pokazalo je znakove rahitisa različitog intenziteta. Majke imaju vrlo malo znanja o njezi djeteta u dojenačkom dobu. Vrlo često se dojenčadima daje suviše rano kravlje mlijeko, a vitaminska dodatna ishrana praktično nedostaje. U ishrani djece dominira skrobna hrana, što se manifestuje u muskulatornoj hipotoniji, slabo razvijenom masnom tkivu i izrazitoj anemiji. Zapaženo je da postoji dosta veliki procenat djece sa lošim uspjehom u školi. Moguće je da se to može dovesti djelimično u vezu i sa nepravilnom ishranom i nastalim posljedicama, kao i pojavom adenoidnih vegetacija koje su kod djece izražene u većem broju.

Prilikom ispitivanja ginekoloških oboljenja utvrđeno je da se veći broj žena vrlo rano udaje, najčešće između 15 i 20 godina života, i da se menarha javlja obično poslije 15-te godine života, što znači kasnije nego kod gradskog stanovništva jugoslovenskog prosjeka. Gotovo u cijelom predjelu postoji mnogobrojnost porođaja. Broj porođaja od 5—10 djece česta je pojava, a u izuzetnim slučajevima taj broj je znatno veći. Neobična je činjenica da i pored toga postoji vrlo mali broj patoloških promjena zbog porođaja. Pored mnogobrojnosti porođaja, postoji i velika smrtnost kod djece i ona se penje na preko polovinu živorođene djece. Djeca umiru najčešće do prve godine života. Uglavnom se može reći da kod ženskog stanovništva postoje normalno razvijeni karlični kostur i genitalni organi sa relativno oskudnom patologijom i visokim fertilitetom.

Epidemiološka ispitivanja, kao i ispitivanja ishrane vršena su po reprezentativnom uzorku koji je određen na osnovu etnoloških i ekonomskih podataka. Statistička obrada toga materijala nije još potpuno završena, ali se već sada vidi: da su u ovom relativno prenaseljenom kraju, sa rascjepkanim posjedom i bez industrije, materijalni uslovi života teški, sa lošim stanovanjem i slabim odijevanjem; da je lična čistoća slaba i da je ušljivost raširena u nekim selima i do 33%; da je snabdijevanje voćem za piće veoma primitivno i da se uklanjanje otpadnih materija vrši na najprimitivniji način, što dovodi do crijevnih, infektivnih i parazitaranih oboljenja. Higijenska svijest i znanje o zdravlju i bolesti je na sasvim niskom nivou. Predstave o ekološkoj uslovljenosti bolesti su sasvim nerazvijene, a veliki broj djece često i neželjeno vodi pauperizaciji i visokom dječjem morbiditetu i mortalitetu. Mjere kontracepcije su sasvim nepoznate.

Ispitivanje ishrane stanovništva pokazalo je da je kalorična vrijednost uglavnom dostatna, ali postoji ozbiljan deficit u animalnim proteinima, kalcijumu i A-vitaminu.

Serodijagnostička ispitivanja na lues pokazala su vrlo malen broj pozitivnih reakcija, jedva 1%, i karakteristično je da se kod pozitivnih nalaza radi gotovo isključivo o stanovništvu visokodobne skupine, dok, na primjer, kod školske djece nije bio niti jedan nalaz pozitivan, što znači da je infekcija sifilisom, kao endemsko oboljenje, u potpunom nestajanju.

Ostala ispitivanja koja su predviđena u medicinskom sektoru biće izvršena još u toku ove godine.

To su, uglavnom, podaci koji su se mogli ovoga časa iznijeti u vezi s kompleksnim ispitivanjem Lepenice. Kako se vidi, radi se o vrlo složenom poslu koji će, s jedne strane, doprinijeti upoznavanju naših krajeva i dati mogućnost da se daju određeni prijedlozi za preorijentaciju i poboljšanje sadašnjeg stanja, a, s druge strane, Naučno društvo okuplja na taj način veći broj naučnih saradnika iz raznih oblasti nauke na zajedničkom poslu, što će, nesumnjivo, doprinijeti afirmaciji Naučnog društva, te razvoju i koordinaciji naučnog rada u našoj sredini.

Metodika rada i analiza preliminarne rezultata kompleksnog ispitivanja Lepenice bila je i na dnevnom redu proširenog Plenarnog sastanka, koji je održan 23. decembra prošle godine.

Pitanje proširenja članstva novim redovnim i dopisnim članovima bilo je predmet razmatranja kako na sastancima pojedinih odjeljenja tako i na sjednicama Predsjedništva. Postoje izvjesni prijedlozi, i dobrim dijelom su već izvršene pripreme, tako da će se moći u skoro vrijeme da iznesu pred plenum konkretni prijedlozi za izbor novih članova.

Sada Naučno društvo broji 19 redovnih i 2 dopisna člana, ali — kako je već bilo istaknuto na prošlogodišnjoj Skupštini — sadašnja struktura članstva ne zadovoljava i Društvo stoji pred ozbiljnim zadatkom da popuni članstvo Društva prvenstveno predstavnicima prirodno-matematičkih i privredno-tehničkih nauka, a da ne ide u ekspanziju onih grana nauke koje su već sada široko zastupljene. Takođe bi trebalo razmotriti pitanje proširenja članstva predstavnicima književnosti i umjetnosti. Izvjestan broj naših članova smatra da bi to trebalo svakako učiniti, i ne bismo smjeli propustiti da ovom prilikom ne zauzmemo određen stav i o tome pitanju.

U periodu za koji se podnosi izvještaj Naučno društvo je nastojalo da pomogne naučnoistraživački rad pojedinih naučnih radnika u sastavu i izvan sastava Društva koliko je to bilo moguće — prema raspoloživim sredstvima. Ova pomoć se odnosila na prikupljanje akcentološke građe istočne Bosne koje vrši dr Ivan Brabec, na ispitivanja dra Ilije Kecmanovića o krajiškim izbjeglicama bosanskog ustanka, na rad redovnog člana Filipovića »Ustanove esnafskog karaktera«, te naučnog saradnika dra Ivana Pudića u vezi sa ispitivanjima runskih napisa u Ivangradu, i istraživanja Rade Uhljika iz oblasti ciganskog jezika plemena Gopta.

Teško je odrediti u kome opsegu je Naučno društvo uspjelo da utiče na povezivanje naučnih radnika iz raznih oblasti naučne djelatnosti, kao i na rješavanje naučnih i stručnih problema koji su od značaja za našu zemlju, ali ne bi bilo neskromno reći da je Naučno društvo svakako dalo određen doprinos razvoju i unapređenju nauke i naučne misli u na-

šoj sredini, što se ne bi smjelo potcjenjivati. Ovo djelovanje Naučnog društva bilo je ograničeno sredstvima kojima je Društvo raspolagalo, a dobrim dijelom i zato što još nije potpuno formirana fizionomija njegove uloge i njegovog mjesta u sklopu naučne djelatnosti i naučnih ustanova naše zajednice.

Na kraju izvještaja želio bih da istaknem da sam nastojao da što vjernije iznesem postignute rezultate kao i nedostatke u radu za protekli period. Ti rezultati zapravo predstavljaju odraz aktivnosti i stava naših članova i saradnika prema zadacima i ciljevima Naučnog društva od kojih je, konačno, i zavisio opseg i sadržajnost rada obuhvaćenog u podnesenom izvještaju, koji stavljam ovome skupu na ocjenu i diskusiju.

I Z V J E Š T A J O R A D U NAUČNOG DRUŠTVA NR BiH ZA PERIOD OD 14. IV 1959. DO 23. V 1960. GODINE

Zadaci Društva

Ovaj izvještaj obuhvata vrijeme od prošle redovne Godišnje skupštine, koja je održana 19. IV 1959., do današnjeg dana.

U tom proteklom periodu Naučno društvo radilo je:

- a) na unapređenju nauke i razvijanju napredne naučne misli u skladu sa potrebama zemlje,
- b) na organizovanju naučnih ispitivanja na terenu i u arhivama,
- c) na okupljanju naučnika i usklađivanju njihovog rada u izvršavanju zadataka Društva,
- d) na izučavanju rezultata nauke i njihovoj primjeni u privrednoj i kulturnoj izgradnji zemlje,
- e) na održavanju veza sa sličnim ustanovama u zemlji i inostranstvu,
- f) na pomaganju naučnih radnika u vršenju njihovih zadataka,
- g) na razvijanju naučnoistraživačkih instituta, i
- h) na izdavanju naučnih i drugih publikacija.

Struktura Društva

U sastav Društva ulaze:

Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka sa 6 redovnih članova,

Odjeljenje medicinskih nauka sa 8 redovnih i jednim dopisnim članom,

Odjeljenje privredno-tehničkih nauka sa 3 redovna i jednim dopisnim članom.

Predsjedništvo Društva sačinjavaju redovni članovi: Vaso Butozan, predsjednik, Ernest Grin, potpredsjednik, Nikola Zdanovski, sekretar, Milenko Filipović, sekretar Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka, Mili-voje Sarvan, sekretar Odjeljenja medicinskih nauka, Dragomir Ćosić, sekretar Odjeljenja privredno-tehničkih nauka.

Predsjedništvo je održalo 17 sjednica na kojima se, pored tekućih pitanja, raspravljalo o organizacionim problemima, izvršenju programa rada Društva, analiziran je rad pojedinih odjeljenja itd.

Odjeljenja su održala 28 sastanaka na kojima su razmatrani tekuća problematika i specifična pitanja odjeljenja.

Radni i svečani skupovi

U cilju upoznavanja sa važnijim rezultatima u raznim oblastima nauke, te pretresanja savremene problematike privredne i kulturne izgradnje zemlje i organizacije naučnog rada u vezi sa kompleksnim ispitivanjima područja rijeke Lepenice — organizovano je 7 radnih skupova na kojima su, pored članova Društva, učestvovali i drugi naučni i javni radnici. Na nekim skupovima su učestvovali i istaknuti naučni radnici iz inostranstva. Radni skupovi bili su popraćeni diskusijama koje su u mnogome doprinijele i svrsi samih skupova.

Tako je:

— akademik prof. dr Georgije Ostrogorski iz Beograda održao 25. decembra 1959. godine predavanje na temu: »Vizantija i južnoslovenske zemlje«;

— prof. dr Stanislav Urbanjčik iz Krakova (Poljska) održao je 13. oktobra 1959. predavanje na temu: »O poljskim dijalektološkim atlasima«;

— prof. dr F. Brücke iz Beča održao je 2. juna 1959. predavanje na temu: »Elektrocefalografija kao sredstvo za ocjenjivanje djelovanja farmaka«;

— akademik prof. dr Robert Debré iz Pariza održao 14. novembra 1959. predavanje na temu: »Revolucija u savremenoj medicini«;

— redovni član Milenko Filipović održao je 9. februara 1960. godine predavanje na temu: »Lepenica kao regija«;

— kustos Zemaljskog muzeja iz Sarajeva Pavao Anđelić održao je 23. marta 1960. predavanje na temu: »Arheološka ispitivanja u Lepenici«

— prof. dr Franc Grejer iz Varšave održao je 12. maja 1960. predavanje na temu: »Higiogeneza infektivnih oboljenja«.

Pored ovih radnih skupova, održana su dva svečana komemorativna sastanka, i to:

a) 17. novembra 1959. godine, povodom smrti redovnog člana Društva Hamdije Kreševljakovića, na kojem je redovni član Anto Babić održao predavanje na temu: »Život i rad Hamdije Kreševljakovića«;

b) 25. decembra 1959. godine, povodom smrti redovnog člana Društva Blagoja Kovačevića, na kojem je redovni član Milivoje Kostić održao predavanje na temu: »In memoriam Blagoju Kovačeviću«.

Oba predavanja publikovaće se u odgovarajućim publikacijama Društva.

Učešće članova Društva na međunarodnim kongresima i sličnim skupovima

11 članova Društva učestvovalo je na 22 razna međunarodna kongresa i skupa i održalo 19 predavanja i referata.

Redovni član Vaso Butozan učestvovao je dva puta na godišnjim sastancima Internacionalne službe za suzbijanje stočnih zaraza i bolesti u Parizu, gdje je svaki put održao po dva predavanja, zatim je učestvovao na Internacionalnom skupu Veterinarskog naučnog društva u Lajpcigu sa referatom, i na Kongresu Svjetskog veterinarskog udruženja u Madridu, takođe — sa referatom.

Redovni član Vladimir Čavka učestvovao je na Kongresu oftalmologa u Hajdelbergu — sa referatom.

Redovni član Mladen Deželić učestvovao je na Kongresu hemičara u Minhenu — sa referatom i na Kongresu austrijskih hemičara u Beču, gdje je jednim dijelom i rukovodio Kongresom.

Redovni član Ernest Grin učestvovao je na IV sastanku Komiteta eksperata Svjetske zdravstvene organizacije u Ženevi.

Redovni član Milenko Filipović kao direktor Balkanološkog instituta predstavljao je Društvo na svečanom skupu prilikom otvaranja Balkanološkog instituta u Berlinu i na Međunarodnom skupu folklorista na Bledu. Zatim je učestvovao na Skupštini Etnološkog društva u Štutgartu — sa referatom, a na drugom sastanku Skupštine pomenutog društva je predsjedavao.

Dopisni član Julije Hahamović je rukovodio XII kongresom Međunarodnog udruženja laboratorija za istraživanja materijala i konstrukcija, (RILLEM) u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani, čiji je bio i predsjednik.

Redovni član Milivoje Kostić učestvovao je na Međunarodnom hirurgskom kongresu u Minhenu — sa referatom.

Redovni član Radivoje Milin učestvovao je na sastanku endokrinologa u Parizu — sa referatom i na sastanku Italijanskog društva anatoma u Firenci, takođe sa referatom.

Redovni član Milivoje Sarvan učestvovao je na sastanku Evropske akademije za alergiju u Beogradu — sa referatom, zatim na IX internacionalnom kongresu pedijataru u Montrealu (Kanada) — sa referatom i na Simpozijumu za vakcinacije pri Međunarodnom dječjem centru u Parizu, takođe sa referatom.

Redovni član Pavao Štern učestvovao je na Kongresu Evropske akademije za alergiju u Londonu, zatim na Kongresu Evropske akademije za alergiju u Beogradu i na Kongresu farmakologa u Bazelu (Švajcarska). Na svim ovim kongresima održao je predavanja.

Redovni član Jovan Vuković učestvovao je na Kongresu slovenskih dijalektologa u Varšavi i na Seminaru za strane slaviste u Beogradu — sa predavanjem.

Publikacije članova Društva

U proteklom periodu članovi Društva u objavili 88 radova, od toga je 36 štampano u stranim edicijama.

Učešće članova Društva u naučnim i stručnim organizacijama van Društva

Pored obavljanja redovnih funkcija u matičnim ustanovama, pojedini članovi Društva angažovani su i na rukovodećim položajima u mnogim naučnim i stručnim organizacijama, kako u našoj zemlji tako i u inostranstvu. Od tih funkcija navodimo samo najvažnije:

1. Vaso Butozan: predsjednik Naučnoistraživačke grupe saradnika veterinarskih fakulteta Beograda, Zagreba i Sarajeva za istraživanje hronične hematurije kod goveda u Jugoslaviji; ekspert je Internacionalne službe za suzbijanje stočnih zaraza i bolesti.

2. Dragomir Ćosić: član Međunarodnog društva za selekciju i proizvodnju bilja (Versaj—Francuska), član Međunarodnog društva za visoku nastavu u poljoprivredi (Ciri—Švajcarska).

3. Mladen Deželić: član Hemijskog društva Bunsengesellschaft sa sjedištem u Frankfurtu.

4. Ernest Grin: ekspert Svjetske zdravstvene organizacije u Ženevi, pa je u tom svojstvu ispitivao treponematoze u Sudanu; dopisni je član Belgijskog društva za tropsku medicinu.

5. Josip Ježić: predsjednik Društva veterinara BiH i član Odbora Udruženja veterinara Jugoslavije.

6. Radivoje Milin: predsjednik Udruženja anatoma Jugoslavije i član Internacionalnog društva za klimatologiju.

7. Cvjetko Rihtman: član uprave Saveza folklorista Jugoslavije.

8. Milivoje Sarvan: član uprave Međunarodnog dječjeg centra u Parizu i predsjednik Udruženja pedijatara Jugoslavije.

9. Pavao Štern: dopisni član Britanskog kraljevskog medicinskog društva i dopisni član Američke akademije za alergiju.

10. Jovan Vuković: član Komisije za izradu novog pravopisa, član Nacionalnog slavističkog komiteta Jugoslavije, predsjednik Udruženja folklorista BiH, član Izvršnog odbora Saveza folklorističkih udruženja Jugoslavije.

11. Nedo Zec: član Izvršnog komiteta Svjetske federacije za psihijatriju, član Izvršnog komiteta Svjetske federacije za neurologiju.

12. Nikola Zdanovski: predsjednik Sekcije za mljekarstvo Društva za proučavanje i unapređenje stočarstva FNRJ.

RAD U POJEDINIM ODJELJENJIMA

Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka

Sastav Odjeljenja i sastanci

U početku izvještajem obuhvaćenog perioda Odjeljenje se sastojalo od 7 redovnih članova, ali je smrću redovnog člana Hamdije Kreševljakovića, 10. avgusta 1959, taj broj smanjen na 6.

Redovni članovi su: Milenko Filipović, sekretar Odjeljenja, Anto Babić, Branislav Đurđev, Dimitrije Sergejevski, Jovan Vuković i Cvjetko Rihtman.

Glavna aktivnost Odjeljenja bila je usmjerena na izdavačku djelatnost i na učešće u kompleksnom ispitivanju Lepenice.

Odjeljenje je održalo 10 sastanaka. Na sastancima se najviše raspravljalo o radovima koji su ponuđeni za objavljivanje u edicijama Društva. U izvještajnom periodu bilo je ponuđeno 14 radova, od kojih je 9 primljeno a 3 odbijena. Za 2 ponuđena rada još nije donesena odluka. Pored ovih radova, primljena su još 2 rada koja su ponuđena u prethodnom periodu. Na taj način primljeno je svega 11 radova.

Primljeni radovi

U izvještajnom periodu primljeni su ovi radovi:

- 1) A. Babić: »In memoriam Hamdiji Kreševljakoviću«,
 - 2) H. Redžić: »Ko je graditelj Gazi-Husrefbegove džamije«,
 - 3) A. Babić: »Diplomatska služba u srednjovjekovnoj Bosni«,
 - 4) H. Kreševljaković: »Sarački obrt u BiH — II dio«,
- Navedeni radovi primljeni su za ediciju RADOVI, knjiga 5, i nalaze se u štampi.
- 5) I. Ajezi: »Istorijski razvitak gegiskog govora Arbanasa kod Zadra«. Rad je primljen za ediciju DJELA Balkanološkog instituta,
 - 6) H. Kreševljaković: »Esnafi i obrt u BiH«,
 - 7) A. Mladenović: »O jeziku letopisa fra-Nikole Lašvanina«,
 - 8) R. Uhlik: »Prilozi za proučavanje oblika negacije u jeziku Romanni«,
 - 9) A. Peco: »Dijalektološka građa sela Ortiješa«,
 - 10) H. Čurić: »Rihard Erko o pitanju austrijskih izbjeglica sredinom XIX vijeka«,
 - 11) D. Kovačević: »O srednjovjekovnoj trgovini u Bosni«.

Otkupljena građa

- 1) H. Šerić: »Dubica i Dubička krajina u prošlosti«,
- 2) H. Kreševljaković i P. Mitrović: »Izvještaji Italijanskog konzulata u Sarajevu — II dio«.

Problemi kojima su se bavili članovi

Pojedini članovi Odjeljenja u toku ovog perioda bavili su se sljedećim problemima:

Anto Babić: problemom javne službe u srednjovjekovnoj bosanskoj državi;

Branislav Đurđev: proučavanjem istorije hercegovačkih plemena;

Milenko Filipović: proučavanjem oblika i funkcija vještačkog srodstva kod Južnih Slovena;

Cvjetko Rihtman: proučavanjem muzičkog folklora u FNRJ i ispitivanjem ritma stiha i napjeva u narodnoj muzici i istorijom muzike;

Dimitrije Sergejevski: izučavanjem starohrišćanskih bazilika na području Bosne i Hercegovine, kao i rimskim cestama;

Jovan Vuković: proučavanjem dijalektike BiH.

Publikacije članova

Članovi Odjeljenja objavili su u proteklom periodu 14 radova, od kojih 13 u zemlji i 1 u inostranstvu:

Babić — 1 rad, Đurđev — 3 rada, Filipović — 1 rad, Rihtman — 4 rada, od kojih jedan u inostranstvu, Sergejevski — 1 rad i Vuković — 4 rada.

Edicije Odjeljenja

U proteklom periodu Odjeljenje je izdalo 4. knjigu RADOVA i knjige 10 i 11 DJELA, kao i knjigu 1 DJELA Balkanološkog instituta. U

tim edicijama objavljeni su radovi: H. Barića, M. Ivić, H. Kreševljakovića, M. Filipovića, H. Šabanovića, M. Filipovića i Lj. Mićevića. Nadalje, Odjeljenje je predalo u štampu 4. knjigu GRAĐE, koja treba da izađe iz štampe do kraja ove godine.

Ostala djelatnost Odjeljenja

Kako je već pomenuto, članovi Odjeljenja sudjelovali su u brojnim naučnim skupovima u zemlji i u inostranstvu, a neki od njih su angažovani na rukovodećim funkcijama naučnih i stručnih organizacija u zemlji i u inostranstvu.

U zajednici sa ostalim odjeljenjima i ovo Odjeljenje je intenzivno sudjelovalo u kompleksnom proučavanju Lepenice.

Balkanološki institut

U sklopu Naučnog društva i u tijesnoj vezi sa Odjeljenjem historijsko-filoloških nauka radi Balkanološki institut, koji je osnovan 1951. godine sa zadatkom da vrši istraživanja u oblasti jezika i kulture balkanskih naroda i njihovih uzajamnih odnosa, kao i da širi znanja iz ove naučne oblasti. Balkanološki institut je dosada objavio 23 rada koji su štampani u knjizi GODIŠNJAKA Instituta i 2 posebne monografije: redovnog člana M. Filipovića: »Has pod Paštrikom« i H. Barića: »Istorija arbanaškog jezika«, koje su objavljene u ediciji DJELA kao knjiga 1. i 2. Balkanološkog instituta.

Današnji direktor Balkanološkog instituta Milenko Filipović redovni je član Društva, a članovi Naučnog savjeta Instituta su redovni članovi: Branislav Đurđev, Jovan Vuković, zatim naučni saradnik Instituta prof. dr Ivan Pudić i docent dr Esad Pašalić.

Institut ima 3 naučna saradnika, od kojih su 2 spoljni saradnici (1 u Beogradu i 1 u Zagrebu), a treći je honorarni.

Na prvom sastanku Naučnog savjeta Instituta, koji je održan jula prošle godine, donesena je odluka da Institut organizira svoj rad po sekcijama: stara istorija sa arheologijom, srednji vijek i tursko doba, balkanski i drugi jezici, balkanske književnosti, ekonomika Balkana, sociologija, demografija, etnografija i folklor, geografija.

Osnivanje sekcija vršice se postepeno u zavisnosti od tempa angažovanja saradnika Instituta. Preduzete su mjere da se bar 3—4 stalna saradnika angažuju još u toku ove godine. Glavna zapreka pri angažovanju tih saradnika leži u pomanjkanju finansijskih sredstava.

U toku ovog perioda rukovodstvo Instituta je preduzelo mjere za okupljanje spoljnih saradnika Instituta, pa se u tu svrhu povezalo kako sa domaćim tako i sa inostranim stručnjacima. Mnogi od tih stručnjaka već su se odazvali i poslali nekoliko rukopisa za objavljivanje u GODIŠNJAKU Instituta.

Zbog veoma skromnih sredstava kojima raspolaže Balkanološki institut (iz budžeta Naučnog društva) njegova izdavačka djelatnost u toku izvještajem obuhvaćenog perioda svedena je samo na jednu knjigu DJELA u kojoj je objavljen rad H. Barića: »Istorija arbanaškog jezika«.

U nastojanju da se uspostave veze sa stranim stručnjacima iz ove oblasti nauke, direktor Instituta redovni član Milenko Filipović putovao

je na svečano otvorenje Balkanološkog instituta u Berlinu, te je uspostavio veze sa tamošnjim balkanolozima. Uspostavljeni su takođe kontakti sa balkanolozima Südost instituta u Minhenu i sa balkanolozima iz SAD-a.

U okviru radnih skupova Naučnog društva Institut je organizirao naprijed pomenuto predavanje akademika Ostrogorskog: »Vizantija i južnoslovenske zemlje«.

U vezi sa planom naučnoistraživačkog rada predviđena je organizacija kompleksnog proučavanja srednjovjekovnog balkanskog katuna, koja bi otpočela još ove godine. Finansijska sredstva su već obezbijedena.

Odjeljenje medicinskih nauka

Sastav Odjeljenja i sastanci

Na početku izvještajem obuhvaćenog perioda ovo Odjeljenje imalo je 9 redovnih i jednog dopisnog člana, a na kraju 8 redovnih i jednog dopisnog člana. Redovni članovisu: Vaso Butozan, Vladimir Čavka, Ernest Grin, Josip Ježić, Milivoje Kostić, Milivoje Sarvan, Pavao Štern, Nedo Zec. Dopisni član je Radivoje Milin. Dva redovna člana, i to Milivoje Kostić i Vladimir Čavka, žive u Beogradu.

Redovni član Društva Blagoje Kovačević umro je 1. decembra 1959. godine. Za sekretara Odjeljenja, izabran je redovni član Milivoje Sarvan poslije smrti redovnog člana Blagoja Kovačevića, koji je ranije vršio ovu dužnost.

U toku proteklog perioda Odjeljenje je održalo 8 sastanaka. Na sastancima, pored tekućih pitanja, naročito se raspravljalo o problemu Instituta za medicinska istraživanja, čije je osnivanje u toku. Zatim se raspravljalo o pitanju koordinacije Odjeljenja medicinskih nauka Naučnog društva sa odjeljenjima medicinskih nauka akademija nauka u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani, zatim o pitanju predlaganja novih članova Naučnog društva, o pozivima stranim naučnicima da održe predavanja u Naučnom društvu itd.

Primljeni radovi

U toku proteklog perioda primljeni su i dati u štampu za ediciju RADOVI, knjiga 7, sljedeći radovi:

1. M. Kostić: »In memoriam Blagoju Kovačeviću«,
- 2) E. Grin, L. Ožegović i Šenfeld: »Trichophyton Ferrugineum u NR Makedoniji«,
- 3) M. Sarvan i P. Štern: »Eksperimentalna analiza konvulzija u toku hiperpireksije«,
- 4) J. Ježić i T. Mikić: »Prilog poznavanju faktora endemičnosti ehinokokoze«,
- 5) R. Milin: »Dejstvo ekstrakta glandulae pinealis na strukturu limfne žlezde«,
- 6) H. Hadžiselimović: »Prilog poznavanju malformacija arterija nadmezokolitičnog sprata«,
- 7) J. Ježić: »Podimo korak dalje u pravcu prirodnije sistematizacije mikroba«,

8) D. Dimitrijević: »Neurotični poremećaji kao rani simptomi multiple skleroze«;

9) R. Milin: »Zaštitno dejstvo pinealnog ekstrakta na limfni žlezdu pacova zračenih letalnom dozom iks-zraka«;

10) H. Hadžiselimović: »Tendo M. Poplitei«;

11) M. Sarvan: »Evolucija koncepcija zdravstvene i socijalne zaštite djeteta«, — i

12) B. Berić: »Značaj leukoplakije na portio vaginalis uteri u nastanku karcinoma grlića materice«.

Osim navedenih radova, na razmatranju su u Odjeljenju bila još 2 rada, koja nisu prihvaćena.

Problemi kojima su se bavili članovi

Vaso Butozan: problemom hronične hematurije kod goveda, problemom suzbijanja epizootija, istorijom veterinarske medicine;

Vladimir Čavka: problemom savremene oftalmologije, ispitivanjem pigmenta prednjeg dijela oka i njegovim značajem za glaukomu;

Ernest Grin: problemom endemskih treponematoza i mikotičnim oboljenjima;

Josip Ježić: problemom laboratorijskih biosinteza bjelančevina, masnoća i ugljikohidrata, B₁₂ i nekih drugih vitamina, proizvodnjom antibiotika za upotrebu u ishrani životinja, vještačkom fotosintezom u kulturama alga, zatim problemom otpadaka naselja i njihovog korištenja u poljoprivredi, prvenstveno u okviru prethodnog zadatka;

Milivoje Kostić: problemom savremene hirurgije i istorijom medicine;

Radiroje Milin: ispitivanjem eksperimentalne endokrinologije sa posebnim osvrtom na uticaj pojedinih ekoloških faktora na histofiziologiju neuroendokrinog sistema;

Milivoje Sarvan: problemom reumatičnih bolesti kod djece, problemom vakcinacije kod djece, problemom astme i drugih alergičnih oboljenja kod djece, problemom konvulzija u dječjem dobu, problemom ishrane i poremećaja u ishrani dojenčadi;

Pavao Štern: ispitivanjem supstance »P«, rodopsina, kao i problemom alergija;

Nedo Zec: problemom neuroze i problemom vaskularnih poremećaja mozga i svijesti.

RAD KOORDINACIONOG ODBORA ODJELJENJA MEDICINSKIH NAUKA TRIJU AKADEMIJA I NAUČNOG DRUŠTVA NR BIH

Oblik naučne saradnje putem Koordinacionog odbora među pomenutim naučnim ustanovama u toku prošle godine pokazao se osobito koristan.

U smislu odluke IX sastanka Koordinacionog odbora Odjeljenje medicinskih nauka Naučnog društva bavilo se sljedećim problemima:

1) Pokojni Blagoje Kovačević, redovni član, radio je na istraživanju strume i traumatizma. Ove radove nastavio je danas dopisni član Radiroje Milin.

2) Nastavljeno je sa izučavanjem ishrane naroda. Ovo pitanje Odjeljenje smatra veoma važnim problemom i ono je uzeto kao glavna tema rada i budućeg instituta za medicinska istraživanja.

3) Radilo se na proučavanju endemskog nefritisa, koje je povjeren prof. dru Milošu Aranickom i prof. dru Jakovu Gaonu.

4) Proučavao se uticaj visokih temperatura radne sredine na zdravstveno stanje radnika, kao i mišićni i nervni zamor. Ispitivanje se vršilo u Zenici pod rukovodstvom redovnog člana Nede Zeca.

Razmjena predavača

Organizirana je razmjena predavača. Odjeljenje je predložilo redovnog člana P. Šterna za predavanje u Zagrebu sa temom: »Današnje stanje istraživanja supstance P«, redovnog člana M. Sarvana za predavanje u Beogradu ili Ljubljani sa temom: »Problemi intoksikacije u dječjem dobu«, dopisnog člana R. Milina za predavanje u Beogradu ili Ljubljani sa temom: »Prilog proučavanju histofiziologije pinealne žlijezde«.

U organizaciji Odjeljenja medicinskih nauka Naučnog društva održan je X sastanak Koordinacionog odbora u Sarajevu 9. i 10. aprila ove godine. Na ovom sastanku izvršena je analiza dosadašnjeg rada i doneseni su odgovarajući zaključci za naredni period. U vezi sa pozitivnim iskustvima rada Koordinacionog odbora potrebno je razmotriti mogućnost saradnje i ostalih odjeljenja Naučnog društva sa odgovarajućim odjeljenjima triju akademija nauka.

Publikacije članova

Članovi Odjeljenja su objavili ukupno 65 radova, od čega 35 u inostranstvu. Objavili su:

Butozan — 1 rad u zemlji i 3 u inostranstvu, Čavka — 4 rada u zemlji i 5 u inostranstvu, Grin — 5 u zemlji i 2 u inostranstvu, Ježić — 9 radova u zemlji, Kostić — 1 rad u inostranstvu, Sarvan — 2 rada u zemlji i 3 u inostranstvu, Štern — 7 u zemlji i 15 u inostranstvu, Zec u zemlji 1 i 1 u inostranstvu, Milin — 1 rad u zemlji i 5 u inostranstvu.

Edicije Odjeljenja

U proteklom periodu Odjeljenje je izdalo knjigu 6 RADOVA, sa prilogima članova Društva: Grina, pok. Kovačevića, Šterna, kao i radovima vanjskih saradnika: J. Gaona, H. Hadžiselimovića i A. Sobovljeva. Nadalje, Odjeljenje je predalo knjigu 7 RADOVA koja će izaći iz štampe u toku ovoga ljeta.

Ostala djelatnost Odjeljenja

Članovi Odjeljenja su uzeli učešća na brojnim domaćim i međunarodnim skupovima, a neki su od njih angažovani u rukovodstvima naučnih i stručnih organizacija — kako u zemlji tako i u inostranstvu.

Odjeljenje je sudjelovalo, kao i prošle godine, u kompleksnom ispitivanju Lepenice.

Institut za medicinska istraživanja

U proteklom periodu Odjeljenje se intenzivno bavilo rješavanjem problema osnivanja instituta za medicinska istraživanja pri Naučnom društvu NR BiH.

U našoj Republici postoji niz specifičnih problema iz oblasti narodnog zdravlja koje treba sistematski proučavati i raditi na njihovom rješavanju. Među te probleme, u prvom redu, spadaju: problem racionalne ishrane naroda, virusna infektivna oboljenja, posebna problematika TBC, neuroze, razna profesionalna oboljenja u vezi sa naglom industrijalizacijom zemlje i intenzivnom migracijom stanovništva itd.

Svi ovi problemi zahtijevaju sistematski studij u kompleksnoj ustanovi analognoj institutima za medicinska istraživanja akademija nauka u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani, koji se nalaze u sklopu odjeljenja medicinskih nauka tih akademija.

Radom na iznesenim problemima rukovodili bi članovi Društva uz saradnju stalnih i spoljnih stručnjaka.

U svrhu osnivanja instituta za medicinska istraživanja sastavljen je poseban elaborat i učinjeni su posebni koraci kod nadležnih, pa se očekuje da će ovaj problem biti povoljno riješen još u toku ove godine.

Odjeljenje privredno-tehničkih nauka

Sastav Odjeljenja i sastanci

Ovo Odjeljenje ima 3 redovna člana: Dragomir Čosić, Mladen Deželić, Nikola Zdanovski, i jednog dopisnog člana — Julije Hahamović. Sekretar odjeljenja je Dragomir Čosić.

U toku perioda koji je obuhvaćen izvještajem Odjeljenje je održalo 8 sjednica na kojima se raspravljalo o predloženim radovima za objavljivanje u edicijama Društva, o recenzijama koje se odnose na te radove, o organizacionim problemima kompleksnih istraživanja, o aktivnosti pojedinih članova Odjeljenja, o izboru novih članova itd.

Primljeni radovi

Na sastancima Odjeljenja u toku proteklog perioda primljeni su i dati u štampu sljedeći radovi:

- 1) B. Popović: »Sekularni poremećaji vektorskih elemenata planetskih putanja«,
- 2) S. Lomejko: »Polimorfizam obične pšenice«,
- 3) N. Jarak: »75 godina savremenog pčelarstva u BiH«,
- 4) F. Dimnić: »Prilog razmatranju o primjeni harmoniske sredine u statistici«,
- 5) V. Stefanović: »Tipovi šuma bijelog bora na području krečnjaka istočne Bosne«,
- 6) S. Lomejko: »Evolucija i osnovni ekološki tipovi autohtonih populacija obične pšenice u Jugoslaviji«,
- 7) S. Lomejko i O. Vodović: »Poboljšana mlinarska metoda određivanja kvaliteta pšeničnog brašna i njena primjena u selekciji«,
- 8) B. Bajčetić: Planinsko gazdovanje donje Hercegovine«.

Pored ovih radova, koji se nalaze u štampi (»Radovi«, knjiga 3. i knjiga 4), Odjeljenje je razmotrilo i još 3 druga rada, od kojih su 2 odbijena, a 1 se nalazi na recenziji.

Problemi kojima su se bavili članovi

Dragomir Čosić: problemom ratarskih kultura BiH i pripremanjem eksperimentalnog materijala o industrijskim kulturama (soje, ricinusa, lana i dr.), problemom školovanja visokokvalifikovanih stručnjaka u poljoprivredi. Radio je na udžbeniku specijalne proizvodnje bilja iz aspekata visoke agrotehnike i savremenih dostignuća nauke.

Nikola Zdanovski: bavio se problematikom stočarske proizvodnje planinskih krajeva, prikupljanjem i obradom materijala koji se odnosi na tehnologiju prerade mlijeka.

Mladen Deželić: bavio se istraživanjem iz područja hemije glukoze, pirolonih i kumarinskih derivata, kao i aromatskih spojeva.

Julije Hahamović: bavio se problemom unapređenja građevinarstva, sarađujući kako sa domaćim tako i sa inostranim naučnim i stručnim ustanovama. Radio je na usavršavanju metodike istraživanja materijala i konstrukcija.

Publikacije članova

Članovi Odjeljenja objavili su 9 radova i članaka, od kojih 1 u inostranstvu, i to:

Deželić — 2 rada u zemlji i 1 u inostranstvu, Hahamović — 4 rada, Zdanovski — 2 rada.

Edicije Odjeljenja

Odjeljenje je pripremiло dvije knjige edicije RADOVI (knjiga 3. i 4.), koje su naprijed pomenute.

Ostala djelatnost Odjeljenja

Članovi Odjeljenja učestvovali su sa ostalim članovima Društva na kompleksnim ispitivanjima u Lepenici.

IZDAVAČKA AKTIVNOST DRUŠTVA

Kao što se vidi iz podataka o radu pojedinih odjeljenja, u periodu za koji se podnosi izvještaj izašle su iz štampe 2 knjige RADOVA i 3 knjige DJELA, dok se u štampi nalaze 4 knjige RADOVA i 1 knjiga GRAĐE. Ukupan broj autorskih tabaka ovih edicija iznosi 186,08.

Analizirajući ove podatke, dolazimo do konstatacije da na Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka sa Balkanološkim institutom otpada 58,38% autorskih tabaka, na Odjeljenje medicinskih nauka 17,54%, a na Odjeljenje privredno-tehničkih nauka otpada 23,59% autorskih tabaka. Omjer broja autorskih tabaka između edicija pojedinih odjeljenja u proteklom periodu bio je 59,00%, 17,40% i 23,60%. Prema tome, omjer je ostao isti.

Upoređujući izdavačku aktivnost Naučnog društva u ovogodišnjem izvještajnom periodu sa prošlogodišnjom aktivnošću, opaža se da je ovogodišnja aktivnost nešto veća od prošlogodišnje (1 knjiga, odnosno 38 autorskih tabaka više). Istovremeno se zapaža da je u ovogodišnjem periodu realizirano 6 knjiga RADOVA, dok su u prošlogodišnjem periodu realizovane svega 4 knjige RADOVA. Ovogodišnjom izdavačkom aktivnošću obuhvaćeno je 36 radova i isto toliko autora, a u prošlogodišnjem svega 27 radova sa isto tolikim brojem autora. Treba još napomenuti da u ovogodišnjoj izdavačkoj aktivnosti učestvuju sva tri odjeljenja sa po 2 knjige RADOVA, u prethodnom periodu je samo Odjeljenje medicinskih nauka učestvovalo sa 2 knjige, a druga dva odjeljenja sa po jednom knjigom RADOVA.

Najveći dio stamparskog prostora zauzimaju, kao i prošle godine, RADOVI, zatim DJELA, a najmanje GRAĐA. U tom pogledu Društvo se drži ranije orijentacije, dajući najviše prostora RADOVIMA i DJELIMA.

Primjećuje se da je Društvo od početka svoga rada izdalo ukupno 35 knjiga od čega na RADOVE otpada 12, na DJELA 15, na GRAĐU 7 i na GODISNJAK Balkanološkog instituta 1 knjiga. U svim tim edicijama publikovano je ukupno 120 radova svih vrsta, čiji je obim 441,00 autorski tabak.

Prodaja knjiga

U ovom periodu prodaja je zastupljena sa 837 prodanih knjiga, u ukupnoj vrijednosti od 484.556 dinara, dok je u prošlogodišnjem periodu prodano 679 knjiga, u vrijednosti od 375.808 dinara, što znači da je 158 knjiga više prodano, odnosno 111.748 dinara više naplaćeno, ili u procentu izraženo 13% više. U cilju poboljšanja prodaje knjiga potrebno je preduzeti neke mjere, u prvom redu, izradu savremeno opremljenih kataloga i prospekata, a i na sajmu knjiga u Beogradu izlagati sve naše edicije, što čine i akademije nauka. Takođe je potrebno i neposredno komuniciranje sa kupcima putem odlazaka na teren i uspostavljanja prodajnih punktova.

Razmjena publikacija i knjižni fond

U izvještajem obuhvaćenom periodu vršena je razmjena sa 83 ustanove. Od toga su 42 ustanove iz stranih zemalja.

Do prošlogodišnje Skupštine bila je uspostavljena razmjena sa 78 ustanova, od toga sa 40 iz stranih zemalja. Zemlje u kojima se nalaze ustanove sa kojima se vrši razmjena su: Austrija, Albanija, Bugarska, Čehoslovačka, Danska, Finska, Francuska, Istočna Njemačka, Italija, Izrael, Kina, Mađarska, Norveška, Poljska, Rumunija, Turska, SAD, SSSR, Švedska, Švajcarska i Zapadna Njemačka. Broj ustanova sa kojima se vrši razmjena povećao se za 5, od toga 2 su u inostranstvu. Društvo će i dalje raditi na povećanju razmjene knjiga, jer se na taj način ne samo obogaćuje knjižni fond, već se vrši i velika ušteda deviznih sredstava. Računamo da je razmjenom knjiga i časopisa Društvo uštedjelo oko 1,500.000 deviznih dinara.

U knjižnom fondu nalazi se 489 knjiga iz naše zemlje i 468 knjiga iz stranih zemalja — ukupno 957 knjiga. Od ovoga broja 106 je kupljeno, 52 dobivene kao poklon, a 779 knjiga nabavljeno razmjenom. Od prošlogodišnje Skupštine broj knjiga se povećao za 160; osim malih izuzetaka, sve su nabavljene razmjenom. Od cjelokupnog broja, 158 knjiga je iz oblasti medicinskih nauka, 641 iz oblasti društvenih, a 158 iz oblasti privredno-tehničkih nauka.

Sadašnje stanje časopisa je 260, od čega je 135 iz stranih zemalja. Od ukupnog broja, 222 časopisa su nabavljena razmjenom. Od prošlogodišnje Skupštine broj časopisa je povećan za 16. Od ukupnog broja časopisa, 40 je iz oblasti medicinskih nauka, 148 iz oblasti društvenih, a 72 iz oblasti privredno-tehničkih nauka.

Napominjemo da se knjižni fond Društva sastoji, uglavnom, od knjiga koje iz raznih razloga ne nabavljaju biblioteke matičnih ustanova članova Društva. Prema tome, knjižni fond, bar zasad, ima više ili manje specifičan karakter, pružajući članovima Društva mogućnost nabavke one literature do koje se ne može doći na drugi način.

KOMPLEKSNO ISTRAŽIVANJE SLIVA RIJEKE LEPENICE

Prema zaključcima pretprošle i prošlogodišnje Skupštine, Društvo je angažovalo sve svoje članove i znatan broj vanjskih saradnika na kompleksnim ispitivanjima sliva rijeke Lepenice, područja u neposrednoj blizini Sarajeva. Pošto je sa ispitivanjima započeto još 1958. godine, terenski poslovi su, uglavnom, završeni.

U ovim ispitivanjima učestvuje ukupno 75 naučnih i stručnih saradnika, od čega na sektoru medicinskih nauka — 37, na sektoru istorijsko-filoloških nauka — 20 i na sektoru privredno-tehničkih nauka — 13.

Rukovodilac rada na sektoru prirodnačkih nauka je redovni član Mladen Deželić, na sektoru istorijsko-filoloških nauka redovni član Milenko Filipović, na sektoru medicinskih nauka redovni član Nedo Zec, a na sektoru privredno-tehničkih nauka redovni član Dragomir Čosić.

U cilju koordinacije rada pojedinih ekipa i saradnika obrazovana je posebna Komisija u koju je, pored pomenutih rukovodilaca, ušao i redovni član Nikola Zdanovski.

U toku protekle godine Komisija je održala 6 sastanaka na kojima se raspravljalo o organizacionim problemima. Prikupljen je veliki broj podataka o porijeklu stanovništva Lepenice, o etnografskim prilikama, o karakteristikama narodnog govora, o socijalnoj strukturi stanovništva itd. Iz poljoprivrednog sektora prikupljeni su podaci o poljoprivrednim kulturama i njihovoj raspodjeli prema reljefu, o stanju agrotehnike, kao i drugim faktorima koji utiču na poljoprivredu. U toku rada iskrslalo je niz pitanja koja su od bitnog značaja za orijentaciju poljoprivredne proizvodnje, a imaju i širi naučno-stručni značaj. Ustanovljeno je da će ovaj kraj u perspektivi igrati veliku ulogu u snabdijevanju grada Sarajeva i industrijskih naselja oko Sarajeva stočarsko-povrtnarskim proizvodima. Provedena su, takođe, klimatska, geološka, pedološka i botanička ispitivanja, čije su analize i ostala obrada u toku, odnosno pri završetku. U toku je, takođe, izrada geološke i pedološke karte.

Na sektoru ispitivanja zdravstvenog stanja stanovništva, njegovih higijenskih i ekoloških prilika, obavljani su brojni pregledi i prikupljeni obimni podaci. Pregledima je obuhvaćeno 33% cjelokupnog stanovništva. Oni su upotpunjeni mnogobrojnim laboratorijskim i drugim analizama koje dozvoljavaju izvjesne prethodne konstatacije. Prikupljeni su i većim dijelom obrađeni i podaci o ishrani stanovništva. Obrada znatnog dijela podataka nalazi se već pri završetku, a štampanje prve knjige predviđeno je koncem ove godine.

Cjelokupni rezultati kompleksnih ispitivanja sliva rijeke Lepenice biće objavljeni u 4 knjige sljedećeg sadržaja:

I. PRIRODA: Lepenica kao regija (obrađivač Filipović) geologija i mineralogija (Jovanović), reljef i hidrografija (Zupčević), klima (Vemić), mineralne vode (Deželić), vegetacija (Fukarek, Fabijanić);

II. STANOVNIŠTVO: sastav i porijeklo stanovništva (Filipović), demografske prilike (Trnjančev), toponomastika (Pudić), narodni govor (Vuković), naselja i kuće (Hadžidedić, Filipović), arheologija (Anđelić), sociologija (Fiamengo), običaji i vjerovanja (Filipović), istorija (Babić), folklor (Rihtman — muzika i Beljković — usmena književnost), Kiseljak kao varoško naselje (Sarajlić);

III. PRIVREDA: opći pregled privrede Lepenice (Čosić), pedološke prilike (Kavić), ratarska proizvodnja (Čosić), krmno bilje (Batinica), povrtarska proizvodnja (Dobrenov), voćarstvo (Prica), stočarstvo (Bajčetić), prikaz o šumarstvu (Fukarek);

IV. ZDRAVLJE: opći pregled (Zec), higijenske prilike (Aranicki), ishrana stanovništva (Radovanović), interne bolesti (Simić i saradnici), neuropsihijatrijska oboljenja (Zec, Danilović), ginekologija (Džumhur, Bročić), dječja oboljenja (Miletić, Sarajlić, Čabak), krvne grupe stanovništva (Kaunic), serološke analize (Grin), fluorografska snimanja (Teofanović).

Svaka od gornjih knjiga imaće oko 150 stranica sa slikama i grafikovima, a cijelo izdanje će imati oko 600—800 stranica.

Odlukom Predsjedništva Društva u Redakcioni odbor edicije o Lepenici ušli su redovni članovi Grin, Filipović, Zec, Čosić i Zdanovski, s tim što će dužnost glavnog urednika preuzeti redovni član Grin.

Nesumnjivo je da će ova akcija doprinijeti ne samo svestranom i dubljem upoznavanju naših krajeva, već će dati i solidnu bazu za prijedloge u pogledu preorijentacije privrede područja koje se istražuje. S druge strane, Naučno društvo na taj način okuplja veći broj naučnih radnika i naučnog podmlatka iz raznih oblasti nauke na zajedničkom poslu i time doprinosi razvoju i koordinaciji naučnog rada u našoj sredini. Iskustva koja će se steći na tom zajedničkom poslu doprinijeće izradi i utvrđivanju metodike kompleksnih istraživanja ovakvog karaktera, a to će se moći iskoristiti pri sličnim istraživanjima ostalih krajeva.

Ostala djelatnost članova Društva

Pored zadataka koje su članovi Društva obrađivali u okviru svojih odjeljenja, 11 članova je prihvatilo i obradu 14 aktuelnih tema, koje se finansiraju iz saveznih, odnosno republičkih sredstava. To su:

Redovni član Anto Babić: Istorija agrarnih odnosa;
Redovni član Vaso Butozan:
a) Rikecioza domaćih životinja,
b) Zarazna šepavost ovaca;
Redovni član Dragomir Čosić: Poljoprivredna istraživanja područja Lepenice;
Redovni član Mladen Deželić:
a) Sinteze fiziološki i farmakološki važnih spojeva, sinteze derivata oksikumarina,
b) Pripremanje insekticida na bazi kompleksnih spojeva nikotina;
Redovni član Milenko Filipović (sa saradnicima Balkanološkog instituta): Proučavanje srednjovjekovnog katuna;
Redovni član Ernest Grin: Obrada konačnih rezultata borbe protiv endemičnog sifilisa;
Redovni član Josip Ježić:
a) Prilozi poznavanju raširenosti i epidemije psitakoze i srodnih infekcija u našoj Republici,
b) Organska otpadna tvar ljudskih naselja i korištenje u poljoprivredi;
Dopisni član Radivoje Milin: Uticaj svjetlosti i tame na morfogenezu neuroendokrinog sistema (a. pacova, b. riba);
Redovni član Milivoje Sarvan: Izučavanje svih faktora koji utiču na loše zdravstveno stanje, a naročito na pojavu izvanredno teških formi oboljenja djece do 14 godina u rudarskom rejonu opštine Kakanj;
Redovni član Pavao Štern: Istraživanje supstance »P«;
Redovni član Nedo Zec: Industrijalizacija i neuroze.
Obradivanje gornjih tema trajace 1—5 godina, a njihovo finansiranje iz saveznih i republičkih sredstava u iznosu od preko 12,000.000 dinara znatno će doprinijeti aktivnosti Naučnog društva na polju izvršenja njegovih neposrednih zadataka.

ZAKLJUČAK

Analizirajući podatke iznesene u ovom izvještaju, dolazimo do zaključka da su rezultati rada Društva u protekloj godini, s obzirom na današnju strukturu Društva i finansijska sredstva kojima ono raspolaže, dosta obimni i značajni. Međutim, ne može se tvrditi da su ti rezultati podjednaki na svim sektorima njegovog rada i u svim izvršenim zadacima.

Znatan uspjeh je Društvo postiglo radeći na održavanju veza sa sličnim ustanovama u zemlji i u inostranstvu. U tom pogledu Odjeljenje medicinskih nauka je imalo najbolje rezultate. Saradnja svih odjeljenja preko svojih članova na međunarodnim kongresima, takođe, bila je plodna i uspješna.

Izdavačka djelatnost Društva, kao što se vidi iz podataka u izvještaju, takođe je dala značajne rezultate. Broj štampanih radova se povećao, a isto tako je i razmjena publikacija sa inostranstvom porasla. Postoje indikacije da su sva odjeljenja krenula naprijed u pravcu poboljšanja kvaliteta publikacija, primjenjujući strožiji kriterij i ne prihvatajući radove koji taj kriterij ne zadovoljavaju.

Organizacijom kompleksnih istraživanja sliva rijeke Lepenice Društvo je, takođe, postiglo rezultate za kojima se išlo pri planiranju tih istraživanja.

Nesumnjivo je da će rezultati rada Društva biti još veći i značajniji kada Društvo poveća broj članova i popuni naučnim radnicima one sektore nauka koji još nisu popunjeni. U tom pogledu najslabije stoji Odjeljenje privredno-tehničkih nauka, koje u današnje doba bujnog razvitka privrede i tehnike u našoj zemlji treba da pojača svoju aktivnost do najvećeg stepena. Imajući ovo u vidu, Predsjedništvo Društva je preduzelo korake kako bi odgovarajući prijedlozi bili stavljeni na dnevni red vanredne skupštine Društva u najskorije vrijeme.

Uspjesima Društva na polju izučavanja nauke i proširenja njenih rezultata u privrednoj i kulturnoj izgradnji zemlje doprinose i radni skupovi Društva. Međutim, broj skupova koji su održani u toku prošle godine je relativno mali. Vjerujemo da će uspjeh Društva u tom pogledu biti veći, ako ovakvi skupovi budu organizovani češće. Zato aktivnost Društva na tom polju treba pojačati.

Radnom karakteru Društva doprinijeće i nastojanja Predsjedništva oko organizacije raznih ustanova Društva — njegovih instituta. Zasada u okviru Društva postoji samo Balkanološki institut, koji se bori sa poteškoćama, kako u pogledu prostorijskih i finansijskih sredstava, tako i sa teškoćama oko angažovanja stručnih kadrova. Unatoč tome, kako se vidi iz izvještaja, Institut je postigao rezultate za koje se može reći da nisu beznačajni, niti nevažni. Predsjedništvo uporno radi i na osnivanju instituta za medicinska istraživanja, čija je potreba obrazložena i u ovom izvještaju.

Smatramo da bi konačno trebalo donijeti i odluku o formiranju odjeljenja za književnost i umjetnost, o čemu je bilo diskusija i na prethodnim godišnjim skupštinama Društva, a što je predviđeno i Statutom Naučnog društva NR BiH. U tom smislu predlažemo da se na novoj Skupštini donese i odgovarajući zaključak.

Na kraju, potrebno je istaći da je Društvo u svom radu stalno nailazilo na razumijevanje i podršku društvene zajednice, što mu daje još veći podstrek u radu na izvršenju zadataka čiji je glavni cilj izgradnja socijalizma u našoj zemlji.

IZVJEŠTAJ O RADU NAUČNOG DRUŠTVA NR BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD OD 23. V 1960. DO 1. VI 1961. GODINE

U periodu za koji se podnosi izvještaj Naučno društvo je, u duhu propisa Statuta, radilo: na okupljanju naučnih radnika i koordiniranju njihovog rada, na unapređenju nauke i naučne misli u skladu sa potrebama socijalističke izgradnje zemlje, na organizovanju i potpomaganju veza sa sličnim ustanovama u zemlji i u inostranstvu, na pomaganju naučnih radnika u vršenju njihovih zadataka i na izdavanju naučnih publikacija. Predsjedništvo Društva je organizovalo izbor 12 novih članova iz redova istaknutih naučnih radnika i organizatora naučnog rada u na-

šoj Republici, čime je učinjen odlučujući korak u daljem razvitku Društva, napose u njegovom radu oko okupljanja naučnih radnika Bosne i Hercegovine i koordinacije njihovog rada.

U svrhu usklađivanja rada Društva sa potrebama današnjice Predsjedništvo je radilo na odgovarajućim izmjenama i dopunama Statuta Društva, čiji je novi prijedlog dostavljen nadležnoj instanci još u prvoj polovini prošle godine. Kako su u međuvremenu nastale znatne promjene u cjelokupnom sistemu organizacije i finansiranja naučnog rada, to je taj prijedlog potrebno mijenjati i nadopuniti.

Popunjavanjem Naučnog društva novim članovima stvoreni su preduslovi za efikasniji rad Odjeljenja privredno-tehničkih nauka, koje je dosada po broju članova i po zastupljenosti pojedinih struka znatno zaostajalo iza drugih odjeljenja.

Danas se u tom Odjeljenju nazire mogućnost kreiranja posebne jedinice koja bi organizovala rad na problematici iz područja matematike, fizike i hemije. Potreba formiranja ovakve jedinice u okviru Društva osjeća se već odavno. U Odjeljenju istorijsko-filoloških nauka, koje je popunjeno sa 6 članova, stvoreni su preduslovi za odvajanje grupe naučnih radnika i formiranje novog odjeljenja u kojem bi se obrađivala problematika književnosti u umjetnosti. Primjećuje se da se o pitanju organiziranog rada Društva u oblasti književnosti i umjetnosti diskutovalo gotovo na svim prethodnim redovima skupovima Društva.

U vezi s istaknutim željama na redovnoj Godišnjoj skupštini 24. maja prošle godine da se rad Društva organizira na principu kompleksne naučne ustanove tipa akademije nauka i umjetnosti uspostavljeni su kontakti sa predstavnicima akademija u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani i obavljene konsultacije sa mjerodavnim faktorima naše Republike.

STRUKTURA I ČLANOVI DRUŠTVA

Kao i ranijih godina, u sastavu Društva se nalaze tri odjeljenja:

Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka sa 6 redovnih članova, koje je nakon izbora, obavljenog 17. januara ove godine, popunjeno 1 redovnim i 4 dopisna člana. U sastavu ovog Odjeljenja nalazi se i Balkanološki institut sa 2 stalna i 2 honorarna saradnika.

Redovni članovi ovog Odjeljenja su: Milenko Filipović, sekretar Odjeljenja, Anto Babić, Branislav Đurđev, Dimitrije Sergejevski, Jovan Vuković, Cvjetko Rihtman i novoizabrani član Salko Nazečić, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Sarajevu. Dopisni članovi Odjeljenja su: prof. dr Bogdan Milanković, dr Vladimir Jokanović, redovni profesor Pravnog fakulteta u Sarajevu, prof. dr Ilija Kecmanović, istoričar i književnik, prof. dr Alojz Benac, direktor Zemaljskog muzeja u Sarajevu.

Odjeljenje privredno-tehničkih nauka je na početku izvještajem obuhvaćenog perioda brojilo: 3 redovna i 1 dopisni član, a nakon izbora novih članova popunjeno je sa 2 redovna i 5 dopisnih članova. Pored toga, jedan raniji dopisni član biran je za redovnog. Danas ovo Odjeljenje broji 6 redovnih i 5 dopisnih članova.

Redovni članovi su: Dragomir Čosić sekretar Odjeljenja, Mladen Deželić, Nikola Zdanovski i novoizabrani, ranije dopisni član, Julije Hahamović, zatim novoizabrani članovi: dr Ethem Čamo, redovni profesor Veterinarskog fakulteta u Sarajevu i predsjednik Savjeta za nauku NRBiH, ing. Aleksandar Trumić, profesor Tehničkog fakulteta u rektor Univerziteta u Sarajevu. Novoizabrani dopisni članovi su: dr Tonko Šoljan, redovni profesor Prirodno-matematičkog fakulteta u Sarajevu, dr Radoslav Jovanović, redovni profesor Tehničkog fakulteta u Sarajevu, dr Dušan Krsmanović, redovni profesor Tehničkog fakulteta u Sarajevu, dr Pavle Fukarek, redovni profesor Šumarskog fakulteta u Sarajevu i dr Mahmut Bajraktarević, redovni profesor Prirodno-matematičkog fakulteta u Sarajevu.

Odjeljenje medicinskih nauka imalo je 8 redovnih i 1 dopisnog člana na početku izvještajem obuhvaćenog perioda, a nakon izbora novih članova ima 9 redovnih, s tim što je raniji dopisni član biran za redovnog.

Danas Odjeljenje broji 9 redovnih članova, i to: Milivoje Sarvan, sekretar Odjeljenja, Vaso Butozan, Vladimir Čavka, Ernest Grin, Josip Ježić, Milivoje Kostić, Radivoje Milin (ranije dopisni član), Pavel Štern i Nedo Zec.

Cjelokupni broj članova Društva na današnji dan iznosi: 22 redovna i 9 dopisnih članova, odnosno — ukupno 31 član.

Predsjedništvo Društva se sastoji od ovih redovnih članova: dr Vaso Butozan, predsjednik, dr Ernest Grin, potpredsjednik, dr Nikola Zdanovski, sekretar, dr Milenko Filipović, dr Milivoje Sarvan i dr Dragomir Čosić — članovi Predsjedništva.

Predsjedništvo je održalo 22 sjednice na kojima se raspravljalo o organizacionim problemima Društva, o radu pojedinih odjeljenja, o izdavačkoj djelatnosti, o učešću pojedinih članova Društva na domaćim i međunarodnim kongresima i ostalim naučnim skupovima, o organizaciji sličnih sastanaka u okviru Društva, o tekućim pitanjima.

Odjeljenja su održala 27 sastanaka na kojima se raspravljalo o prijavljenim radovima, o izdvačkoj djelatnosti odjeljenja, o prijemu novih članova, o temama i organizaciji naučnoistraživačkog rada i o specifičnim pitanjima odjeljenja.

Radni skupovi

U svrhu upoznavanja problematike pojedinih grana nauka i metodike rješavanja pojedinih naučnih problema putem ličnih kontakata sa stranim i domaćim naučnim radnicima, Društvo je organizovalo nekoliko skupova sa predavanjima i diskusijama. Održani su ovi skupovi:

1. dr Franc Gröer, univerzitetski profesor iz Varšave i direktor naučnoistraživačkog instituta za zdravstvene probleme majke i djeteta, održao je 12. maja 1960. god. predavanje na temu: »Higiogeneza infektivnih oboljenja«;

2. dr Vitold Doroszevski, univerzitetski profesor iz Varšave i redovni član Poljske akademije nauka, održao je 24. novembra 1960. godine predavanje na temu: »Građenje i geografsko rasprostiranje riječi«;

3. dr Leopold Escande, univerzitetski profesor i član Francuske akademije nauka, održao je 30. januara 1961. godine predavanje na temu: »Organizacija naučnog rada u Francuskoj«;

4. dr Kornelijus Heymans, univerzitetski profesor i član Instituta za farmakologiju u Ganu, održao je 12. aprila 1961. godine predavanje na temu: »Regulacija arterijalnog pritiska i hipertenzije«;

5. dr Wacław Sierpinski, univerzitetski profesor i potpredsjednik Poljske akademije nauka, održao je 15. maja 1961. godine predavanje na temu: »Neka pitanja teorije brojeva«.

U svrhu popunjavanja sastava Društva novim članovima održan je 28. decembra 1960. godine plenarni sastanak Društva, a 17. januara 1961. godine održana je VIII vanredna skupština na kojoj je izabrano 12 novih članova.

Izvršene su pripreme za Međunarodni simpozijum o supstanci P, koji je ovih dana održan u Sarajevu. Na simpozijumu je sa referatima bilo 17 inostranih i 13 domaćih učesnika.

*Učešće članova Društva na kongresima i sastancima
u zemlji i u inostranstvu, studijska putovanja i slično*

Na 30 međunarodnih kongresa i sastanaka učestvovalo je 14 članova Društva sa 21 referatom; 2 člana Društva su obavila studijska putovanja, a 1 član je na poziv upućen sa strane održao predavanje. Ovi kao i ostali podaci o aktivnosti pojedinih članova Društva ne obuhvataju djelatnost novoizabranih članova.

Dr Vaso Butožan, redovni član:

1. učestvovao je na Međunarodnom veterinarskom sastanku za zarazne bolesti u Parizu;

2. na naučnom putovanju sa prosvjetnim adrcnicima po Mađarskoj;

3. obilazio virusološke institute u Belgiji, Švajcarskoj, DR Njemačkoj i Austriji;

4. učestvovao je na Međunarodnom sastanku univerzitetskih nastavnika u Brislu;

5. prisustvovao sastanku Jugoslovenskog društva za istoriju medicine, farmacije i veterine u Beogradu;

6. Učestvovao u radu XI sastanka Koordinacionog odbora medicinskih odjeljenja triju akademija nauka i Naučnog društva u Ljubljani.

Dr Ernest Grin, redovni član:

1. boravio je u Sudanu kao konsultant Svjetske zdravstvene organizacije o pitanju endemskih treponematoza;

2. učestvovao na Simpozijumu eksperata dermatovenerologije Saveznog zavoda za narodno zdravlje u Ljubljani;

3. na Konkresu epidemiologa u Ljubljani — sa referatom;

4. na XI sastanku Koordinacionog odbora medicinskih odjeljenja triju akademija nauka i Naučnog društva BiH u Ljubljani.

Dr Josip Ježić, redovni član:

1. učestvovao je sa dva referata na Savjetovanju mikrobiologa Jugoslavije u okviru organizacije Saveznog zavoda za narodno zdravlje u Beogradu;

2. učestvovao na Međunarodnom kongresu za vještačka đubriva u Opatiji.

Dr Radivoje Milin, redovni član:

1. učestvovao je na Kongresu anatoma Jugoslavije sa dva referata;
2. na Kongresu ginekologa Jugoslavije — sa dva referata;
3. na VII internacionalnom kongresu anatoma u Njujorku — sa referatom;
4. Na I sastanku anatoma Evrope u Strasburgu — sa referatom;
5. na II internacionalnom simpozijumu histologije u Bratislavi;
6. održao je, po pozivu, predavanje na Medicinskom fakultetu u Montrealu (Kanada).

Dr Milivoje Sarvan, redovni član:

1. učestvovao je na stručnom sastanku pedijataru NRBiH u Banjoj Luci — sa referatom;
2. na Simpozijumu za vakcinacije pri Međunarodnom dječjem centru u Parizu — sa referatom;
3. na Kongresu Njemačkog društva za dječju medicinu u Kasselu — sa referatom;

Dr Pavel Štern, redovni član:

1. učestvovao je na Kongresu njemačkih farmakologa u Majncu — sa predavanjem;
2. na I međunarodnom kongresu za endokrinologiju u Kopenhagenu — sa predavanjem;
3. organizovao je I međunarodni simpozijum o supstanci P u Sarajevu, o kojem je bilo naprijed riječi.

Dr Nedo Zec, redovni član:

1. organizovao je i predsjedavao I neuropatološkom kongresu neuropsihijatora Jugoslavije u Sarajevu, i
2. učestvovao je na Simpozijumu za mentalno zdravlje u Opatiji — sa referatom.

Dr Vladimir Čavka, redovni član:

1. učestvovao je na Kongresu oftalmologa u Parizu.

Dr Mladen Deželić, redovni član:

1. učestvovao je na naučnom skupu Društva »Hans Fischer« u Minhenu — sa referatom, i
2. na Kongresu za čistu i primijenjenu hemiju u Zagrebu — sa referatom.

Dr Dragomir Čosić, redovni član:

1. učestvovao je na Međunarodnom kongresu za vještačka đubriva u Opatiji.

Dr Nikola Zdanovski, redovni član:

1. obišao je vodeće stočarske i mljekarske naučnoistraživačke ustanove sjeverne Italije.

Dr Branislav Đurđev, redovni član:

1. učestvovao je na Međunarodnom kongresu istoričara u Štokholmu — sa referatom.

Dr Cvjetko Rihtman, redovni član:

1. učestvovao je u radu Kongresa Saveza folklorista Jugoslavije na Ohridu — sa referatom.

Dr Jovan Vuković, redovni član:

1. učestvovao je na Međunarodnom slavističkom kongresu u Sofiji, i
2. na Kongresu Saveza folklorističkih društava Jugoslavije u Skoplju i Ohridu.

Publikacije članova Društva

U proteklom periodu članovi Društva su objavili 80 radova, od kojih je 37 štampano u stranim edicijama.

Zaduženja članova Društva u naučnim i stručnim organizacijama van Društva

Pored vršenja funkcija u matičnim ustanovama i u Naučnom društvu, veći broj članova Društva radi u raznim naučnim, stručnim i kulturnim domaćim i međunarodnim organizacijama, u redakcijama naučnih i stručnih publikacija itd.

Vaso Butozan:

1. glavni redaktor Enciklopedicije Jugoslavije za NRBiH,
2. glavni redaktor Republičke redakcije Bulletin Scientifique, kao i član Redakcionog odbora »Veterinarija« Sarajevo.
3. predsjednik Jugoslovenskog društva za istoriju medicine, farmacije i veterine,
4. predsjednik Nacionalnog komiteta Svjetskog udruženja veterinarara.

Dragomir Ćosić:

1. član Sekcije Centra za unapređenje poljoprivrede u Beogradu, i
2. član Redakcionog odbora edicije »Radovi« Poljoprivrednog fakulteta u Sarajevu.

Branislav Đurđev:

1. član Redakcije časopisa »Pregled« u Sarajevu,
2. član Redakcije časopisa »Prilozi za orijentalnu filozofiju« Orijentalnog instituta u Sarajevu,
3. član Redakcije »Godišnjaka« Istorijskog društva u Sarajevu,
4. član uprave Istorijskog društva u Sarajevu.

Milenko Filipović:

1. glavni urednik »Geografskog pregleda« u Sarajevu,
2. član Redakcije »Etnografskog pregleda« u Beogradu,
3. član uprave Geografskog društva NRBiH,
4. član uprave Etnološkog društva Jugoslavije,
5. član Naučnog odjeljenja Matice Srpske u N. Sadu.

Ernest Grin:

1. član Komiteta eksperata Svjetske zdravstvene organizacije u Ženevi.

Julije Hahamović:

1. član Redakcije Biltena RILLEM-a u Parizu,
2. glavni urednik »Publikacije« Tehničkog fakulteta u Sarajevu,
3. redaktor za građevinarstvo »Tehničke enciklopedije FNRJ«.

Josip Ježić:

1. glavni urednik časopisa »Veterinaria« Sarajevo.

Radivoje Milin:

1. potpredsjednik Društva za kulturnu saradnju Jugoslavija — Francuska,

2. član Upravnog odbora Udruženja anatoma Jugoslavije.

Cvjetko Rihtman:

1. član Izvršnog odbora Saveza udruženja folklorista Jugoslavije,

2. član Redakcije Glasnika folklorista Jugoslavije.

Milivoje Sarvan:

1. predsjednik Udruženja pedijatara Jugoslavije,

2. predsjednik Komisije za zaštitu majke i djeteta pri Savjetu za narodno zdravlje NRBiH,

3. član Redakcionog odbora časopisa »Jugoslovenska pedijatrija«,

4. član Redakcionog odbora časopisa »Medicinski arhiv«,

5. član Savjeta Međunarodnog dječjeg centra u Parizu.

Pavao Štern:

1. član Redakcionog odbora časopisa »Neuro-pharmacology«,

2. član Redakcije časopisa »Progress in Pharmacology«.

Jovan Vuković:

1. organizacioni sekretar Jugoslovenskog komiteta za dijalekto-loške atlase,

2. predsjednik Udruženja folklorista NRBiH,

3. član Izvršnog odbora Saveza folklorista Jugoslavije.

Nedo Zec:

1. potpredsjednik Udruženja neuropsihijatarata FNRJ,

2. član Izvršnog komiteta Svjetske federacije za neurologiju,

3. član Izvršnog komiteta Svjetske federacije za psihijatriju.

Nikola Zdanovski:

1. član uprave Udruženja za proučavanje i unapređenje stočarstva FNRJ,

2. glavni redaktor edicije »Radovi« Poljoprivrednog fakulteta u Sarajevu,

3. član Redakcije časopisa »Mljekarstvo«, Zagreb.

Pored navedenih aktivnosti članova, većina ih radi na rješavanju problema u okviru saveznog i republičkog programa naučnoistraživačkog rada prema prijavljenim temama.

Dodijeljena priznanja članovima Društva

Povodom 27. jula 1960. godine — Dana ustanka naroda NRBiH nagrađeni su republičkom nagradom za naučni rad slijedeći članovi Društva, i to:

1. Branislav Đurđev, za značajne naučne doprinose istoriji naših naroda pod turskom vladavinom — sa 500.000 din.

2. Ernest Grin, za plodan rad na području dermetovenerologije za široko zasnovano teoretsko razrađivanje problema i doprinos praktičnom rješenju endemskog luesa i mikotičnih oboljenja — sa 500.000 dinara;

3. Josip Ježić, za dugogodišnji uspješan rad na području veterinarske imunologije, prvenstveno ovčijih boginja crnog prišta i bjesnoće, kao i za uspješna rješenja proizvodnje biopreparata u borbi protiv pomenu-tih zaraznih bolesti — sa 500.000 dinara;

4. Pavel Štern, za naučna dostignuća iz područja farmakologije i hemoterapije — sa 500.000 dinara.

RAD U POJEDINIM ODJELJENJIMA

Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka

Odjeljenje je održalo 8 sastanaka na kojima se raspravljalo o planu rada Odjeljenja, o izboru novih članova, o radovima koji su ponuđeni za objavljivanje u edicijama Društva, o tekućim pitanjima itd.

Pored dva rada ponuđena u prethodnom periodu, u ovom periodu je dobijeno 8 radova, tj. ukupno 10. Od tih je primljeno 5, 1 je ustupljen Balkanološkom institutu, a 4 se nalaze u postupku. Primljeni radovi ulaze u iduću svesku Radova Odjeljenja. To su:

1. V. Drašković: »Višesložni glagolski oblici u francuskom jeziku«,
2. V. Drašković: »Le pronom EN comme objet directe«,
3. Z. Vince: »Stav Zore Dalmatinske u Zadru prema težnjama Iliraca«,
4. I. Grickat: »Razvoj značenja glagola imati«,
- M. Filipović: »Stvaranje etničkih grupa na planinama«.

Publikacije članova Odjeljenja

U proteklom periodu članovi Odjeljenja objavili su 15 radova, od kojih su 3 štampana u inostranstvu: Anto Babić — 2 rada, B. Đurđević — 2 rada, M. Filipović — 6 radova, od kojih 1 u inostranstvu, C. Rihtman — 3 rada, od kojih 2 u inostranstvu, D. Sergejevski — 1 rad, J. Vuković — 1 rad.

Edicije Odjeljenja

U periodu za koji se podnosi izvještaj Odjeljenje je objavilo 5. knjigu RADOVA, sa priložima: A. Babić — 2 priloga, H. Šabanović, H. Redžić, H. Kreševljakovića i I. Pudića — po jedan prilog; zatim 2 knjige GRAĐE, i to: knjigu 4, sa radom H. Curića, i knjigu 6, sa radom G. Stanojevića.

Priprema se 6. knjiga RADOVA, 1 knjiga dijalektološke građe u ediciji GRAĐA, sa priložima A. Pece, Ž. Mladenovića, R. Uhlika, zatim 2 knjige istorijske građe u ediciji GRAĐA, sa priložima M. Šamića i D. Korkuta, te 1 knjiga etnološko-istorijske GRAĐE H. Kreševljakovića, kao i jednu knjigu DJELA, sa radom Desanke Kovačević.

Ostala djelatnost Odjeljenja

Donijete su odluke da se pomaže rad na izradama dijalektološkog i etnološkog atlasa FNRJ. Pokrenuto je pitanje osnivanja istorijskog, sociološko-etnološkog i instituta za srpskohrvatski jezik. Uzet je u razmatranje prijedlog da se u okviru Naučnog društva, eventualno pri Balkanološkom institutu, organizuje centar za ilirske studije.

Članovi ovog Odjeljenja koji su učestvovali zajedno sa članovima drugih Odjeljenja i ostalim saradnicima u kompleksnim ispitivanjima

sliva rijeke Lepenice, spremili su prloge za zbornik o Lepenici, koji je u pripremi za štampu.

Balkanološki institut

Od osnivanja 1954. godine do 1960. godine ovaj Institut nije imao stalnih službenika; 1961. godine je stekao prvo stalno osoblje — sekretara i jednog asistenta. Radom Instituta rukovodi honorarni direktor redovni član Milenko S. Filipović. Kao honorarni naučni saradnik u Institutu radi prof. dr Ivan Pudić.

Savjet Instituta sačinjavaju dr B. Đurđev, predsjednik, dr E. Pašalić, dr J. Vuković, dr I. Pudić, kao članovi, i dr M. Filipović, kao direktor Instituta.

U proteklom periodu Savjet je održao 5 sastanaka na kojima se raspravljalo o naučnoistraživačkim projektima, o publikacijama Instituta, o izboru osoblja, o izradi novih Pravila Instituta, o finansijskom planu za 1961. godinu, kao i ostalim tekućim poslovima.

Uspostavljeni su kontakti sa stručnjacima u zemlji i u inostranstvu, od kojih su neki ponudili i svoju saradnju.

Prihvaćen je prijedlog Nacionalnog komiteta za onomastiku i izabran Onomastički odbor za NRBiH (M. Filipović, J. Vuković, I. Pudić i A. Škaljić).

Izrađen je nacrt novih Pravila Balkanološkog instituta koja će se uzeti u razmatranje kada bude donijeta odluka o tome da li će Institut biti ustanova Naučnog društva ili će imati nekoliko osnivača.

U toku ove godine obrađivana je tema: »Srednjovjekovni katunici« na kojoj sudjeluje nekoliko saradnika.

Direktor Instituta M. Filipović, naučni saradnik I. Pudić, asistent N. Hadžidedić, spoljni saradnik J. Popović i spoljni saradnik dr V. Vinja obradili su niz tema za GODIŠNJAK, knjigu II Instituta, a isto tako i za zbornik o Lepenici. Pored GODIŠNJAKA, za koji je prikupljen dovoljan broj priloga, potpuno je spremljena za štampu i knjiga I. Ajetija: »Govor zadarskih Arbanasa«.

U Institutu se vrše pripreme za simpozijum o srednjovjekovnom katunu, na kojem će učestvovati niz uglednih gostiju. Vrš se pripreme i za konferenciju balkanologa FNRJ, koja će se održati krajem ove godine u Sarajevu.

U oktobru prošle godine posjetio je Institut dr Charlls Yellavich, profesor Kalifornijskog univerziteta, poznati američki historičar, jedan od vodećih balkanologa u SAD-u. Institut je vršio razmjenu publikacija sa 45 raznih ustanova i lica.

Iz navedenih podataka vidi se da je rad Instituta u proteklom periodu bio obimniji i plodniji u usporedbi sa prethodnim razdobljima.

Institut je mogao razviti još veću aktivnost ako bi se osigurala dovoljna finansijska sredstva, povećao broj saradnika i riješili njegovi osnovni problemi (prostorijske i slično). Kao važan organizacioni problem u vezi s razvitkom Balkanološkog instituta pojavljuje se njegovo pretvaranje u samostalnu ustanovu na način koji bi mu osigurao dovoljna finansijska sredstva.

Odjeljenje privredno-tehničkih nauka

U toku ovog perioda Odjeljenje je održalo 8 sjednica na kojima se raspravljalo o popunjavanju Odjeljenja novim članovima, o radovima koji su predloženi za objavljivanje u edicijama Odjeljenja, o učestvovanju pojedinih članova Odjeljenja u obradi naučnoistraživačkih zadataka koji se finansiraju iz Saveznog i Republičkog fonda za naučnoistraživački rad, o tekućim poslovima Odjeljenja itd.

Odjeljenje je primilo slijedeće radove:

1. D. Ćosić: »Višegodišnji ogledi sa kulturom soje«,
2. P. Štern, B. Bošković, J. Gašparović: »Uticaj betadietil — aminoetil-difenilpropil acetat hydrochlorida na klijanje i rast pšenice«,
3. Z. Aganović: »Asclepia siriaca L. — kao izvor vlakna i kaučuka«.

Publikacije članova

Članovi Odjeljenja publikovali su 6 radova: Deželić — 4 rada, od kojih 1 u inostranstvu, Zdanovski — 2 rada.

Edicije Odjeljenja

U proteklom periodu izašle su dvije sveske RADOVA, Odjeljenja, i to: knjiga 3, sa radovima B. Popovića, F. Dimnića, S. Lomejka i N. Jarka, zatim knjigu 4, sa radovima B. Bajčetića, V. Stefanovića, S. Lomejka i O. Vidovića.

Ostala djelatnost Odjeljenja

Članovi Odjeljenja sarađivali su sa ostalim članovima Društva u istraživačkim radovima područja sliva rijeke Lepenice i spremili su nekoliko priloga za zbornik o Lepenici.

Pored toga, Odjeljenje je razmatralo kompleksne teme čiju bi obradu Odjeljenje trebalo da preuzme, s obzirom na njegov sadašnji prošireni sastav i novostvorene mogućnosti.

Tako je Odjeljenje prodiskutovalo i usvojilo prijedloge članova, i to:

1. da se organizuje kompleksna studija sliva rijeke Bosne sa geološkog, hidrološkog, biološkog i hidrotehničkog stanošta;
2. kompleksna studija prirodnih građevinskih materijala,
3. kompleksna studija karstnih polja istočne Hercegovine — oblast Nevesinjskog polja,
4. kompleksna studija Tuzle i njene okoline,
5. kompleksna istraživanja stanja dinamike i melioracionih mogućnosti hercegovačkog krša,
6. kompleksna istraživanja pašnjačkih područja BiH, — i
7. kompleksna istraživanja šumskih područja BiH.

U sklopu opštih akcija Društva Odjeljenje predlaže:

1. jedno savjetovanje poljoprivrednih i veterinarskih stručnjaka BiH iz naučnoistraživačkih ustanova i operative o organizovanoj saradnji na izvršenju zadataka naučnoistraživačkog rada u poljoprivredi i stočarstvu u okviru republičkog plana za period 1961 — 1965,
2. seminar o primjeni ultra-zvuka za ispitivanje konstrukcija,
3. savjetovanje o najracionalnijem pripremanju betonskog agregata na teritoriju BiH,
4. savjetovanje o korišćenju ploča od drvenog materijala u novim oblastima građevinske struke,
5. savjetovanje o analizi i ocjeni programa istraživačkih radova u NR BiH i FNRJ, i
6. savjetovanje i okupljanje fizičara i matematičara u okviru ovog Odjeljenja radi dogovora o organizovanju kolektivne saradnje na savremenim problemima ovih nauka.

Odjeljenje medicinskih nauka

Odjeljenje je održalo 10 redovnih sastanaka na kojima se raspravljalo o pitanju oformljenja i organizacije instituta za medicinska istraživanja, o preuzimanju osnovnih tema za rad u tom institutu i o planiranju rada u vezi s ovim temama. Zatim je Odjeljenje raspravljalo o internacionalnom sastanku o pitanju supstance P. U vezi s tim su poduzete potrebne mjere za organizaciju sastanaka; rukovodstvo i organizaciju peruzeo je redovni član Pavel Štern.

Velika pažnja je posvećena izdavačkoj djelatnosti Odjeljenja, pa su donijeti zaključci koji se odnose na jezičku stranu publikacija, na konciznost izlaganja, na tehniku štampanja, na referisanje i recenziranje radova, njihov opseg itd. Nadalje se raspravljalo o organizaciji naučnoistraživačkog rada na osnovu uputstava Saveznog i Republičkog fonda za naučnoistraživački rad i raspodjeli tema među članovima Odjeljenja. Znatna dio diskusije je posvećen analizi prijavljenih radova za štampanje u edicijama Odjeljenja.

Odjeljenje je primilo slijedeće radove:

1. V. Čavka i dr D. Bogojević: »Alpha-chymo-trypsi« i njegova upotreba u oftalmologiji;
2. V. Čavka: »Značaj pigmenta prednjeg dijela oka za glaukom«;
3. M. Sarvan i N. Zec: »Terapija tuberkuloznog meningitisa« (iskustvo i rezultati);
4. N. Zec: »Statistička studija o neurozama od 1945 — 1959. na Neuropsihijatrijskoj klinici«;
5. V. Bošković, Ž. Fuks i P. Štern: »Studija uticaja 96 spojeva iz različitih farmakoloških grupa na enzimsko aciliranje aromatskih amina In vitro«.

Kao monografija primljen je rad prof. dra J. Ježića: »Studijalna parabola kao osnovna staza kretanja i razvoja živog svijeta«.

Institut za medicinska istraživanja

Shodno zaključcima donesenim na VII godišnjoj skupštini Društva preduzete su mjere za osnivanje Instituta za medicinska istraživanja. Kao glavnu temu svoga rada Institut je preuzeo alergiju, a pored nje i hronični nefritis. Uz ove teme preuzete su još i teme postavljene na posljednjem sastanku Koordinacionog odbora medicinskih odjeljenja triju akademija i Naučnog društva BiH, i to: izučavanje ishrane naroda i neuroze u industriji. Pošto je u međuvremenu reorganizacija naučnoistraživačkog rada, prema novom Zakonu, stvorila i druge uslove za obradu zadataka, to je odlučeno da obrađivanje spomenute problematike preuzme Odjeljenje, odnosno njegovi članovi sa saradnicima. Na ovu odluku je uticao i nedostatak finansijskih sredstava i kadrova za efikasan rad Instituta, jer je Naučno društvo za tu svrhu raspolagalo sa svega 600.000 dinara.

Koordinacioni odbor

Saradnja između odjeljenja medicinskih nauka triju akademija i Naučnog društva BiH kako u prethodnim tako i u proteklom periodu pokazala se naročito korisnom i efikasnom. Koordinacioni odbor održao je svoj redovni sastanak 9. aprila 1960. godine pod predsjedništvom akademika prof. dra Koste Todorovića.

Pored obimnog programa o kome se diskutovalo u okviru 9 tačaka dnevnog reda, raspravljalo se i o pitanju tema koje bi trebalo, prema njihovom značaju u jugoslovenskim razmjerama, uzeti za zajedničku naučnu obradu. Jednoglasno su prihvaćeni ovi problemi:

1. problem ishrane naroda (odraslih i djece),
2. kardiovaskularna oboljenja u vezi sa reumatizmom,
3. zubni karijes,
4. neuroze u industriji, i
5. želučano-crijevana oboljenja.

Za obradu teme: »Problem ishrane naroda« na području NR BiH predviđen je kao rukovodilac redovni član Milivoje Sarvan, a za obradu teme: »Neuroze u industriji« redovni član Nedo Zec.

Prof. Sarvan je u saradnji sa članom Instituta za higijenu Medicinskog fakulteta u Sarajevu prof. drom Miroslavom Radovanovićem izradio plan i predračun za obradu teme: »Ishrana i arterioskleroza«. Pored toga, već se vrše opsežna istraživanja u rejonu opštine Kakanj u okviru ispitivanja svih faktora koji utiču na veliku dječiju smrtnost u tom području. Ova ispitivanja traju već preko 8 mjeseci, a odnose se na nepravilnu, deficitarnu i defektnu ishranu dojenčadi, njihovih majki i predškolske djece, kao i na druge uzroke morbiditeta i mortaliteta djece. Pored redovnih ljekarskih pregleda vrše se i laboratorijska ispitivanja na malokrvnost i avitaminoze. Dosada je pregledano preko 3.000 djece. Materijal se ispituje i sređuje u Dječijoj klinici u Sarajevu, koja je u pogledu kadrova i aparature vrlo dobro opremljena.

U vezi s temom »Alergija« vrše se ispitivanja među radnicima industrije šper-ploča u Blažuju. Pokazalo se da u pogonima, gdje mnogi radnici imaju kontakt s hemikalijama, specijalno u lesomit-pogonu, ima više alergizacija. Tome doprinose kako nedostatak zaštitnih mjera tako i nemar od strane radnika.

O pitanju »Neuroza u industriji« redovni član Nedo Zec sa svojim asistentima drom B. Danilovićem i drom R. Bokcnićem nastavlja radove u saradnji sa Srpskom akademijom nauka i umetnosti. Ispitivanja se vrši u Željzari Zenica. U toku 1959. godine ova ispitivanja su vršena u zajednici sa radnom grupom prof. dra Ilije Đuričića, a sada je materijal sreden, pripremljen za štampu i biće publikovan u Medicinskom glasniku u Beogradu.

Publikacije članova Odjeljenja

Članovi Odjeljenja u proteklom periodu objavili su ukupno 59 radova, od čega 33 u inostranim časopisima i drugim edicijama, i to: Vaso Butozan — 9 radova, od toga 4 u inostranstvu; Ernest Grin — 8 radova, od toga 3 u inostranstvu; Josip Ježić — 5 radova; Radivoje Milin — 8 radova, od toga 6 u inostranstvu; Pavel Štern — 21 rad, od toga 16 u inostranstvu; Nedo Zec — 1 rad u inostranstvu; Milivoje Sarvan — 6 radova, od toga 3 u inostranstvu; Milivoje Kostić — 1 rad.

Edicije Odjeljenja

U ovom periodu objavljena je 7. knjiga RADOVA, Odjeljenja, sa prilogima M. Kostića, E. Grina, M. Sarvana, P. Šterna, J. Ježića, R. Milina. U ovoj svesci se nalaze i prilozi vanjskih saradnika, bilo u zajednici sa članovima Društva, ili samostalni. To su radovi L. Ožegovića, M. Šenfelda, F. Mikića, H. Hadžiseli-movića, D. Dimitrijevića, B. Berića.

U pripremi je i sveska 8. RADOVA, koja će izaći iz štampe još tokom ove godine, sa prilogima V. Čavke, N. Zeca, M. Sarvana i Šterna.

Izdavačka aktivnost Društva

Prema podacima iznesenim za pojedina odjeljenja, u izvještajem obuhvaćenom periodu izašle su iz štampe: po jedna knjiga RADOVA, Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka i Odjeljenja medicinskih nauka, 2 knjige RADOVA, Odjeljenja privredno-tehničkih nauka i 2 knjige GRAĐE, Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka, sa ukupnim tekstom od 107,7 autorskih tabaka. Od toga na Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka otpada 46,05 autorskih tabaka, ili 24,5%, na Odjeljenje privredno-tehničkih nauka 48,68 autorskih tabaka, ili 45,3% i na Odjeljenje medicinskih nauka 13 autorskih tabaka, ili 12,2%.

Upoređujući izdavačku aktivnost proteklog sa prethodnim periodom, vidimo da je aktivnost u proteklom periodu nešto veća (za jednu knjigu, ili 9,40 autorskih tabaka). U proteklom periodu obuhvaćena su u ukupno 6 knjiga izašlih iz štampe 33 autora i isto toliko radova, a u prethodnom periodu bilo je nešto više autora, tj. 36 — sa istim brojem radova, ali sa manjim obimom autorskih tabaka.

Valja napomenuti da je u ovom izvještajem obuhvaćenom periodu svako odjeljenje zastupljeno sa po jednom knjigom odnosno Odjeljenje privredno-tehničkih nauka sa 2 knjige RADOVA, a u prethodnom periodu su Odjeljenje istorijsko-filoloških i Odjeljenje medicinskih nauka imali po jednu knjigu RADOVA, dok Odjeljenje privredno-tehničkih nauka nije imalo nijednu knjigu RADOVA.

Najviše štampanog prostora u ovom izvještajem obuhvaćenom periodu imaju, kao i dosada, RADOVI (4 knjige), zatim GRAĐA (2 knjige), dok DJELA, kako je naprijed pomenuto, nisu ni štampana.

Naučno društvo od početka rada do danas izdalo je ukupno 41 knjigu, od čega RADOVA — 16, DJELA — 15, GRAĐE — 9 i GODIŠNJAKA, Balkanološkog instituta — 1 knjigu. U svim tim knjigama publikovana su ukupno 153 rada, koji su štampani u obimu od 510,2 štampanih tabaka.

Pripremljene su za štampu: 1 knjiga DJELA Balkanološkog instituta i 3 knjige GRAĐE Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka — sa ukupno 47,00 autorskih tabaka, od čega na Balkanološki otpada 14,00 autorskih tabaka.

U pripremi za štampu nalazi se 1 knjiga RADOVA Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka — sa 9,40 autorskih tabaka i 1 knjiga RADOVA Odjeljenja medicinskih nauka — sa 17,28 autorskih tabaka.

Pored toga, u pripremi za štampu nalaze se i prve dvije sveske »LEPENICE« (»Priroda« i »Stanovništvo«), kao i druga knjiga GODIŠNJAKA Balkanološkog instituta.

Prodaja knjiga

Vrijednost prodanih 949 knjiga iznosi 858.622 dinara, a po odbitku rabata 556.691 dinar, tj. oko 11% više od vrijednosti knjige koje su prodane u prošlom periodu.

Od prodanih knjiga otpada na:

ediciju RADOVI	—	—	—	—	253 kom. ili 26,6%
edicija DJELA	—	—	—	—	513 kom. ili 54,8%
ediciju GRAĐA	—	—	—	—	169 kom. ili 17,7%
edicija GODIŠNJAK	—	—	—	—	14 kom. ili 1,7%

Ukupno 949

U postocima, gledano u odnosu na odjeljenja, vrijednost prodanih knjiga iznosi:

	Radovi	Djela	Građa	Godišnjaci	Ukupno	%
Odjelj. istor.-fil. nauka	133	497	151	14	795	80,5
„ priv.-tehn. nauka	63	16	16	—	95	11,9
„ medicin. nauka	57	—	2	—	59	7,6
Ukupno:	253	513	169	14	949	100,

Iz gornjih podataka se vidi da edicije Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka su najviše tražene. Primjećuje se da knjižarska mreža kupuje ili preuzima u komisije samo knjige istorijskog sadržaja, i to prvenstveno monografije. Izuzetak čini samo jedna komisiona knjižara »Naučno delo« u Beogradu.

U prošloj godini, u oktobru, na Beogradskom sajmu knjiga zakupili smo samo jedan pano za izložbu u sklopu izdavačkog preduzeća »Svjetlost« Sarajevo, koje je ujedno bilo i naš zastupnik na tom Sajmu. Preduzeće »Svjetlost« uručivalo je posjetiocima Sajma i katalog naših izdanja koji smo štampali prošle godine.

Radi uspješnijeg plasmana naših izdanja putem proširenja prodajne mreže, potrebno je organizirati obilazak važnijih prodajnih punktova u zemlji, kako je to bilo učinjeno sa uspjehom pretprošle godine.

Rad Biblioteke Društva

Glavni rad Biblioteke Društva sastoji se u organizaciji i sprovođenju razmjene — kako periodične tako i ostale literature naučnih i stručnih područja koja zanimaju članove Društva. Biblioteka takođe prikuplja izdanja informativnog i priručnog karaktera (enciklopedije, rječnike i sl.), kao i djela kojima ne raspolažu biblioteke u Sarajevu, a koja su potrebna članovima Društva. Pored toga, Biblioteka sistematski prikuplja bibliografske podatke članova Društva, separate njihovih publikacija i izdaje bilten o časopisima i knjigama koje pritiču u Biblioteku.

Pregled razmjene publikacija:

Naučno društvo vrši danas razmjenu publikacija sa 90 raznih ustanova (akademije nauka, univerziteti, instituti, biblioteke itd., itd.) u zemlji i u inostranstvu. Razmjena publikacija vrši se sa ovim stranim zemljama: Albanijom, Austrijom, Bugarskom, Čehoslovačkom, Danskom, Finskom, Francuskom, Italijom, Izraelom, NR Kinom, Mađarskom, Norveškom, SR Njemačkom, DR Njemačkom, Poljskom, Rumunijom, SAD-om, SSSR-om, Švedskom, Švajcarskom, Turskom — sa svega 21 zemljom.

Povećanje osnovnog knjižnog fonda:

U prošloj godini fond knjiga se povećao ukupno za 321 knjigu, od čega na Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka otpada 76,3%, na Odjeljenje privredno-tehničkih nauka 15,9% i na Odjeljenje medicinskih nauka 7,8%

Od ukupnog broja knjiga kojima je povećan fond Biblioteke — 57,7% primljeno je iz stranih zemalja. Od toga je razmjenom dobiveno 71,7% knjiga u vrijednosti od 240.081 dinara, kupovinom 13,7%, u vrijednosti od 122.601 dinara, poklonima 13,4% u vrijednosti od 10.668 din., i od izdanja Društva 1,2%, u vrijednosti 2.960 dinara. Cjelokupna vrijednost povećanja fonda knjiga u proteklom periodu iznosi 367.310 dinara.

Časopisi — Broj naslova časopisa u Biblioteci Društva iznosi sada 281. Prema stanju od 1. marta 1960. godine, povećanje iznosi 21 naslov časopisa, od čega je 20 nabavljeno razmjenom, a 1 pretplatom.

Na našu zemlju otpada 7, a na strane zemlje 14 naslova prinovljenih časopisa. Po odjeljenjima: na Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka otpada 57,2%, na Odjeljenje privredno-tehničkih nauka 33,3% i na Odjeljenje medicinskih nauka 9,5% svih naslova prinovljenih časopisa.

Od svih primljenih časopisa u proteklom periodu razmjenom je dobijen 581 svezak, ili 76,7%, u vrijednosti od 422.560 dinara, pretplatom

175 svezaka, ili 23%, u vrijednosti od 24.000 dinara i od izdanja Naučnog društva 4 sveske, ili 0,6% — u vrijednosti od 4.000 dinara.

Ukupan broj svezaka časopisa primljenih u proteklom periodu iznosi 760, u vrijednosti od 450.560 dinara.

Cjelokupna vrijednost primljenih knjiga i časopisa u proteklom periodu iznosi 826.870 dinara, od čega je razmjenom dobijeno 80,2%, u vrijednosti od 662.641 dinara.

Današnje stanje knjižnog fonda:

Biblioteka Društva danas posjeduje ukupno 1.278 knjiga, od kojih 647, ili 50,6% iz naše zemlje, a 631 knjiga, ili 49,4% iz stranih zemalja. Od toga je 69,3% knjiga nabavljeno za Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka, 16,3% za Odjeljenje privredno-tehničkih nauka i 16,4% za Odjeljenje medicinskih nauka.

Gledano prema načinu nabavke, 78,9% knjiga je dobiveno razmjenom.

Broj naslova časopisa iz naše zemlje iznosi 142, ili 50,5%, a iz stranih zemalja 139, ili 49,5%. Ukupan broj naslova i časopisa kojim raspolaže Društvo iznosi 281. Od toga Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka raspolaže sa 160, Odjeljenje privredno-tehničkih nauka sa 79 i Odjeljenje medicinskih nauka sa 42 časopisa.

Gledano prema načinu nabavke, 86,2% naslova časopisa dobiveno je razmjenom.

Korištenje knjigama Biblioteke:

U proteklom periodu na čitanje iz Biblioteke izdato je 38 knjiga i 37 naslova časopisa u 69 svezaka. Uvođenjem bibliotečkog biltena o prispjelim knjigama i časopisima nadamo se povećanju korištenja knjigama Biblioteke od strane članova, kao i od ostalih interesenata.

ZAKLJUČAK

Analizirajući rezultate rada Naučnog društva u cjelini, dolazimo do zaključka da su oni u proteklom periodu bili, s obzirom na mogućnosti, dosta plodni i značajni. Tome je nesumnjivo doprinijela stalna i svestrana podrška naše društvene zajednice. Tim je ne samo olakšana nego i omogućena djelatnost Naučnog društva.

Intenzivno održavanje veza sa sličnim ustanovama u zemlji i u inostranstvu pružilo je pojedinim članovima Društva mnogo dragocjenih podataka i informacija koje su pomogle rješavanju njihove naučne problematike, a osim toga doprinijelo je i afirmaciji Društva u cjelini. Naročito su bili korisni referati podneseni od strane naših članova na međunarodnim skupovima (21 referat). Veoma uspješne kontakte sa naučnim ustanovama u zemlji vršilo je Odjeljenje medicinskih nauka putem Koordinacionog odbora medicinskih odjeljenja triju akademija i Naučnog društva NR BiH.

Društvo je organiziralo u proteklom periodu 5 naučnih skupova na kojima su predavači iz stranih zemalja podnijeli aktuelne referate

iz nekoliko naučnih oblasti. Međutim, smatramo da na govornici Naučnog društva treba češće da se pojavljuju i naučni radnici, kako iz naše Republike tako i iz drugih centara FNRJ.

Izdavačka aktivnost Društva, uglavnom, ostala je na prošlogodišnjem nivou, ako se ne uzme u obzir desetak tabaka kojih je u ovom periodu bilo štampano više nego u prošlom. Kao i ranijih godina, edicije Društva bile su pristupačne i za štampanje priloga vanjskih saradnika. Na taj način se doprinijelo afirmaciji mladih naučnih radnika i pomoglo njihovom daljnjem uzdizanju. Kako je veći broj priloga za zbornik o Lepenici završen ili se nalazi u konačnoj obradi, to će se nastojati da još ove godine makar dve sveske ovog zbornika odu u štampu.

Kao i ranije, i u ovom periodu razmjena knjiga i časopisa se odvijala veoma uspješno, što je u velikoj mjeri doprinijelo popunjavanju knjižnog fonda i omogućilo bolje informacije članovima Društva iz raznih oblasti nauke.

U proteklom, izvještajem obuhvaćenom periodu veći broj članova društva angažovao se u svojstvu nosilaca tema i saradnika na izvršenju naučnih zadataka u okviru saveznog i republičkog programa naučno-istraživačkog rada.

Među najvažnije događaje koji su uslijedili u toku proteklog perioda svakako spada prijem u Društvo 12 novih redovnih i dopisnih članova, čime se struktura Društva i pojedinih odjeljenja temeljito poboljšala. Ovaj priliv novih snaga u Društvo označava novu etapu njegove djelatnosti, a pada baš u vrijeme kada naši narodi slave 20-godišnjicu svoje revolucije i s ponosom govore o postignutim svestranim uspjesima.

Zato možemo pouzdano očekivati da će naše Naučno društvo u novom sastavu s više elana razviti daljnji rad i postići veće uspjehe u rješavanju raznovrsnih zadataka oko izgradnje naše socijalističke domovine.

IZVJEŠTAJ O RADU NAUČNOG DRUŠTVA NR BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD OD 1. VI 1961. DO 31. III 1962. GODINE

U v o d

Izražavajući svoje osnovne zadatke i radeći u duhu Statuta, Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine je u proteklom periodu razvijalo djelatnost u pravcu svestranog unapređenja naučne misli, rukovodeći se pri svemu tome potrebama zemlje.

Povremenim sastancima članova pojedinih odjeljenja, priređivanjem naučnih skupova (predavanja, simpozijumi), pomaganjem ispitivanja pojedinih problema na terenu Naučno društvo je nastojalo da okupi što veći broj naših naučnih radnika i ostvari što bolju koordinaciju njihova rada.

Intenzivnim pomaganjem članstva Društva u njihovu učešću na kongresima i ostalim naučnim skupovima u zemlji i u inostranstvu Naučno društvo je nastojalo da upoznaje svoje članove sa najnovijim dostignućima svjetske nauke, kako bi se njeni rezultati mogli što brže i efikasnije iskoristiti i kod nas.

Izdavačka djelatnost Društva, koja je u proteklom periodu bila jedna od najznačajnijih manifestacija njegove aktivnosti, u znatnom stepenu je obogatila naučnu literaturu novijim doprinosima iz oblasti društvenih, istorijsko-filoloških, medicinskih, prirodnih i privredno-tehničkih nauka.

U proteklom periodu zapažena je jača povezanost Društva sa ostalim naučnim ustanovama i organizacijama naše Republike, kao i sa pojednim njihovim predstavnicima, čemu je pomoglo i popunjavanje Društva 12-toricom novih članova, koje je uslijedilo na početku prošle godine. Ovaj priliv novih snaga nesumnjivo je pridonio aktivnosti Društva na svim poljima njegove djelatnosti, koja će se, uz poboljšanje materijalne baze, razvijati još većim tempom.

Struktura i članovi Društva

U toku proteklog perioda nisu uslijedile nikakve bitne promjene u strukturi Društva, a ni u sastavu članstva. Rad Društva se odvijao u tri odjeljenja.

Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka ima 7 redovnih i 4 dopisna člana. Redovni članovi ovog Odjeljenja su: Cvjetko Rihtman, sekretar Odjeljenja, Anto Babić, Branislav Đurđev, Milenko Filipović, Salko Nazečić, Dimitrije Sergejevski i Jovan Vuković. Dopisni članovi Odjeljenja su: Alojz Benac, Ilija Kecmanović, Vladimir Jokanović i Bogdan Milanković.

U toku godine za koju se podnosi izvještaj dužnost sekretara Odjeljenja vršio je M. Filipović do 17. VII 1961, kada je predao ostavku i mjesto njega je izabran Branislav Đurđev, a kada je i drug Đurđev zamolio da bude razriješen, ova dužnost je 26. XII 1961. god. povjerena Cvjetku Rihtmanu.

Odjeljenje privredno-tehničkih nauka ima 6 redovnih i 5 dopisnih članova. Redovni članovi su: Dragomir Ćosić, sekretar Odjeljenja, Ethem Čamo, Mladen Deželić, Julije Hahamović, Aleksandar Trumić, Nikola Zdanovski. Dopisni članovi su: Mahmut Bajraktarević, Pavle Fukarek, Radoslav Jovanović, Dušan Krsmanović i Tonko Šoljan.

Odjeljenje medicinskih nauka ima 9 redovnih članova, i to: Milivoje Sarvan, sekretar Odjeljenja, Vaso Butozan, Vladimir Čavka, Ernest Grin, Josip Ježić, Milivoje Kostić, Pavle Štern, Nedo Zec i Radivoje Milin.

Ukupan broj članova Društva na današnji dan iznosi: 22 redovna i 9 dopisnih članova, ili ukupno 31 član.

Predsjedništvo Društva se sastoji od niže naznačenih redovnih članova: Vaso Butozan, predsjednik, Ernest Grin, potpredsjednik, Nikola Zdanovski, sekretar, Cvjetko Rihtman, sekretar Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka, Dragomir Ćosić, sekretar Odjeljenja privred-

no-tehničkih nauka, i Milivoje Sarvan, sekretar Odjeljenja medicinskih nauka.

Drugovi Butozan, Grin i Zdanovski su birani u Predsjedništvo na VIII godišnjoj skupštini Društva. Drugovi Cvjetko Rihtman, Dragomir Čosić i Milivoje Sarvan birani su za sekretare odjeljenja u okviru odnosnih odjeljenja i njihov izbor treba da potvrdi današnja Skupština (član 10. Statuta).

Predsjedništvo je održalo 19 sastanaka, na kojima se raspravljalo o tekućim poslovima, o radu pojedinih odjeljenja, o Balkanološkom institutu, o izdavačkoj djelatnosti, o učešću članova Društva na naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu, o organizaciji sličnih sastanaka u djelokrugu Društva. Na nekoliko sjednica je razmatrano i pitanje Statusa Naučnog društva, te se taj predmet sada nalazi kod nadležnih organa na rješavanju.

Odjeljenja su održala u ovom periodu 27 sastanaka, na kojima se raspravljalo o prijavljenim radovima, o izdavačkoj djelatnosti odjeljenja, o organizaciji naučnoistraživačkog rada, o učešću članova odjeljenja u naučnim skupovima, o organizaciji predavanja i simposijuma, o programima rada i o tekućim poslovima odjeljenja.

Radni skupovi

a) Predavanja

U proteklom razdoblju Društvo je organiziralo 8 predavanja sa diskusijama i 2 simpozijuma sa učešćem brojnih domaćih i stranih naučenjaka. Održana su slijedeća predavanja:

1) 12. IV 1961. godine prof. dr Kornelijus Heymans, profesor Belgijskog univerziteta i šef Instituta za farmakologiju u Ganu, održao je predavanje: »Regulacija arterijalnog pritiska i hipertenzije«.

2) 15. V 1961. godine akademik dr Wacław Sierpiński, potpredsjednik Poljske akademije nauka, prof. Varšavskog univerziteta, održao je predavanje: »Neka pitanja teorije brojeva«.

3) 3. X 1961. godine prof. dr Dimitrije Arkadijevič Ždanov, dopisni član Akademije medicinskih nauka SSSR, predsjednik Naučnog medicinskog savjeta SSSR i upravnik Katedre za normalnu anatomiju čovjeka Prvog moskovskog medicinskog instituta u Moskvi, održao je predavanje: »Regionalne i uzrastne osobine građe limfnih čvorova čovjeka«.

4) 5. X 1961. godine akademik prof. dr Törö, šef Instituta za histologiju i embriologiju Medicinskog fakulteta u Budimpešti, održao je predavanje: »Histofiziologija timusa«.

5) 19. X 1961. godine prof. dr Štefan Bialobok, direktor Instituta za dendrologiju Poljske akademije nauka u Varšavi, održao je predavanje: »Dendrološko putovanje kroz Narodnu Republiku Kinu« (sa projekcijama).

6) 29. X 1961. dr Hilari Koprovski, direktor Biološkog Wistar instituta i prof. Univerziteta u Filadelfiji, održao je predavanje: »Mehanizam naravne otpornosti prema infekcijama«.

7) 16. XI 1961. prof. dr Milan Budimir, akademik Srpske akademije nauka i umjetnosti iz Beograda, održao je predavanje: »Iliri, Tračani i Arbanasi«.

8) 2. XII 1961. godine dr W. W. Rumjancev, prof. i dopisni član Akademije nauka Sovjetskog Saveza, održao je predavanje: »Racionalna mehanika u svjetlosti savremenih dostignuća«.

b) Simpozijumi

Pod stručnim rukovodstvom prof. dra P. Šterna organiziran je i uspješno održan Prvi međunarodni simpozijum o supstanciji P. Pored domaćih stručnjaka, na Simpozijumu su uzeli učešća i stručnjaci iz inostranstva, i to: iz Austrije, Engleske, Italije, Zapadne Njemačke, Švajcarske, Švedske, SAD-a i Mađarske. Radovi učesnika Simpozijuma štampani su u posebnoj ediciji na engleskom jeziku sa rezimeima na našem jeziku. Naslov edicije je: »Simpozijum o supstanciji P« — Sarajevo 1961. U ediciji je štampano 26 radova, od čega 14 radova pripada stranim autorima.

Drugi Simpozijum, čija je tema posvećena srednjovjekovnom katinu, priređen je 24. i 25. XI 1961. godine u organizaciji prof. dra M. Filipovića. Ovaj Simpozijum je također uspio i njegov rad je protekao u punoj auditoriji.

U usporedbi sa prethodnim periodom, kada su bila održana samo 4 naučna predavanja i nijedan simpozijum, organizacija ovih priredaba predstavlja nesumnjiv uspjeh.

Učešće članova Društva na naučnim kongresima i sastancima u zemlji i u inostranstvu, studijska putovanja i slično

U proteklom periodu 23 člana Društva su učestvovala na 49 kongresa i naučnih sastanaka, i to na 34 kongresa u inostranstvu i na 15 u zemlji. Na naučnim skupovima u inostranstvu podnijeto je 25 referata i održano 10 predavanja, a 2 predavanja održana su u zemlji. Izvršena su takođe 4 studijska putovanja u inostranstvo i 2 u zemlji.

U prethodnom periodu na 30 međunarodnih kongresa i sastanaka sudjelovalo je svega 14 članova sa 21 referatom, a bila su obavljena svega 2 studijska putovanja i jedan član je održao predavanje.

Uporedivši ovu aktivnost u izvještajem obuhvaćenom periodu sa aktivnošću u njemu prethodnom razdoblju, povećanje od 19 učešća na kongresima sa 9 učesnika, kao i 13 više održanih referata i predavanja, te 4 više ostvarena studijska putovanja — jasno govore o povećanju aktivnosti Društva i na ovom području.

Dr Vaso Butozan učestvovao je:

1) na godišnjem zasjedanju Office Internationale za epizootiju u Parizu — sa 2 referata;

2) na Godišnjoj skupštini Stalnog komiteta svjetskog veterinarskog udruženja u Parizu — s referatom;

3) na proslavi 10-godišnjice Akademije poljoprivrednih nauka u Berlinu (DDR) — sa referatom;

4) na naučnom sastanku Naučno-veterinarskog društva Njemačke Demokratske Republike u Lajpcigu;

5) na naučnom skupu Jugoslovenskog društva za istoriju medicine, farmaciju i veterinarstvo u Novom Sadu, — i

6) u radu X sastanka Koordinacionog odbora medicinskih odjeljenja triju akademija nauka i Naučnog društva u Ljubljani.

Dr Vladimir Čavka:

— učestvovao je na Kongresu njemačkih oftalmologa u Hajdelbergu — sa dva referata.

Dr Ernest Grin učestvovao je:

1) na Kongresu dermatologa u Sarajevu — sa referatom;

2) na Seminaru u SSSR-u u svojstvu savjetnika Svjetske zdravstvene organizacije;

3) u radu X sastanka Koordinacionog odbora medicinskih odjeljenja triju akademija nauka i Naučnog društva u Ljubljani, — i

4) boravio je u Engleskoj na osnovu plana razmjene naučnika naše zemlje s Engleskom i održao 2 predavanja na kursu postdiplomske nastave u Londonu.

Dr Josip Ježić:

— učestvovao je na Kongresu za fertilizaciju zemljišta u Opatiji.

Dr Radivoje Milin učestvovao je:

1) na Kongresu anatoma Jugoslavije u Beogradu — sa referatom;

2) na skupu »Symposium histologicum internationale« u Lozani — sa referatom, — i

3) na Kongresu anatomohistologa Švajcarske u Friburgu — s referatom.

Dr Milivoje Kostić:

— učestvovao je na XVII svesaveznom kongresu hirurga u Moskvi.

Dr Milivoje Sarvan učestvovao je:

1) na Simpozijumu Međunarodnog dječijeg centra u Parizu — s referatom;

2) na Kongresu pedijataru francuskog jezika;

3) na Kongresu za preventivnu medicinu Jugoslavije u Beogradu — s referatom, — i

4) na sastanku pedijataru NR BiH u Sarajevu — s referatom.

Dr Pavao Štern:

1) učestvovao je na I međunarodnom kongresu farmakologa u Stokholmu i bio član Internacionalnog odbora toga Kongresa;

2) sudjelovao je na IV međunarodnom kongresu alergologa u Njujorku uz pomoć Rokfelerove fundacije; — i

3) organizovao je i vodio međunarodni Simpozijum o supstanciji P u Sarajevu.

Dr Nedo Zec učestvovao je:

1) na I simpozijumu o rehabilitaciji invalida NR BiH — s referatom.

2) na Kongresu za neurologiju u Rimu — s referatom.

Dr Alojz Benac:

— održao je na univerzitetima u Minsteru, Kilu i Merburgu predavanje o karakteru kostolačke kulture na Balkanu i njenim vezama sa srednjom Evropom.

Anto Babić:

— učestvovao je na Kongresu istoričara u Ljubljani.

Dr Branislav Đurđev:

— učestvovao je na Kongresu istoričara u Ljubljani.

Dr Milenko Filipović:

— učestvovao je na Međunarodnom kongresu vizantologa u Ohridu i na savjetovanju Etnološkog društva Jugoslavije u Titovom Velesu — sa dva referata.

Dr Ilija Kecmanović učestvovao je:

- 1) na Kongresu Saveza slavističkih društava FNRJ u Sarajevu i
- 2) na Kongresu Saveza slavističkih društava Jugoslavije u Ljubljani.

Dr Salko Nazečić:

— učestvovao na Kongresu Saveza slavističkih društava Jugoslavije u Ljubljani.

Prof. Cvjetko Rihtman:

1) učestvovao na Kongresu međunarodnog savjeta za narodnu muziku u Kvebeku (Kanada);

2) učestvovao je na Kongresu Međunarodnog muzikološkog društva u Njujorku;

3) održao po jedno predavanje na univerzitetima u Blumingtonu i Havardu (SAD), — i

4) održao predavanje o našim osnovnim karakteristikama narodne muzičke tradicije BiH na Muzičkoj akademiji u Ljubljani.

Dr Jovan Vuković učestvovao je:

1) na Kongresu folklorista Jugoslavije u Užicu;

2) na Kongresu Saveza slavističkih društava Jugoslavije u Ljubljani — s referatom, — i

3) na međunarodnom sastanku stručnjaka za eksperimentalnu fonetiku i akcentologiju u Strasburgu.

Dr Dragomir Čosić:

1) učestvovao je na Jugoslovenskom kongresu za sjemenarstvo u Skoplju;

2) učestvovao na Drugom kongresu biologa u Beogradu;

3) učestvovao na Kongresu za fertilizaciju u Opatiji;

4) bio je na studijskom putovanju u Francuskoj i Italiji i prisustvovao jednom redovnom plenarnom zasjedanju Akademije poljoprivrednih nauka u Parizu, kao i Međunarodnom sastanku FAO u Rimu, — i

5) u zemlji je učinio studijsko putovanje u glavne poljoprivredne rejone Makedonije i Kosmeta.

Dr Mladen Deželić:

— sudjelovao je na Međunarodnom simpozijumu »Ruđer Bošković« u Dubrovniku kao delegat Naučnog društva.

Dr Pavle Fukarek:

1) sudjelovao je na sastanku fitocenologa alpskog i dinarskog područja u Brisaneu, u Italiji — s referatom;

2) učestvovao na Kongresu (JUFRO) — Saveza šumarskih instituta u Beču — s referatom;

3) prisustvovao je Kongresu biologa Jugoslavije u Beogradu — s referatom, — i

4) bio je na studijskom putovanju u Rumuniji i tamo je održao jedno predavanje.

Dr Julije H a h a m o v i ć učestvovao je:

1) na Kongresu Međunarodnog saveza RILEM u Pragu — s referatom i koreferatom;

2) na Međunarodnom simpozijumu o trajasnosti betona u Pragu, i rukovodio radom, — i

3) u savjetovanju o zaštiti od požara u industriji u Beogradu — s dva referata.

Dr Dušan K r s m a n o v i ć:

1) učestvovao je na skupu internacionaler Baugrunkursis 1961. god. u Aahenu — sa 1 predavanjem;

2) učestvovao je na Kongresu Međunarodnog društva za mehaniku tla i fundiranje u Parizu — s referatom;

3) učestvovao na XII simpozijumu Internacionalne radne grupe za geomehaniku u Salcburgu, — i

4) održao predavanje na Univerzitetu u Kartumu (Sudan).

Dr Tonko Š o l j a n:

— učestvovao je na II kongresu biologa Jugoslavije u Beogradu.

Dr Nikola Z d a n o v s k i:

— učestvovao je na kraćem studijskom putovanju po Italiji, a na osnovu plana razmjene boravio je 30 dana u Poljskoj, te je na Poljo-privrednom univerzitetu u Varšavi održao jedno predavanje.

Učešće članova Naučnog društva na kongresima i ostalim naučnim skupovima, na studijskim putovanjima i slično obavljano je najvećim dijelom u okviru programa rada Naučnog društva i na teret njegovih sredstava od 1,100.000 dinara. Ostala putovanja finansirana su iz budžeta naučnih ustanova u kojima su korisnici stalno zaposleni, iz sredstava međunarodnih fundacija i na osnovu plana razmjene.

Pomaganje članstva u naučnoistraživačkom radu

Nekolicini članova Naučno društvo je pružilo, u granicama svojih mogućnosti, finansijsku pomoć u saglasnosti sa odredbama člana 1. Statuta Naučnog društva.

Publikacije članstva Društva

U proteklom periodu članovi Društva su objavili 109 radova, od kojih su 34 štampana u stranim edicijama.

U periodu obuhvaćenom prošlogodišnjim izvještajem štampano je svega 80 radova, od kojih je 37 u stranim edicijama. Na taj način je broj publikacija članova Društva u ovom periodu veći za 27% od broja publikacija članova u prethodnom periodu.

Zaduženje članova Društva u naučnim i stručnim organizacijama van Društva

Članovi Društva imaju niz funkcija i trajnih zaduženja — kako u okviru osnovnih svojih radnih mjesta, tako i izvan njih.

Ova zaduženja su redovito povezana sa rukovodećim funkcijama. Znatan broj članova Društva vrši dužnost redaktora naučnih, stručnih i sličnih publikacija, ili radi u svojstvu članova njihovih redakcija. Ne mali broj članova Društva rukovodi, sarađuje ili vrši samostalne funkcije u internacionalnim naučnim ustanovama i organizacijama, a tri člana su istodobno i članovi dviju domaćih i jedne strane akademije nauka (Kostić, Đurdev, Štern).

Prema nepotpunim podacima, 10 članova Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka vrši 43 funkcije u prethodno spomenutom smislu, 7 članova Odjeljenja za medicinske nauke vrši 36 funkcija i 11 članova Odjeljenja za privredno-tehničke nauke — 74 funkcije. Prema tome, 28 članova Naučnog društva vrši 153 funkcije u spomenutom smislu, od toga 32 funkcije u inostranim naučnim ustanovama i organizacijama.

Rad u pojedinim odjeljenjima

Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka

Odjeljenje je održalo 9 redovnih i 1 vanredni sastanak. Na sastancima se raspravljalo o problematici u vezi s radom Odjeljenja, napose o problemima iz organizacije i rada Balkanološkog instituta, i o tekućim pitanjima.

U proteklom periodu Odjeljenje je primilo 10 radova, čiji je opseg oko 40 autorskih tabaka:

- 1) M. Filipović: »Stvaranje etničkih grupa na planinama«,
- 2) J. Vuković: »Povodom najnovijih radova i interpretacija posvećenih aoristu i imperfektu«,
- 3) J. Vuković: »Zadaci naše nauke o savremenom književnom jeziku«,
- 4) Z. Vince: »Stav Zore dalmatinske u Zadru prema težnjama iliraca za jedinstvenom grafijom«,
- 5) I. Grickat: »Razvoj značenja glagola imati«,
- 6) V. Drašković: »Višesloženi glagolski oblici u francuskom«,
- 7) V. Drašković: »Le pronom en comme objet direct«,
- 8) D. Barjaktarević: »Upotreba imperfekta prema građi novopazarsko-sjениčких govora«,
- 9) D. Kovačević: »Trgovina u srednjovjekovnoj Bosni«, — i
- 10) H. Kuna: »Nekoliko osobina jezika fra-Lovre Sitovića«.

Ovi radovi su ušli u 6. svesku RADOVA, koja je nedavno izašla iz štampe, i u knjigu DJELA XVIII, koja je izašla iz štampe prije 2 mjeseca, a rad Herte Kune: »Nekoliko osobina jezika fra-Lovre Sitovića« štampa se u jednoj knjizi GRAĐE, koja će uskoro izaći iz štampe.

Publikacije članova Odjeljenja

U proteklom periodu članovi Odjeljenja objavili su 33 rada, od kojih su 3 na stranim jezicima. Anto Babić objavio je 4 rada, Branislav

Durđev — 3 rada, Mienko Filipović — 7 radova, Salko Nazečić — 2 rada, Cvjetko Rihtman — 4 rada, Dimitrije Sergejevski — 2 rada, Jovan Vuković — 4 rada i Alojz Benac — 7 radova.

Važniji problemi kojima su se bavili članovi Odjeljenja

M. Filipović — problematikom balkanologije, etnološkim ispitivanjima na Majevici i u zapadnoj Bosni.

S. Nazečić — našom narodnom epikom.

C. Rihtman — etnomuzikološkim ispitivanjima na području Žepe u istočnoj Bosni.

D. Sergejevski — arheološkim iskopavanjima u Brezi, arheološkim rekogrosciranjem u Grahovu (Crna Gora), u terbinjskoj i ljubinjskoj opštini.

J. Vuković — problemima dijalektologije i dijalektološkim ispitivanjima u istočnoj Bosni.

A. Benac — iskopavanjima u dolini rijeke Usore, kod Doboja, ispitivanjima terena oko Ključa i Sanskog Mosta za arheološku kartu NR BiH i ispitivanjem kostolačke kulture.

V. Jokanović — radio je u Državnom arhivu u Zadru, gdje je prikupljao građu za obradu pitanja o postanku nacija u Bosni i Hercegovini, a bavio se i pitanjima iz ekonomije i sociologije.

I. Kecmanović — radio je na pitanjima kulturne i političke povijesti Bosne XIX i XX vijeka.

B. Milanković — bavio se problemom odnosa emotivnosti sekundarnih i tercijalnih prema emotivnosti primarnih psihičkih fenomena, s osobitim obzirom na estetsku sferu.

A. Babić — bavio se problemima srednjovjekovne povijesti i istoriografijom Bosne i Hercegovine.

B. Durđev — bavio se problemima orijentalne filologije, istorije i sociologije.

Edicije Odjeljenja

U proteklom periodu Odjeljenje je objavilo 6. knjigu, RADOVA, sa 10 priloga, zatim 12. knjigu DJELA, sa prilogom H. Kreševljakovića, 13. knjigu DJELA, sa prilogom D. Kovačevića, 8. knjigu GRAĐA, sa priložima M. Šamića i D. Korkuta. Ukupan opseg je oko 60 autorskih tabaka.

Program rada Odjeljenja za 1962/63.

Odjeljenje će pripremiti dalju knjigu RADOVA (7), koja će moći da ode u štampu krajem druge polovine ove godine. Odjeljenje predviđa takođe odlazak tri člana na kongrese u inostranstvo, a u našoj zemlji predviđa jednog člana; odlazak na studijska putovanja u našoj zemlji — četiri člana, ukoliko se smognu potrebna finansijska sredstva za to.

Balkanološki institut

U proteklom razdoblju Balkanološki institut je imao slijedeće osoblje: a) stalno osoblje: Nedžad Hadžidedić, asistent; i Vera Jeremić,

sekretar; b) honorarno osoblje: prof. M. Filipović, direktor Instituta, i prof. I. Pudić, naučni saradnik Instituta; c) spoljni saradnici: dr V. Vinja, profesor Univerziteta u Zagrebu, i dr Ivan Popović iz Beograda. Profesor Pudić je 1. novembra 1961. prešao na Filozofski fakultet u Beogradu, ali i dalje saraduje s Institutom. — 20. juna 1961. godine tragично je preminuo spoljni saradnik dr Ivan Popović.

Savjet Instituta, čiji su članovi bili: dr B. Đurđev, predsjednik Savjeta, dr Milenko Filipović, direktor Instituta, dr I. Pudić, predstavnik osoblja Instituta, dr Jovan Vuković, delegirani član Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka, i prof. dr Esad Pašalić, ispred Filozofskog fakulteta u Sarajevu, održao je tri sastanka. Na sastancima je diskutovano o radu Instituta, o štampanju »Godišnjaka« i naučnoj problematici.

Pri Balkanološkom institutu postoji Odbor za onomastiku, koji je održao samo jedan sastanak i donio načelne odluke o organizaciji sakupljanja onomastičke građe na teritoriji Bosne i Hercegovine. U februaru 1962. doznačeno je Institutu 300.000 dinara od strane Međuakademijskog onomastičkog odbora za rad u 1962, te se odmah pristupilo pripremama za početak rada.

Na osnovu ugovora sa Savjetom za nauku NRBiH u Institutu je rađeno na projektu »Srednjovjekovni katun«. Na tom projektu saradivali su profesori Branislav Đurđev, Milenko Filipović, docent Desanka Kovačević i prof. Jovan Trifunovski (Skoplje). Pošto se pokazalo da rezultati toga rada pobuđuju širok interes predstavnika raznih društvenih nauka, uprava Instituta priredila je 24. i 25. novembra 1961. Simpozijum o srednjovjekovnom katunu, na koji je pozvan veći broj zainteresovanih — kako iz Sarajeva, tako i izvan Sarajeva. Simpozijum je bio vrlo dobro posjećen, a u diskusijama je evidentiran veliki broj učesnika.

Stalni saradnik Instituta asistent Nedžad Hadžidedić u toku godine radio je na temi: »Orijentalni elementi u balkanskoj arhitekturi« i u vezi s tim radom obavio je kraće informativno putovanje po Makedoniji i Kosovu i Metohiji, gdje su najbolje očuvani orijentalni elementi u narodnoj arhitekturi. U svrhu pisanja jedne manje studije Hadžidedić je boravio kraće vrijeme i u Novom Travniku.

Honorarni naučni suradnik Instituta dr Ivan Pudić radio je na temi: »Predslovenska toponomastika u Panoniji — posebno hidronimi«.

Osoblje Balkanološkog instituta pomagalo je rad na prikupljanju građe iz Bosne i Hercegovine za Etnološki atlas FNRJ. Direktor Instituta prof. M. Filipović, ujedno i povjerenik Radne zajednice za Etnološki atlas za BiH, radio je na organizaciji tog posla i u vezi s tim putovao je u Banja Luku i Zagreb, a asistent N. Hadžidedić je lično prikupljao materijal u okolini Banje Luke i Kiseljaka. Sekretar Instituta Vera Jereminov pomagala je pri sačinjavanju prepisa sabranog materijala.

Data je u štampu 3. knjiga DJELA, sa prilogom dra Idriza Ajetija; »Istorijski razvitak gegijskog govora Arbanasa kod Zadra«; spremljen je i dat u štampu GODIŠNJAK 1957—1960, a prema izvještaju Instituta, pripremljena je, uglavnom, i sveska GODIŠNJAKA III. Obja-viće se i radovi o srednjovjekovnom katunu i zapisnik diskusije sa Simpozijumima.

U proteklom periodu veze sa naučnicima i ustanovama bile su veoma žive. Pored uobičajenog interesovanja institucija i pojedinaca za

publikacije Instituta, izvjestan broj naučnih radnika iz zemlje i sa strane interesovalo se za rad Instituta i nudilo svoju saradnju. Dana 6. IX 1961. godine Institut su posjetili dr Aron Sastain, dr E. Haden i dr Glenn Barnett, sa raznih američkih univerziteta, u pratnji američkog konzula.

Direktor Instituta prof. dr M. Filipović boravio je u prošloj godini u Zagrebu i Beogradu i vodio razgovore sa istaknutim našim naučnim radnicima koji se bave balkanološkom problematikom, kao što su akademici Georgije Ostrogorski, Vaso Čubrilović, J. Tadić i dr., i obezbijedio je saradnju oko 30 lica. Direktor M. Filipović kao predstavnik Instituta učestvovao je na Kongresu vizantologa u Ohridu.

Najvažniji problem Balkanološkog instituta sastoji se u »biti ili ne biti«. Kao što je poznato, ovogodišnji prijedlog budžeta Balkanološkog instituta nije prihvaćen, a u budžetu Naučnog društva takođe nema nikakvih sredstava za finansiranje njegovog rada. U takvoj situaciji vođene su brojne diskusije o statusu Balkanološkog instituta, načinu finansiranja njegovog rada, o njegovim zadacima itd.

U vezi s tim Predsjedništvo Naučnog društva je smatralo da pitanje stanja, djelatnosti i daljnjeg razvitka Balkanološkog instituta treba iznijeti pred Savjet za nauku naše Republike jer njegovu problematiku nije moglo Društvo samo da riješi, ali i zato što se Institut registrovan prošle godine kao naučna ustanova kod Savjeta. 8. III ove godine Naučno društvo je posebnim dopisom dostavilo Savjetu za nauku NRBiH informacije o postanku, razvitku i djelatnosti Balkanološkog instituta — od njegovog osnivanja do najnovijeg vremena.

Ovdje ćemo navesti važnije dijelove tog dopisa koji obrazlažu stav Predsjedništva Naučnog društva o ovom problemu:

»Balkanološki institut je osnovana 1908, — dakle, još u doba austrijske okupacije. Iza toga je Institut prošao kroz nekoliko perioda prestanka, pa ponovnog uspostavljanja rada, sve dok njegovo pitanje nije bilo ozbiljnije pokrenuto 1954. nakon dolaska u Sarajevo pokojnog prof. dra Henrika Barića. Tada su uočeni povoljni uslovi za rad ovakve ustanove baš u centru naše Republike. Tako je na Skupštini Naučnog društva 1954. godine bilo odlučeno da se u njegovom okviru osnuje Balkanološki institut sa dvojakim zadatkom: 1) izučavanje uzajamnih uticaja živih balkanskih jezika tokom vijekova i njihovi odnosi prema starim jezicima Balkanskog poluostrva, ilirskom i tračkom. — i 2) izučavanje uzajamnih kulturnih uticaja balkanskih naroda.

1955. godine donijeta su privremena pravila Instituta koja su normirala djelokrug rada, strukturu, upravljanje, problematiku naučno-istraživačkog rada i finansiranje Instituta. Prvi direktor Instituta bio je već spomenuti istaknuti naučnik prof. dr Henrik Barić, koji je okupio oko Instituta znatan broj naučnika iz zemlje i inostranstva. Pod njegovim rukovodstvom pokrenut je »Godišnjak« Balkanološkog instituta, koji je bio namijenjen i međunarodnoj javnosti, sa prilogima na našem, francuskom i njemačkom jeziku, kao i posebne edicije: dr Henrik Barić: »Istorija arbanaškog jezika«, dr M. Filipović: »Has pod Paštrikom«, a u rukopisu je ostavljeno: dr Idriz Ajeti: »Istorijski razvitak gegijskog govora Arbanasa kod Zadra«. Zahvaljujući ovakvom radu Institut je pošao putem svoje naučne afirmacije.

Poslije smrti prof. Barića nastao je težak period u radu ove ustanove. U Sarajevu nije bilo tako eminentne ličnosti na području balkanologije koja bi mogla adekvatno nastaviti njegovu djelatnost. To je bio razlog što se sve od 1959. godine osjećao pun zastoј u radu Instituta, iako formalno nije prestao da radi.

Za direktora Instituta 1959. godine imenovan je prof. dr Milenko Filipović, koji je 1961. godine pripremio Pravila i registraciju Instituta kao naučne ustanove. Naučni savjet Instituta predložio je novu organizacionu strukturu po kojoj Institut treba da radi po sekcijama, i to: stara istorija sa arheologijom, srednji vijek i tursko doba, balkanski i drugi jezici, balkanska književnost, ekonomika Balkana, sociologija i demografija, etnografija i folklor i geografija Balkana. Ovaj program Instituta bio je obimniji i složeniji, te je zahtijevao veći broj saradnika i veća materijalna sredstva. To je bi razlog, što se o njegovom radu i daljnjem razvitku diskutovalo tokom dvije godine, jer nije bilo moguće usmjeriti rad prema primljenom programu Instituta. Kao direktor prof. Filipović uložio je mnogo napora da okupi potreban broj saradnika, da aktivira rad na izdavanju edicija, rješavanju finansijskih pitanja itd. U toku ovoga perioda primljena je za štampu II sveska »Godišnjaka« Balkanološkog instituta, zatim rad dra Ajetija, organizovana su istraživanja o srednjovjekovnom katunu i održan Simpozijum na istu temu, koji je vrlo dobro uspio; pokrenuto je niz drugih akcija, a naročito je ispitivana mogućnost osnivanja Instituta kao ustanove jugoslovenskog karaktera. Na osnovu ovakve djelatnosti danas je već sigurno da u našoj zemlji ima oko 30 naučnih radnika koji su voljni da rade na problematici balkanologije. U vezi s tim direktor Instituta uputio je posebnu predstavku Savjeta za nauku NRBiH i Saveznom savjetu za nauku u kojoj su izloženi stanje, rad, problemi i perspektiva daljeg razvitka Instituta«. — Ovu predstavku Naučno društvo je propratilo posebnim pismom.

Predsjedništvo je na svojoj sjednici od 30. januara 1962. saslušalo referat sekretara Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka o problematici Balkanološkog instituta i saglasilo se, poslije opširne diskusije, da Naučno društvo nije u stanju da iz svojih finansijskih sredstava obezbijedi razvitak Instituta, kako je predložio direktor Filipović, pa je podržalo mišljenje da se Balkanološki institut razvija kao ustanova jugoslovenskog karaktera, čiji suosnivač bi bilo i Naučno društvo NRBiH. S obzirom na činjenicu da Naučno društvo nije u stanju da samo obezbijedi finansijska sredstva, unutar Naučnog društva formirao bi se centar za balkanologiju, koji bi se i dalje bavio pitanjima izučavanja balkanologije. U vez s tim donijet je zaključak da se pitanje Instituta iznese pred ovu Godišnju skupštinu i da se traži odgovarajuće rješenje. Do tog vremena postavljeno je Predsjedništvu Društva i direktoru Instituta da iznesu ovo pitanje pred forume koji su zainteresovani da se Balkanološki institut razvija kao ustanova jugoslovenskog karaktera, čiji bi osnivači bili zainteresovane ustanove i izvan naše Republike. Najzad je zaključeno da se predloži prof. Filipoviću da do odluke Skupštine vrši dužnost direktora, sredi materijal koji se sada u Institutu obrađuje i da do Go-

dišnje skupštine Balkanološki institut radi po svome programu sa sekretarom i jednim asistentom.

Odjeljenje privredno-tehničkih nauka

U toku proteklog perioda Odjeljenje je održalo 7 plenarnih sastanaka na kojima se diskutovalo o radovima koji su dostavljeni Odjeljenju radi objavljivanja u edicijama Odjeljenja, o izvršenju programa rada, o učestvovanju pojedinih članova na kongersima, o tekućim poslovima Odjeljenja.

U Odjeljenju su primljeni slijedeći radovi:

a) Za štampanje u ediciji RADOVI:

Z. Aganović: »Svilenica kao potencijalna biljka za višestruko iskorištavanje«,

Bošković, Gašparović i Štern: »Uticaj beta — dijetilaminoetil difenitropil acetat hidroklorida na klijanje i rast pšenice«,

Šteković: »Prilog teoriji rašćenja realnih funkcija«,

Akademik D. Ž. Milojević: »O gornjim granicama naselja posmatranim u podnevačkom pravcu«,

O. Sarić: »Prilog poznavanju melioracije prirodnih planinskih livada tipa *nardetum atrictae*«,

V. Stefanović i A. Sokač: »Fitocenoza bijelog bora i maljave breze na rubu tresetišta kod Han-Krama«,

U. Subotić: »Racionalnost upotrebe visokokaloričnih ugljeva u željezničkom saobraćaju«,

B. Galeb: »Omjer specifičnih toplina smjese gasova«,

B. Marić: »Jedna primjedba o S. B. postupcima zbirljivosti«.

b) Za štampanje u ediciji DJELA: rad M. Marendića pod naslovom: »Proračun kontinuiranog nosača sa širokim elastičnim osloncima«.

Publikacije članova Odjeljenja

U proteklom periodu članovi Odjeljenja objavili su 27 radova, od čega je 5 na stranim jezicima: M. Bajrakatević — 2 rada na francuskom jeziku, M. Deželić — 5 radova, J. Hahamovi, — 4 rada, Jovanović — 2 rada, P. Fukarek — 6 radova, D. Krsmanović — 4 rada (3 na stranim jezicima), A. Trumić — 1 rad i N. Zdanovski — 3 rada.

Problemi kojima su se bavili članovi Odjeljenja

M. Bajraktarević bavio se problemom rješavanja izvjesnih klasa funkcionalnih i integrofunkcionalnih jednačina i ispitivanjem osobina izvjesnih postupaka zbirljivosti nizova.

M. Deželić se bavio istraživanjem kumarinskih derivata, njihovom sintezom, a napose sintezama onih derivata 4 — hidroksikumarina, koji su pokazivali anikoagulacionu aktivnost (sa saradnicima), istraživanjem kondenzacionih derivata pirol-2-aldehida sa aminima, aminokiselinama, hidazidima i barbituratima, a obrađivao je još tri teme prirodno-tehničkog karaktera sa saradnicima.

D. Čosić obrađivao je problematiku uzgoja i selekcije žitarica i industrijskog bilja u uslovima NR BiH, bavio se problemima savremene visokoškolske poljoprivredne nastave.

E. Čamo radio je na pitanjima racionalnog držanja domaćih životinja sa stanovišta zoohigijene i ekonomike, aplicirajući sistem slobodnog držanja stoke na naše prilike i bavio se problematikom vodoopskrbnih objekata na kršu iz aspekta zoohigijene, zootehnike i ekonomike.

J. Hahamović bavio se problemom primjene topioničke zgure iz metalurških pogona NRBiH za građevinske potrebe, proučavanjem otpornosti građevinskih materijala na požar i sličnom problematikom koja se odnosi na građevinski materijal.

P. Fukarek je proučavao šumske zajednice hercegovačkih planina i prikupljao materijal u svrhu tih studija.

R. Jovanović bavio se kompleksnom studijom stratigrafsko-tektonskih odnosa mezozoida NRBiH, regionalnom studijom stabilnosti prirodnih padina NRBiH, metodologijom klasifikacije stijena itd.

D. Krsmanović bavio se problematikom temeljnih nosača na homogenom i izotopnom tlu, proučavanjem utjecaja slojevitosti pukotinskih sistema u stjenovitim masama na njihovu nosivost itd.

A. Trumić bavio se ekonomijom vode u metalurgiji, zaštitom i racionalnim korištenjem voda u slivu rijeke Bosne, problemom snabdijevanja vodom grada Sarajeva, snabdijevanjem Vareša industrijskom vodom i dr.

T. Šoljan istraživao je dinamiku mješovitih populacija riba u moru NRBiH i bavio se limnološkim proučavanjem voda donje Neretve.

N. Zdanković proučavao je problematiku stočarske proizvodnje i prerade mlijeka u planinskim predjelima NRBiH.

Edicije Odjeljenja

U proteklom periodu Odjeljenje je pripremilo za štampu jednu knjigu RADOVA sa 11 priloga i jednu knjigu DJELA — u ukupnom opsegu od oko 25 autorskih tabaka. Cio materijal nalazi se u slogu.

Program rada Odjeljenja 1961/62. godine

Nakon iscrpne diskusije oko pitanja organizacije kompleksnih ispitivanja utvrđena je nesumnjiva korist takvih ispitivanja, što se pokazalo i u radu na kompleksnim ispitivanjima područja sliva rijeke Lepenice. Stoga je odlučeno da, ukoliko budu obezbijedena sredstva, Odjeljenje primi učešće u organizaciji sličnih ispitivanja koja bi obuhvatila kompleksnu obradu sliva rijeke Bosne. Prva faza ovih ispitivanja zahtijevala bi samo gornji tok Bosne, zatim područje rijaka Miljacke, Željeznice i Zujevine — Lepenice. U toj fazi bi se prikupljala potrebna grada i dokumentacija o prirodnim faktorima ovog područja, a odnosila bi se na klimu, geološke i morfološke prilike, karakteristike zemljišta, šumske, livadske i pašnjačke vegetacije.

Na osnovu prikupljenih podataka biće preduzeta istraživanja današnjih stanja privrede, posebno proizvodnje kulturnog bilja, stočarske proizvodnje i šumarstva. Primjećuje se da će se pomenuta ispitivanja organizirati i sprovesti u granicama raspoloživih vrlo skromnih finansijskih sredstava, i imaće u ovoj prvoj fazi orijentaciono obilježje.

Izvjesta ispitivanja hidrološkog i hidrotehničkog karaktera u slivu rijeke Bosne već se uveliko rade pod rukovodstvom i uz saradnju članova ovog Odjeljenja (Trumića i Jovanovića), te odgovarajućih ustanova.

Ako bi se obezbijedila finansijska sredstva, Odjeljenje bi organizovalo jedan simpozijum na temu: »Mjere za unapređenje stočarske proizvodnje«, na koji bi bili pozvani i stručnjaci iz drugih naših republika.

Prema rasporedu budžetskih sredstava u 1962. godini moćiće se štampati pored knjige »Radova«, koja se nalaze u štampi, još samo jedna knjiga »Radova«.

Odjeljenje medicinskih nauka

U periodu za koji se podnosi izvještaj Odjeljenje je održalo 9 redovnih i jedan vanredni sastanak. Među pitanjima koja su raspravljana na ovim sastancima ističemo najvažnija: organizacija Simpozijuma o supstanciji P, štampanje radova sa tog Simpozijuma i distribucija radova sa Simpozijuma.

Isto tako, Odjeljenje je razmatralo i rezultate obrade alergičnih manifestacija kod radnika u industriji šper-ploča u uskoj saradnji ekipe Naučnog društva na čelu sa prof. Sarvanom, Grinom i Šternom i ekipe Srpske akademije nauka na čelu sa akademikom prof. drom Spužićem.

U Odjeljenju se u više navrata raspravljalo o prijavljenim radovima za 8. knjigu RADOVA, o uslovima štampanja tih radova u pojedinim edicijama, njihovom opsegu itd., s tim što su određivani referati za pojedine radove, a usvojena je i terminologija anatomske izraza sa minimalnim korekturama koje je predložio prof. dr Perović iz Zagreba.

Isto tako, raspravljalo se o raspodjeli finansijskih sredstava, koja su stavljena na raspolaganje Odjeljenju; naročito se insistiralo da se osiguraju sredstva za štampanje radova o Lepenici, kao i štampanje slijedeće knjige »Radova«.

Usvojen je prijedlog da se organizuje u 1963. godini simpozijum o etiopatogenezi i profilaksi motornih i psihičkih poremećaja u dječijem dobu.

Primljeni radovi

- 1) V. Čavka: »Značaj pigmenta prednjeg dijela oka za glaukom«,
- 2) V. Čavka i D. Bogojević: »Alpha chumo — trypsin i njegova upotreba u oftalmologiji«,
- 3) N. Zec: »Statistička studija o neurozama od 1945 — 1959. na Neuropsihijatrijskoj klinici u Sarajevu«,

4) M. Sarvan i N. Zec: »Naša iskustva u teoriji tuberkuloznog meningitisa«,

5) B. Bošković, Ž. Fuks i P. Štern: »Studija uticaja 96 spojeva iz različitih farmakoloških grupa na encimsko aciliranje aromatskih amina in vitro«,

6) V. Spužić, P. Štern, M. Sarvan, E. Grin, T. Šalomon, M. Moljović, I. Spužić i S. Konstantinović: »Stanje alergije kod radnika fabrike šperploča u Blažuju«.

Svi ovi radovi su štampani u 8. knjizi RADOVA Odjeljenja.

Publikacije članova Odjeljenja

U proteklom periodu članovi Odjeljenja su objavili 59 radova, od čega je 26 radova na stranim jezicima: V. Butozan — 3 rada, od toga 2 u inostranstvu, V. Čavka — 7 radova, od toga 3 u inostranstvu, Grin — 6 radova, od toga 4 u inostranstvu, J. Ježić — 10 radova, od toga 1 u inostranstvu, M. Kostić — 1 rad, M. Sarvan — 6 radova, od čega 1 u inostranstvu, P. Štern — 17 radova, od toga 13 u inostranstvu, N. Zec — 10 radova, od toga 1 u inostranstvu.

Važniji problemi kojima su se bavili članovi Odjeljenja

V. Butozan — problemi zarazne šepavosti ovaca u Bosni i Hercegovini, riketiozom domaćih životinja s osobitim osvrtom na etiologiju i liječenje, ulogom anaeroba kod akutne metiljavosti ovaca i pobačajima kod goveda i ovaca.

V. Čavka — etiologijom glaukoma, eksperimentalnim problemima keratoplastike, studijom antigena antitijela, studijom nove terapije herpetičkih i virusnih keratitida, studijom utjecaja alfa-chymotripsina na vaskularna oboljenja, studijom hepatookularnog sindroma kod preciroza i ciroza jetara.

E. Grin — istraživanjima u pogledu epidemiologije mikotičnih oboljenja i njihovog savremenog liječenja, naučnom obradom saprofitnog života patogenih dermatofita u zemlji.

G. Ježić — problemom mikroskopske sinteze bjelančevina i drugih sastojaka hrane za ljude i životinje, antibiotika, vitamina (posebno B-grupe) i nekih drugih sirovina. Zatim je radio na problemu antropogene mikroerozije, prikupljajući iscrpnu dokumentaciju i dajući sistematska saopćenja na našem i stranim jezicima. U okviru istog problema sarađivao je i sa operativom.

R. Milin — eksperimentalnim radom problema histofiziologije pinealne žlijezde.

M. Kostić radio je na problemu hotelitijaze i pankreatitisa.

M. Sarvan — izučavanjem etiologije antenatalnih i perinatalnih oštećenja novorođene djece, ispitivao dječiju tuberkulozu, utjecaj talasoterapije na astmu kod djece, problematiku vezanu za morbiditet i mortalitet djece u NR Bosni i Hercegovini.

P. Štern — ispitivanjem alergije u NR Bosni i Hercegovini u zajednici sa prof. Grinom i Sarvanom, mehanizmom djelovanja histamina u CNS, utjecajem supstancije P na centralni nervni sistem.

N. Zec — problemom multiple skleroze, neurozama u industriji (željezara Zenica i Pijaš), leukoencifalitom van Bogart, problemima rehabilitacije u neurologiji i psihijatriji, psihologijom adrofascencije, apopleksijom i poremećajma svijesti, kriminalitetom u svjetlu sudske psihijatrije.

Edicije Odjeljenja

U ovom periodu Odjeljenje je objavilo spomenutu 8. knjigu RADOVA, sa 6 priloga. Priprema se 9. knjiga RADOVA za koju su osigurana sredstva u ovoj godini.

Plan rada Odjeljenja u 1961/62. godini

Plan rada Odjeljenja sastoji se od elemenata sadržanih u prethodno navedenoj problematici kojom se bave pojedini članovi Odjeljenja. Na osnovu ovog programa razrađen je i prihvaćen u Odjeljenju, te dostavljen Sekretarijatu Društva plan rada za 1962. kao i za naredne godine — u pojedinostima. Pored drugih aktivnosti, u planu je predviđeno održavanje pomenutog simpozijuma na nacionalnom i internacionalnom nivou sa temom: »Etiopatogeneza i profilaksa motornih i psihičkih poremećaja u dječijem dobu«.

Rad Koordinacionog odbora

Koordinacioni odbor odjeljenja medicinskih nauka triju akademija nauka i Naučnog društva NR BiH održao je 15. aprila 1961. godine svoj XI redovni sastanak u prostorijama Slovenske akademije znanosti in umetnosti, na kojem su donijeti slijedeći zaključci:

1) Izvršenje zadataka u smislu zajedničke obrade tema, prihvaćenih na X redovnom sastanku Koordinacionog odbora 9. aprila 1960. godine u Sarajevu, nije moglo u potpunosti da se izvede iz razloga materijalne prirode, jer i same akademije nisu mogle podnijeti cjelokupne materijalne izdatke oko finansiranja svih prethodnih radova, a sa Saveznim fondom za naučni rad nije postojala potrebna i zvanična veza.

Koordinacioni odbor donosi zaključak da se zajednička obrada već izabраниh tema nastavi ukoliko se dobiju materijalna sredstva.

2) Da bi Koordinacioni odbor mogao s uspjehom da izvršava svoje zadatke, potrebno je da se u Savjetu akademija FNRJ njegov status reguliše, tako da bude zajednički organ odjeljenja medicinskih nauka naših triju akademija i Naučnog društva i da mu se u budžetu Savjeta osigura posebna suma za finansiranje rada. Koordinacioni odbor će predračun potrebnih sredstava za rad odrediti na svom vanrednom sastanku.

3) Da se ubuduće pred Saveznim fondom za naučni rad Koordinacioni odbor pojavljuje kao organ Savjeta akademija FNRJ.

4) Da se Odjel za medicinske nauke Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti umoli da do kraja maja 1962. godine izradi dokumentovan elaborat o značaju bazičnih nauka i uloži akademija u njihovu obradu i naučnoistraživačkom radu uopšte, i da se taj elaborat dostavi

odjeljenjima medicinskih nauka drugih dviju akademija i Naučnog društva na diskusiju, kako bi se o tom najdalje do kraja juna ove godine donijeli konačni zaključci na vanrednom sastanku Koordinacionog odbora.

Kao što se vidi iz prve tačke zaključaka, izvršenje zadataka u smislu zajedničke obrade tema, prihvaćenih na sastanku Koordinacionog odbora u Sarajevu, nije moglo biti izvedeno iz razloga finansijske i organizacione prirode, ali se preporučuje da se zajednička obrada nastavi ukoliko se dobiju sredstva.

Što se tiče obrade tema preporučenih za zajedničko izučavanje, naročito onih za koje su bili zaduženi članovi Odjeljenja medicinskih nauka Naučnog društva (problem ishrane naroda i neuroze u industriji), njihovo obrađivanje je produženo i u 1962. godini i pored nedostatka ličnih kontakata sa članovima triju akademija.

Prof. dr Nedo Zec izvršio je ispitivanje na temu: »Neuroze u industriji u Željezari Zenica i u Željezari Ilijaš«, a u toku su ispitivanja radnika u kombinatu »Energoinvesta«. Dosada je ispitano u dvije pomenute željezare preko 800 radnika, a rezultati su djelomično i objavljeni.

Prof. dr Milivoje Sarvan sa saradnicima vršio je ispitivanje ishrane dojenčadi, male i školske djece u rudarskim rejonima opštine Kakanj u toku 1961. godine, što je nastavak započetog rada u 1960. godini. Dosad je izvršeno 5.300 pregleda u Dječijem dispanzeru u Kaknju, a preostaje da se izvrše i terenska ispitivanja u nekoliko naročito za to određenih naselja.

U toku izvještajem obuhvaćenog perioda prof. dr Perović poslao je svoj prijedlog terminologije, o kojem je bilo riječi na sastanku Odjeljenja i koji je usvojen uz napomenu da budu predložene manje izmjene i dopune izvjesnih termina.

Izdavačka aktivnost Društva

U ovom periodu izašla je iz štampe po jedna knjiga RADOVA, Odjeljenja medicinskih nauka i Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka, 2 knjige DJELA, Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka, 1 knjiga GRAĐE, Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka i posebna edicija »Simpozijum o supstanciji P«, — cjelokupnom obimu od 80,40 štampanih tabaka.

Od izašlih knjiga iz štampe, na Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka otpadaju 4 knjige — u obimu od 58,64 štampana tabaka, a na Odjeljenje medicinskih nauka 2 knjige — u veličini od 21,50 štampanih tabaka.

U prethodnom izvještajnom periodu bilo je štampano ukupno teksta 107,7 autorskih tabaka. Od toga je na Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka otpalo 46,05 autorskih tabaka, na Odjeljenje privredno-tehničkih nauka — 48,68 i na Odjeljenje medicinskih nauka 13 autorskih tabaka.

Prema tome, u proteklom periodu štampano je za 27,3, ili 26% štampanih tabaka manje nego u prethodnom. Ova razlika u broju izašlih štampanih tabaka prouzrokovana je znatnim povećanjem troškova štampanja i nastojanjima redakcijskih organa u pravcu što većeg skraćivanja rukopisa izostavljanjem manje važnih dijelova.

Analizirajući izdavačku aktivnost Društva, potrebno je napomenuti da su u 6 knjiga objavljenih u toku proteklog perioda učestvovala svega

72 autora, od kojih 55 nisu članovi Naučnog društva i većim dijelom su predstavnici mlađe generacije naučnih radnika.

Prodaja knjiga

U toku proteklog perioda prodato je 1.612 komada knjiga, čija prodajna vrijednost iznosi 954.658 dinara, a po odbitku rabata i popusta — 864.844 dinara. U poređenju sa prethodnim periodom ostvareno je povećanje za 51,2%.

Od prodanih knjiga 1.211 komada, ili 75% otpada na knjige izdate u edicijama Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka, 239 komada, ili 15% na knjige Odjeljenja medicinskih nauka i 162 komada, ili 10% na knjige Odjeljenja privredno-tehničkih nauka.

Osim toga, u komisijonu prodaju je otpremljeno ukupno 550 komada knjige »Simpozijum o supstanciji P« i oko 400 raznih knjiga knjižarama u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani.

Cjelokupon broj knjiga koje su otišle iz skladišta Društva u prodaju iznosi oko 2.560 komada, što predstavlja nesumnjiv uspjeh u popularizaciji edicija Društva, a, s druge strane, doprinosi i njegovom finansijskom stanju. Pirmječuje se da je rasparčavanje edicija Društva prošireno i teritorijalno, tako da se one mogu danas nabaviti skoro u svim vodećim knjižarama u zemlji.

Rad Biblioteke Društva

Kao i ranije, glavni rad Biobliteke Društva sastojao se u organizaciji i sprovođenju razmjene naučne i stručne literature. Pored toga, nabavljeno je i nekoliko informativnih djela, priručnika, riječnika itd.

Pored ovog rada, Biblioteka je sistematski prikupljala i sređivala bibliografske podatke pojedinih članova Društva. Biblioteka posebno izdaje bilten o časopisima i knjigama koje pritiču u Društvo.

U proteklom periodu Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine uspostavilo je 10 novih razmjena publikacija. Od toga 5 razmjena sa ustanovama u našoj zemlji i 5 sa ustanovama u inostranstvu.

Na taj način broj institucija sa kojima vršimo razmjenu povećao se na ukupno 100, od čega 49 u našoj zemlji i 51 u inostranstvu.

Naučno društvo NR BiH danas vrši razmjenu publikacija sa brojnim akademijama nauka, univerzitetima, institutima, raznim ustanovama i bibliotekama u ovim stranim zemljama: u Albaniji, Austriji, Bugarskoj, Čehoslovačkoj, Danskoj, Finskoj, Francuskoj, Italiji, Izraelu, NR Kini, Mađarskoj, Norveškoj, Zapadnoj Njemačkoj, Istočnoj Njemačkoj, Poljskoj, Rumuniji. SAD-u (Kalifornija, Njujork, Mičigen i Indijana), SSSR-u, Švedskoj, Švaicarskoj i Turskoj.

Knjižni fond Biblioteke u proteklom periodu je povećan za 112 knjiga nabavljenih u zemlji i za 170 knjiga (preko 60%) nabavljenih iz stranih zemalja, tako da ukupno povećanje iznosi 282 knjige. Od toga je Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka 158 knjiga nabavilo, Odjeljenje privredno-tehničkih — 65 i Odjeljenje medicinskih nauka — 8 knjiga, dok je 51 knjiga nabavljena u sastavu enciklopedija.

Od cjelokupnog broja knjiga preko polovine (52%) nabavljeno je razmjenom, a vrijednost im iznosi 225.720 dinara.

Broj naslova periodičnih publikacija u Biblioteci Društva sada iznosi 306. Povećanje u toku proteklog perioda iznosi 25 naslova, od čega 18 naslova (72%) iz stranih zemalja.

Ukupna vrijednost svih periodičnih publikacija u proteklom periodu iznosi 434.134 dinara, od čega na publikacije dobijene razmjenom otpada 345.235 dinara, ili 75%.

Cjelokupna vrijednost knjiga i časopisa primljenih u proteklom periodu iznosi 890.835 dinara, od čega na razmjenu otpada 620.955 dinara, ili 69,6%.

Porast knjižnog fonda u odnosu na prethodni period išao je približno istim tempom. Sa današnjim danom Biblioteka posjeduje 789 knjiga iz naše zemlje i 801 knjigu iz stranih zemalja, tj. ukupno 1.560 knjiga. Od toga je nabavljeno razmjenom 1.156 knjiga (74%), kupovinom 253 (16%), poklonima 123 (8%) i iz vlastitih izdanja 28 (2%).

Isto tako, broj naslova periodičnih publikacija iznosi 306, od toga iz stranih zemalja 157 (51,3%). Putem razmjene nabavljeno je 289 knjiga (94%), pretplatom i kupovinom 43 (14%) i iz vlastitih izdanja 4 knjige (1,5%).

Bibliotekom Naučnog društva koriste se gotovo isključivo članovi Društva, mada je pružena mogućnost korištenja i ostalim građanima. Ovo se tumači, uglavnom, specifičnošću knjižnog fonda Biblioteke. Biblioteka je, takođe, posuđivala knjige za članove i saradnike Naučnog društva iz Narodne biblioteke NR BiH putem međubibliotečke pozajmice.

ZAKLJUČAK

Ocjenjujući rezultate cjelokupne djelatnosti Društva i analizirajući uslove u kojima se odvijao njegov rad u toku proteklog perioda dolazimo do konstatacije da je većina njegovih akcija protekla u znaku vidljivih uspjeha. Međutim, ima i pitanja koja još do danas nisu riješena, kao npr. pitanje Balkanološkog instituta, o čemu je detaljnije bilo riječi u ovom izvještaju.

Među uspješnim akcijama Društva treba posebno istaknuti značaj održanih naučnih predavanja i simpozijuma, koji su izazvali znatno interesovanje naučnih i stručnih krugova kako u zemlji tako i izvan nje.

Ne manja aktivnost Društva ispoljila se u učešću njegovih članova sa brojnim referatima i predavanjima na kongresima i drugim naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu, kao i u njihovoj neposrednoj saradnji sa brojnim nacionalnim i internacionalnim ustanovama.

Uporedo s tim povećani su i fondovi Biblioteke, napose periodičnih izdanja, čiji broj prelazi 300, sa preko 90% naslova dobijenih razmjenom. Na taj način Biblioteka Društva se postepeno razvija u značajan centar za dokumentaciju, čija su vrata otvorena svim interesentima.

Zahvaljujući ovoj djelatnosti Društva, i njegovim članovima su stvoreni uslovi za široko učešće u domaćim i stranim edicijama putem raznovrsnih publikacija, što doprinosi ne samo ličnoj afirmaciji već i afirmaciji naše nauke i Naučnog društva kao cjeline.

Široko ostvareni kontakti sa naučnim svijetom omogućavaju, takođe, upoznavanje članova Društva sa savremenim metodama rješava-

nja brojnih problema iz raznih grana nauke i struka i, bez sumnje, doprinose izgradnji naše zemlje.

Na koncu, treba naglasiti da je Društvo moglo postići sve rezultate iznesene u ovom izvještaju samo zahvaljujući punom razumijevanju naše socijalističke zajednice za rad i probleme Naučnog društva, što se posebno očitovalo i u pružanju potrebnih finansijskih sredstava za njegov rad.

I Z V J E Š T A J O R A D U NAUČNOG DRUŠTVA SR BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD OD 1. IV 1962. DO 31. III 1963. GODINE

I. U v o d

U proteklom periodu Naučno društvo SR Bosne i Hercegovine, kako u cjelini tako i putem pojedinih odjeljenja i njihovih članova, radilo je na rješavanju problematike onih oblasti nauke koje su u njemu zastupljene, rukovodeći se pri tome interesima zajednice, kao i potrebama što svestranijeg razvitka naučne misli.

Kao i u ranijim periodima svoje djelatnosti, Naučno društvo je nastojalo da okupi u svoje redove što veći broj članova i saradnika kako bi se njegova aktivnost razvila što šire i uspješnije. U tu svrhu održavali su se povremeni sastanci odjeljenja, održan je Seminar iz metodologije naučnoistraživačkog rada u društvenim naukama, pomagale su se koordinirane akcije na terenu i slično. Pojednim članovima Naučnog društva pružena je mogućnost učestvovanja u radu kongresa i sličnih skupova u zemlji i inostranstvu, na kojima su oni putem referata obavještavali učesnike kongresa o dostignućima naše nauke, a istodobno su se upoznavali sa rezultatima nauke u svijetu.

Izdavačkoj aktivnosti Društva u proteklom periodu bila je, kao i ranijih godina, posvećena osobita pažnja. Štampani su brojni radovi u okviru svih edicija Društva, čime je, nesumnjivo, doprineseno njegovoj afirmaciji. Razmjenom publikacija, koja se razvila u znatnim razmjerima, omogućeno je članovima Društva praćenje naučne literature iz većeg dijela zemalja svijeta.

U proteklom periodu preduzeti su koraci za proširenje članstva Društva izborom većeg broja novih članova, što će omogućiti Društvu naučno obrađivanje većeg broja problema interesantnih i aktuelnih za današnji stepen razvoja naše društvene zajednice i naučne misli uopšte.

S t r u k t u r a i č l a n o v i d r u š t v a

U izvještajem obuhvaćenom periodu bitnih promjena u strukturi Društva nije bilo. Kao i ranijih godina, rad Društva se odvijao u tri odjeljenja:

— U odjeljenju istorijsko-filoloških nauka, koje ima 11 članova — 7 redovnih i 4 dopisna. Redovni članovi su: Anto Babić, Branislav Đurđev, Milenko Filipović, Salko Nazečić, Dimitrije Sergejevski, Jovan Vuković, Cvjetko Rihtman, a dopisni su: Alojz Benac, Vladimir Jokanović, Ilija Kecmanović, Bogdan Milanković. Sekretar Odjeljenja je Cvjetko Rihtman.

— U Odjeljenju privredno-tehničkih nauka, koje ima ukupno 11 članova — 6 redovnih i 5 dopisnih. Redovni članovi su: Dragomir Čosić, Ethem Čamo, Mladen Deželić, Julije Hahamović, Alekasndar Trumić, Nikola Zdanovski. Dopisni članovi su: Mahmut Bajraktarević, Pavle Fukarek, Radoslav Jovanović, Dušan Krsmanović i Tonko Šoljan. Sekretar Odjeljenja je Dragomir Čosić.

— U Odjeljenju medicinskih nauka, koje ima 9 redovnih članova, i to: Vaso Butozan, Vladimir Čavka, Ernest Grin, Josip Ježić, Milivoje Kostić, Radivoje Milin, Milivoje Sarvan, Pavel Štern, Nedo Zec; sekretar Odjeljenja je Milivoje Sarvan.

Ukupan broj članova Društva iznosi: 22 redovna i 9 dopisnih, — svega 31.

Predsjedništvo Društva se u ovom periodu sastojalo od ovih redovnih članova:

Vaso Butozan, predsjednik Ernest Grin, potpredsjednik, Nikola Zdanovski, sekretar, Cvjetko Rihtman, Dragomir Čosić i Milivoje Sarvan, članovi Predsjedništva.

Drugovi Butozan, Grin i Zdanovski su birani u Predsjedništvo na VIII godišnjoj skupštini Društva. Drugovi Rihtman, Čosić i Sarvan ušli su u Predsjedništvo kao sekretari odnosnih odjeljenja i potvrđeni su na prošlogodišnjoj (X) Skupštini Društva.

U međuvremenu, pred ovu Skupštinu, izvršeni su izbori sekretara odjeljenja, pa je za sekretara Odjeljenja privredno-tehničkih nauka izabran redovni član Ethem Čamo, za sekretara Odjeljenja medicinskih nauka redovni član Nedo Zec, a za sekretara Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka ponovo je izabran redovni član Cvjetko Rihtman. Prema Statutu Društva, ova Skupština treba da potvrdi izbore naprijed pomenutih drugova.

Predsjedništvo je održalo 22 sastanka na kojima se raspravljalo o radu pojedinih odjeljenja, o izdavačkoj djelatnosti, o učešću članova Društva na naučnim skupovima, o organizaciji naučnih skupova u okviru Društva, te o tekućim poslovima i slično. Raspravljalo se, također, o pitanju statusa Naučnog društva, kao i o pitanju saradnje sa akademijama nauka i umjetnosti. Jednoj od tih rasprava prisustvovao je i predsjednik Srpske akademije nauka i umjetnosti dr I. Đuričić, prilikom posjete koju je učinio Naučnom društvu.

Odieljenja su održala 30 sastanaka na kojima se raspravljalo o prijavljenim radovima, o izdavačkoj djelatnosti odieljenja, o organizaciji naučnoistraživačkog rada, o učešću članova odieljenja na naučnim skupovima, o organizacijama predavanja i simpozijuma, o programu rada i finansijskom planu, o tekućim poslovima odjeljenja, o popunjavanju odjeljenja novim članovima.

Radni skupovi

a) Predavanja

1. Prof. dr inž. Julije Hahamović, redovni član Naučnog društva, održao je pristupno predavanje 22. maja 1962. godine pod nazivom: »Teorijske osnove ispitivanja materijala bez razaranja«.

2. Prof. dr inž. N. A. Citović, dopisni član Akademije nauka SSSR-a i redovni član Akademije za građevinarstvo i arhitekturu SSSR-a, održao je predavanje 17. X 1962: »Najnoviji metodi proračuna masivnih i savitljivih fundamenata«.

3. Prof. dr Robert Sauer, redovni profesor matematike i analitičke mehanike na Tehničkom fakultetu u Minhenu, održao je 26. X 1962. predavanje: »Računski automati i numerička matematika«.

4. Akademik JAZU u Zagrebu prof. dr Franjo Kogoj održao je 29. III 1963. predavanje: »Tuberkulinska reakcija kao klisifikacioni princip kožnih tuberkuloza«.

5. Akademik JAZU u Zagrebu prof. dr Branimir Gušić održao je 29. III 1963. predavanje: »Maligna struma kao područje rada otolarinologa«.

Predavanja pod 4. i 5. održana su u okviru saradnje Koordinacionog odbora medicinskih odjeljenja triju akademija i Naučnog društva Bosne i Hercegovine.

b) Seminari

Pored naprijed navedenih predavanja, u okviru Naučnog društva je organizovan Seminar iz metodologije naučnoistraživačkog rada u društvenim naukama. Seminar je održan uz finansijsku pomoć Savjeta za naučni rad SR BiH. Organizaciju Seminara sprovedla je posebna Komisija pod rukovodstvom redovnog člana Društva prof. dra Branislava Đurđeva, a njegovim izvođenjem je rukovodio dr Muhamed Filipović, profesor Visoke privredne škole u Sarajevu.

Seminar je radio ukupno 42 dana — u periodu od 26. XI 1962. do 23. II 1963. godine.

Na Seminaru je uzelo učešće 46 slušalaca, među kojima je bilo 18 stalnih polaznika.

Predavači na Seminaru su bili: prof. dr Leonida Lučić, za matematičku statistiku; prof. dr Rudi Supek iz Zagreba, za probleme savremene sociologije i njene metodologije; prof. dr Vojin Milić iz Beograda, za teoriju naučnog informisanja u društvenim naukama; viši predavač Mladen Čaldarević, za zadatke društvenih nauka u savremenim uslovima; doc. dr Muhamed Filipović za probleme spoznaje u društvenim naukama; Slobodan Bosnić, naučni istraživač Instituta za društvene nauke u Beogradu, za metodologiju istraživačkog rada; predavač Boro Trnjančev, za demografsku statistiku; asistent Mišo Hlazić, za statistiku.

Nesumnjivo je da ovaj Seminar predstavlja korisnu akciju za podizanje mladog kadra istraživača u oblasti društvenih nauka, pa bi trebalo slične seminare nastaviti koristeći se stečenim iskustvom. Manji nedostaci, koji su se ispoljili u organizaciji i izvođenju ovog Seminara mogu se lako eliminisati i na taj način povećati osnovni značaj budućih seminara.

Učešće članova Društva u radu naučnih kongresa i sastanaka u zemlji i u inostranstvu; studijska putovanja i slično

U izvještajem obuhvaćenom periodu 19 članova Društva učestvovalo je u radu 30 kongresa i naučnih sastanaka, i to u radu 20 naučnih skupova u inostranstvu i 10 u zemlji.

Na spomenutim skupovima podnijeto je, odnosno održano 40 referata i predavanja.

Izvršeno je, također, 8 studijskih i drugih putovanja u inostranstvo.

U prethodnom izvještajnom periodu u radu 34 međunarodna kongresa i sastanka, te na 15 u zemlji (svega 49) učestvovala su 23 člana Društva sa 37 referata i predavanja. Obavljena su, takođe, 4 studijska putovanja u inostranstvu i 2 u zemlji.

Iz ovih podataka se vidi da je u proteklom periodu aktivnost Društva na polju međunarodne saradnje putem ličnih kontakata bila nešto manja od aktivnosti u prethodnoj — 1961/62. godini. Primjećuje se da je znatan dio učešća naših članova na inostranim naučnim skupovima ostvaren na osnovu poziva od strane organizatora skupova i uz troškove koji ne padaju na teret Naučnog društva. U proteklom periodu Naučno društvo je utrošilo 914.000 dinara za učešće svojih članova u naučnim skupovima, što je za 186.000 manje od utroška u prethodnom izvještajnom periodu. Studijska i slična putovanja finansirana su iz sredstava međunarodnih fondacija, naučnih ustanova u kojima su korisnici zaposleni i sl.

Prof. dr Vaso Butozan učestvovao je:

- 1) na sastanku Office internationale des Epizooties — sa 3 referata.
- 2) na sastanku Stalne komisije za Evropu za stočne bolesti — sa 3 referata.

Prof. dr Vladimir Čavka učestvovao je:

- 1) u radu Kongresa oftalmologa Francuske u Parizu.

Prof. dr Ernest Grin:

- 1) u svojstvu konzultanata Svjetske zdravstvene organizacije boravio je 2 mjeseca u toku 1962. godine u Siriji, Iraku, Saudijskoj Arabiji, Iranu, Jordanu, u vezi s mikotičnim oboljenjima u tim zemljama; tom prilikom održao je 2 predavanja na Medicinskom fakultetu u Beogradu i Teheranu o medicinskoj mikologiji;

- 2) u okviru Koordinacionog odbora triju akademija održao je u Srpskoj akademiji nauka i umetnosti 1 predavanje.

Prof. dr Josip Ježić:

- 1) učestvovao je u radu I kongresa koncerologa Jugoslavije i VIII internacionalnog kongresa za ishranu i bolesti civilizacije u Garmischpartenkirchenu.

Prof. dr Radivoje Milin učestvovao je:

- 1) u radu VI kongresa Udruženja anatoma Jugoslavije u Rijeci — sa 2 referata;

2) u radu Réunion de l'Association des Anatomistes Francuske u Tuluzi — sa 1 referatom;

3) na Internacionalnom simpozijumu o pinealnoj žlijezdi u Clermond Ferrandu — sa 3 referata;

4) na poziv Univerziteta u Liježu održao je 2 predavanja, kao gost tog Univerziteta.

Prof. dr Pavao Štern:

1) održao je 11 predavanja na raznim univerzitetima SAD-a i 1 predavanje na Akademiji nauka u Njujorku;

2) učestvovao je u radu Međunarodnog kongresa fiziologa u Levienu — sa 1 predavanjem;

3) učestvovao je na Simpozijumu o ulozi histamina i bradikinina u procesu upale u Varšavi, na poziv Poljske akademije nauka;

4) učestvovao je u radu Kongresa farmakologa u Beču — sa predavanjem;

5) održao je predavanje na Medicinskom fakultetu u Jerusalimu;

6) vodio je Simpozijum o holinesteraznim otrovima, koji je organizovao KOMNIS, sa prof. dr-om Nedom Zecom.

Prof. dr Nedo Zec:

1) učestvovao je u radu Kongresa za sudsku medicinu u Beogradu — sa referatom.

Prof. dr Milenko Filipović:

1) učestvovao sa 2 referata sa savjetovanju Etnološkog društva Jugoslavije u Jugoslaviji (zbog bolesti nije bio lično prisutan).

Prof. Cvjetko Rihtman, učestvovao je:

1) u radu Kongresa muzičkih pedagoga Jugoslavije, koji je održan u Ohridu — sa referatom;

2) u radu IX kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije — sa referatom;

3) u radu Konferencije o mediteranskoj muzici u Tunisu, kao gost organizatora — sa referatom.

Prof. dr Jovan Vuković, učestvovao je:

1) na sastanku Međunarodnog slavističkog komiteta u Moskvi;

2) u radu IX kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije u Mostaru i Trebinju — sa 3 referata.

Prof. Dimitrije Sergejevski:

1) kao gost Njemačkog arheološkog instituta u Frankfurtu na Majni radio u Biblioteci ove ustanove.

Prof. dr Mladen Deželić:

1) učestvovao je u radu Međunarodnog kongresa »Pedesetogodišnjice Röntgen-interferencije« u Minhenu.

Prof. dr Ethem Čamo:

1) predsjedavao sastanku Međunarodne organizacije »Univerzitet danas« u Dubrovniku;

2) obavio studijsko putovanje u Francuskoj u vremenu od 12 dana kao gost francuske vlade;

3) proveo 3 mjeseca na studijskom putovanju u Sjevernoj Americi uz pomoć Fordove fondacije, studirajući organizaciju naučnih ustanova i naučnog rada.

Prof. dr Julije Hahmanović:

1) učestvovao je u radu XVI kongresa »Rilema« u Cirihu — sa koreferatom.

Prof. inž. Aleksandar Trumić:

1) proveo je u Egiptu 7 dana kao član naše delegacije za potpis ugovora s UAR-om o naučnoj saradnji;

2) proveo je 2 mjeseca u SAD-u radi studije organizacije naučnog rada i visokoškolske nastave — kao gost Stejt-departementa.

Prof. dr Dušan Kršmanović:

1) učestvovao je u radu XIII međunarodnog kolokvija o pitanjima mehanike tla i fundiranja u Salzburgu;

2) učestvovao je u IX savjetovanju Juogslovenskog društva za mehaniku tla i fundiranja u Beogradu.

Prof. dr Radoslav Jovanović:

1) učestvovao je u radu III kongresu geologa Jugoslavije — sa 1 referatom.

Prof. dr Tonko Šoljan:

1) održao je predavanje u Padovi (Italija) kao gost tamošnjeg Univerziteta.

Prof. dr Pavle Fukarek:

1) učestvovao je na Regionalnom savjetovanju biljnih sociologa u Klagenfurtu — sa referatom.

Publikacije članova Društva

U proteklom periodu članovi Društva su objavili 102 rada, od kojih je 15 štampano u stranim edicijama.

U prethodnoj izvještajnoj godini štampano je 109 radova, od kojih 34 u stranim časopisima.

Učešće članova naučnog Društva u naučnim i stručnim organizacijama van Društva

Pored rada u okviru Naučnog društva SRBiH, većina članova Društva je angažovana i u radu drugih brojnih naučnih i stručnih organizacija, kako u zemlji tako i u inostranstvu, vršeći rukovodeće i savjetodavne funkcije. Prema raspoloživim podacima, 7 članova Odjeljenja medicinskih nauka vrši 44 funkcije u raznim domaćim i stranim naučnim ustanovama i društvima, od kojih je 15 inostranih.

Osam članova Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka aktivno sarađuje u svojstvu rukovodilaca i članova u 34 naučna društva i organizacije, od kojih je 10 inostranih.

Jedanaest članova Odjeljenja privredno-tehničkih nauka su i članovi u još 54 naučne ili stručne organizacije, od toga je 16 društava i organizacija u inostranstvu.

4 člana našeg Društva istodobno su i članovi dviju domaćih i dviju stranih akademija nauka (Kostić, Đurđev, Štern, Butozan).

Četrnaest članova Društva su glavni urednici ili članovi redakcionih odbora u 29 naučnih ili stručnih časopisa, od kojih 6 izlazi u inostranstvu.

Rad u pojedinim odjeljenjima

1. Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka.

U toku proteklog razdoblja Odjeljenje je održalo 8 sastanaka, na kojima su razmatrana tekuća pitanja, kao što su odobravanje pomoći za terenska ispitivanja, učešće na naučnim skupovima, izbor predstavnika na proslavama i drugim manifestacijama naučnog i kulturnog značaja. Zatim, pitanja u vezi s ukidanjem Balkanološkog instituta i osnivanjem Centra za balkanološka ispitivanja, u vezi s Odborom za onomastiku; diskutovalo se o listi kandidata za izbor u Društvo, analizirali su se rezultati kompleksnog ispitivanja Lepenice, razmatrali su se organizacioni problemi Centra za balkanološka ispitivanja i plan dijalektoloških ispitivanja. Naročito se raspravljalo o primanju novih radova.

Podneseno je 18 radova, od kojih je primljeno za narednu knjigu 11.

Članovi Odjeljenja objavili su u izvještajem obuhvaćenom periodu 35 radova: A. Benac — 2, B. Đurđev — 3, M. Filipović — 2, I. Kecmanović — 8, B. Milanković — 1, S. Nazečić — 2, C. Rihtman — 2, D. Sergejevski — 2 i Vuković — 13 radova.

Dužnost sekretara Odjeljenja vršio je redovni član Društva Cvjetko Rihtman.

Važniji problemi kojima su se bavili članovi Odjeljenja

Prof. A. Babić bavio se pitanjem organizacije srednjovjekovne bosanske države i sakupljao građu za istoriju agrarnih odnosa u Bosni i Hercegovini.

Prof. A. Benac u protekloj godini bavio se proučavanjem odnosa između Bosne i srednje Evrope u neolitsko doba, kao i problemom najstarijih elemenata u etnogenezi Ilira.

Prof. B. Đurđev bavio se problemima iz istorijske metodologije, — problemima opšte istorije, pitanjem teritorijalizacije stočarske, katunske organizacije u našim zemljama u srednjem vijeku i prvim decenijama turske vlasti i, s tim u vezi — problemom postanka naših plemena; ispitivanjem nekih turskih izvora za istoriju Srijema u XVI vijeku.

Prof. M. Filipović radio je na sređivanju fragmenata etnološke građe iz Toplice, Crne Gore, Kosova i Metohije, istočne Hercegovine i zapadne Bosne. Pored toga, radio je na monografiji o oblicima vještačkog srodstva kod Južnih Slovena.

Prof. V. Jokanović bavio se pitanjem pojave nacija u Bosni i Hercegovini.

Prof. S. N a z e č i ć nastavio je rad na II knjizi Naše narodne epike, koji će biti završen ove godine i iznosiće oko 25 autorskih tabaka. Osim toga, radio je na istoriji srpskohrvatske književnosti od 1815—1870.

Prof. C. R i h t m a n bavio se ispitivanjem membranofonih instrumenata Bosne i Hercegovine i ispitivanjem narodne muzičke tradicije istočne Hercegovine.

Prof. D. S e r g e j e v s k i bavio se ispitivanjem tipova (planova) ranohrišćanskih bazilika, u prvom redu, bazilike u Brezi. Radi toga je boravio u Frankfurtu na Majni i tamo radio u Biblioteci Njemačkog arheološkog instituta.

Prof. J. V u k o v i ć bavio se problemima sintakse glagola, sintakse rečenice u čitavom opsegu; dijalektološkim problemima Bosne i Hercegovine; problemima srpskohrvatske versifikacije i pjesničkog stila — posebno deseterca; problemima srednjoškolske nastave srpskohrvatskog jezika. Pored toga, bavio se organizacijom rada i radom na prikupljanju građe za dijalektološke atlase, kao i radom na prikupljanju onomastičke građe.

Edicije Odjeljenja

U proteklom periodu Odjeljenje je objavilo 5 knjiga u ediciji »Građa«, a u štampi se nalazi 7. knjiga »Radova« i posebno izdanje »Simpozijum o srednjevjekovnom katunu«.

Program rada za 1963/64. godinu

Prema programu za 1963/64, članovi Odjeljenja će nastaviti rad na problemima koji su istaknuti u proteklom periodu. Predviđa se, takođe, učestvovanje nekolicine članova Odjeljenja (Vuković, Kecmanović, Nazečić) u radu slavističkih kongresa u Sofiji i Skoplju, kao i na etnološkom savjetovanju u Crnoj Gori (Filipović), zatim na internacionalnom naučnom skupu etnomuzikologa u Belgiji (Rihtman), u radu međunarodnog kongresa za fonetiku u Nürnbergu (Vuković).

a) Centar za balkanološka ispitivanja

Poslije ukidanja Balkanološkog instituta, koje je uslijedilo na Skupštini Naučnog društva, održanoj u aprilu 1962. godine, Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka pristupilo je, kao jednom od svojih važnijih zadataka, osnivanju Centra za balkanološka ispitivanja. Za nosioca tog zadatka određen je u Odjeljenju dr Alojz Benac, dopisni član Naučnog društva, koji je u februaru 1962. godine podnio Predsjedništvu ND referat na osnovu kojeg je Predsjedništvo dalo svoju saglasnost za osnivanje Centra. Poslije toga je 28. juna 1962. godine uslijedio drugi referat, u kojem su određene glavne smjernice za rad Centra i dati prioritetni zadaci u prvoj fazi. Tom prilikom su predloženi i stalni saradnici Centra: dr Duje Rendić-Miočević, prof. Univerziteta u Zagrebu, dr Mate Suić, prof. Univerziteta u Zadru, dr Milutin Garašanin, prof. Univerziteta u Beogradu, dr Stane Gabrovec, viši kustos Narodnog muzeja u Ljubljani, Dimitrije Sergejevski, naučni savjetnik, Borivoje Čović, kustos Zemalj-

skog muzeja u Sarajevu i dr Esad Pašalić, prof. Univerziteta u Sarajevu. Rukovođenje Centrom Odjeljenje je povjerilo svom članu dru Alojzu Bencu. Utvrđeno je da će se u jesen 1962. godine održati i prvi sastanak stalnih saradnika Centra.

Predviđeni sastanak je održan 23. i 24. oktobra 1962. Na sastanku je određen okvirni program rada Centra, utvrđeni su naučni i organizacioni zadaci za 1963. godinu i, na osnovu toga, finansijski plan za tu godinu. Pored toga, donesena je odluka da se izdavačka djelatnost Centra odvija u okviru izdavačke djelatnosti Naučnog društva. Svoje radno tijelo Centar je povećao sa još dva stalna saradnika: drom Franjom Barišićem, filologom i vizantologom iz Beograda, i drom Radoslavom Katičićem, lingvistom iz Zagreba. Centar na početku 1963. godine učestvuje na konkursu Fonda za naučni rad sa dvije teme:

1. Epigrafski izvori za proučavanje istorije Ilira,
2. Zbornik grčkih i rimskih izvora o našoj zemlji i njenom autohtonom stanovništvu u antičko doba.

Fond je za obje teme odobrio sredstva za finansiranje.

b) Onomastički odbor

Nakon ukidanja Balkanološkog instituta, koje je uslijedilo na Godišnjoj skupštini Naučnog društva, održanoj u aprilu 1962. godine, i nakon odlaska ranijeg rukovodioca Odbora za onomastiku prof. dra M. Filipovića na bolovanje, prihvatio se rukovođenja tim Odborom prof. dr Jovo Vuković, redovni član Društva.

Konstituisan je novi Odbor za onomastiku, u koji su ušli: dr Jovo Vuković, kao rukovodilac Odbora, dr M. Filipović, redovni član ND, dr Desanka Kovačević, docent Filozofskog fakulteta u Sarajevu, Miloš Bjelovitić, predavač Prirodno-matematičkog fakulteta u Sarajevu, Zdenko Lešić, asistent Filozofskog fakulteta u Sarajevu, kao članovi Odbora.

Odbor je načinio plan i podijelio zaduženja članovima Odbora.

Svi saradnici su primili uputstva za rad, koja je Odbor primio od Međuakademijskog odbora za onomastiku.

U decembru mjesecu bio je održan u Srpskoj akademiji u Beogradu Godišnji sastanak Međuakademijskog odbora za onomastiku, kojem su prisustvovali u ime Onomastičkog odbora BiH dr J. Vuković i drugarica Vera Jereminov. Na Sastanku je podnesen izvještaj o radu Odbora za 1962. godinu i utvrđen je plan rada za 1963. godinu.

U toku ovog perioda Odbor je održao 4 sjednice na kojima se raspravljalo o tekućim pitanjima, o izvještajima prof. J. Vukovića i drugarice Vere Jereminov o stečenim iskustvima na planu onomastičkog rada. Utvrđen je metod za budući rad na onomastici BH, donesen plan rada za 1963. godinu, kao i obrazloženje potreba Odbora u pogledu finansijskih sredstava.

2. Odjeljenje privredno-tehničkih nauka

U toku proteklog razdoblja Odjeljenje je održalo 13 sjednica, i to, po pravilu, svakog prvog ponedjeljka u mjesecu. Sjednicama je rukovodio sekretar Odjeljenja redovni član prof. D. Čosić. Na sjednicama se raspra-

vljalo o tekućim pitanjima, donosile su se odluke o publikovanju radova, o programima rada Odjeljenja, o finansiranju istraživačkih radova, o položaju i zadacima Naučnog društva u naučnoistraživačkoj djelatnosti u našoj Republici; diskutovalo se o kandidatima za izbor novih članova itd.

Podnesena su 23 rada, od kojih je prihvaćen za štampu 21, a 2 su odbijena. Od prihvaćenih radova 19 je eksperimentalnog karaktera; studije i rasprave će se štampati u knjigama »Radova« br. 5 i 6, a 2 su rada primljena za edicije »Djela«.

Odjeljenje je izdalo jednu knjigu »Radova« i jednu knjigu »Djela«, a pripremljeni su radovi za još jednu knjigu »Radova« i još jednu knjigu »Djela, koje će se štampati u ovoj godini. Struktura radova, prema materiji koju obrađuju, je sljedeća: 1 rad iz fizike, 6 radova iz matematike, 3 rada iz agronomije, 3 rada iz šumarstva, 1 rad iz proučavanja i iskorišćavanja naših ugljeva, 1 rad iz statistike, 1 rad iz zoologije itd.

Od čitavog programa rada o kome se dosta diskutovalo, Odjeljenje se najdetaljnije zadržalo na programu kompleksnih istraživanja sliva rijeke Bosne (gornji i srednji tok). Ovaj program mogao bi okupiti najveći broj članova raznih struka iz ovog Odjeljenja na zajedničkom i dugoročnom naučnom poslu, utoliko prije što na ovoj problematici već rade neki članovi Odjeljenja: Trumić, Hahamović, Jovanović, Fukarek. U nedostatku finansijskih sredstava nije se prišlo široj realizaciji ovog značajnog poduhvata sa gledišta naše dalje i bliže perspektive izgradnje. Dalje se raspravljalo o organizaciji simpozijuma o savremenim metodama i mjerama u poljoprivredi za što snažnije i brže unapređenje ove proizvodne grane. Spomenuti aktuelni zadaci ostaju i dalje na dnevnom redu ovog Odjeljenja.

Važniji problemi kojima su se bavili članovi Odjeljenja

S obzirom na naučno-stručnu strukturu članstva ovog Odjeljenja, problemi kojima su se oni bavili veoma su raznovrsni. Hahamović i Trumić su se bavili problematikom građevinarstva i hidrotehnike, Deželić je izučavao probleme organske hemije i biohemije, Krsmanović se bavio problemom mehanike tla i fundiranja, Jovanović — problemom geologije i tehničke geologije, Šoljan — problematikom hidrobiologije, Čosić je izučavao probleme tehničkih poljoprivrednih kultura, Čamo i Zdanovski su se bavili problematikom stočarstva i stočarske prehrambene industrije, Barjaktarević se bavio problemima iz oblasti čiste matematike.

Edicije Odjeljenja

U protekloj godini štampana je po jedna knjiga »Radova« i »Djela«.

3. Odjeljenje medicinskih nauka

U toku proteklog perioda Odjeljenje je održalo 9 sjednica. Sjednicama je rukovodio sekretar Odjeljenja prof. dr Milivoje Sarvan. Na sjednicama, pored tekućih pitanja, raspravljalo se o organizaciji alergoloških ispitivanja, o upućivanju članova Odjeljenja na kongrese i naučne skupove, o prijavljenim radovima, o publikaciji rezultata ispitivanja u slivu Lepenice, o održavanju predavanja i simpozijuma posvećenih

pojedinin važnim medicinskim — eksperimentalnim, kliničkim i socijal-nomedicinskim problemima, o izboru novih članova Društva, o radu Koordinacionog odbora medicinskih odjeljenja triju akademija i Naučnog društva BiH, o planu rada za 1963. godinu.

Primljeno je 10 radova, koji će biti publikovani u narednim izda-njima Društva.

Važniji problemi kojima su se bavili članovi Društva

Prof. Vaso B u t o z a n bavio se problemima iz oblasti etiologije i profilakse pobačaja kod krava i ovaca; problemom mišićne atrofije kod teladi, ovaca i jagnjadi; pojavom kržljivosti jagnjadi na poljoprivred-nim dobrima; pitanjem evitaminoze kod domaćih životinja, kao i pita-njem infekcija kod domaćih životinja.

Prof. Vladimir Č a v k a bavio se pitanjem etiologije glaukoma; istraživanjima oftalmoloških simptoma u vezi s oboljenjem hepara; istraživanjem keratoplastičkog problema s imobiološkog stanovišta; eks-perimentalnim radom na raznim tkivima na oku.

Prof. Ernest G r i n bavio se problematikom endemskih terponema-toza i problematikom mikologije.

Prof. Josip J e ž i ć bavio se problematikom organskih otpadaka ljudskih naselja, antropogenom mikroerozijom i etiologijom nekih bole-sti civilizacije; mikropskom sintezom glavnih sastojina hrane, algalnom fotosintezom; nekim problemima iz ishrane domaćih životinja.

Prof. Radivoje M i l i n bavio se histofiziologijom epitelamo-epifi-znog kompleksa sa gledišta stresologije; utjecajem pojedinih ekoloških faktora na diencefalon.

Prof. Pavao Š t e r n bavio se problemom odnosa biogenih amina prema ekstrapiramidaenom sistemu pod svim biološkim i patofiziološkim uslovima; daljim ispitivanjima supstancije P; supstancijom upale.

Prof. Nedo Z e c bavio se problemima epilepsije; neuroza u indu-striji, rehabilitacija u neurologiji i psihijatriji; problemima leukoence-falita u BiH; poremećaja ekstrapiramidaenog sistema; postpartalne neu-roze i psihoze; problemom čedomorstva i psihoza.

Prof. Milivoje S a r v a n bavio se ispitivanjem dejstva BCG-vak-cine (oralno) po metodi De ASSISA; problemom intoksikacije u dječjem dobu; problemom bronhopneumopatije kod djece; nastavio je raditi na obradi rezultata dobivenih prilikom ispitivanja u Kaknju.

Edicije Odjeljenja

U periodu za koji se podnosi izvještaj Odjeljenje je spremilo knjiku »Radova« sa 10 priloga.

Program rada u 1963. godini

U 1963. kao i u narednim godinama, Odjeljenje će nastaviti s ra-dom prema programu koji je prihvaćen prethodne godine, s tim što je predviđeno da se, pored obrađivanja pojedinih problema, intenzivnije pristupi organizaciji simpozijuma.

U ovoj godini se planiraju ispitivanja alergije u Zenici, kako bi se rezultati usporedili sa rezultatima sličnih ispitivanja u Gacku, koja je provela ekipa u sastavu: akademik prof. Spužić, prof. Štern i prof. Zec u saradnji sa još 8 specijalista iz raznih grana medicine. Rezultati ovih ispitivanja upotpunili bi podatke o opštem stanju alergije u BiH.

U programu je takođe održavanje simpozijuma o alimentarnoj alergiji uz učešće članova Odjeljenja i drugih kako domaćih tako i inostranih stručnjaka.

Pored ovog simpozijuma, predviđeno je održavanje simpozijuma o etiopatogenezi i profilaksi motornih i psihičkih oštećenja kod djece, koji nije mogao biti održan ove godine zbog tehničkih razloga.

Razradiće se takođe program i izvršiće se tehničke pripreme za održavanje simpozijuma na temu: »Fiziologija i patofiziologija ekstrapiramidalnog sistema«.

Dio programa rada Odjeljenja sastoji se i od elemenata sadržanih u prethodno navedenoj problematici kojom se bave pojedini članovi Odjeljenja. Neki zadaci iz programa finansiraju se iz Saveznog i Republičkog fonda putem odgovarajućih zavoda i instituta.

a) Rad Koordinacionog odbora

Sastanak Koordinacionog odbora medicinskih odjeljenja akademija i Naučnog društva SRBiH održan je u Zagrebu 23. IV 1962. godine.

Na njemu je konstatovano da se rad na pojedinim temama odvija u smanjenom opsegu usljed skučenih materijalnih mogućnosti. Djeli-mično je nastavljen rad i na izradi zajedničke terminologije.

O pitanju bazičnih medicinskih nauka, o čemu se diskutovalo i na prošlom zasjedanju, zaključeno je da se preduzmu odgovarajući koraci kod nadležnih faktora i foruma kako bi se teškoće vezane za obradu tema iz oblasti nauka čim više ublažile. Ovo je tim važnije što obrada tema iz bazičnih medicinskih nauka ima osobiti značaj za mlade kadrove. Predložen je i širi sastanak u Beogradu uz učešće odgovornih predstavnika Saveznog savjeta i Saveznog fonda za naučni rad.

Skrenuta je pažnja na pojavu slabog kvaliteta i hipertrofije tzv. »naučnih« publikacija, koje ne predstavljaju doprinos nauci. Ova pojava ugrožava ugled naše zemlje u naučnom svijetu.

Prisutni su jednoglasno izrazili mišljenje da bi trebalo riješiti pitanje organizacije Naučnog društva u duhu zakonskih propisa, jer današnje stanje stvara izvjesne teškoće u zajedničkom radu. Nesumnjivo je da je učešće Odjeljenja medicinskih nauka Naučnog društva BiH u radu Koordinacionog odbora veoma prikladan oblik saradnje sa medicinskim odjeljenjima triju akademija. Ova saradnja već je donijela veoma korisne rezultate, naročito na polju izučavanja alergije, neuroze u industriji i ishrane djece. Jedan dio tih rezultata već je publikovan ili spremljen za publikovanje.

b) Terenska ispitivanja

U 1962. godini bio je organiziran ekipni rad za istraživanje alergije u Gacku. Ekipa se sastojala od ovih članova: prof. dr Vladimir Spu-

žić, dopisni član Srpske akademije nauka i umetnosti, dr M. Bojanić, astmolog iz Beograda, prof. dr Nedo Zec, prof. dr Pavao Štern, doc. dr S. Obradov, internista, i još 8 ljekara raznih specijalnosti, kao i odgovarajuće pomoćno osoblje. Sastav ove ekipe odredio je prof. dr Spužić.

Ekipa je pregledala 350 stanovnika Gacka raznih zanimanja i prikupila veoma korisne podatke.

U toku 1962. godine izvršena su sistematska neuropsihijatrijska ispitivanja u Željezari Ilijaš sa cijem da se upozna učestalost, struktura i porijeklo neuroza kod radnika. U ekipi su učestvovali: 3 specijalista — neuropsihijatra, 3 ljekara opšte prakse i 1 ljekarski pomoćnik, a ekipom je rukovodio prof. dr Nedo Zec. Pregledano je 307 ispitanika od 18.000 radnika, koliko ih ima Željezara.

Pored navedene akcije u Ilijašu, vršili su ispitivanja prof. dr Nedo Zec i saradnici o problemima alkoholizma u industrijskom bazenu Sarajeva.

Stanje kompleksnog izučavanja sliva rijeke Lepenice

Imajući pred sobom jedan od osnovnih zadataka Društva — izučavanja prirodnih bogatstava i proizvodnih snaga Bosne i Hercegovine, čime se doprinosi njihovom iskorišćavanju u skladu sa potrebama izgradnje socijalizma u zemlji — Društvo je prije šest godina organizovalo kompleksno izučavanje sliva rijeke Lepenice. U toj akciji uzelo je učesća 75 naučnih i stručnih radnika podijeljenih po strukama. Nakon obavljenih terenskih poslova i obrade dobivenih rezultata, pripremljeno je za štampu djelo u tri poglavlja: »Priroda«, »Stanovništvo« i »Zdravlje«. Naučna i stručna javnost uskoro će dati svoj sud o toj ediciji. Ovdje se može samo konstatovati da je ovaj poduhvat, unatoč skućenim materijalnim sredstvima i nedostatkuiskusnih pomoćnih kadrova, kao i drugim poteškoćama, donio određene koristi. Pored utvrđenih činjenica i rezultata, on je omogućio bližu saradnju učesnika raznih struktura i pokazao mnoge prednosti ekipnog rada. Mislimo da bi trebalo slične akcije nastaviti koristeći se dosadašnjim kako pozitivnim tako i negativnim iskustvima.

Spomenućemo da cjelokupni troškovi izučavanja Lepenice iznose oko 3,900.000, od čega je Društvo iz svojih sredstava utrošilo 2,700.000, a 1,200.000 dinara dobijeno je iz Saveznog fonda za naučno-istraživački rad.

Nadalje se primjećuje da stručni saradnici nisu primali za svoj rad nikakve nagrade.

Izdavačka aktivnost Društva

U proteklom periodu štampane su:

1 knjiga »Radova« Odjeljenja privredno-tehničkih nauka, 1 knjiga »Djela« Odjeljenja privredno-tehničkih nauka, 1 knjiga »Djela« Balkanološkog instituta, »Godišnjak« II Balkanološkog instituta i 1 knjiga »Građe« Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka, — ukupnom obimu od 55,7 štampanih tabaka.

Od izišlih knjiga iz štampe na Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka otpadaju 3 knjige, u obimu od 39 štampanih tabaka, a na Odjeljenje privredno-tehničkih nauka 2 knjige, sa 16,7 štampanih tabaka.

U štampi se nalaze: 1 knjiga »Radova« Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka, obima od 21,11, i 1 knjiga »Simpozijum o srednjovjekovnom katunu«, u obimu od 19,53 autorska tabaka; 1 knjiga »Radova« Odjeljenja medicinskih nauka, u obimu od 11,15 autorskih tabaka; po 1 knjiga »Radova« i »Djela« Odjeljenja privredno-tehničkih nauka, u ukupnom obimu od 31,64 autorska tabaka. Cjelokupni obim knjiga koje se nalaze u štampi iznosi 83,43 autorska tabaka.

U proteklom izvještajnom periodu štampano je 5 knjiga, čiji je obim 80,4 štampanih tabaka.

Valja primjetiti da su u objavljenim knjigama u ovom periodu učestvovala 32 autora, od kojih 25 nisu članovi Naučnog društva i većim dijelom spadaju u predstavnike mlađe generacije naučnih radnika. Na taj način, kao i ranijih godina, mladim naučnim radnicima van Društva data je mogućnost da publikuju svoje radove u edicijama Društva, pa su se tako mnogi od njih afirmisali.

Prodaja štampanih edicija Društva

U ovom periodu prodano je ukupno 1.610 svezaka edicija Društva, od čega: »Radova« 541, »Djela« 561, »Građe« 274, »Godišnjaka« 83 i »Simpozijuma o supstanciji P« 153 komada, u ukupnoj vrijednosti od 1,473.343 dinara, što u poređenju sa prethodnim periodom predstavlja povećanje za 54,2%.

Primjećuje se da je u posljednje vrijeme prodaja edicija Društva, zahvaljujući reorganizaciji prodajne službe, naglo porasla, tako da je samo za period od 1. I do 25. X 1963. godine prodano 3.690 raznih edicija, čija vrijednost iznosi 2,687.000 dinara, a broj stalnih pretplatnika do danas se mnogostruko uvećao, i ima ih već 158.

Biblioteka Društva

Razmjena naučne i stručne literature bila je i u ovom periodu osnovni dio posla Biblioteke Društva. Pored literature nabavljene razmjenom, fond Biblioteke je u manjoj mjeri dopunjavan nabavkom pojedinih standardnih djela, priručnika, rječnika, enciklopedija, pretplatom na izvjestan broj časopisa i poklonima.

Nastavljen je posao na sistematskom prikupljanju i sređivanju bibliografskih podataka o radovima članova Društva. U proteklom periodu uspostavljene su 4 nove razmjene publikacija, od čega 3 sa ustanovama u našoj zemlji, a 1 s inostranstvom. Prema tome, broj institucija sa kojima Naučno društvo vrši razmjenu povećan je na ukupno 104, od kojih su 52 u našoj zemlji i 52 u inostranstvu.

Naučno društvo SRBiH danas vrši razmjenu publikacija sa mnogim akademijama, univerzitetima, institutima, raznim ustanovama i bibliotekama. Razmjena je uspostavljena sa ovim stranim zemljama:

1. Albanija, 2. Austrija, 3. Bugarska, 4. Čehoslovačka, 5. Danska, 6. Finska, 7. Francuska, 8. Italija, 9. Izrael, 10. NR Kina, 11. Kuba, 12. Mađarska, 13. Norveška, 14. Zapadna Njemačka, 15. Istočna Njemačka, 16. Poljska, 17. Rumunija, 18. SAD (Kalifornija, Njujork, Mičigen i Indijana), 19. SSSR 20. Švedska, 21. Švicarska, 22. Turska.

U izvještajem obuhvaćenom periodu knjižni fond Biblioteke povećao se za ukupno 249 knjiga, od čega je 100 (40,1%) iz Jugoslavije, a 149 (59,9%) iz drugih zemalja. Od ovog broja nabavilo je Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka 155 (61,5%), Odjeljenje privredno-tehničkih nauka 46 (18,3%), Odjeljenje medicinskih nauka 46 (18,3%), dok su dvije knjige opšta enciklopedijska djela.

Od ukupnog broja novonabavljenih knjiga, 224 (89,9%), u vrijednosti od 265.642 dinara, dobilo je Naučno društvo u okviru razmjene publikacija.

Broj naslova periodičnih publikacija u našoj Biblioteci iznosi sad 334. U ovom periodu povećanje iznosi 28 naslova, od čega je 20 (71,4%) iz stranih zemalja.

Ukupna vrijednost periodičnih publikacija nabavljenih u proteklom periodu iznosi 695.586 dinara, od čega na publikacije dobivene razmjenom otpada najveći dio — 558.090.

Porast knjižnog fonda išao je nešto bržim tempom nego u prethodnom periodu.

Na kraju ovog perioda Biblioteka Naučnog društva raspolaže s ukupno 1.809 knjiga, od čega je 859 iz naše zelje i 950 iz drugih zemalja. Razmjenom je nabavljeno 1.380 (76,6%), kupovinom 264 (14,6%), poklonima 132 (7,3%), a broj knjiga vlastitih izdanja iznosi 33 (1,6%).

Od ukupnog broja naslova periodičnih publikacija (334), publikacijama iz stranih zemalja pripada 177 (52,5%). Od toga je putem razmjene nabavljeno 279 (83,6%), pretplatom i kupovinom 43 (12,9%), poklonima 8 (2,3%), a od vlastitih izdanja 4 (1,1%). Vrijednost cjelokupnog knjižnog fonda Biblioteke na dan 31. III 1963. godine iznosi 5.105.416, od čega na periodične publikacije otpada 3.197.230, a na knjige 1.908.136.

Kao i ranije, Bibliotekom su se koristili članovi Naučnog društva, a pružena je mogućnost i izvjesnom broju drugih čitalaca da se koriste njenim fondom. Za članove i saradnike Naučnog društva posuđivane su i u ovom periodu razne publikacije putem međubibliotečke pozajmice.

IZVJEŠTAJ O RADU

NAUČNOG DRUŠTVA U PERIODU OD 31. III 1963. DO 22. VI 1966.

Rad Predsjedništva

Rad Predsjedništva Naučnog društva odvijao se u više oblika. U prvom redu, diskutovalo se na sjednicama Predsjedništva o planu i programu rada Društva. Naime, već je iskustvo u dosadašnjem radu pokazalo da je potrebno ulogu i zadatke rada šire postaviti, i da Naučno društvo treba da dobije status koji imaju tri akademije: Jugoslavenska aka-

demija znanosti i umjetnosti, Srpska akademija nauka i umetnosti i Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Razumije se da je ovakav stav Predsjedništva Naučnog društva morao zaokupljati sve članove, jer je bilo već sazrelo mišljenje da se mora mijenjati organizacija samog Društva iz razloga što je bilo potrebno u vezi sa daljim bržim razvitkom nauke u Bosni i Hercegovini da se organizuje Društvo u takvu naučnu organizaciju koja će svojim radom, organizacijom i uticajem moći da uspješno obavlja ovakvu ulogu u našem društvu. Već je Savezni zakon o organizaciji naučnog rada ovakvu ulogu povjerio akademijama nauka i umjetnosti, a status Naučnog društva ostao je nedefinisan u ovom Zakonu. Ovakav položaj Društva imao je odraza i na stvaranje programa rada Društva, a naročito na pitanje finansiranja društvene djelatnosti. Prilikom prihvatanja Završnog računa Društva za 1963. godinu naročito se raspravljalo o ulozi koju treba da odigra Društvo u našoj zajednici. Naime, usvajajući odluku o izvršenju predračuna prihoda i rashoda za 1963. godinu u visini izloženih rashoda od 29.949,444 dinara, ponovno se diskutovalo o tome da je ovakvim sredstvima moguće samo održati reprezentativni njegov karakter i pomagati parcijalno i neznatno naučni rad pojedinih njegovih članova. U diskusiji došla je do izražaja težnja da Naučno društvo treba da ima više inicijative u naučnoistraživačkim radovima naše Republike i da je stoga potrebno izvršiti reorganizaciju Društva i osposobiti ga da može ovu osnovnu djelatnost uspješno da izvrši kao najviša naučna ustanova Bosne i Hercegovine. Ovakva diskusija u Predsjedništvu a i u odjeljenjima dovela je do odluke da se zakazana vanredna skupština za april 1964. godine ne održi, dok se ne donese odluka o samom statusu Društva. O ovakvom stavu Predsjedništva sastavljena je i informacija namijenjena Republičkom izvršnom vijeću, a vođena je i diskusija sa članovima Izvršnog vijeća. Ovom prilikom treba naročito spomenuti stavove triju naših akademija koji su došli do izražaja na Godišnjoj skupštini na Hvaru. Naime, na ovoj Skupštini formulisana je njihov zaključak da u Zakonu o organizaciji naučne djelatnosti Naučno društvo ima se tretirati na isti način kao tri naše akademije. Sa ovim zaključkom delegacija Društva je upoznala predsjednika Izvršnog vijeća.

U 1964. godini Predsjedništvo je posvetilo naročitu pažnju nekim organizacionim pitanjima. U prvom redu, raspravljano je o pitanju odnosa Predsjedništva Društva prema svojim odjeljenjima, i obrnuto. Kao što je poznato, u Društvu su djelovala tri odjeljenja: Odjeljenje prirodno-tehničkih nauka, Odjeljenje medicinskih i Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka. Stoga, u cilju što bolje saradnje i što tješnjeg povezivanja, pored već postojećih informacija o radu, zaključeno je da se pismeni zaključci sa sjednica Predsjedništva dostavljaju sekretarima odjeljenja, koji će upoznati svoje članove sa tim zaključcima, a isto tako sekretari odjeljenja dostavljati zapisnike sa svojih sjednica Sekretarijatu Društva, kako bi se mogli članovi Predsjedništva upoznati sa tim zaključcima.

Nadalje, Predsjedništvo je razmatralo Pravilnik o izdavačkoj djelatnosti Naučnog društva. U tu svrhu obrazovana je Komisija u sastavu: prof. dr Salko Nazečić, prof. dr Vlado Jokačević i prof. dr Aleksandar

Stajić, kojoj je povjerena dužnost izrade nacrtu. O ovom nacrtu je Predsjedništvo diskutovalo na nekoliko sjednica i, poslije primljenih prijedloga od ostalih članova Društva, usvojilo ga je.

U cilju osiguranja sredstava za naučni rad, članovi Predsjedništva imali su nekoliko sastanaka sa predstavnicima Savjeta za naučni rad. Na osnovu diskusija donesen je zaključak da Republički fond za naučni rad može da participira finansiranje izvjesnih naučnoistraživačkih radova, a Društvo je pristupilo izradi prijedloga za ovako finansiranje naučnih tema svojih članova.

Vrlo važnu preokupaciju odjeljenja čini diskusija o prispjelim radovima odjeljenja. Predsjedništvo je stalo na stanovište da se čitava ova materija, koja je činila osnovnu djelatnost kako pojedinih odjeljenja tako i samog Predsjedništva, riješi načelno i u pojedinostima za sva odjeljenja, i zato je radilo na izradi Pravilnika o izdavačkoj djelatnosti Društva. Prilikom diskusije o primanju radova, koje su predložila pojedina odjeljenja preko svojih sekretara, Predsjedništvo je imalo za zadatak da sve prijedloge posmatra sa stanovišta kriterija, tražeći da se uvijek referiše o radovima i da se zatim otvaraju diskusije prije nego što će se štampati bilo u ediciji RADOVA, DJELA ili GRAĐA, ili u ediciji POSEBNA IZDANJA.

Kao dalju djelatnost Predsjedništva možemo tretirati: razmatranje prijedloga pojedinih odjeljenja Društva da se uzme učešće u radu, ili da se delegiraju članovi Društva na pojedine naučne sastanke, simpozijume, u komisije, kako naše nacionalne tako i međunarodne, zatim prijedlozi za 27-julsku nagradu i druge manifestacije. Spomenućemo samo slanje naših delegata koji su učestvovali u ime Društva, kao prof. dr Salko Nazečić na svečanom skupu Srpske akademije nauka i umjetnosti povodom 100-godišnjice smrti Vuka Karadžića, zatim na sastanku Međunarodne komisije za opšteslovenski lingvistički atlas prof. dr Vuković, a na sastanku za izradu terminoloških rječnika učestvovao je prof. dr Kecmanović. Kao važnu djelatnost možemo navesti diskusiju o potrebi osnivanja Jugoslavenskog balkanskog instituta i u vezi s tim osnivanje i pitanje djelokruga rada Centra za balkanološka ispitivanja. Najzad, naši članovi su učestvovali sa referatima na simpozijumima u Dubrovniku: »O alimentarnoj alergiji« i »O teritorijalnom i hronološkom razgraničenju Ilira u praistorijsko doba«.

Predsjedništvo je razmotrilo i pitanje organizacije i plana rada Koordinacionog odbora odjeljenja medicinskih nauka triju akademija i Naučnog društva i zaključilo je da odjeljenje Društva aktivno uzme učešće u radu Odbora kao ravnopravan član.

Kao goste Naučnog društva možemo navesti: prof. i akademika dr Röhlera sa svojim saradnicima iz Njemačke Demokratske Republike, prof. dr R. H. Ewansa iz Leedsa, prof. dr Hermana Meusela iz Njemačke Demokratske Republike, prof. dr Wolfganga Kretschmera iz Tübingena, prof. dr Mârza iz Jašija (Rumunija), prof. dr Wernera i prof. dr Jancsoa iz Segedina, koji su održali svoja predavanja i vodili diskusije o mogućnosti i modalitetima saradnje. Iz akademija naše zemlje održali su svoja predavanja: akademik Milan Budimir iz Srpske akademije nauka i umjetnosti i Josip Torbarina iz Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti.

Predsjedništvo je u 1965. godini gotovo na svim svojim sjednicama raspravljalo o potrebi osnivanja akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. U svim tim diskusijama je, prvo, u krugu članova Društva a zatim i kod političkih, društvenih, naučnih i stručnih foruma došlo do izražaja uvjerenje da je došlo vrijeme osnivanja bosanskohercegovačke akademije kao logična posljedica socijalističke izgradnje u našoj Republici i uspjeha koje su radni ljudi postigli na putu stvaranja socijalističkih društvenih odnosa. Istina, sagledana je potreba osnivanja ove najviše naučne ustanove, ali se mnogo diskutovalo i o fizionomiji i kadrovskim mogućnostima. S pravom možemo istaći činjenicu da se vrlo intenzivno diskutovalo o ovim ključnim pitanjima ne samo u Predsjedništvu i odjeljenjima Društva već i izvan njih, u prvom redu među naučnim radnicima i stručnjacima ne samo u našoj Republici već i u drugim našim republikama, kao u krugovima Srpske, Jugoslovenske i Slovenačke akademije. U tu svrhu organizovali smo sastanak sa predstavnicima naših triju akademija ne samo u okviru Naučnog društva već i u krugu Republičkog izvršnog vijeća, Skupštine i mnogih zainteresovanih krugova. Ovom prilikom smatramo da treba naročito podvući bratstvu pomoć i saradnju koju su nam pružile sve tri akademije. Bio je to jednoglasan zaključak da su sazreli uslovi na osnovu dosadašnjeg rada članova Naučnog društva da ono preraste u bosanskohercegovačku akademiju nauka i umjetnosti. S tim u vezi sazrelo je i uvjerenje unutar naše Republike da je vrijeme da se osnuje akademija nauka i umjetnosti u Republici u kojoj žive u bratskoj zajednici Srbi, Muslimani i Hrvati, kao i da ona treba da odražava stanje i stremljenja naše Republike u bratskoj saradnji sa trima našim akademijama. Kao drugu karakteristiku koja je iskristalisana u diskusijama o liku bosanskohercegovačke akademije možemo navesti njen radni karakter. Istina, ona je i reprezentativna jer udružuje značajne naučne radnike i umjetnike, ali je u osnovi njezin radni karakter. U tu svrhu trebalo je naći i organizacione strukture koje će obezbijediti ovakav karakter akademije. Stoga je rad u odjeljenjima kao organizacionim jedinicama proširen djelatnošću komisija, odbora, sekcija i drugih organizacionih formi u kojima rade saradnici koji mogu biti stalni ili vanjski. Dakle, proširuje se članstvo akademije: pored redovnih i dopisnih — još i saradnicima. Oni punovažno uzimaju učešće u radu, u prvom redu, u odjeljenjima, zatim u komisijama, centrima, odborima ili sekcijama odjeljenja. Saradnici tako ne samo da proširuju bazu članstva već predstavljaju dragocjen fond, iz kojeg će se moći, na osnovu rada u akademiji izabrati novi članovi akademije.

Na osnovu ovako široko postavljenih diskusija moglo je Predsjedništvo da pride radu oko osnivanja akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. U tu svrhu izabrana je Komisija za izradu nacrtu zakona o akademiji nauka i umjetnosti naše Republike u sastavu: prof. dr Ethem Čamo, prof. dr Salko Nazečić i prof. dr Mladen Deželić.

Ovom prilikom treba da se osvrnemo jaš na jedno vrlo važno pitanje koje je iskrslo odmah — u početku rada na Nacrtu zakona. Naime, postavilo se pitanje kako osnovati akademiju u uslovima postojanja i plodonosnog rada Naučnog društva. U diskusijama prilikom izrade Nacrta prevladalo je mišljenje članova Naučnog društva da bosansko-

-hercegovačka akademija treba da nastane prerastanjem Naučnog društva u akademiju. Naime, ne samo naučni radnici iz naše Republike već i politički i društveni forumi su visoko ocijenili uspješan rad Društva. S pravom možemo reći da je Naučno društvo svojim rezultatima na naučnom polju postiglo značajne rezultate koji su visoko ocijenjeni ne samo u našoj Republici već i u naučnim krugovima naše zemlje i inostranstva. Ovakva afirmacija Naučnog društva bila je i razlog da se predloži u Nacrtu zakona da akademija naše Republike nastaje prerastanjem Naučnog društva u ovu najvišu naučnu ustanovu.

Razumije se da su članovi Društva zajedno sa svim zainteresovanim faktorima bili jedinstveni u ocjeni da je sadašnji broj članova, kako redovnih tako i dopisnih, više nego skroman da se ostvare zadaci koji su u Zakonu bili predviđeni. Proširenje članstva postavilo se kao osnovni zadatak akademije. U našoj Republici postojali su realni uslovi za izbor novih članova. Naime, u brojnim univerzitetskim i vanuniverzitetskim ustanovama, ne samo u Sarajevu već i u drugim mjestima, izrasli su naučni kadrovi koji su se svojim naučnim doprinosima afirmisali i predstavljali potencijalne kandidate za izbor u akademiji.

Predsjedništvo je na nekoliko sjednica razmatralo pitanje plana rada i finansijskog plana za 1965. godinu. Iskustvo iz prošle godine je pokazalo da je potrebno sačekati, prvo, na izglasavanje u Skupštini finansijskog plana, pa tek onda na osnovu odobrenih materijalnih sredstava izraditi plan rada. U vezi s tim Predsjedništvo je sastavilo ove planove na osnovu prijedloga odjeljenja u kojima su funkcionalni rashodi bili finansijski vrlo niski. U ovoj godini Predsjedništvo je prezentiralo Skupštini prijedlog finansijskog plana u kome su funkcionalni rashodi dakle premašili lične i operativne rashode — sve u cilju da se Društvo već u ovoj godini okrene naučnoistraživačkom radu kao osnovnoj svojoj djelatnosti.

U ovoj godini Predsjedništvo a i pojedina odjeljenja posvetili su naročitu pažnju Nacrtu republičkog zakona o organizaciji naučnih djelatnosti. U diskusijama u Društvu, a i izvan njega, već se predlagalo da se u ovom Zakonu u posebnom članu tretiraju uloga, zadaci i organizacija Društva kao uloga, zadaci i organizacija akademije nauka i umjetnosti. Uloženo je mnogo napora da se ovaj zahtjev Društva realizuje u odredbama ovog Zakona.

Prijemu radova za ediciju Društva, kao što su RADOVI, DJELA i GRAĐA, Predsjedništvo je posvetilo naročitu pažnju. Cio posao je bio olakšan time što se radilo prema Pravilniku o izdavačkoj djelatnosti. Ipak se osjećala potreba da Predsjedništvo interveniše u smislu usaglašavanja stavova pojedinih odjeljenja o kriteriju za štampanje radova u pojedinim edicijama. Možemo već na osnovu rada Predsjedništva na ovom zadatku, koji je dominirao i bio prisutan na gotovo svim sastancima, iznijeti da su stavovi bili već ujednačeni u toj mjeri da je bilo primjedaba samo na pojedinačne prijedloge odjeljenja.

Predsjedništvo je, nadalje, razmatralo prijedloge odjeljenja za odlaske članova Društva na domaće ili inostrane kongrese, simpozijume, naučne skupove ili organizacije, razmatrajući ove odlaske sa usvojenih principijelnih stanovišta.

Predsjedništvo je zajedno sa Filozofskim fakultetom u Sarajevu razmatralo pitanje proslave spomen-godišnjice Silvije Kranjčevića, kao i prijedloge za 27-julsku nagradu.

Kao predstavnik Društva u Savjetu Jugoslovenskog leksikografskog zavoda u Zagrebu određen je prof. dr Vaso Butozan.

Rad na izradi terminoloških riječnika, koji je pokrenula Srpska akademija nauka i umjetnosti, bio je predmet razmatranja na nekoliko sjednica Predsjedništva. U organizacioni odbor za izradu rječnika u Novom Sadu izabrani su drugovi prof. dr Ilija Kecmanović i prof. Fazlija Alikalfić.

U 1966. godini Predsjedništvo, njegova odjeljenja i cjelokupno članstvo Naučnog društva vrlo su intenzivno nastavili rad iz 1965. godine sa osnovnim ciljem da se osnuje akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. U tu svrhu izradilo je predstavku Republičkom savjetu za naučni rad u kojoj je iznijelo potrebu osnivanja akademije. Nacrt zakona o osnivanju i obrazloženje zakona Predsjedništvo je uputilo Kulturno-prosvjetnom vijeću Skupštine i Komisiji za obrazovanje i kulturu Izvršnog vijeća. U svojoj predstavi Republičkom savjetu za naučni rad Predsjedništvo je formulisalo u 4 tačke potrebu osnivanja akademije:

1. treba da se osnuje akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine;
2. Naučno društvo treba da preraste u akademiju nauka i umjetnosti;
3. u 1966. godini za finansiranje rada akademije potrebna su manja dodatna budžetska sredstva — i
4. akademija ima pravo u slučaju svojih potreba i izvršavanja zadataka da osnuje svoje ustanove.

Predsjedništvo je živo pratilo rad Komisije za izradu zakona o akademiji. S pravom možemo tvrditi da je to bio stalni zadatak Predsjedništva. U tu svrhu Nacrt je dostavljen svim odjeljenjima na razmatranje sa zahtjevom da se što svestranije prouči, da se o njemu prodiskutuje i sa primjedbama svih članova i odjeljenja vrati Predsjedništvu, koje je trebalo da, što je moguće brže, izradi konačan tekst Nacrta zakona. Sa Nacrtom su upoznati i dali obrazloženje zakona u Odboru za kulturno-prosvjetna pitanja Skupštine predsjednik Naučnog društva Vaso Butozan, potpredsjednik Salko Nazečić i član Predsjedništva Nedo Zec. S pravom možemo istaći da su predstavnici Naučnog društva u ovom Odboru našli puno razumijevanja i da je diskusija u njemu pokazala koliko su sazrele prilike da se akademija osnuje na principima kako je to bilo predloženo u zakonu.

Prijedlog zakona o akademiji nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine predložio je Skupštini na usvajanje Odbor za prosvjetno-kulturna pitanja Republičkog vijeća. Razumije se da su ovaj Nacrt prije usvajanja na Skupštini razmotrili i dali svoje primjedbe Zakonodavno-pravna komisija i Izvršno vijeće. Koliko je truda uloženo u pripremanje Nacrta svjedoči i činjenica da u Vijeću nije vođena diskusija o pojedinim odredbama i članovima Nacrta već o istorijskom značaju osnivanje akademije.

Na zajedničkoj sjednici Republičkog i Prosvjetno-kulturnog vijeća Skupštine Bosne i Hercegovine, koja je održana 22. juna 1966. godine, usvojen je Zakon o Akademiji nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. Sa zadovoljstvom možemo istaći da nijedan od govornika na ovoj sjednici nije stavio nijednu primjedbku. Istupanje govornika na ovoj sjednici imalo je karakter jednodušnosti u ocjeni nasušne potrebe za osnivanje ove najveće naučne ustanove u našoj Republici. U istupanjima pojedinih govornika poslije uvodnog izlaganja predsjednika Odbora za prosvjetno-kulturna pitanja Republičkog vijeća Živka Babića, u debati: prof. dr Vase Butozana, predsjednika Naučnog društva Bosne i Hercegovine, Hasana Grapčanovića, predsjednika Prosvjetno-kulturnog vijeća Skupštine, Osmana Đikića, člana Izvršnog vijeća Skupštine, Alojza Benca, direktora Zemaljskog muzeja u Sarajevu, Ethema Čame, poslanika Republičkog vijeća iz izborne jedinice Gradačac, Marka Šunjića, poslanika Prosvjetno-kulturnog vijeća iz izborne jedinice Mostar, Kemala Kape-tanovića, direktora Instituta za metalurška ispitivanja u Zenici, Rajka Gagovića, poslanika Republičkog vijeća iz izborne jedinice Foča i Dže-mala Bijedića, predsjednika Republičkog vijeća Skupštine kao da je provijavala jedna misao: da je potrebno da se osnuje akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine kao zahtjev i normalna posljedica svestranog socijalističkog razvitka u našoj Republici, kao posljedica njegovog sadašnjeg i budućeg privrednog, društvenog, naučnog i kulturnog razvitka uopšte. Poslije ove debate na zajedničkoj sjednici i aplauza spontanih i snažnih, Zakon o Akademiji izglasan je jednoglasno na odvojenim sjednicama Republičkog i Prosvjetno-kulturnog vijeća. Ostaće kao trajna uspomena mnogim generacijama debata i usvajanje Zakona o Akademiji nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine u Skupštini Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, koja je održana 22. juna 1966. godine.

Na svečanoj sjednici Akademije prisustvovali su članovi Skupštine sa predsjednikom, članovi Izvršnog vijeća Skupštine sa predsjednikom, naučni i kulturni radnici, te predsjednik Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti Grga Novak, predsjednik Srpske akademije nauka i umetnosti Velibor Gligorić, predsjednik Slovenske akademije znanosti i umetnosti Josip Vidmar, te članovi Akademije koji su jednodušno ukazali na značaj i zadatke četvrte, najmlađe akademije u našoj zemlji. Na izbornoj Skupštini izabrani su: za predsjednika prof. dr Vaso Butozan, za potpredsjednika prof. Branislav Đurđev, a za sekretara prof. dr Ethem Čamo.

U ovoj godini razvila se živa aktivnost u Naučnom društvu. Članovi Društva Anto Babić i Branislav Đurđev izabrani su u Međuakademij-ski odbor za kolonizaciju jugoslavenskih naroda, a u Međuakademij-ski odbor za jugoslovenske narodne umotvorine Salko Nazečić i Cvjetko Rihtman. Prof. dr Alojz Benac izabran je u Stalni savjet Međunarodne unije za preistorijske i protoistorijske nauke u Beogradu, a za delegata u Nacionalnom komitetu za istorijske nauke određen je Branislav Đurđev.

Predsjedništvo je razmotrilo plan rada i finansijski plan Društva, te je donesen zaključak o potrebi osnivanja Fonda za naučni rad Akademije.

Nadalje, Predsjedništvo je učestvovalo u diskusiji o Nacrtu zakona o Republičkom savjetu za naučni rad i Nacrtu zakona o Republičkom fondu za finansiranje naučne djelatnosti.

U Lingvinističkoj komisiji u Jugoslovenskom odboru za izradu terminoloških rječnika izabrani su članovi Vuković i Kecmanović.

Predsjedništvo je razmotrilo pitanje učešća na inostranim kongresima članova Društva i zaključilo je da na ovim kongresima mogu da učestvuju oni članovi Društva koji maju referat, a da se principijelno odobravaju najviše 6 dnevnica i putni trošak. Naknadno je odobreno učestvovanje Branislava Đurđeva na I kongresu balkanologa u Sofiji i Alojzu Bencu na I kongresu balkanologa u Sekciji za arheologiju. Za Kongres folklorista predviđeni su kao delegati Cvjetko Rihtman i J. Vuković, a u Slavističkom društvu Salko Nazečić. Treba istaći i uspjeh koji je imao simpozij »Iliri u antičko doba« za čije učesnike je Predsjedništvo priredilo prijem.

Na sjednicama Predsjedništva tretirano je i pitanje časopisa Encyclopedia moderna i u Savjet časopisa delegiran je prof. dr Vaso Butozan.

U vezi sa raspisivanjem 27-julske nagrade Predsjedništvo je predložilo svoje kandidate na osnovu prijedloga odjeljenja.



BIOGRAFIJE I BIBLIOGRAFIJE UMRLIH
ČLANOVA NAUČNOG DRUŠTVA
BOSNE I HERCEGOVINE





RISTO JEREMIĆ

(1869—1952)

BIOGRAFIJA

Risto Jeremić ostavio je našim narodima značajne priloge iz istorije medicine u kojima je obrađivao zdravstvene probleme i prilike u našoj zemlji, mnoge stručne radove iz područja medicine, u prvom redu iz hirurgije, zatim političke rasprave, istorijske oglede iz borbe i života naših naroda, istraživanja iz antropologje i etnografije i oglede o važnim ljekarima. U ličnosti Jeremića vidimo neumornog istraživača ne samo zdravstvene kulture u prošlosti i sadašnjosti, već i vrlo aktivnog kulturnog radnika čija je preokupacija bila: dobro širokih narodnih slojeva i naših naroda.

Rodio se 18. maja 1869. godine u Foči na Drini. Gimnaziju je pohađao u Sarajevu, a završio je i maturirao u Dubrovniku. Medicinski fakultet je pohađao i završio u Gracu, a promovisan je 1898. godine. Službovao je kao ljekar u Zemaljskoj bolnici u Sarajevu, bio je opštinski lekar i bolnički lekar u Tuzli, kratko vreme upravnik bolnice u Sarajevu, a penzionisan je kao šef saniteta Direkcije državnih željeznica u Subotici 1934. godine. Sudelovao je kao lekar dobrovoljac u balkanskom ratu i bio osuđen na 3 godine robije zbog veleizdaje. Postao je počasni doktor Beogradskog univerziteta, izabran među prvim za člana Naučnog društva Bosne i Hercegovine, bio je počasni predsjednik Sekcije za istoriju medicine i farmacije Srpskog lekarskog društva, te nosilac brojnih odlikovanja. Umro je u Mostaru 17. septembra 1952. godine u svojoj osamdeset i trećoj godini.

Risto Jeremić spada među prve istoriografe naše medicine i zdravstvene kulture. Na ovom području dao je svoja najznačajnija dela, osvetljavajući ne samo zdravstvene i medicinske probleme u Bosni i Hercegovini i u drugim značajnim mestima naše zemlje, već i društvene odnose i prilike koje su uslovljavale ovakvu zdravstvenu kulturu. Izučavanje spoljne sredine u kojoj je živio i delovao čovek povezivao je zdravstvenu kulturu sa stanjem u ishrani, stanovanju, običajima, sanitetskim uređajima i uređenjem, načinom zaposlenja i rada, političkim i društvenim uređenjem dakle, sa svakodnevnim uslovima života koji su okružavali i koji su određivali zdravstvenu kulturu, koja je bila odraz stanja i vremena u kojem je živio narod u svojoj svakidašnjoj borbi za bolji život.

Mislimo da ćemo najbolje osvetliti značaj Jeremića kao istoriografa zdravstvene kulture i medicine ako se zadržimo na njegovim radovima iz te oblasti, a oni su mnogobrojni. Navešćemo sledeća značajna dela: »Zdravstvene prilike u jugoslavenskim zemljama do kraja XIX veka« (iz 1935), »Zdravstvene prilike u jugoslovenskim zemljama od XIV—XIX veka« (iz 1923. god.), »Prilozi istoriji zdravstvenih i medicinskih prilika Bosne i Hercegovine pod Turskom i Austro-Ugarskom« (iz 1951. god.), »Priložak građi za historiju zdravstvenih prilika u Jugoslaviji« (iz 1924. god.), »Građa za historiju zdravstvenih prilika u Jugoslavenskim zemljama«, »Priložak istoriji zdravstvenih prilika u nas« (iz 1936. god.), »Brevis conspektus historiae culturae sanitariae in Jugoslavia« (iz 1936. god.), »Sanitet u Vojnoj Granici« (iz 1938. god.), »Sumaran pregled zdravstvenih i medicinskih prilika Bosne i Hercegovine« (iz 1941. god.), »Sitni prilozi za istoriju zdravstvene kulture u našim zemljama« (iz 1940. god.) i »Iz istorije zdravstvene kulture u Srbiji od XII—XIX veka« (iz 1950. godine).

U ovim delima Jeremić je sve više usavršavao svoj metod, tako da je sa uspehom obrađivao zdravstvenu kulturu i medicinske prilike u Jugoslaviji i u pojedinim njezinim pokrajinama. U svim ovim radovima vodeća ideja je bila: da zdravstvena kultura i medicinsko stanje i prilike zavise od vrlo mnogo faktora i da je zdravlje naroda rezultat delovanja tih raznih faktora. Razume se da je svoj metod prilaženja istraživanjima usavršavao i dalje unapređivao u cilju ne samo obrade podataka, već i sa jasnom namerom da se odrede faktori zdravstvenog stanja narodnih masa i njihovo unapređenje.

Ovaj prikaz ne bi bio potpun ukoliko se ne bismo osvrnuli i na radove Jeremića koji su lokalnog karaktera, ali se ipak harmonično uklapaju u njegova široko postavljena spomenuta dela. Ovi radovi pokazuju kako su nastala njegova kapitalna dela. U ove radove ubrajamo: »Medicinske prilike u Zemunu 1750—1900«, »Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika«, »Prilog istoriji zdravstvene kulture Sremskih Karlovaca od 1772—1872. godine«, »Državna bolnica u Sarajevu«, »Zabeleške o zdravstvenim prilikama tuzlanske oblasti«, »Bolnica srpske opštine u Novom Sadu«, »Zdravstvena kultura Vojvodine u XVIII veku« i »Priložak istoriji zdravstvene kulture u Boki Kotorskoj«.

Ovi radovi su kasnije predstavljali vrlo važnu građu za sastavljanje kapitalnih dela, jer se u njima ne samo uspešno ogledao Jeremić, već je stekao i iskustva kako postaviti problematiku zdravstvene kulture i medicinskih prilika u šire okvire života naših naroda i čitave Jugoslavije.

Naš prikaz Jeremićeve uspešne delatnosti ne bi bio potpun i bez osvrta na njegove stručne publikacije. Njegova preokupacija je, uglavnom, u oblasti hirurgije. Obraduje kazuistiku i pojedine hirurške metode, kao što su »Prilog kazuistici bubrežnih ubodnih rana«, »Prilog kazuistici cekalnih hermija«, »Herniološke beleške«, »Beleške o epigastričkim kilama«, »Priložak eteroplastičnim ogledima kod povrede lubanje«, »Dve zabeleške o lečenju ileusa atropinom« i »Šavrana mravljim glavama«. Ovi radovi uvršćuju Jeremića u vrlo dobre stručnjake iz područja hirurgije.

Neobično su značajni i njegovi radovi koji imaju čisto istorijski karakter. U njima je obrađivao ličnosti iz medicine. Takvi su mu radovi: »Jovan Mendić, dubrovački hirurg u XVI veku«, »Posljednji susret sa Radivojem Pavlovićem«, »Jovan Micković, učitelj, sekretar i apotekar«, »Dr Mehmed Sami Šerbo, prvi bosanski muslimanski lekar« i »Reč u čast dra Radivoja Simonovića o devedesetoj godini njegova«. Neke radove je posvetio pojedinim događajima ili prilikama iz naše medicinske prošlosti, kao: »Lekarski ugovori na sarajevskom sudu u 16 i 18 veku«, »Bolnica kralja Dečanskog«, »Lekarstvo u Homerovim pesmama« i »Zdravstvena pravila u Srba u XVII i XVIII veku«.

Kao izvrstan organizator naše medicinske istoriografije, organizovao je i ustanove pomoću kojih je mogao da sistematizuje istraživanja iz ove mlade medicinske oblasti. Osnovao je Istoriografsku biblioteku pri Glasniku Centralnog higijenskog zavoda u Beogradu i u ovoj ustanovi okupio je brojne saradnike. S pravom možemo istaći da je to prva mediko-istorijska biblioteka, koja je bila potrebna naročito u prvim godinama rada medicinske istoriografije. Pri istoj ustanovi organizovao je prvi mediko-istorijski muzej, koji je vršio takođe korisnu funkciju.

Kao svestrano obrazovana ličnost, Jeremić se povremeno pojavljivao i sa radovima koji nisu vezani za zdravstvenu kulturu ili medicinu. To su njegovi istorijski, društveno-politički ili antropološki ogledi o ličnostima i događajima, kao: »Hrvatska Bosna (Mi i »tamo oni«). »Srpskoj i hrvatskoj omladini«, »Bački Rusi«, »Iz starih spomenika«, »O poreklu stanovništva tuzlanske oblasti«, »Ustanak u Posavini 1858«, »Prilozi antropologije Jugoslovena«, »Pismo o etnografskim prilikama Jugoslavena«, »Pabirci tragom jedne knjige«, »Poreklo stanovništva u Zemunu«, »Prodaja oružja i municije u Srbiji 1806—1810 i 1818« i »Prilozi proučavanju hajdučije u Sremu«. U ovu vrstu dela možemo navesti još: »Podaci o novim naseobinama u Vojvodini« i »Konačišta i sirotinjske kuhinje u prošlosti Balkana«.

Značajan je opus Riste Jeremića iz istoriografije medicine. S pravom ga možemo ubrojiti u najplodnije istoriografe u ovoj oblasti. U njegovim radovima ispoljava se neizmerna ljubav prema zdravstvenoj kulturi i medicini, kao i beskrajna vera u sve bolji život naših naroda. Istorijskim događajima i ličnostima osvetljava perspektivu stalnog uspona naših naroda. U tome treba da vidimo i neumorni rad i entuzijazam Riste Jeremića. Ovakav njegov životni put ostavio je trajne rezultate u istoriografiji zdravstvene kulture naših naroda.

Na kraju, mislimo da je potrebno istaći da je Jeremić bio retko dobar čovek. Volio je svoj narod i radio je na unapređenju njegova života. Neumoran i pošten radnik, svestrano obrazovan i zainteresovan ne samo da je osvetljavao pređeni put, već je ukazivao i na zadatke koje treba rešavati da bi radni čovek bolje i lepše živio u prilikama dostojnim čoveku.

Akademik Vaso Butozan

PRILOG BIBLIOGRAFIJI RADOVA DRA RISTE JEREMIĆA

U ovaj prilog uvrstio, sam uz raspravu i saopštenja s područja istorije zdravstvene kulture i medicine i porijekla stanovništva i naselja u jugoslovenskim zemljama, i niz stručnih i popularnih priloga i bilježaka koje su od značaja za što potpunije sagledavanje ličnosti i djela dra Riste Jeremića. Jedan broj priloga plod je njegovog rada na uređivanju »Biblioteke Centralnog higijenskog zavoda«, naročito kolekcije »Prilozi za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije i Balkanskog poluostrva«, u kojoj je kao saradnik objavio i nekoliko knjiga i veći broj članaka, naročito u prve tri sveske »Miscellanea« što ulaze u sastav pomenute kolekcije.

Ovdje nisu obuhvaćeni članci što ih je dr Jeremić anonimno objavljivao u »Narodu«, nedjeljnom političkom listu bosansko-hercegovačkih Srba u toku njegovog izlaženja u Mostaru i Sarajevu od 1907. do 1914, i od 1921. do 1927. god. Iako ga Redakcija »Naroda« u nekoliko mahova navodi kao saradnika i u 1907. i u 1921 g., nije se mogla utvrditi njegova saradnja u pomenutom listu, jer je priloge, vjerovatno, objavljivao bez potpisa. Jedino je utvrđeno da se u vremenu od 1908. do 1910. god. služio inicijalima R. M.

Uz ovaj prilog bibliografiji nije odvojeno data literatura o dru Jeremiću. Jedan dio te literature — prikazi i ocjene Jeremićevog stvaralaštva — naveden je uz radove koji su prikazivani i čini bibliografsku bilješku ili anotaciju u kojoj su registrovani i drugi podaci, mahom referativnog karaktera. Uz neke bibliografske jedinice odvojeno su, u anotaciji, navedeni prilozi drugih autora koji dopunjuju Jeremićevu radnju. Takav slučaj imamo u bibliografskoj jedinici pod rednim brojem 8.

O dru Jeremiću pisalo je, u vremenu od 1938. do 1961. g., nekoliko autora — mahom ljekara. Povodom njegovog promovisanja za počasnog doktora medicine na Beogradskom univerzitetu 1938. g. o Jeremiću je pisao R. Pavlović (Medicinski pregled, Beograd, XIII/1938, br. 1, str. 3—5). Na vijest o njegovoj smrti pisali su nekrologe: H. Kreševljaković (Život, Sarajevo, I/1952, sv. 3, str. 198—201. Tu je i nepotpuna bibliografija Jeremićevih radova, prilog B. Čulića, na 202—205. str.), V. Čavka (Medicinski arhiv, Sarajevo, 1952, br. 5, str. 107), K. Todorović (Medicinski glasnik, 1953, br. 1, str. 39), M. Dragić (Srpski arhiv, Beograd, 1953, br. 1, str. 85). I u enciklopedijskim izdanjima Leksikografskog zavoda objavljeni su podaci o životu i radu ovoga našeg ljekara i sociologa. Tako je u Medicinskoj enciklopediji (sv. 5, str. 404, Zagreb, 1961) o Jeremiću pisao V. Stojanović. Uz ovaj članak objavljena je u izvodu i bibliografija Jeremićevih radova i literatura o njemu. Tu je data i Jeremićeva fotografija iz zrelijeg doba života. Članak o Jeremiću sa bibliografijom njegovih radova napisao je u Enciklopediji Jugoslavije (sv. 4, str. 486, Zagreb, 1960) M. Filipović.

Svi registrovani Jeremićevi radovi u ovom prilogu raspoređeni su, radi bolje preglednosti, na nekoliko kategorija. Posebno su, hronološkim nizom, tretirane knjige, a posebno članci, saopštenja i bilješke. U ovoj drugoj kategoriji zasebno su izdvojeni autorovi prikazi i ocjene. Kao poseban prilog štampan je, na kraju, registar Jeremićevih radova sreden po abecedi naslova.

A) Knjige

1. Hrvatska Bosna (Mi i »tamo oni«). Srpskoj i hrvatskoj omladini prikazao R. M. — Mostar, Naklada štamparije »Naroda«, 1908. [Naslov sa korica]. Str. 48 sa tablic. 8°.

Sa bilješkama uz tekst i literaturom na 45—48. str.

R. M. = Risto Jeremić. Prema: Bibliografija knjiga i periodičnih izdanja štampanih u Hercegovini (1873—1941). Sastavili Lina Stitić i Hamid Dizdār. Mostar 1958.

Ovaj rad štampan je kao odgovor na brošuru: Hrvatska Bosna (Mi i »oni tamo«). Preštampano iz »Hrvatskog dnevnika«, Sarajevo 1907. Jedan njegov odjeljak objavljen je, kao oglas, u mostarskom »Narodu« za 1908 god., u broju 92.

2. Zdravstvene prilike u jugoslovenskim zemljama do kraja devetnaestog veka. Predgovor prof. dra Tihomira R. Đorđevića. — Zagreb. Izdanje Škole narodnog zdravlja. (Tisak Jugoslovenske štampe d. d.). 1935, str. 127 + [1] [u dva stupca]. 4°.

Vlasništvo odbora Rockefellerove fundacije u Zagrebu.

Bibliografija i izvori na 121—127 strani.

Prema autorovoj bilješci, skica za ovaj rad objavljena je u Glasniku Ministarstva narodnog zdravlja, 1923, br. 8—9.

Prikazi:

V. Stajić u Glasniku Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. IX/1936, str. 121—138.

M. S. Filipović u Pregledu, Sarajevo, X/1936, sv. 150 (juni), str. 325—327.

3. Medicinske prilike u Zemunu 1750—1900. — Beograd. Štamparija Živka Madžarevića, 1937, str. VII + 134 + [2] v8°.

Biblioteka Centralnog higijenskog zavoda, 21. Prilozi za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije i Balkanskog poluostrva... I.

Predgovor S. Z. Ivanića na V—VII str.

Bilješke uz tekst, summarium i registar na 131—134. str.

Djelo je radeno prema spisima Zemunskog magistrata i Generalnih komandi u Osijeku, Petrovaradinu i Temišvaru, pohranjenim u Zemunu i Zagrebu.

Prikazi:

V. Krstić u Glasniku Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. X/1937, str. 261—262.

V. Stajić u Glasniku Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. X/1937, str. 470.

M. S. Filipović u Pregledu, Sarajevo, XI/1937, sv. 165 (septembar), str. 615—616.

4. Dr Risto Jeremić — dr Jorjo Tadić: Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika I. — Beograd. Štampa »Planeta«... 1938, str. [8] + 143 + [1]. v8°.

Biblioteka Centralnog higijenskog zavoda, 33. Prilozi za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije i Balkanskog poluostrva... IX.

Bilješke, izvori i literatura uz svaki odjeljak.

Indeksi na 133—143 strani.

Prikazi:

— c. Socijalno medicinski pregled, Beograd, X/1938, br. 4 (oktobar—decembar), str. 418—420.

Medicinski pregled, Beograd, knj. XIV/1939, br. 6 (juni), str. 116.

5. Dr Risto Jeremić — dr Jorjo Tadić: Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika II. — Beograd. (»Planeta«), 1939, str. 240 + [2]. v8°.

Biblioteka Centralnog higijenskog zavoda, 37. Prilozi za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije i Balkanskog poluostrva... X

Bilješke, izvori i literatura uz svaki odjeljak.

Indeksi i registri na 219—240 strani.

Prikazi:

M. S. Filipović u Pregledu, Sarajevo, XIII/1939, sv. 190 (oktobar), str. 561.

b. — Socijalno medicinski pregled, Beograd, XI/1939, br. 2 str. 196—198.

6. Dr Risto Jeremić — dr Jorjo Tadić: Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika III. — Beograd. (»Planeta«), 1940, str. 240. [Naslov sa korica]. v8°.

[Naslovna strana:] Additamenta ad historiam culturae ragusii antiqui sanitariae III.

Biblioteka Centralnog higijenskog zavoda, 45. Prilozi za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije i Balkanskog poluostrva... XII.

Stvarani i imenski registar na 221—137 strani.

Ispisi iz arhivskih dokumenata. Registrovano preko 600 dokumenata, sa popisom medicinske literature pohranjene u biblioteci dominikanskog samostana.

7. Prilog istoriji zdravstvene kulture Sremskih Karlovaca od 1772 do 1872 god. — Beograd. (Štamparija »Planeta«). 1940, str. 120 + [2] + 8 l. sa fcsml i sl. + [6]. v 8°. [ćir.].

Biblioteka Centralnog higijenskog zavoda, 42. Prilozi za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije i Balkanskog poluostrva... XII.

- Izvori i literatura uz svako poglavlje.
Excerptum na 5—6 str., sa registrom.
Prikazi:
B. Socijalno medicinski pregled, Beograd, XII/1940, br. 3 (juli-septembar), str. 390—392.
Biblioteka Srpskog lekarskog društva, 1.
(Štampa Jugoslovenskog štamparskog preduzeća). 1947. str. [4] + VII + 223 + [1]. 8°. [ćir.]
Biblioteka Srpskog lekarskog društva, 1.
Obuhvata 4748 bibliograf. jedinica. Stručni raspored građe. Registar imena.
Dopune:
Kirilović Dimitrije: Dopune bibliografiji srpske zdravstvene književnosti, — Medicinski pregled, Novi Sad, 1/1949, sv. 4 (juni), str. 180—181, ćir.
Jeremić Risto: Druga dopuna Bibliografije srpske zdravstvene književnosti, — Medicinski pregled, Novi Sad, 1950, sv. 8 (novembar), str. 252—268.
Prikazi:
Dr L. Stanojević u Bibliotekaru, Beograd, I/1949, br. 2, str. 199—200.
Dr L. Stanojević u Arhivu za celokupno lekarstvo, Beograd, XLVI/1948, sv. 2 (februar), str. 165.
9. Prilozi istoriji zdravstvenih i medicinskih prilika Bosne i Hercegovine pod Turskom i Austro-Ugarskom. — Beograd. Naučna knjiga, 1951, str. 136. 8°. [ćir.]
Biblioteka Srpskog lekarskog društva, 8.
Bilješke uz tekst.
Izvori i literatura na 119—127 str.
Registar lični i predmetni na 109—118 str.
U dopunama na 129—132 str. dat potpuniji registar ljekara rođenih u Bosni i Hercegovini za turskoga i austrougarskog vremena.
Prikaz:
Dr V. Stanojević u Srpskom arhivu za celokupno lekarstvo, Beograd, XLIX/1951, sv. 10—11 (oktobar-novembar), str. 863—865.
10. Prilozi za biografski rečnik vojvodanskih Srba lekara od 1756. do konca 1940 god. Skupio D-r Risto Jeremić. — (Novi Sad. Štamparija »Zmaj«, 1952). Str. 168 [u dva stupca]. 8°. [ćir.]
Medicinski pregled.
Uz saradnju prof. Tatijane Ćirić-Budisavljević, dra Dimitrija Kirilovića i dra Miloša Ćirića.
Sakupljeni podaci za 420 lekara.
Dodat listić »errata corrigée«.

B) Članci, rasprave, saopštenja, bilješke

11. Prilog kazuistici bubrežnih ubodnih rana od d-ra Riste Jeremića, b. asist. odeljenja, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, Beograd, X/1904, sv. 4 (april), str. 145—151. [ćir.]
Sa Hir. odjeljenja zem. bolnice u Sarajevu. Šef primarijus dr J. Prajndlsberger.
12. Prilog kazuistici komplikovanih kominutivnih kostoloma lobanje od d-ra Riste Jeremića, b. asist. odeljenja, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, Beograd, X/1904, sv. 6 (juna), str. 241—244. [ćir.]
Sa Hir. odjeljenja zem. bolnice u Sarajevu. Šef primarijus dr J. Prajndlsberger.
13. Prilog kazuistici ustrelnih trbušnih povreda od d-ra Riste Jeremića, b. asist. odeljenja, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, Beograd, X sv. 8 (avgusta), str. 326—329. [ćir.]
St Hir. od. zem. bolnice u Sarajevu. Šef primarijus dr J. Prajndlsberger.
14. Prilog kazuistici sekalnih hernija (hernia inguinalis libera sinistra obliqua caecalis) od d-ra Riste Jeremića, opštin. lekara, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, X/194, sv. 9 (septembar), str. 389—390. [ćir.]
Sa Hir. odjeljenja zem. bolnice u Sarajevu. Šef prim. dr J. Prajndlsberger.
15. Kratak izvještaj o nekoliko slučajeva anestezije kičmene moždine. Donja Tuzla, 1. jula 1906. D-r Risto Jeremić, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, XII/1906, sv. 8 (avgusta), str. 368—369. [ćir.]
16. Herniološke beleške. Donja Tuzla, 1. jula 1907. D-r Risto Jeremić, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, Beograd, XIII/1907, sv. 11 (novembra), str. 493—497. [ćir.]

1. Hernia inguinalis dextra ovarica accreta. 2. Tri hernije u jednoj preponi. 3. Reduction en bloc. Uklještena kila sama izlječena.

17. Mi i »tamo oni«, — Narod, Mostar, II/1908, br. 92 (3—16—maj), str. 1—2 [u pet stubaca]. [ćir.]

Najavljujući štampanje Jeremićeve brošure »Hrvatska Bosna (Mi i »tamo oni«)«, Redakcija »Naroda« objavila je, uz oglaš, i jedan odjeljak iz te brošure, pod gornjim naslovom.

18. Beleške o epigastrijskim kilama od d-ra Riste Jeremića. Donja Tuzla, 10. aprila 1908, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, Beograd, XIV/1908, sv. 5 (maj), str. 189—191. [ćir.]

19. Priložak eteroplastičnim ogledima kod povrede lubanje od d-ra Riste Jeremića, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, Beograd, XIV/1908, sv. 6 (juna), str. 237—239. [ćir.]

20. Dve zabeleške o lečenju ileusa atropinom. Donja Tuzla, 1. aprila 1908. D-r Risto Jeremić, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, Beograd, XV/1909, sv. 3 (mart), str. 77—78. [ćir.]

21. Prvi slet Srpskih Sokolova u Bosni. R. M., — Pregled, Sarajevo, I/1910, br. 4 (15 jula), str. 243—245. [ćir.]

Slet održan 1910. god. u Priboju.

R. M. = Jeremić Risto. Autorstvo potvrdio sam autor u istoimenom članku objavljenom u Spomenici 30-godišnjeg rada Sokolskog društva Tuzla 1906—1937.

22. Iz statistike Zvorničko-tuzlanske eparhije. R. M., — Pregled, Sarajevo, I/1910, br. 4 (15 jula), str. 250—252 sa tabelama. [ćir.]

Uporodni podaci o kretanju broja stanovništva u 59 parohija u 1908. i 1909. godini.

R. M. = Jeremić Risto.

23. Moć nasleđa i bliskokrvni brakovi. D-r R. J., — Prosvjeta, IX/1919, br. 9 (1 decembar), str. 166—169 [u dva stupca]. [ćir.]

24. Narodno zdravlje. D-r Risto Jeremić, — Prosvjeta, IX/1919, br. 9 (1 decembar), str. 161—164 [u dva stupca]. [ćir.]

Sa bilješkama uz tekst.

25. Narodno zdravlje. D-r Risto Jeremić, — Prosvjeta. Narodni almanah. Uredio Pero Slijepčević. Sarajevo 1921, str. 52—55. [ćir.]

26. Iz starih spomenika. R. J., — Prosvjeta. Narodni almanah. Uredio Pero Slijepčević. Sarajevo 1921, str. 86—91. [ćir.]

Bilješka uz tekst.

Ispisi iz 12 dokumenata XV vijeka, sređeni hronološki.

27. Anketa o srpsko-hrvatskim odnosima III, — Srpski književni glasnik, Beograd 1922, knj. V, br. 8 (16 aprila), str. 594—597. [ćir.]

Odgovor dra Riste Jeremića i dra Pere Slijepčevića na anketu, poslat iz Sarajeva.

28. Mineralni izvori, banje i lečilišta. Dr Risto Jeremić. — In: Bosna i Hercegovina. Izdala Saraievska sekcija Udruženja jugoslavenskih inženjera i arhitekata o glavnoj skupštini u Sarajevu u maju 1922. Sarajevo 1922, str. 86—95.

29. O poreklu stanovništva tuzlanske oblasti. Beleške. Dr Risto Jeremić, — Glasnik Geografskog društva, Beograd, sv. 7 i 8/1922, str. 141—157. [ćir.]

Bilješke i literatura na 155—157 str.

30. Državna bolnica u Sarajevu. Risto Jeremić. — Prosveta. Kalendar za godinu 1922. (Sarajevo) B. g. Str. 68—70. [ćir.]

31. Zdravstvene prilike u jugoslovenskim zemljama od XIV—XIX veka, — Glasnik Ministarstva narodnog zdravlja, Beograd 1923, br. 8 i 9 (avgust — septembar), str. 313—325.

Sa literaturom.

32. Zabeleške o zdravstvenim prilikama Tuzlanske oblasti. — Glasnik Ministarstva narodnog zdravlja, Beograd 1924, br. 1, 2 i 3 (januar—mart), str. 7—12.

33. Priložak grafi za historiju zdravstvenih prilika u Jugoslaviji, — Glasnik Ministarstva narodnog zdravlja, Beograd 1924, br. 8, 9 i 10 (avgust—oktobar), str. 518—522. [ćir.]

Sa bilješkama i literaturom uz tekst.

Ispisi iz arhivskih dokumenata XIV do XIX vijeka.

34. Drinjaci kiridžije. D-r Risto Jeremić, — Glasnik Geografskog društva, Beograd, sv. 10/1924, str. 114—116. [ćir.]

35. Pivska planina (Pričanja Lazara Kulića, glavarara Pivske planine, i Husein-bega Čengića Zulfikarpašića, gradskog načelnika u Foči). D-r Risto Jeremić, — Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, Beograd, knj. IV/1924, str. 254—256. [ćir.]

36. Ustanak u Posavini 1858. — Kalendar Prosveta. Uredio V. Gaćinović. 1924. Sarajevo. B. g. Str. 47—49. [ćir.]
Sa fotografijom autora i bilješkama uz tekst.
37. Ustanak u Posavini 1858. — Kalendar Prosveta. Uredio V. Gaćinović (Prošireno izdanje). 1924. Sarajevo. B. g. Str. 61—63. [ćir.]
Sa fotografijom autora i bilješkama uz tekst.
38. Građa za historiju zdravstvenih prilika u jugoslovenskim zemljama. Skupio d-r Risto Jeremić, — Glasnik Ministarstva narodnog zdravlja, Beograd 1925, br. 1—12, str. 35—47, 147—155, 333—342, 483—488. [ćir.]
Ispisi iz arhivskih dokumenata XIII—XIX vijeka.
39. Prilozi antropologiji Jugoslovena, — Glasnik Ministarstva narodnog zdravlja, Beograd 1925, br. 6—8 (juni—avgust), str. 342—344; br. 9—12 (septembar—decembar), str. 488—490. [ćir.]
I. Antropološki podaci iz Vlasenica u Bosni. II. Antropološki podaci iz sreza tuzlanskog u Bosni.
40. Has Hoča. Jedan stari popis ljudi i zemalja. D-r Risto Jeremić, — Glasnik Geografskog društva, Beograd, sv. 11/1925, str. 94—102. [ćir.]
Sa bilješkama i literaturom uz tekst.
41. Građa za istoriju zdravstvenih prilika u jugoslovenskim zemljama. D-r Risto Jeremić, — Glasnik Centralnog higijenskog zavoda, Beograd, I/1926, knj. II, sv. 1—3, str. 212—219. [ćir.]
Ispisi iz arhivskih dokumenata XII—XV vijeka.
42. Prilozi antropologiji Jugoslovena. D-r Risto Jeremić, — Glasnik Centralnog higijenskog zavoda, Beograd, I/1926, knj. II, sv. 1—3, str. 220—223. [ćir.]
III. Antropološki podaci o muslimanima iz sreza tuzlanskog u Bosni. — IV. Antropološki podaci iz sreza zvrničkog u Bosni.
43. Bukin (Jedno šokačko naselje u bačkom Podunavlju). D-r Risto Jeremić, — Glasnik Geografskog društva, Beograd, sv. 12/1926, str. 95—102. [ćir.]
Résumé, Bukin (eine Schokazenansiedlung in der Bačkaer Donaugegend), na 101—102 str.
Sa bilješkama i literaturom uz tekst.
Prikaz:
M. Jakšić u Glasniku Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. II/1929, str. 128.
Pregled, Sarajevo, I/1927, br. 2 (16 januar), str. 12.
44. Podaci o novim naseobinama u Vojvodini. D-r Risto Jeremić, — Letopis Matice srpske, Novi Sad, C/1926, knj. 310, sv. 1 (oktobar), str. 217—224; sv. 2—3 (novembar—decembar), str. 469—473. [ćir.]
Sa bilješkama uz tekst.
Prikaz:
M. Jakšić u Glasniku Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. II/1929, str. 128.
45. Podaci o novim naseobinama u Vojvodini (3). D-r Risto Jeremić, — Letopis Matice srpske, Novi Sad, C I/1927, knj. 311, sv. 3 (mart), str. 474—480. [ćir.]
46. Beleške o Bunjevcima. D-r Risto Jeremić, — Književni sever, Subotica, III/1927, knj. III, sv. 3—4 (1. april), str. 158—165.
I. O bunjevačkim prezimenima. — II. Bunjevačke narodne pesme. — III. O nazivu Bunjevac.
Izvori i literatura uz tekst.
47. Bolnica srpske opštine u Novom Sadu. D-r Risto Jeremić, — Letopis Matice srpske, Novi Sad, C I/1927, knj. 313, sv. 1—3 (juli—septembar), str. 376—381. [ćir.]
Sa bibliografijom izvora uz tekst.
48. Šav rana mravljim glavama. D-r Risto Jeremić, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, Beograd, XXIX/1927, sv. 8 (avgust), str. 631—634. [ćir.]
49. Zapisnik našeg prvog trezvenjačkog društva. D-r Risto Jeremić, — Glasnik Centralnog higijenskog zavoda, Beograd, II/1927, knj. III, sv. 4—6, str. 196—207. [ćir.]
Tekst zapisnika prvog antialkoholnog društva osnovanog u Varešu 1877. godine. Sa naslovom »Zapisnik Trizmenoga društva«.
50. Sloboda voljnog pobačaja u Sovjetskoj Rusiji. D-r Risto Jeremić, — Letopis Matice srpske, Novi Sad, CII/1928, knj. 315, sv. 1 (januar), str. 80—85. [ćir.]
Sa literaturom uz tekst.
51. Bački Rusi (Rušnjaci, Rusini). D-r Risto Jeremić, — Prilozi Letopisu Matice srpske, Novi Sad, I/1928, knj. I, sv. 2 (mart—april), str. 49—67. [ćir.]

Poreklo. Jezik. Vera. Parohije i crkve. Sveštenstvo. Skole i dečja zabavišta. Društva. Ekonomija i kuća. Hrana. Nošnja. Brak, zdravlje, moral. Tradicija. Prezimana bačkoruskih porodica. Iseljavanje. Naselja.

Sa bilješkama uz tekst.

Prikaz:

Dr N. Milutinović u Glasniku Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. III/1930, str. 170—171.

52. Pismo o etnografskim prilikama u Vojvodini. Subotica, septembra 1927. — Kalendar Prosveta 1928. Sarajevo. B. g. Str. 81—92. [ćir.]

53. Jovan Mednić, dubrovački hirurg u 16 veku. — Medicinski pregled, Beograd, III/1928, br. 6 (oktobar), str. 172—174. [ćir.]

54. Oružani otpor protiv Austro-Ugarske od 1878—1882. D-r Risto Jeremić. — In: Napor Bosne i Hercegovine za oslobođenje i ujedinjenje. Obradio Pero Slijepčević i saradnici... Sarajevo 1929, str. 66—78. [ćir.]

Sa bilješkama uz tekst.

55. Bunjevačka prezimena. D-r Risto Jeremić, — Književni sever, Subotica, VI/1930, knj. VI, sv. 7—10 (juli—oktobar), str. 252—259.

Prezimana »korenitih« bunjevačkih porodica. Autor ih je sam bilježio i dopunjavao podacima iz literature. U provjeravanju su mu pomagali Mijo Mandić i Kata Prčićeva.

Sa bilješkama uz tekst.

56. Iz poluprošlosti (1. Učitelji u Tuzli od 1850—1875. Iz uspomena Živka Crnogorčevića. 2. Šare Miličević, jedan hercegovački uskok). Dr Risto Jeremić, — Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, Beograd, knj. X/1930, str. 213—218. [ćir.]

57. Lekarski ugovori na sarajevskom sudu u 16. i 18. veku. D-r Risto Jeremić, — Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, Beograd, knjiga X/1930, str. 254—256. [ćir.]

Ispisi iz arhivskih dokumenata XVI i XVIII vijeka.

58. — Kalemljenje boginja u starije doba u Foči. D-r Risto Jeremić, — Glasnik Skopskog naučnog društva, Skoplje, knj. XI/1932, str. 283. [ćir.]

59. Bolnica srpske opštine u Novom Sadu. D-r Risto Jeremić, — Glasnik Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. V/1932, str. 432—435. [ćir.]

Ispisi iz zapisnika sednica crkvene opštine u Novom Sadu od 1786—1792. godine.

Prikaz:

V. Stajić u Glasniku Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. VII/1934, str. 329—334.

60. Pabirci tragom jedne knjige. Subotica, 20. jula 1933. D-r Risto Jeremić, — Kalendar Prosvjeta za godinu 1934, Sarajevo 1933, str. 8—12. [ćir.]

Dopuna podataka uz knjigu: Napor Bosne i Hercegovine za oslobođenje i ujedinjenje. Obradio Pero Slijepčević i saradnici... Sarajevo 1929.

61. Konačišta i sirotinjske kuhinje u prošlosti Balkana. Zemun, 1. avgusta 1935. D-r Risto Jeremić, — Kalendar Prosvjeta za prestupnu godinu 1936, Sarajevo 1935, str. 43—46. [ćir.]

Sa literaturom uz tekst.

62. Priložak istoriji zdravstvene kulture u nas, — Socijalno medicinski pregled, Beograd, VIII/1936, br. 1 (januar—mart), str. 53—54 [u dva stupca]. [ćir.]

63. Jedno upoređenje. D-r Risto Jeremić, — Pregled, Sarajevo, XI/1937, sv. 163—164 (juli — avgust), str. 529—531. [ćir.]

Sanitet u Bosni pod Austrijom i u južnoj Srbiji od 1918.

64. O bavljenju Joakima Vujića u Zemunu 1807. i 1808. — Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, Beograd, knj. XVII/1937, str. 237—244. [ćir.]

Objavljeno šest dokumenata iz arhive Magistrata u Zemunu.

Uvodnu bilješku napisao Pavle Popović.

65. Sitni ljudi u Zemunu o događajima u Srbiji (1804, 7, 9), — Glasnik Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. X/1937, str. 57—58. [ćir.]

Ispisi iz arhivskih dokumenata.

66. Poreklo stanovništva u Zemunu. Saopštio d-r Risto Jeremić, — Glasnik Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. X/1937, str. 442—448. [ćir.]

Ispisi iz sudskih zapisnika zemunskog Magistrata 1756—1824. godine.

67. O epidemiji u Prvoj knjizi Samuilovoj. — In: Miscellanea 1. Beograd, Štampa Centralnog higijenskog zavoda, 1937, str. 10—14. [ćir.]

Sa bilješkama uz tekst i literaturom u uvodnom dijelu saopštenja.

Prikaz:

Socijalno medicinski pregled, Bograd, XI/1939, sv. 4, str. 341.

68. Bolnica kralja Dečanskog. — In: Miscellanea 1. Beograd. Štampa Centralnog higijenskog zavoda, 1937, str. 121—123. [ćir.]

Sa literaturom.

69. Lekarstvo u Homerovim pesmama. — In: Miscellanea 1. Beograd. Štampa Centralnog higijenskog zavoda, 1937, str. 131—135. [ćir.]

- Sa literaturom.
70. Prvi slet Srpskih sokolova u Tuzli. — In: Spomenica 30 godišnjeg rada Sokolskog društva Tuzla 1906—1937. Uredio Nikifor Todić. Tuzla. B. g. Na 82—85 str. sa sl. [ćir.]
Ponovo objavljen Jeremićev izvještaj, štampan 1910. u časopisu »Pregled«, Sarajevo.
71. Reč g. Rista Jeremića prilikom njegove promocije za počasnog doktora Beogradskog univerziteta, — Medicinski pregled, Beograd, knj. XIII/1938, br. 1 (januar), str. 1—3 [u dva stupca]. [ćir.]
72. Breviſ conspectus historiae culturae sanitariae in Jugoslavia. Risto Jeremić (Zemun), — Medicinski pregled, Beograd, knj. XIII/1938, br. 7—9 (juli—septembar), str. 160—162 [u dva stupca].
73. Poslednji susret sa Radivojem Pavlovićem, — Medicinski pregled, Beograd, knj. XIII/1938, br. 11 (novembar), str. 242—243. [ćir.]
74. Jovan Mioković, učitelj, sekretar i apotekar. D-r Risto Jeremić, — Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, Beograd, knj. XVIII/1938, str. 81—87. [ćir.]
- Objavljeno deset dokumenata iz arhiva zemunskog Magistrata.
Prikaz:
Mladen Leskovac u Glasniku Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. XIII/1940, str. 422—423
75. Sanitet u Vojnoj Granici. In: Miscellanea 2. Beograd. Štampa »Planeta«, 1938, str. 59—62. (ćir.)
Sa izvorima i literaturom uz tekst.
Prikaz:
Medicinski pregled, Beograd, knj. XIV/1939, br. 6 (juni), str. 116.
—e. Socijalno medicinski pregled, Bograd, X/1938, br. 4 (oktobar-decembar), str. 418—420.
76. D-r Mehmed Sami Šerbo, prvi bosanski Musliman lekar. — In: Miscellanea 2. Beograd. Štampa »Planeta«, 1938, str. 63—65. [ćir.]
77. Les conditions medicales à Zemun de 1750 a 1900. — In: Extraits de travaux sur l'histoire de la culture sanitaire de la Yougoslavie et de la Peninsule balkanique édités par L' Institut central d'hygiène. Beograd 1934—1938, str. 5—10.
Résumé djela: Medicinske prilike u Zemunu 1750—1900. Beograd 1937.
78. ... Sur les épidémies dans le Premier livre de Samuel... In: Extraits de travaux sur l'histoire de la culture sanitaire de la Yougoslavie et de la Peninsule balkanique édités par L' Institut central d'hygiène. Beograd 1934—1938, str. 22.
Résumé članka: O epidemiji u Prvoj knjiži Samuilovoj, Miscellanea 1, 1937.
79. L'hôpital du roi Dečanski (1321—1331). — In: Extraits de travaux sur l'histoire de la culture sanitaire de la Yougoslavie et de la Peninsule balkanique édités par L'Institut central d'hygiène. Beograd 1934—1938, str. 30.
Résumé članka: Bolnica kralja Dečanskog, Miscellanea 1, 1937.
80. ... La médecine dans les poèmes d' Homère... In: Extraits de travaux sur l'histoire de la culture sanitaire de la Yougoslavie et de la Peninsule balkanique édités par L' Institut central d'hygiène. Beograd 1934—1938, str. 32.
Résumé članka: Lekarstvo u Homerovim pesmama, Miscellanea 1, 1937.
81. Contribution à l'histoire de la culture sanitaire à Dubrovnik de 1273 à 1806. — In: Extraits de travaux de la culture sanitaire de la Yougoslavie et de la Peninsule balkanique édités par L' Institut central d'hygiène. Beograd 1934—1938, str. 44—48.
Résumé djela: Dr Risto Jeremić — dr Jorjo Tadić: Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika I, Beograd 1938.
82. Le service sanitaire a la »Frontiere militaire«. — In: Extraits de travaux de la culture sanitaire de la Yougoslavie et de la Peninsule balkanique édités par L' Institut central d' hygiène. Beograd 1934—1938, str. 51—53.
Résumé članka: Sanitet u Vojnoj Granici, Miscellanea 2, 1938.
83. Le premier médecin bosniaque Musliman. — In: Extraits de travaux de la culture sanitaire de la Yougoslavie et de la Peninsule balkanique édité par L' Institut central d'hygiène. Beograd 1934—1938, str. 53.
Résumé članka: Dr Mehmed Sami Šerbo, prvi bosanski Musliman lekar, Miscellanea 2, 1938.
84. U spomen Jovanu M. Jovanoviću. D-r Risto Jeremić, — Pregled, Sarajevo, XIII/1939, sv. 188—189 (avgust—septembar), str. 406—408. [ćir.]
Povodom smrti J. M. Jovanovića.
85. Prodaja oružja i municije u Srbiju 1806-10 i 1818. Saopštio d-r Risto Jeremić, — Glasnik Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. XII/1939, str. 223—229. [ćir.]

Ispisi iz arhiva Zemunskog magistrata.

86. Prilozi proučavanju hajdučije u Sremu od 1762 do 1810. Objavio d-r Risto Jeremić, — Glasnik Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. XIII/1940, str. 142—156. [ćir.]

Ispisi iz arhiva grada Zemuna, sa bilješkom uredništva.

87. Zdravstvena kultura Vojvodine u 18 veku. Gospodinu Vasi Stajiću. D-r Risto Jeremić, — Glasnik Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. XIII/1940, str. 268—286, sa sl. [ćir.]

Sa bilješkama i literaturom uz tekst.

88. Grada za istoriju esnafa u Zemunu 1770. godine. Saopštio d-r Risto Jeremić, — Glasnik Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. XIII/1940, str. 379—383. [ćir.]

Ispisi iz Rats Protoccola pro anno 1770.

89. Izveštaj o XI kongresu Međunarodnog udruženja za istoriju medicine održanom u Beogradu od 5—8 septembra 1938. — In: Miscellanea 3. Skupio d-r Risto Jeremić, Beograd 1940, str. 27—236. [ćir.]

90. Sitni prilozi za istoriju zdravstvene kulture u našim krajevima. — In: Miscellaneo 3. Skupio d-r Risto Jeremić. Beograd 1940, str. 229—272, sa sl. [ćir. i lat.]

I. Natpisi nad česnama. — II. Hirurzi u nemačkobanatskoj regimenti (1767—1808) i srpskom frajkoru (1789—91). — III. Primalje u oblasti nemačkobanatske regimente (1783—1811). — IV. Ignjat Stanković provizor rudničke apoteke u Oravici u Banatu, 1785 godine. — V. Dr Đorđe Cokrljan, lekar u Temišvaru. — VI. Zemunski general Cervinka javlja 4 decembra 1815 Generalnoj komandi u Petrovaradinu da Srbijsanci održavaju vrlo strog kužni kordun pokraj Drine naspram Bosne. — VII. Naredba o sifilističkim beguncima iz Hrvatskog Primorja 1818 godine. — VIII. Studenti medicine, hirurgije, farmacije, doktori medicine, hirurzi, apotekari i veterinari prenumeranti. — IX. Prilog istoriji saniteta u Slavonskom Brodu (1820—1876). — X. Pismo dr Konstantina Pejičića mroopolitu Josifu Rajajiću. — XI. Podaci iz života dr Aleksandra Dimića i dr Dorda Natoševića. — XII. Prvi doktori medicine rodom iz Srbije: Stevan Milosavljević i Milosav Pavlović. — XIII. Pisma dvojice lekara Srpskom lekarskom društvu u Beogradu 1874 i 1879 godine. — XIV. Skorbut i njegovo lečenje u našim krajevima rasolom, kiselim kupusom i paprikom. — XV. Način vađenja kamena iz mokraćnog mehura u Sarajevu 1874 godine.

Sa bilješkama i literaturom uz tekst.

Prikaz:

Dr V. Krstić u Glasniku Istoriskog društva u Novom Sadu, knj. XIII/1940, str. 223—224. 91. Sumaran pregled zdravstvenih i medicinskih prilika Bosne i Hercegovine u prošlosti. Risto Jeremić, — Kalendar Prosvjeta za godinu 1941, Sarajevo 1940, str. 117—122. [ćir.]

Sa bilješkama uz tekst.

92. Reč u čast d-ra Radivoja Simonovića o devedesetoj godini njegova života. D-r Risto Jeremić, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, Beograd, XLVII/1949, sv. 1 (januar), str. 77—79. [ćir.]

Sa popisom Simonovićevih radova.

93. Priložak istoriji zdravstvene kulture u Boki Kotorskoj. D-r Risto Jeremić, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, Beograd, XLVII/1949, sv. 4 (april), str. 376—380. [ćir.]

Sa bilješkama i literaturom uz tekst.

94. Zdravstvena pravila u Srba u XVII i XVIII veku. D-r Risto Jeremić, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, Beograd, XLVII/1949, sv. 5 i 6 (maj—juni), str. 471—483. [ćir.]

I. Zdravstvena pravila anonimnog pisca. — II. Zdravstvena pravila Gavrila Trojičanina. — III. O Sremcu Zahariji Orfelinu...: a) Pravila čto čelovjek každagó mjeseca vo vsjakom godu o svojem zdraviji nabljudavati umjejet, b) Inaja k sohraneniju zdravija služšačaja pravila. — IV. (Higijenske regule u misalu Zagrebačke biskupije. Praeservierender Artzt... Regimen sanitatis Salernitanæ). — V. (Simo Matavuli i početna glava Regimen-a sanitatis Salernitanæ u Bakonji fra Brni). — VI. (Antička medicina u Vizantiji, Arabiji i kod Jevreja...).

Sa bilješkama i literaturom uz tekst.

95. Iz istorije zdravstvene kulture u Srbiji od XIII do kraja XIX veka. D-r Risto Jeremić, Mostar, — Narodno zdravlje, Beograd, VI/1950, br. 7—8, str. 233—237.

Résumé: De l'histoire de la culture resanitaire en Serbie du XIII au XIX siecle.

Sa literaturom uz tekst.

C) Prikazi i ocjene

96. Dva slučaja uzetosti levostranog abducensa iza anestezije kičmene moždine. D-r Roeder. Münch. med. W. Nr 23 o. g. D-r Risto Jeremić, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, Beograd, XII/1906, sv. 7 (jula), str. 308—309. [ćir.]

97. Trajna uzetost kičmene moždine iza lumbalne anestezije. Prof. d-r F. König. Münch. med. W. Nr 23 o. g. D-r Risto Jeremić, — Srpski arhiv za celokupno lekarstvo, Beograd, XII/1906, sv. 8 (avgusta), str. 361—362. [ćir.]
98. D-r Niko Županić: Misli o fizijotnologiji, zasebno odštampano iz »Prosvetnog Glasnika« 1909. Beograd. U Tuzli o Novoj Godini 1910. D-r Risto Jeremić, — Pregled, Sarajevo, I/1910, br. 1 (1. februara), str. 50—51. [ćir.]
99. Bosna i Hercegovina u rimsko doba. R. M., — Pregled, Sarajevo, III/1912, br. 1 (1. januara), str. 50—53. [ćir.]
 Prema knjizi: Dr Carl Patsch. Bosnien und Herzegovina in römische Zeit. Sarajevo 1911.
100. Srbi u Kranjskoj. R. M., — Pregled, Sarajevo, III/1912, br. 4 i 5 (15. maja), str. 261 [u dva stupca] [ćir.]
 Prikaz knjige: N. Županić: Žumberčani i Marindolci. Prilog antropologiji i etnografiji Srba u Kranjskoj... Beograd 1912.
101. Ppukovnik d-r Vlad. Stanojević. Istorija ratnih zaraza od Napoleona do evropskog rata završno — popularno izložena iskustva i pouke. Cena 25 din. Beograd 1924. Štamparija »Zlatibor«, Zetska ulica br. 13. Risto Jeremić, — Glasnik Ministarstva narodnog zdravlja, Beograd, 1925, br. 6, 7 i 8 (juni—avgust), str. 424—427. [ćir.]
102. D-r Bogoljub Konstantinović: Socijalna medicina. Beograd 1928. Izdanje knjižare Franje Baha. D-r Risto Jeremić, — Letopis Matice srpske, Novi Sad, CII/1928, knj. 318, sv. 1 (oktobar), str. 125—137. [ćir.]

Abecedni registar Jeremićevih radova

- Anketa o srpsko-hrvatskim odnosima, —27
 Bački Rusi (Rušnjaci, Rusini), —51
 Beleške o Bunjevcima, —46
 Beleške o epigastrijskim kilama, —18
 Bibliografija srpske zdravstvene književnosti 1757—1918, —8
 Bolnica kralja Dečanskog, —68
 Bolnica srpske opštine u Novom Sadu, —59
 Bolnica srpske opštine u Novom Sadu, —47
 Brevis conspectus historiae culturae sanitariae in Jugoslavia, —72
 Bukin, —43
 Bunjevačka prezimena, —55
 Contribution a l'histoire de la culture sanitaire a Dubrovnik, —81
 Dopune bibliografije srpske zdravstvene književnosti, —8
 Drinjac kiridžije, —34
 Dr Mehmed Sami Šerbo, prvi bosanski Musliman lekar, —76
 Druga dopuna Bibliografije srpske zdravstvene književnosti, —8
 Državna bolnica u Sarajevu, —30
 Dve zabeleške o lečenju ileusa atropinom, —20
 Građa za historiju zdravstvenih prilika u jugoslovenskim zemljama, —38,41
 Građa za istoriju esnafa u Zemunu 1770. godine, —88
 Has Hoča, —40
 Herniološke beleške, —16
 Hrvatska Bosna, —1
 Iz istorije zdravstvene kulture u Srbiji od XIII do kraja XIX veka, —95
 Iz poluprošlosti, —56
 Iz starih spomenika, —26
 Iz statistike Zvorničko-tuzlanske eparhije, —22
 Izvještaj o XI kongresu Međunarodnog udruženja za istoriju medicine održanom u Beogradu od 5—8 septembra 1938, —89
 Jedno upoređenje, —63
 Jovan Mednić, dubrovački hirurg u 16 veku, —53
 Jovan Mioković, učitelj, sekretar i apotekar, —74
 Kalemljenje boginja u starije doba u Foči, —58
 Konačišta i sirotinjske kuhinje u prošlosti Balkana, —61
 Kratak izvještaj o nekoliko slučajeva anestezije kičmene moždine, —15
 Lekarski ugovori na sarajevskom sudu u 16 i 18 veku, —57
 Lekarstvo u Homerovim pesmama, —69
 La médecine dans les poemes d'Homère, —80

Le premier médecin bosniaque Musulman, —83
 Les conditions médicales à Zemun de 1750 à 1900, —77
 Le service sanitaire à la »Frontière militaire«, —82
 L'hôpital du roi Dečanski (1321—1331), —79
 Medicinske prilike u Zemunu 1750—1900, —3
 Mi i »tamo oni«, —17
 Mineralni izvori, banje i lečilišta, —28
 Moć nasleđa i bliskokrvni brakovi, —23
 Narodno zdravlje, —24, 25
 O bavljenju Joakima Vujića u Zemunu 1807 i 1808, —64
 O epidemiji u Prvoj knjizi Samuilovoj, —67
 O poreklu stanovništva tuzlanske oblasti, —29
 Oružani otpor protiv Austro-Ugarske od 1878—1882, —54
 Pabirci tragom jedne knjige, —60
 Pismo o etnografskim prilikama u Vojvodini, —52
 Pivska planina, —35
 Podaci o novim naseobinama u Vojvodini, 44, 45
 Poreklo stanovništva u Zemunu, —66
 Poslednji susret s Radivojem Pavlovićem, —73
 Prilog kazuistici bubrežnih ubodnih rana, —11
 Prilog kazuistici cecalnih hernija, —14
 Prilog kazuistici komplikovanih kominutivnih kostoloma lobanje, —12
 Prilog kazuistici ustrelnih trbušnih povreda, —13
 Prilozi antropologiji Jugoslavena, —39, 42
 Prilozi istoriji zdravstvenih i medicinskih prilika Bosne i Hercegovine pod
 Turskom i Austro-Ugarskom, —9
 Prilozi proučavanju hajdučije u Sremu od 1762. do 1810, —86
 Prilozi za biografski rečnik vojvođanskih Srba lekara od 1756. do konca
 1940. godine, —10
 Prilozi za istoriju zdravstvene kulture Sremskih Karlovaca od 1772. do 1872.
 godine, —7
 Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika, knj. II—III, —4, 5, 6
 Priložak eteroplastičnim ogledima kod povrede lubanje, —19
 Priložak gradi za historiju zdravstvenih prilika u Jugoslaviji —33
 Priložak istoriji zdravstvene kulture u Boci Kotorskoj, —93
 Priložak istoriji zdravstvene kulture u nas, —62
 Prodaja oružja i municije u Srbiji 1806—10 i 1818, —85
 Prvi slet srpskih sokolova u Bosni, —21
 Prvi slet srpskih sokolova u Tuzli, —70
 Reč. g. Riste Jeremića prilikom njegove promocije za počasnog doktora Beo-
 gradskog univerziteta, —71
 Reč u čast dra Radivoja Simonovića o devedesetoj godini njegova života, —92
 Sanitet u Vojnoj Granici, —75
 Sitni ljudi u Zemunu o događajima u Srbiji (1804. 7, 9), —65
 Sitni prilozi za istoriju zdravstvene kulture u našim krajevima, —90
 Sloboda voljnog pobačaja u Sovjetskoj Rusiji, —50
 Sumaran pregled zdravstvenih i medicinskih prilika Bosne i Hercegovine u
 prošlosti, —91
 Sur les épidémies dans le Premier livre da Samuel, —78
 Šav rana mravljim glavama, —48
 U spomen Jovanu M. Jovanoviću, — 84
 Ustanak u Posavini 1858, —36 ,37
 Zabeleške o zdravstvenim prilikama Tuzlanske oblasti, —32
 Zapisnik našeg prvog trezvenjačkog društva, —49
 Zdravstvena kultura Vojvodine u 18 veku, —87
 Zdravstvena pravila u Srba u XVII i XVIII veku, —94
 Zdravstvene prilike u jugoslovenskim zemljama od XIV — XIX veka, —31
 Zdravstvene prilike u jugoslovenskim zemljama do kraja devetnaestog
 veka, —2

Branko Čulić



HENRIK BARIĆ
(1888—1957)

BIOGRAFIJA I BIBLIOGRAFIJA

Henrik Barić je rođen u Dubrovniku 21. januara 1888. godine. Od god. 1906. započeo je u Gracu i Beču studije iz opšte lingvistike i uporedne gramatike kod R. Meringera i L. Šredera i iz romanistike i slavistike kod V. Majer-Libkea i Gumplovica. Već 1910. god. javio se sa esejima iz oblasti književne i kulturne istorije: *Jedno Šafarikovo nedatirano pismo Apendiniju*¹, *O najnovijem prijevodu Danteovog Pakla* (Savremenik V, 1910), *Povjest talijanske književnosti* (Savremenik V, 1910 i Srpski knj. glasnik 1910), *Dantološke mrvice* (Savremenik V, 1910). Univerzitetske studije završio je 1912. u Beču sa doktorskom disertacijom: »*Istorija postanka italijanskog umetničkog epa*»².

Oblast književne i kulturne istorije ostaće stalno u Barićevoj interesnoj sferi, što pokazuju brojni ogledi o našoj narodnoj poeziji, kao: *Netko beše Strahinjiću Bane* (Srpski knj. glasnik XLIX, 1936), *Tragika u pesmi o Hasan-aginici. Pokušaj književne analize* (Prilozi proučavanju narodne poezije V, 1938), *Etički problem Kosovke devojkice* (XX vek II, 1939), zatim ogledi *O renesansnoj komediji* (XX vek II, 1939), *Goldonijeva komedija* (XX vek II, 1939), *Duhovni lik Nikole Makjavelija* (Vreme, 1940), *Dubrovački humanizam* (Srp. knj. glasnik LXII, 1941), *Vergilije i pesnička tehnika* (XX vek II, 1938), sve do veoma zapaženog izbora *Članci i eseji* (SKZ, sv. 304) i monografije *Ivo Ćipiko. Život i rad* (Beograd, 1929).

Prve rasprave iz lingvistike, koje H. Barića već predstavljaju kao budućeg balkanologa i albanologa, bile su: *Prilozi istoriji slovenskih jezika* (Beč—Lajpcig 1918) i *Albansko-rumunske studije* (Balkanološki institut, Sarajevo 1919)³.

Od god. 1920, kada je postao docent, 1923. vanredni profesor i 1930. redovni profesor na Univerzitetu u Beogradu i na novoosnovanom Univer-

¹ *Ein unedierter Brief Safariks an Apendini, Archiv f. sl. Philol. XXXI* (1910).

² *Zur Entstehungsgeschichte (historische Würdigung) des italienischen Kunstepos*. Diss., Wien 1912. Neobjavljena, u rukopisu bečke Univerzitetske biblioteke, sign. D 14.427.

³ *Beiträge zur slavischen Sprachgeschichte*, Wien-Leipzig 1918; *Albano-rumänische Studien (Zur Kunde der Balkanhalbinsel. Quellen und Forschungen, Band 7)*. Verlag des Instituts für Balkanforschung, Sarajevo 1919.

zitetu u Sarajevu, Barić je, sa manjim prekidom u posleratnim godinama, do svoje smrti 1957. godine, dakle nekoliko decenija, bio naš najpoznatiji profesor opšte i uporedne lingvistike. On je već 1924. godine osnovao u Beogradu *Seminar za albanologiju*, organizovao albanološka istraživanja, osnovao na međunarodnom nivou zapaženi časopis *Arhiv za arbansku starinu, jezik i etnologiju* (I—IV, 1923—1928), osnovao *Biblioteku Arhiva* (I—IV, 1925—1927), *Lingvističku biblioteku I* (1938), organizovao osnivanje i bio direktor *Balkanološkog instituta* (novog) pri Naučnom društvu BiH u Sarajevu, pokrenuo i uredio dve knjige *Godišnjaka Balkanološkog instituta* u Sarajevu: I (1957), II (1961).

Između dva rata H. Barić je sa A. Belićem, St. Kuljbakinom i M. Budimirom činio grupu naših eminentnih lingvista, koji su zauzeli trajno mesto u svetskoj nauci o jeziku. Ovi naučnici su pojedinačno uradili toliko koliko, često, kompletno opremljeni instituti nisu u stanju da urade.

Poznati su i nenadoknadivi Barićevi kolegiji: *Nomen u indoevropskim jezicima*, *Grupisanje indoevropskih jezika*, *Uvod u istoriju orbanarskog jezika*, *Tračke glose*, *Principska pitanja romanske lingvistike*, *Romanska morfologija*, *Praslovenski jezik*, *Apofonija*, *Jezička paleontologija* i dr.

Barićev naučni opus iznosi preko dve stotine bibliografskih jedinica. Njegov lingvistički interes bio je stalno upravljen prema problemima albanskog i rumunskog jezika, a s tim u vezi i prema problemima ilirskog, tračkog i staromakedonskog jezika. Ceo njegov opus može se podeliti u dve osnovne grupe radova: rasprave o pitanju individualizacije indoevropskih jezika, posebno o pitanju refleksa ievr. guturala, i na rasprave o međujezičkim odnosima izumrlih i savremenih balkanskih jezika. U ovoj drugoj grupi rasprava centralno mesto zauzima albanski jezik, u brojnim raspravama od koji su najznačajnije: *Iz hronologije arbanaskog vokalizma* (Lozanićeva spomenica, Beograd 1922), *Etimološki i gramatički prilozi I*, II *Arhiv I*, 1923, *Arhiv II*, 1924), *Ima li čakavskih pozajmica u arbanskom jeziku* (*Arhiv I*—1923), *Ὁ Ἀλβανὸς ὁ πῦρ τοῦ ἑλκὸς O pitanju refleksa guturala u tračko-albanskom* (*Arhiv II*, 1925)⁴, *Miscellen* (*Arhiv III*, 1926), *Iver. sk i sk u albanskom* (*Arhiv IV*, 1928), *O uzajamnim odnosima balkanskih jezika I* (*Biblioteka Arhiva*, knj. IV, 1937), *Istorija arbanskog jezika* (na albanskom, Priština 1955; na srpskohrvatskom: Naučno društvo BiH, Sarajevo 1959), *Rečnik srpskoga ili hrvatskoga i arbanaskoga jezika*, I deo (a-p), Zagreb 1950⁵.

Obe grupe radova su, međutim, usko povezane. Barić uvek obrađuje prajezičke opšte probleme u vezi sa njihovim značajem za probleme balkanskih jezika, posebno albanskog jezika. Već rasprava *Prilozi istoriji slovenskih jezika* (1918) pokazuje Barićev specifičan pristup raspravljanju: ekspozicija problema, precizno fiksiranje slabih strana u rešavanju tog

⁴ Ὁ Ἀλβανὸς (Zur Frage der Gutturalvertretung im Thrakisch-albanischen (*Arhiv II*/2, 1925).

⁵ H. Barić je izradio i drugi deo rečnika. Na žalost, zbog razloga koji su za nauku neshvatljivi i neprihvatljivi, ovaj drugi deo nije do danas objavljen. Štaviše, ne može se ući u trag ni gde se rukopis nalazi!

problema, odbacivanje takvih rešenja iznošenjem dokaznog materijala koji je dotada bio nepoznat i ukazivanje na novi put ka rešenju, ako sâm nije došao do sigurnih rezultata. Pri tome je Barić raspolagao, od najranije mladosti pa do smrti, velikim darom pamćenja svih bibliografskih podataka.

U svojim *Etimološkim i gramatičkim prilogima*⁶ Barić proučava albansko-rumunske leksičke paralele u rečima: *aboła, augulitšë, akë, aštu, bigë, bithë, brinză, bul'unge, ġeġeñ, hirë, k'afë, kerutë, l'artë, l'eth, nofulë, novë, pelgu, përue, šar, štrungë, lot, mbëhi, šëtesë, urdă, ūjezë*.

Studija H. Pedersena o grupisanju indoevropskih dijalekata⁷ dala je povoda Bariću da se tim pitanjem pozabavi ne samo u opširnoj recenziji te studije⁸, nego i u jednoj svojoj posebnoj raspravi⁹, a i češće u drugim raspravama. Za dve osnovne izoglose na kojima se zasniva cela Pedersenova hipoteza o podeli indoevropskih dijalekata, gen. sing. na -i kod o-osnova i mediopasivni nastavak -r, Barić polazi od pitanja da li su one inovacije u pojedinim indoevropskim dijalektima ili su očuvane arhaične prajezičke pojave. Za gen. nastavak -i dokazuje da je inovacija, a za mediopasivno-r da je prajezička arhaična izoglosa koja preseca celokupno ievr. jezičko područje. U pitanju ievr. guturala Barić je dokazao da albanski i jermenski čuvaju kao posebne foneme sva tri reda guturala i da, prema tome, zauzimaju centralno mesto između tzv. zapadne i istočne grupe ievr. jezika. Pitanju guturala posvetio je još jednu širu raspravu: *Indoevropski palatali*¹⁰, u kojoj na materijalu iz arijskih jezika, toharskog, jermenskog, albanskog i ilirskog dokazuje da su u prajeziku neposredno pre raspadanja na dijalektke bila odvojena sva tri reda guturala. Čuvanje tog prajezičkog stanja u fzumrlim i nekim živim balkanskim jezicima pokazuje njihovu arhaičnost, kao i njihov nekadašnji centralni položaj u zajednici ievr. dijalekata.

Prva rasprava koja posebno tretira problem međujezičkih odnosa na Balkanu jeste rasprava *O uzajamnim odnosima balkanskih jezika I. Ilirsko-romanska jezička grupa*¹¹. Poznati italijanski romanista i lingvista M. Bartoli podelio je celo romansko jezičko područje u dve grupe: apeninsko-balkansku grupu (rumunski, srednje i južnoitalijanski, dalmatinski i balkanskolatinski) i pirinejsko-alpinsku grupu (svi ostali romanski jezici). Osnovu Bartolijevih dokaza za jedinstvo apeninsko-balkanske (ilirsko-romanske) grupe čine jednaki refleksi lat. konsonantskih grupa *ct, x, gn* u tim romanskim jezicima. Na osnovu preispitivanja refleksa tih konsonantskih grupa u dalmatskom, albanskom, rumunskom i srpskohrvatskom Barić je pokazao da se radi o dva sloja refleksa tih konsonantskih grupa, povezao kronološki slojeve tih dvaju refleksa, izdvojio ih iz Bartolijeve grupe romanskih jezika i na kraju dokazao da je ranije postojbina Alba-

⁶ Arhiv I, 1923.

⁷ H. Pedersen, *Le groupement des dialectes indoeuropéens*, 1925.

⁸ Arhiv III/2.

⁹ *O grupisanju indoevropskih jezika* (Naučno društvo BiH, Radovi X, Odjelj. ist.-filol. nauka, knj. 4, Sarajevo, 1958).

¹⁰ Glas SAN CXXIX (1927).

¹¹ Biblioteka Arhiva, IV (1937).

naca morala biti u tesnoj vezi za prarumunskim. Osim toga, Barić je ubjedljivo dokazao poseban položaj starodalmatinskog dijalekta među roman-
skim jezicima.

U *Ilirskim jezičkim studijama I. O ilirskom karakteru staromakedonskog jezika*¹² Barić utvrđuje, na prvom mestu, da staromakedonski nije grčki dijalekat i dolazi, dalje, do zaključka da je on ilirski dijalekat prožet mediteranskim elementima i locira ga oko gornjeg toka Vardara.

*Lingvističke studije*¹³ sadrže tri heterogene rasprave: *Poreklo Arbanaša u svetlu jezika, Položaj ligurskog u krugu srodnih jezika* i *Starogermanski tragovi u balkanskim jezicima*. Za albanski Barić dokazuje da nije ilirski dijalekat. Smatra ga *sadim* jezikom i postavlja ga u užu genetski odnos sa tračkim, frigijskim i jermenskim. Određenije smatra da je albanski trački dijalekat. Na osnovu toponima *Naissus* > *Niš*, *Astibos* > *Stip*, *Λυχωίς*, *Λυχίδες* > *Ohrid* locira raniju postojbinu tračkih Albanaša u antičke provincije *Dardania* i *Paeonia*. U svoju istorijsku postojbinu Albanci su došli pre dolaska Južnih Slovena, što dokazuje, između ostalog, imenom *Bojana* < *bauanna* < *Barbanna*¹⁴. S tim u vezi dokazuje i najranije dodire albanskog i prarumunskog, kao i poreklo dakorumunskog južno od Dunava. Barić smatra verovatnim da su u balkanskim jezicima ostali izvesni tragovi starogermanskih (istočnogermanskih) izumrlih jezika. On, međutim, izuzima albanski, u kome ne nalazi nijednog traga starogermanskog uticaja.

Barićeva *Istorija arbanskog jezika*¹⁵ nije istorija jezika u klasičnom smislu. Ona ne sadrži istorijsku gramatiku, nego samo tzv. vanjsku istoriju albanskog jezika, njegov odnos sa tračkim, ilirskim, staromakedonskim, južnoslovenskim, rumunskim, latinskim i romanskim.

Godišnjak I (1956) i *Godišnjak II* (1961) koje je Barić pokrenuo kao ediciju Balkanološkog instituta, a čije izlaženje, na žalost, nije doživeo, donose nekoliko njegovih značajnih rasprava. U raspravi *Albanski-romanski-rumunski* Barić ponovo insistira na dva sloja romanskih elemenata u albanskom jeziku, a s tim u vezi i na formiranju rumunskog jezika s ove strane Dunava. Osim ove rasprave, u *Godišnjaku I* objavljene su i rasprave *Ispitivanje albanske i međualbanske leksike*, *Etimologije i pseudoetimologije*, *O albanskoj indigenoj i pozajmljenoj leksici*, *Venetsko-germanski i ilirsko-germanski i Toponomastika*¹⁶. U *Godišnjaku II* objavljene su Barićeve poslednje rasprave: *Gubitak infinitiva u balkanskim jezicima*, *O tračkom*, *Albanske i albansko-rumunske leksičke stu-*

¹² Rad JAZU, 272, Zagreb (1948).

¹³ *Lingvističke studije* (Naučno društvo BiH, Djela I, Odjelj. ist.-filol. nauka, knj. 1, Sarajevo 1954).

¹⁴ *Ime reke Bojane* (Sbornik Fr. Ramovšu, Ljubljana, 1950).

¹⁵ Naučno društvo BiH, Djela, knj. XII, Balkanološki institut, knj. 1, Sarajevo 1959).

¹⁶ *Zur albanischen und interbalkanischen Wortforschung, Pseudologisches und Etymologisches, Zum albanischen Erb- und Lehnwortschatz, Venetisch-Germanisches und Illyrisch-Germanisches i Toponomastisches*.

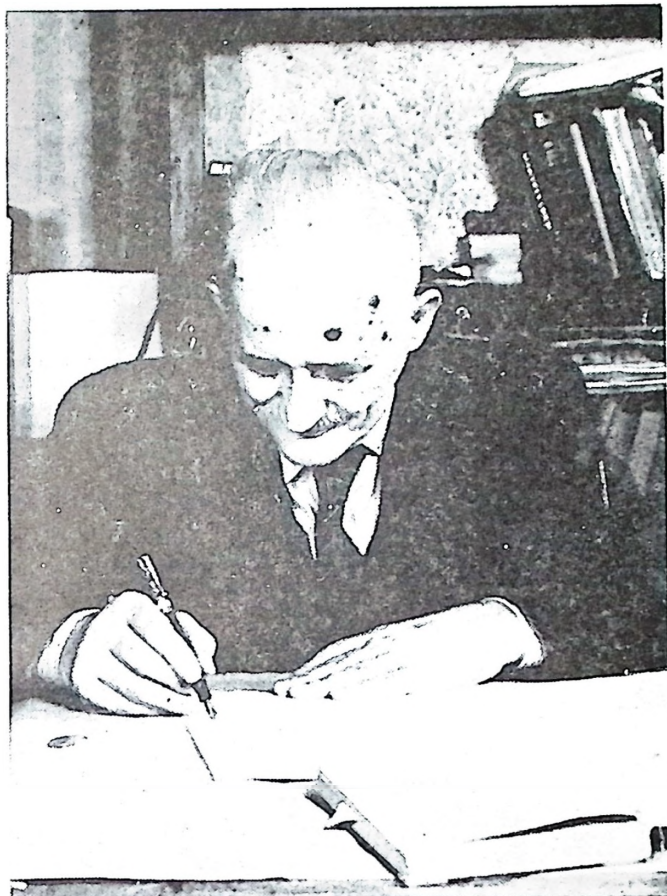
*dije i Balkanološke jezičke studije*¹⁷. U poslednjoj raspravi Barić tretira problem formiranja sekundarnog futura u starodalmatinskom, rumunskom, bugarskom, makedonskom, srpskohrvatskom, albanskom i novogrčkom.

Poslednje godine života Barić je teško podnosio. To se, između ostalog, odražava i u skici rasprava o *Venetima i Ilirima*, koju je ostavio u rukopisu i koju nije stigao da u toj meri izradi da bi se mogla objaviti.

Prof. dr Ivan Pudić



¹⁷ *La perte de l'infinitif dans les langues balkaniques, Thrakisches, Albanische und albanisch-rumänische Wortstudien i Balkanologische Sprachstudien.*



**HAMDİJA
KREŠEVLJAKOVIĆ**
(1888—1959)



BIOGRAFIJA

Od osnivanja početka djelovanja Naučnog društva Bosne i Hercegovine član mu je bio Hamdija Kreševljaković, i to sve do svoje smrti 9. avgusta 1959; prilikom prvog konstituisanja Naučnog društva biran je za potpredsjednika.*

Hamdija Kreševljaković važi kao priznat historičar, prvenstveno za period turskog perioda prošlosti Sarajeva i Bosne. Njegov naučni interes kretao se u domenu ekonomske, kulturne, književne, političke i pravne historije, a također i geografije, te pedagogije. Isticao se kao odličan pedagog. Osim toga, jedan ne mali broj naših današnjih historičara ima zahvaliti Kreševljakoviću što im je nesebično prenosio svoja naučna iskustva koja je stekao svojim marljivim i ustrajnim radom. Taj rad počeo je još 1904. godine, kada se u »Beharu« prvi put sreće Kreševljakovićovo ime.

Hamdija Kreševljaković rođen je u Sarajevu 18. septembra 1888. godine. Potječe iz trogovačke porodice, porijeklom iz Kreševa. Godine

1912. završio je Učiteljsku školu u Sarajevu. Nakon što je bio učitelj u Sarajevu i Vinkovcima, postao je na osnovu položenih ispita nastavnik, pa je od 1920. do penzionisanja 1932. predavao na Trgovačkoj i Učiteljskoj školi u Sarajevu. Nalazeći se u penziji, honorarno je predavao historiju, geografiju, pedagogiju i njemački jezik u Gazi Husrevbegovoj medresi u Sarajevu sve do 1945. godine. Pošto je 1941. godine reaktiviran, obavljao je nastavničku službu na Učiteljskoj školi u Sarajevu. Poslije oslobođenja predavao je na Drugoj gimnaziji u Sarajevu i na večernjim tečajevima za osposobljavanje oficira. Od 1947. pa do smrti radio je u svojstvu naučnog saradnika u Zemaljskom zavodu za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti u Sarajevu. Na ovom posljednjem radnom mjestu Kreševljakoviću je omogućeno da se oslobodi kancelarijskih obaveza, kako bi se mogao maksimalno posvetiti naučnom radu.

Inicijalnu fazu u Kreševljakovićevom naučnom djelovanju predstavljao je njegov sakupljački rad narodnih pjesama i pripovijedaka. »Čitajući časopis „Behar“ — pričao je Kreševljaković — »zainteresirao sam se naročito za narodne pjesme i pripovijetke, koje su tamo izlazile, pa sam osjetio mogućnost da i ja nešto slično mogu dati. Rukopis sam predao podvorniku u redakciji „Behara“ na Obali u onoj maloj kući uz bivšu Policijsku upravu. Poslije me taj podvornik predveo uredniku Mulabdiću, koji me pohvalio i pitao, imam li još materijala. Otada me nije nikad ispuštao iz evidencije za saradnju.« Kreševljaković je od 1904. do 1909. objavio više narodnih pjesama i pripovijedaka (kasnije će njegov brat Halid i sestra Sedika nastaviti sa sakupljanjem narodnih pjesama). Posljednji folkloristički prilog, za koji je dobio građu od svoje majke Džeme, objavljen mu je 1911. pod naslovom »Jurjevo u Sarajevu« u Zborniku za narodni život i običaje.

Kreševljakovićev interes, naročito u početnoj fazi njegove naučne aktivnosti, bio je prvenstveno usmjeren na pitanja koja se odnose na književnu historiju Bosne. Presudnu ulogu u Kreševljakovićevom radu na književnoj historiji, kao i uopće u njegovom naučnom radu, imao je dr Carlo Patsch, s kojim se prvi put sreo negdje u proljeće 1909. Patsch je angažovao Kreševljakovića da za Institut za proučavanje Balkana sakuplja knjige bosanskih pisaca, kao i knjige koje se odnose na Bosnu. Radeći na tome zadatku, Kreševljaković je paralelno radio i na jednoj bibliografiji, koja je u toku 1910. i 1911. bila objavljena kao književni oglas pod naslovom »Bosnisch-herzegowinische Schriftsteller«, ali nije nikada izašla. Prikupljena građa donekle je kasnije Kreševljakoviću poslužila kao osnova za njegov Kratak pregled hrvatske knjige u Hercegovini (1912) i Štamparije u Bosni (1920).

Poslije prvog svjetskog rata kod Kreševljakovića se počeo razvijati veći interes za ekonomsku historiju, pri čemu je glavnu pažnju obrađivao gradskoj privredi. Tom se problematikom bavio preko 30 godina, pa je dao cjelovitu sliku zanata u najvažnijim bosanskim zanatskim centrima: Sarajevu (tri izdanja 1927, 1935 i 1958), Mostaru (1951), Travniku (1959) i Banjoj Luci (1961), kao i manjim bosanskim centrima (Zenica, Gornji Vakuf, Stolac, Nova Kasaba itd), te glavnom starom bosanskom gvoždarskom centru Varešu (1934 i 1942). Proučavanje zanata i esnafske organizacije dovelo ga je do toga da je u nekim djelima opisivao i tehno-

loške procese proizvodnje (npr. obrađujući visoke kožare), a u studiji o čizmedžijama dao je podroban opis sirovinskog i polusirovinskog materijala, alata, procesa rada i proizvoda. Sve ovo daje Kreševljakovićevim djelima iz historije zanatstva posebnu nučnu vrijednost.

Kreševljakovićeva proučavanja bosanskih zanata tim su od veće važnosti što ni u modernoj turskoj historiografiji, da i ne govorimo o staroj, esnafski sistem nije proučen; zato prof. Taeschner i daje golemu važnost Kreševljakovićevim radovima s ovog područja (u časopisu *Byzantinische Zeitschrift*, 1951. godine).

U okviru proučavanja privredne historije Bosne spada i Kreševljakovićeva knjiga o hanovima i karavan-sarajima (1957); tu su obrađeni i trgovački putevi, pa ovo djelo predstavlja u neku ruku uvodni studij za historiju bosanske trgovine u tursko doba. Ovdje bi se mogli spomenuti i Kreševljakovićevi radovi o bezistanima (1954) i dairama (1953). Mada Kreševljaković nije napisao posebno djelo iz historije bosanske trgovine, njegovi će radovi poslužiti budućem historičaru trgovine umnogome kao polazna baza.

Seoskom privredom Kreševljaković se manje bavio, ali je i s toga područja objavio nekoliko priloga, od kojih je najznačajniji o menafi sanducima (1941), zadrugama za kreditiranje seljaka.

Jedan važan sektor Kreševljakovićevog naučnog rada odnosio se na historijat bosanskih gradova; u Bosni sigurno nema značajnijeg gradića o kojem Kreševljaković u svojim djelima nije dao barem osnovne historijske podatke. Kreševljakovićev naučni interes bio je jednako upravljen kako na gradove (Stadt), tako i na utvrde (Burg); o jednom dijelu bosanskih srednjovjekovnih utvrda postoji, istina, knjiga dra Truhelke, pojedinim utverdama posvetio je Đoko Mazalić posebne monografije, ali je Kreševljaković bio kompleksniji konkretno od Truhelke, kako u pravcu obuhvatavanja svih postojećih utvrda, tako i u pravcu prikazivanja njihove historije, ne samo u toku srednjeg vijeka, već i u turskom razdoblju.

O pojedinim bosanskim gradovima postoje posebne Kreševljakovićeve kraće ili duže monografije (Visoko, Travnik, Cazin, Rogatica, Banja Luka, Tuzla, Žepče, Počitelj, Gradačac, Bijeljina, Brčko, itd).

Kreševljaković je naročitu pažnju obratio proučavanju historije Sarajeva. Uz Vladislava Skarića, Kreševljaković je bio najbolji poznavalac historije Sarajeva. »Esnafsku republiku« Sarajevo Kreševljaković nije obrađivao samo iz aspekta njenog privrednog razvitka, već je u posebnoj posthumno štampanoj knjiži (1969) obradio povijest Sarajeva od 1878. do 1918. (kao nastavak Skarićeve knjižice, koja obrađuje turski period). Ovdje spadaju i Kreševljakovićevi radovi u kojima je obradio Husrev-begovo doba Gazi Husrev-begova spomenica iz 1932. (glavnom je Kreševljakovićovo djelo). Posebno je značajna Kreševljakovićeva knjiga »Sarajevo u doba okupacije Bosne 1878« (1937). Prije Kreševljakovića otpor 1878. godine obrađivao se isključivo po austro-ugarskim službenim vrelima na način da su se veličale austro-ugarske pobjede; Kreševljaković stvar postavlja obrnuto, prije svega po tome što okupaciju obrađuje pretežno iz aspekta otpora, služeći se jednako informacijama kako iz austro-ugarskih, tako i domaćih vrela.

Širok je značaj Kreševljakovićevog proučavanja historije Sarajeva, proučavanja koje je — bogato i oslobođeno namjesnikove ingerencije — davalo politički ton ostaloj zemlji. Imajući uz to još u vidu činjenicu da je u gradovima bila skoncentrisana vlast i razvijena privreda, gradovi su imali snažan udio u zbivanjima čitave zemlje, pa zato Kreševljakovićeva proučavanja bosanskih gradova i utvrda, koliko god pružala fragmentarnu sliku, dobivaju na svome značaju i sa stanovišta sagledavanja historijskog razitka Bosne kao cjeline.

Jedna grupa Kreševljakovićevih radova odnosi se na pojedine markantnije događaje iz političke historije Bosne. Tu spada, u prvom redu, studija o pokretu Husein-kapetana Gradašćevića (1831-32). Vrijednost joj je što je upotpunila Pavlovićeva i Ivićeva istraživanja. Dalje, ovdje dolazi i Kreševljakovićev rad povodom 200-godišnjice bitke pod Banjom Lukom (4. VIII 1737), u kojoj su Bošnjaci, neovisno od instrukcija iz Stambola, izvojevali sjajnu pobjedu. Konačno, i Kreševljakovićev rad u II svesci Historije naroda Jugoslavije odnosi se uglavnom na političku historiju Bosne, i to u XVIII vijeku.

Kreševljaković je proučavao i historiju zdravstvene kulture u Bosni. S toga područja napisao je knjigu Hamami (javna kupatila) u Bosni i Hercegovini (1937. i 1952) te Vodovodi i gradnje na vodi u starom Sarajevu (1939). Kreševljaković utvrđuje da je na području Bosne i Hercegovine u drugoj polovici XVIII stoljeća postojalo u 42 mjesta 56 javnih kupatila; proučavanja o sarajevskim vodovodima dovela su ga do rezultata da je Sarajevo 1878. imalo 68 vodovoda, koji su napajali 156 ili više javnih česama.

Za pravnu historiju Bosne Kreševljaković je također dao nekoliko vrijednih priloga: u prvom redu, tu spada njegovo monumentalno djelo o kapetanima i kapetanijama u Bosni i Hercegovini (1954), gdje se prvi put u nauci raspravlja o ovoj instituciji turskog upravnog uređenja, koja se sticajem prilika može smatrati specifično bosanskom; ovdje bi se mogli svrstati i rad o muselimima (1957), kao i studija o upravno-teritorijalnoj podjeli Bosne u XIX vijeku (napisana u zajednici sa Hamdijom Kapidžićem, 1950).

Upoznavanju bosanskog feudalizma doprinose Kreševljakovićevi prilozi u kojima su monografski obrađene pojedine begovske porodice (Dženetići, Čenčići, Rizvanbegovići); tu se može ubrojiti i rad o kulama i ožacima (zamkovima) u Bosni i Hercegovini (1954).

Konačno, nije bez značaja ni Kreševljakovićev rad na izdavanju historijskih izvora. S toga područja je (zajedno sa H. Kapidžićem) objavio Vojno-geografski opis Bosne pred Dubički rat od 1785. godine (1957) i (u zajednici sa Pavom Mitrovićem) Izvještaje italijanskog konzulata u Sarajevu (1863—1878. godine) (1958). Obje zbirke sadrže važne dokumente za historiju Bosne krajem XVIII. odnosno u XIX stoljeću. U rad na izdavanju historijskih izvora mogli bi se ubrojiti i Dževdet-pašina pisma o Bosni iz 1864. godine (1923. i 1932), te Čefilema sarajevskih kršćana iz 1788 (1952).

Po svome afinitetu i smislu za izučavanje ekonomske historije, znatno više nego političke, Kreševljaković spada u onaj mali broj pred-

stavnika građanske historiografije koji su u potrebnoj mjeri uvažavali ekonomski faktor u društvenom razvitku. On je u svojim djelima dosta pažnje posvećivao utvrđivanju činjenica i iz svakodnevnog života u ranijim razdobljima. Tzv. običnim ljudima uvijek je davao dosta mjesta u svojim radovima. Nikada nije ignorisao one »sitne ljude«, dakle sloj koji je svojim radom stvarao materijalne uvjete, a u odlučnim momentima znao pokazati istinski patriotizam. Naročito Kreševljakovićeva djela o esnafima govore o tim sitnim ljudima; nikada ne zaboravlja spomenuti ni njihova imena. U svome, npr., djelu o otporu protiv okupacije Sarajeva 1878. dao je listu svih poginulih; na toj listi ne nalazimo nijednog mogućnika, već slugu, berbere, hamale, krpedžije, sitare, pekare itd.

Njegov je interes bio, uglavnom, upravljen prema historiji Bosne u tursko doba, a manje prema ranijim periodima. Prostorno se opredjeljivao za Bosnu i Hercegovinu uglavnom u granicama iz vremena austro-ugarske uprave, pa je rijetko kad, kao što je bio slučaj s kapetanima i kapetanijama, svojim ispitivanjima obuhvatio širi okvir bosanskog pašaluka. S obzirom na mnogostrukost i najčešće pionirski karakter u izučavanju tematike kojom se bavio, nije ni mogao prelaziti granice Bosne i Hercegovine. Sam je u jednom pismu pisao da je, npr., u Skoplju i Solunu i još nekim manjim mjestima proboravio 1905—1907. u tri maha 60 dana »i kako imam dobro pamćenje, još se i danas mnogo toga sjećam; o tome nisam nikad ništa pisao, jer mi neda naša Bosna, a priznajem da je grijeh; skopljska čaršija je isto tako interesantna kao i ona sarajevska i u mnogo čemu se podudaraju...«

U svome naučnom radu Kreševljaković se obilno služio arhivskim materijalom iz javnih i privatnih zbirki, što je tim značajnije ako se uvaži da su, u vrijeme dok je radio grō svojih radova, arhivi u Stambolu i Ankari bili, takoreći, nepristupačni. Posebnu draž, ali i vrijednost predstavlja u njegovim djelima, naročito iz problematike zanata i esnafa, to što je u posljednji čas spasio iz zaborava mnoštvo zapamćenja savremenika koji su sami bili u svoje vrijeme pripadnici esnafske organizacije. Jedan od principa Kreševljakovićeva rada sastojao se u tome da o jednom predmetu nije pisao prije nego što bi bio na licu mjesta. Često se pozivao na svoga učitelja Patscha, koji je govorio da treba otići na teren i upoznat ga makar ne bilo nade da će se tamo nešto otkriti.

Kreševljaković, koliko god je mogao, kritički se odnosio prema rezultatima do kojih je dolazio u toku svojih istraživanja. Njegova naučna savjest uvijek je bila jača od bilo kakvih obzira, pa i u odnosu na samog sebe. Zato je nalazio prvu priliku da sam ispravi pojedine svoje ranije tvrdnje, ukoliko se naknadno pokazalo da nisu dovoljno fundirane. Međutim, u nekim svojim radovima kao da u dovoljnoj mjeri nije uvažavao momente evolucije pojedinih ustanova (rad o muslimanima, pa i pojedina mjesta u radovima o zanatima i esnafima).

Kreševljakovićev opus, ako bismo ga izrazili cifarski, zahvata preko 4.000 stranica štampanog teksta osmanskog formata. Pri tome nije nevažno napomenuti da najvredniji i ujedno najplodniji dio Kreševljakovićeva naučnog rada pada u poslijeratni period. To je, međutim, i period u kojem ga je savladavala teška bolest, kojoj je energično odolijevao upornim radom sve do kraja života.

Bio bi propust, ako se govoreći o Kreševljakoviću, kad se ne bi nešto reklo i o njegovom liku, liku čovjeka. Svi koji su ga bliže poznavali mogli su se osvjedočiti da su u njegovom liku bili sjedinjeni upravo uzorni moralni kvaliteti: altruizam, poštenje, principijelnost i neobična skromnost.

Dr Muhamed Hadžijahić

*BIBLIOGRAFIJA RADOVA HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA I
PRILOG BIBLIOGRAFIJI RADOVA O HAMDIJI KREŠEVLJAKOVIĆU*

Ova bibliografija ima dva dijela. Prvi dio obuhvata popis objavljenih radova H. Kreševljakovića, a drugi se sastoji od napisa o H. Kreševljakoviću i njegovim radovima. 1957 godine sam Kreševljaković prikupio je materijal za bibliografiju svojih štampanih radova. Tom prilikom me je zamolio, pa sam mu izbilježio naslove članaka izašlih u Hrvatskoj zajednici, odnosno Hrvatskoj narodnoj zajednici. Tada je već rjeđe izlazio iz kuće, a tih naslova nije imao pri ruci. Poslije njegove smrti 1959. godine taj je materijal objavljen u Našim starinama (knjiga VI) 1959. pod naslovom »Bibliografija štampanih radova Hamdije Kreševljakovića« (str. 11—20). U bilješci ispod teksta Bibliografije čitamo: »Ovu bibliografiju sastavio je za života sam prof. Hamdija Kreševljaković na kojoj su nakon njegove smrti izvršene manje dopune«. Te se dopune sastoje, uglavnom, u tome što su bibliografiji dodati radovi štampani u toku 1958. i 1959. godine. Tu su spomenuti i dovršeni, ali još neštampani radovi.

Prilikom predlaganja Hamdije Kreševljakovića za dopisnog člana Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu prof. dr Ferdo Šišić je uz Kreševljakovićevu biografiju naveo i 35 historijskih radova (v. Ljetopis JAZU za godinu 1938—39, sv. 52, str. 140—142). U broju Novog behara (god. XIII/1939—40, br. 1—6), koji je bio posvećen H. Kreševljakoviću, a povodom njegova izbora za dopisnog člana JAZU, dao sam Bibliografiju posebno štampanih njegovih radova (23 bibl. jedinice). Prof. dr Hamdija Kapidžić je uz svoj članak o Kreševljakoviću povodom njegove smrti (Godišnjak Istoriskog društva BiH, X/1959, str. 419—424) dao i popis historijskih radova H. Kreševljakovića (147 brojeva).

Većinu svojih radova Kreševljaković je objavio pod svojim punim imenom i prezimenom. Međutim, neke je štampao pod pseudonimom Husni-Hasan ili Hamdija Šećinovac-Kreševljak. Sitnije priloge je često potpisivao sa H., Hamdija, H. K-ić, H. K., K-ić, -K-, H. K-ć, H. Kr., K. H. Izašlo ih je nekoliko i bez potpisa.

Nekoliko radnja (6) Kreševljaković je objavio u zajednici sa H. Kapidžićem (brojevi 288, 310, 320 i 322 ove bibliografije), a po jednu sa drom P. Mitrovićem (br. 326) i D. M. Korkutom (br. 336). Separate (posebne otiske) Kreševljaković nije navodio kao posebne bibliografske jedinice, nego je samo uz naslov dodao da ima i separat.

U ovu bibliografiju uključeno je 47 bibliografskih jedinica koje Kreševljaković nije obuhvatio. Tu su i oni separati koji imaju svoju naslovnu stranu i paginaciju različitu od one u publikaciji u kojoj je radnja objavljena. Separati pak koji su zadržali paginaciju publikacije i dobili samo još korice nisu uvršteni u ovoj bibliografiji kao posebne

jedinice (286, 287, 288, 289, 291, 292, 294, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 315, 316, 317, 319, 320, 323, 328, 329, 330). Kreševljaković je zabilježio da je o Šejh Sejfidinu Kemuri objavio članak u Narodnom jedinstvu 1922. godine. Pregledajući ovo godište Narodnog jedinstva, ovaj članak nije naden, pa u ovu bibliografiju nije ni uvršten.

Materijal u drugom dijelu bibliografije je sav viđen, osim članka F. Taeschnera. On je opisan prema podacima iz Predgovora djela Esnafi i obrti u starom Sarajevu, Sarajevo 1958.

Godina 1904.

1. HALAL PARA, — Behar V/1904—5, br. 4, str. 58—59. Narodna pripovijetka. Zabilježio od oca rahm. Mehage.

Godina 1906.

2. MUDRI STARAC, — Smilje (Zagreb) XXXIV/196, str. 106—107. Narodna pripovijetka. Zabilježio od oca rahm. Mehage.

Godina 1907.

3. LAV I LISICA, — Pobratim (Zagreb) XVIII/1907—8, str. 197—198. Narodna pripovijetka.

4. Sumbul udovica, — Behar VIII/1907—8, br. 10, str. 158—159. Narodna pjesma. Zabilježio od majke rahm. Džemila-hanume.

5. PRVI SEVDAH, — Behar VIII/1907—8, br. 11, str. 175—176. Narodna pjesma.

6. ONOMADNE U PETAK U PODNE, — Behar VIII/1907—8, br. 16, str. 256. Narodna pjesma. Zabilježio od majke rahm. Džemila-hanume.

7. DJEVOJKA I JABUKA, — Behar VIII/1907—8, br. 17, str. 271. Narodna pjesma.

8. DERTU DERMAN, — Behar VIII/1907—8, br. 17, str. 271. Narodna pjesma.

9. LJUDI VELE DA JE SUMBUL MAVI, — Behar VIII/1907—8, br. 17, str. 271. Narodna pjesma. Zabilježio od majke rahm. Džemila-hanume.

Godina 1908.

10. ŠEĆER SALKO MOJE MILO ZLATO, — Behar IX/1908—9, br. 1, str. 13. Narodna pjesma.

11. DVOJE DRAGIH, — Behar IX/1908—9, br. 1, str. 13. Narodna pjesma.

Ispod pjesme je stavljeno da je zabilježio H. Karišiković, umjesto H. Kreševljaković. U sadržaju IX godišta prezime je ispravljeno.

12. BEHLULBEGOVICA, — Behar IX/1908—9, br. 8, str. 128—129. Narodna pjesma. Zabilježio u Tešnju od Saliha Mešića.

13. ĐULBEHARA, — Behar IX/1908—9, br. 18—19, str. 292. Narodna pjesma.

14. ŽENIDBA IBRIŠIMAGIĆA, — Behar IX/1908—9, br. 18—19, str. 292. Narodna pjesma. Zabilježio od sestre Sedike.

15. NA KOGA MI DRAGI NALIKUJE, — Behar IX/1908—9, br. 18—19, str. 292. Narodna pjesma.

16. VJERNA LJUBA BEGA MUSTAJBEGA, — Behar IX/1908—9, br. 18—19, str. 292—293. Narodna pjesma.

Ispod pjesme nema potpisa. U sadržaju IX godišta pjesma je unesena pod prezimenom Kreševljakovića.

Godina 1909.

17. ZAVOD ZA PROUČAVANJE BALKANA, — Bošnjak (Sarajevo) XIX/1909, br. 21/22, V, str. 3.

18. ŠTA JE SA DIVOT IZDANJEM KRANJČEVIĆEVIH PJESAMA? — Muslimanska svijest II/1909, br. 32 (11. VIII), str. 3 (bez potpisa).

19. DJEVER I NEVJESTA, — Behar X/1909—10, br. 3, str. 43. Narodna pjesma. Zabilježio od majke rahm. Džemila-hanume.

20. PAŠA KARA MUJU HAZNADARA, — Behar X/1909—10, br. 3, str. 43—44. Narodna pjesma.

21. URANILA HASANAGINICA, — Behar X/1909—10, br. 3, str. 44. Narodna pjesma.

Godina 1910.

22. VUKO PEĆANAC, — Bosanska vila XXV/1910, br. 2, str. 31. Nekrolog.

23. BRANKO S. ŠKARICA (BUDIMIR PODBARČSKI): Pjesma. Zagreb 1906, — Hrvatska zajednica II/1910, br. 3 (13. I), str. 4. (Hamdija Šećinovac-Kreševljak). Prikaz.

24. IVAN JABLANOVIĆ: MEĐUNARODNI POLOŽAJ BOSANSKIH VLADARA KOTROMANIĆA DO PADA BOSNE 1463, — Hrvatska zajednica II/1910, br. 24 (27. III), — H. Prikaz.

25. KRATAK PREGLED MLADOTURSKOG POKRETA, — Muslimanska sloga I/1910, br. 37 (10. VI), str. 2—3.

Godina 1911.

26. JURJEVO U SARAJEVU, — Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena, 16/1911, sv. 1, str. 158—160.

27. O TRISTOGODIŠNJICI HRVATSKOG KNJIŽEVNOG RADA U BOSNI (1611—1911), — Hrvatska zajednica III/1911, br. 49 (26. VI), br. 50 (28. VI), br. 51 (1. VII), br. 52 (2. VII) i 53 (3. VII).

Godina 1912.

28. BOGUMILSKA LITERATURA U BOSNI. — Književni pupoljci učiteljskih pripravnika u Sarajevu (1887—1912). Uredio Josip Milaković. Sarajevo 1912, str. 209—212.

Prikazujući Književne pupoljke..., Ljudevit Dvorniković je u Sarajevskom listu (1912. god.) spomenuo i ovaj članak. To je prvi spomen Kreševljakovićeve književnog rada.

29. KRANJČEVIĆ KAO DIREKTOR TRGOVAČKE ŠKOLE, — Književni pupoljci učiteljskih pripravnika u Sarajevu (1887—1912). Uredio Josip Milaković. Sarajevo 1912, str. 212—216.

30. KRATAK PREGLED HRVATSKE KNJIGE U HERCEG-BOSNI OD NAJSTARIJIH VREMENA DO DANAS. Sarajevo. Vlastita naklada. Prva hrvatska tiskara Kramarić i M. Raguž, strana 53.

31. Dr ČIRO TRUHELKA: HUSREFBEG, NJEGOV ŽIVOT I NJEGOVO DOBA, — Zeman (Sarajevo — Bajramski prilog) II/1912, br. 82 (12. IX), strana 13. Prikaz.

Godina 1913.

32. TERITORIJALNI RAZVOJ BOSNE, — Hrvatska svijest (Sarajevo) I/1913, br. 1, str. 6—11; br. 2, str. 11—16 i br. 3, str. 3—5 (Husni-Hasan).

Godina 1914.

33. VEJSIL ČURČIĆ: REZENTE PFAHLBAUTEN VON DONJA MAHALA IN BOSNIEN, — Sarajevski list XXXVII/1914, br. 14 (24. I), strana 3. Prevod recenzije gračačkog profesora Meringera.

34. Dr MIHOVIL MANDIĆ: ZEMLJOPISNO-STATISTIČKI PREGLED BOSNE I HERCEGOVINE, Sarajevo 1914, — Hrvatska zajednica III/1914, br. 39 (16. VII). Prikaz.

35. POSLJEDNJI ISPITI ZA UČITELJSKA OSPOSOBLJENJA, — Učiteljska zora X/1914, str. 19—21 (Hamdija).

36. STORY HOUR, — Učiteljska zora X/1914, str. 55—56. Preveo ovaj članak sa slovenačkog, a štampan je prvobitno u Slovenskom narodu.

37. HAMDİJA MULIĆ: IZ ŽIVOTA ZA ŽIVOT. Mostar. 1913, — Učiteljska zora X/1914, str. 127—128 (H. K-ić). Prikaz

38. POVIJESTI dra MILANA PRELOGA, — Učiteljska zora X/1914, str. 156—157 (H. K-ić). Prikaz Povijesti Bosne, knj. I, II i III.

39. UČITELJSKE PLAĆE U KRANJSKOJ, — Učiteljska zora X/1914, str. 181.

40. PEDAGOŠKA KNJIŽNICA, — Učiteljska zora X/1914, str. 181—182 (H. K-ić). Prikaz.

41. ZEMLJOPISNO STATISTIČKI PREGLED BOSNE I HERCEGOVINE. Sastavio Dr. Mihovil Mandić, — Učiteljska zora X/1914, str. 252 (H. K-ić). Prikaz.

42. JOSIP KERNIĆ, — Učiteljska zora X/1914, str. 296—297 (H. K-ić). Nekrolog.

43. EDHEM MULABDIĆ: NOVA VREMENA. Mostar 1914. — Učiteljska zora X/1914, str. 301—302 (H. K-ić). Prikaz.

44. JEZIK BOSANACA I HERCEGOVACA ZOVE SE HRVATSKIM, — Hrvatska svijest (Sarajevo) I/1914, br. 4, str. 6—8 (Husni-Hasan).

45. ODAKLE SU I ŠTA SU BOSANSKO-HERCEGOVAČKI MUSLIMANI? — Hrvatska svijest I/1914, br. 6, str. 6—13 (nije potpisan).

46. KATOLICI I MUSLIMANI NAZIVAJU SE HRVATIMA, — Hrvatska svijest (Sarajevo) I/1914, br. 7, str. 6—13 (Husni-Hasan).

47. TADE SMICIKLAS, — Hrvatska svijest I/1914, br. 8, str. 2—5. Nekrolog.

Godina 1915.

48. O KALENDARU, — Napredak, kalendar za 1915. godinu, str. 53—61. Ispod ove jedinice u svojoj bibliografiji Kreševljaković je napisao da je to najobičnija komplikacija.

49. KALENDAR »GAJRET« ZA GODINU 1333—1915, — Učiteljska zora XI/1915, str. 35—40.

50. HAMDIJA MULIĆ: NARODNO PROSVJEĆIVANJE. Sarajevo, — Učiteljska zora XI/1915, str. 76 (H. K-ić). Prikaz.

51. NINE (NIKOLA) BUCONJIĆ: LJILJANKI. Mostar 1915, — Učiteljska zora XI/1915, str. 110 (H. K-ić). Prikaz.

52. NARODNE JUNAČKE PJESME IZ BOSNE I HERCEGOVINE. Sakupio fra Marijan Šunjić, a izdao zbor franjevačkih bogoslova »Jukić«. Sarajevo 1915, — Učiteljska zora XI/1915, str. 166—167. Prikaz.

53. S. SRKULJ: POVIJESNA ČITANKA. Zagreb 1915, — Učiteljska zora XI/1915, str. 167—168. Prikaz.

54. Dr. fra JULIJAN JELENIĆ: KULTURA I BOSANSKI FRANJEVCI. SVEZAK II. Sarajevo 1915, — Učiteljska zora XI/1915, str. 168—169 (H. K-ić). Prikaz.

55. EDHEM MULABDIĆ: NOVA VREMENA. Mostar 1914, — Sarajevski list XXXVIII/1915, br. 63 (3. III), str. 4. Prikaz.

56. OPĆA POVIJEST U SINKRONISTIČKOM PREGLEDU. — Stari vijek. Priredio Dr. Milan. Prelog, — Sarajevski list XXXVIII/1915, br. 63 (3. III), str. 4. Prikaz.

57. PJESME ZA NAŠU DJEČICU, — Sarajevski list XXXVIII/1915, br. 253 (18. IX), str. 2. Prikaz Ljiljanki od N. Buconjića.

58. ŠUNJIĆEVE »NARODNE PJESME« — Sarajevski list XXXVIII/1915, br. 260 i 261 (27. i 28. IX), str. 2 (H. K-ić). Prikaz.

59. CRTICE IZ DJEČIJEG ŽIVOTA. (Prinos dječijoj psihologiji.), — Napredak (Zagreb) LVI/1915, str. 367.

Godina 1916.

60. ODAKLE SU I ŠTO SU BOSANSKO-HERCEGOVAČKI MUSLIMANI, — Danica, koledar za 1916. godinu, str. 326—334.

61. Fra PETAR BAKULA (O STOGODIŠNJICI ROĐENJA), — Napredak, kalendar za 1916. godinu, str. 178—179 (bez potpisa). Urednik kalendara A. Tandarić je članak toliko skratio i izmijenio da ga Kreševljaković nije htio potpisati.

62. VILAJETSKA ŠTAMPARIJA U SARAJEVU, — Naša misao XXX/1916, br. 6—8 str. 117—118.

63. TRI NOVE KNJIGE Dr. JELENIĆA, — Sarajevski list XXXIX/1916, br. 115 i 116 (4. i 5. V).

64. Dr. fra JULIJAN JELENIĆ: LJETOPIŠ fra NIKOLE LAŠVANINA (Separatni otisak iz »Glasnika Zemaljskog muzeja« u Bosni i Hercegovini). Sarajevo 1916, — Nastavni vjesnik, knjiga XXIV/1916, sv. 10, str. 699—701. Prikaz.

66. HERCEGOVAČKI HRVAT, — Učiteljska zora XII/1916, str. 240.
67. SULTAN ABDUL HAMID II O ŠKOLAMA, — Učiteljska zora XII/1916, str. 165—166 (bez potpisa).
68. POČETNICA ILI BUKVAR ZA NEPISMENE (ANALFABETE) OD IVE DOBRŽANSKOG, — Učiteljska zora XII/1916, str. 116—117. Prikaz.
69. MATIJA NINOSLAV I MONGOLSKA INVAZIJA. Metodska jedinka za IV razred, — Učiteljska zora XII/1916, str. 212—215.
70. AHMED ŠEREMET, — Učiteljska zora XII/1916, str. 215—216. Nekrolog.
71. ABDUL MEDŽID. Nacrt metode jedinke, — Učiteljska zora XII/1916, str. 233—236.
72. NIKOLA BUCONJIĆ: FRANJO JOSIP I, — Učiteljska zora XII/1916, str. 239—240. Prikaz.
73. NIKOLA BUCONJIĆ: FRANJO JOSIP I, — Sarajevski list XXXIX/1916, br. 331 (9. XII). Prikaz.
74. CAREVIĆ I STARAC ŽUTE BRADE, — Hrvatska narodna zajednica IV/1916, br. 12 (31. XII), str. 190—193.
75. SLUŽBENA STATISTIKA TURSKIH ŠKOLA (ZA 1328—29 ŠKOLSKU GODINU), — Nastavni vjesnik, knjiga XXV/1916—17, str. 572—573.

Godina 1917.

76. IZ ŠKOLSKOG DNEVNIKA, — Napredak (Zagreb). Tečaj LVIII/1917, str. 38.
77. ZAKLADA JULIJA KEMPFA, — Učiteljska zora XIII/1917, str. 21—22.
78. Dr. M. PRELOG: POVIJEST BOSNE U DOBA OSMANLIJSKE VLASTI (II DIO), — Učiteljska zora XIII/1917, str. 45. Prikaz.
79. STJEPKO ILIJIĆ, — Učiteljska zora XIII/1917, str. 49—51. O Ilijiću kao pedagogu i pjesniku.
80. STRANE SVIJET I OBZOR (Metodska jedinka za IV godište), — Učiteljska zora XIII/1917, str. 88—91.
81. POČETNICA ILI BUKVAR ZA NEPISMENE (ANALFABETE), — Sarajevski list LX/1917, br. 87 (28. III), str. 3 (H. K.). Prikaz.
82. VAŽNA REFORMA NA AUSTRIJSKIM ŠKOLAMA, — Učiteljska zora XIII/1917, str. 178—180.
83. KALENDAR »BOŠKOVIĆ« za 1918, — Učiteljska zora XIII/1917, str. 180—181. (H. K.). Prikaz.
84. STJEPAN Đ. BLAŽEKOVIĆ, PRVI ČLAN HRVATSKOG PEDAGOŠKOG ZBORA, — Učiteljska zora XIII/1917, str. 185—186. Bilješka.
85. PRILOG POVIJESTI SARAJEVA, — Sarajevski list XL/1917, br. 169 (5. VII), str. 2 (H. K-ić). Prikaz knjige Crkva sv. Ante Padovanskog u Sarajevu. Sarajevo 1917.
86. PEDAGOŠKA ENCIKLOPEDIJA, — Učiteljska zora XIII/1917, str. 237—238.
87. KALENDAR »BOŠKOVIĆ« ZA GODINU 1918, — Sarajevski list XL/1917, br. 214 (1. IX), str. 2 (bez potpisa). Prikaz.
88. ŠEJH SEJFUDIN FEHMI ef. KEMURA, — Sarajevski list XL/1917, br. 227 (17. IX), str. 1—2 (H. K-ić). Nekrolog.
89. STJEPANUŠA, — Nastavni vjesnik, knjiga XXVI/1917, br. 1, str. 39—41. Prilog povijesti književnog rada u Bosni.

Godina 1918.

90. MUHAMED SEID SERDAREVIĆ, — Sarajevski list XLI/1918, br. 118 (3. VI), str. 1. Nekrolog.
91. JUKIĆ I PUČKE ŠKOLE U BOSNI, — Hrvatska njiva II/1918, br. 27, (13. VIII), str. 459—463.
92. BIBLIOGRAFIJA JUKIĆEVA RADA I LITERATURA O JUKIĆU, — Slavenski jug (Zagreb), I/1918, br. 13—14, str. 68—71.
93. IVAN FRANJO JUKIĆ, POVODOM 100-GODIŠNJICE ROĐENJA, — Učiteljska zora XIV/1918, str. 113—120.

94. »RAZGOVOR VILA ILIRKINJA GOD. 1835« NAPISAO JE fra MARTIN NEDIĆ, — Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, sv. 32/1917, knj. I, str. 150—159.

95. »RAZGOVOR VILA ILIRKINJA GOD. 1835« NAPISAO JE fra MARTIN NEDIĆ. P. o. iz Ljetopisa Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, sv. 32, knj. I. Zagreb. Tisak Dioničke tiskare, 1918, str. 10. (24x16)

Godina 1920.

96. HASANAGA BEŠIREVIĆ-PEČKI, — Pravda, kalendar Jugoslavenske muslimanske organizacije I/1920, str. str. 35—38. Hasanaga se nije prezivao Beširević. To je Kreševljaković naknadno utvrdio.

97. ŠTAMPARIJE U BOSNI ZA TURSKOG VREMENA 1529.—1878., — Grada za povijest književnosti hrvatske, knjinja 9/1920, str. 1—41.

98. ŠTAMPARIJE U BOSNI ZA TURSKOG VREMENA 1529.—1878. P. o. iz Grade povijest književnosti hrvatske, knj. 9. Zagreb. Tisak Nadbiskupske tiskare, 1920, str. 41. (24x16)

Godina 1921.

99. HADŽI HAFIZ ASIM EFENDIJA DŽAFIĆ, — Pravda (Sarajevo) III/1921, br. 25 (5. III), str. 2 i br. 26 (8. III), str. 2.

Godina 1922.

100. TRGOVAČKE ŠKOLE U ČEHOSLOVAČKOJ, — Pravda (Sarajevo) IV/1922, br. 8 (11. I), str. 2 i br. 9 (12. I), str. 2—3 (bez potpisa).

101. Fra GRGA MARTIĆ (O STOGODIŠNJICI ROĐENJA), — Obzor LXIII/1922, br. 21 (24. I) (-K-).

102. Fra GRGA MARTIĆ (o 100-godišnjici rođenja 24. I 1822.), — Pravda (Sarajevo) IV/1922, br. 19 (24. I), str. 2—3.

103. ČASOPISI U BOSNI I HERCEGOVINI PRIJE OKUPACIJE, — Narodno jedinstvo V/1922, br. 30 (13. II), str. 2, br. 31 (14. II), str. 2, br. 32 (16. II), str. 2, br. 33 (17. II), str. 2 i br. 35 (20. II), str. 2.

104. IZ BOSANSKE TRGOVINE XIX STOLJEĆA, — Narodna starina I/1922, str. 162—164.

Godina 1923.

105. NOVINARSTVO U HERCEG-BOSNI PRIJE OKUPACIJE, — Napredak, kalendar za 1923, str. 88—99.

106. PISMO AHMED DŽEVDETA O AŠIKOVANJU U SARAJEVU, — Narodna starina II/1923, str. 175—176.

Godina 1924.

107. JUKIĆ I PUČKA ŠKOLA U BOSNI, — Napredak, kalendar za 1924. godinu, str. 65—72. Članak preštampan iz Hrvatske njive II/1918.

108. ZEMLJOPIS TRGOVINE I PROMETA ZA TRGOVAČKE ŠKOLE. Po Zehdenu i drugima sastavio.... Sarajevo. Vlastita naklada, 1924, str. 190. (23x15)

Godina 1925.

109. POČETAK UKIDANJA JANIČARA U BOSNI, — Pravda, kalendar JMO IV/1925, str. 49—55. Članak rađen po podacima iz Kronike Muhameda Enverije Kadića.

110. HAMZALIJA, — Novi glasnik Jugoslavenske muslimanske organizacije I/1925, br. 2, od 21. VII, Nikrolog Hamzaliji Ajanoviću.

Godina 1926.

111. TRIDESET GODINA KNJIŽEVNOG RADA S. BAŠAGIĆA, — Naša pravda V/1926, br. 4 od 29. I.

112. »ABDULAH PAŠA« i »POD OZIJOM«, — Pravda VI/1926, br. 25 od 19. VI. Dramski spjevovi S. Bašagića.

113. ŠTOSMAJEROVO PISMO MEHMEDBEGU KAPETANOVIĆU, — Nastavni vjesnik, knjiga XXXV/1926, sv. 3—4, str. 81—83.

114. Dr. SAFVETBEG BAŠAGIĆ-REDŽEPAŠIĆ, — Spomenica na proslavu 55-godina rođenja Dra Safvetbega Bašagića (Mirza Safveta) i 30-godi-

šnjicu njegovog pjesničkog i naučnog rada, spojena sa 20-godišnjicom Ittihada u Mostaru, Mostar 1926, str. 14—21.

115. BIBLIOGRAFIJA (posebno štampanih Bašagićevih radova), — Spomenica na proslavu 55-godina rođenja Dra Safvetbega Bašagića (Mirza Safveta)..., str. 44—45. Nabrojeno 15 posebno štampanih radova.

116. O postanku i razvitku Sarajeva do 1878, — Večernja pošta (Sarajevo), 1926, br. 1541 (23. VIII), str. 7, br. 1542 (24. VIII), str. 4, br. 1543 (25. VIII), str. 7, br. 1544 (26. VIII), str. 7. Naslovi u pojedinim brojevima su različiti i potječu od uredništva lista. Pravi naslov je stavljen samo u prvom nastavku, i to kao podnaslov.

Godina 1927.

117. ZEMLJOPIS DOMOVINE U NAŠIM ŠKOLAMA. — Napredak II/1927, br. 4, str. 48—49.

118. MILENA MRAZOVIĆ, — NAPREDAK II/1927, br. 6, str. 89—90.

119. ESNAFSKI TEFERIČI U SARAJEVU, — Pravda, kalendar JMO V/1927, str. 68—77.

120. ŠTAMPARIJA HERCEGOVAČKOG VILAJETA U MOSTARU 1876, — Pravda VII/1927, br. 15 (2. IV), str. 2.

121. OPĆINSKI IZBORI U SARAJEVU 1878, — Pravda VII/1927, br. 20 (10. V), str. 2. (H. Kr.).

122. ESNAFI U SARAJEVU ZA TURSKOG VREMENA, — Novi behar I/1927—28, br. 2, str. 9, br. 3, str. 8—9, br. 4, str. 8—9 i br. 5, 7—8.

123. SARAJEVSKA OKOLINA U PREHISTORIJSKO DOBA, — Novosti (Zagreb) 1927, br. 221 (11. VIII).

124. POČECI KULTURNOG RAZVOJA ŠEHER-SARAJEVA, — Novosti (Zagreb) 1927, br. 245 (4. IX).

125. ŠEFIKA NESTERIN BJELEVAC, — Novosti (Zagreb) 1927, br. 336 (4. XII). Nekrolog.

126. SARAJEVSKA ČARŠIJA, NJENI ESNAFI I OBRTI ZA OSMANLIJSKE UPRAVE. — Narodna starina, knjiga 14/1927. str. 15—58.

127. SARAJEVSKA ČARŠIJA, NJENI ESNAFI I OBRTI ZA OSMANLIJSKE UPRAVE. P. o. iz Narodne starine, knjiga 14. Zagreb 1927, str. 46. (24x17)

128. KAKO JE POSTALO SARAJEVO, — Hrvatski list (Osijek) 1927, br. 301.

Godina 1928.

129. DOLAZAK SS. MILOSRDNICA U BOSNU 1871, — Hrvatski list (Osijek) 1928., br. (8. I).

130. POŽARI, POPLAVE I ZARAZNE BOLESTI U SARAJEVU (OD 1480 — 1878), — Napredak, kalendar za godinu 1928. str. 148—151.

131. RUSTEM PAŠA, VELIKI VEZIR SULEJMANA II, — Nastavni vjesnik, knjiga XXXVI/1928, sv. 7—8, str. 272—287.

132. OKUPACIJA SARAJEVA 15. KOLOVOZA 1878. — Novi behar II/1928—29, br. 10. str. 147—148.

133. SARAJEVO PONOVO GLAVNI GRAD HERCEG-BOSNE, — Novi behar II/1928—29, br. 11, str. 163—164, br. 13, str. 195—196, br. 14, str. 210—211, br. 15, str. 228—230.

134. SARAJEVO ZA NARODNE VLADE, — Novi behar II/1928—29, br. 17—18, str. 259—262.

135. MUSAFIRHANE I IMARETA U STAROM SARAJEVU, — Naša domovina VI/1927—28, str. 227—228.

136. MUSA ČAZIM ČATIĆ, — Izabrane pjesme Muse Čatića, Sarajevo 1928, str. 3—16. Život i rad.

Godina 1929.

137. VJEKOSLAV KLAJČ, — Napredak, kalendar za godinu 1929, str. 185—192. Život i rad.

138. KRANJČEVIĆ KAO DIREKTOR TRGOVAČKE ŠKOLE U SARAJEVU, — Napredak IV/1929, br. 3—4, str. 20—22. Članak preštampan iz Književnih pupoljaka učiteljskih pripravnika u Sarajevu, Sarajevo 1912.

139. Dr OTTO BLAU (O STOGODIŠNJICI ROĐENJA), — Nastavni vjesnik, knjiga XXXVII/1929, sv. 9—10, str. 367—374.
140. MUZEJSKO DRUŠTVO U SARAJEVU, — Novi behar III/1929-30, br. 8, str. 129—130.
141. FRANJO ŽAVERIJA FRANJKOVIĆ, — Napredak IV/1929, br. 12, str. 124—125.
142. FRANJO ŽAVERIJA FRANJKOVIĆ (PRVI UČITELJ IZ HRVAT-SKE U BOSNI), — Hrvatski list (Osijek) 1929, 25. XII. Članak preštampan iz Napretka, IV/1929.
143. LJEČILIŠTE KISELJAK, — Novi behar III/1929-30, br. 17—18, str. 266—267.
144. KUPALIŠTE ILIDŽA, — Novi behar III/1929-30, br. 14—15, str. 221—223.

Godina 1930.

145. ROGATICA, — Novi behar III/1929-30, br. 21, str. 326—328.
146. GOVOR OSMAN PAŠE PRI OTVARANJU ZEMALJSKOG VIJEĆA U SARAJEVU 1868, — Obzor LXXI/1930. br. 11 (16. I), str. 2.
147. SARAJEVO U GAZI HUSREVBEGOVO DOBA. (Povodom 400-godišnjice njegove džamije.), — Narodno jedinstvo (kalendar Drinske banovine) II/1930. str. 290—292.
148. SARAJEVO OD ISABEGA DO HUSREVBEGA, — Novi behar IV/1930-31, br. 2—3, str. 33—35.
149. HANIKAH, — Novi behar IV/1930-31, br. 2—3, str. 35—36.
150. IMARET I MUSAFIRHANA, — Novi behar IV/1930-31, br. 2—3, str. 37.
151. SAHAT KULA I MUVEKITHANA, — Novi behar IV/1930-31, br. 2—3, str. 37—38.
152. LITERATURA O GAZI HUSREVBEGU, — Novi behar IV/1930-31, br. 2—3, str. 47.
153. ŽEPČE, — Novi behar IV/1930-31, br. 5, str. 68—70.
154. GAZI HUSREVBEG, — Napredak, kalendar za 1931. godinu, str. 101—113.
155. GAZI HUSREVBEG. P. o. iz kalendara Napredak za 1931. godinu. Sarajevo. Hrvatsko kulturno društvo Napredak, 1930, str. 20. (23x15).
156. O IZDANJU PJESNIČKIH DJELA fra GRGE MARTIĆA, — Napredak V/1930, br. 11—12, str. 160.

Godina 1931.

157. DVA BOŠNJAKA POVJESNIČARA (M. E. KADIĆ I dr fra J. JELENIĆ), — Narodna starina X/1931, str. 273—277.
158. STARE SARAJEVSKE BANJE, — Napredak VI/1931, br. 5—6, str. 73—75.
159. A. ČIČIĆ: MONOGRAFIJA O fra GRGI MARTIĆU, — Franjevački vjesnik XXXVIII/1931, br. 1, str. 28—29. Prikaz.
- 159 a. HUSEIN KAPETAN GRADAŠČEVIĆ — ZMAJ OD BOSNE. (Uz 100-godišnjicu njegova pokreta.), — Novi behar V/1931-32, br. 5, str. 70—72, br. 6, str. 82—85, br. 7—8, str. 106—110, br. 9, str. 131—134 i br. 10, str. 147—150.
- 159 b. HADŽI MUHAMED ef. DŽABIJA, — Novi behar V/1931-32, br. 6, str. 95 (bez potpisa). Nekrolog.
160. BIBLIOGRAFIJA E. MULABDIĆA (do sada), — Novi behar IV/1930-31, br. 14—15, str. 223—224.
161. OD SOPRONOVE DO ISLAMSKJE ŠTAMPARIJE, — Novi behar IV/1930-31, br. 16—17, str. 233—235.
162. MERHUM MUHAMED ENVERI ef. KADIĆ, — Novi behar IV/1930-31, br. 21, str. 307—309. Život i rad.
163. HUSEIN KAPETAN GRADAŠČEVIĆ-ZMAJ OD BOSNE, — Napredak, kalendar za 1932. godinu, str. 105—131.
164. HUSEIN KAPETAN GRADAŠČEVIĆ-ZMAJ OD BOSNE. (Uz 100 godišnjicu njegova pokreta.) / P. o. iz kalendara Napredak za 1932. godinu. Sarajevo. Hrvatska tiskara d. d. 1931, str. 30. (23x15).

Godina 1932.

165. SARAJEVO DO HUSREVBEGA, — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 3—8.
166. GAZI HUSREVBEG — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 17—27.
167. TURBETA I MEZARI OKO BEGOVE DŽAMIJE — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 38—41.
168. HUSREVBEG MEKTEB, — Spomenica Gazi Husrevbegove četiri-
169. HANIKAH, — Spomenica Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 57—59.
170. IMARET I MUSAFIRHANA, — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 59—63.
171. SAHAT KULA I MUVEKITHANA, — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 63—64.
172. BEZISTAN I HANOVI, — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 65—70.
173. HUSREVBEGOVA BANJA, — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 70—72.
174. VAKUFKA BOLNICA, — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 72—73.
175. GAZI HUSREVBEGOV VAKUF, — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 91—116.
176. MUTEVELIJE HUSREVBEGOVA VAKUFA, — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 126—136.
177. NAZIRI, DŽABIJE I KJATIBI, — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 137—141.
178. HATIBI I IMAMI HUSREVBEGOVE DŽAMIJE, — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 141—146.
179. MUDERISI HUSREVBEGOVE MEDRESE, — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 146—152.
180. MUDŽEVIDI, — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 153—155.
181. ŠEJHOVI HUSREVBEGOVA HANIKAHA, — Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice, Sarajevo 1932, str. 156—159.
182. DŽEVDET PAŠINA PISMA O BOSNI IZ 1864. GODINE, — Novi behar V/1931-32, br. 19—20, str. 266—270, br. 21—22, str. 289—291 i br. 23—24, str. 316—322.
183. DŽEVDET PAŠINA PISMA O BOSNI IZ 1864. GODINE. P. o. iz Novog behara, god. V. Sarajevo. Islamska dionička štamparija, 1932, str. 39.
184. MARKO PEROJEVIĆ: PETAR KRUŽIĆ, — Novi behar V/1931-32, str. 308 (H. K.). Prikaz.
185. TÜRKISCHE SCHRIFTEN AUS DEM ARCHIVE DES PALATINS NIKOLAUS ESTERHAZY (1606—1654). Redigiert von Ludvig Fekete, — Novi behar V/1931-32, br. 23—24, str. 336 (H. K.). Prikaz.
186. ČETIRI PISMA MEHMED BEGA KAPETANOVIĆA MARTIĆU, — Franjevački vjesnik XXXIX/1932, str. 301—307.

Godina 1933.

187. MUHAMED ENVERI ef. KADIĆ, — Narodna uzdanica, kalendar za 1933. godinu, str. 108—115.
188. POK. LJUDEVIT DVORNIKOVIĆ, — Novi behar VI/1932-33, br. 19—20, str. 282. (bez potpisa) Nekrolog.
189. TURALIBEGOV VAKUF U TUZLI DO 1878, — Novi behar VI/1932-33, br. 21, str. 288—290.
190. MUFTIJA HAFIZ ABDULAH KURBEGOVIĆ, — Novi behar VI/1932-33, br. 21, str. 297—298 (H. K.). Nekrolog.
191. POČITELJ NA NERETVI, — Narod (Sarajevo) I/1933, br. 14 (14. V), str. 10, br. 15 (15. V), str. 2—3.
192. VISOKO, — Narod (Sarajevo) I/1933, br. 35 (8. VI), str. 2—3, br. 36 (9. VI), str. 2—3, br. 38 (11. VI), str. 2—3 i br. 39 (12. VI), str. 2.

193. MERHUM HADŽI HAFIZ MUSTAFA ef. ČADORDŽIJA, — Islamski svijet II/1933, br. 43 (30. VI), str. 4.
194. POŽARI U SARAJEVU DO 1879. GODINE, — Islamski svijet, kalendar za hidžretsku godinu 1352 (1933—1934), Sarajevo 1933, tr. 28—34.
195. MERHUM HADŽI HAFIZ MUSTAFA ef. ČADORDŽIJA, — Novi behar VII/1933-34, br. 1—2, str. 5—6. Nekrolog.
196. JOSIP ŠEBEČIĆ, — Novi behar VII/1933-34, br. 1—2, str. 26—27. Nekrolog.
197. ROGATICA POVODOM RESTAURACIJE ŠUDŽAUDINOVE DŽAMIJE, — Novi behar VII/1933-34, br. 8—10, str. 113—119.
198. GAZI ALI PAŠA A NE HADIM ALI PAŠA, — Novi behar VII/1933-34, br. 11—14, str. 170—171.
199. POČITELJ NA NERETVI, — Narodna uzdanica kalendar za 1934. godinu, str. 27—40.
200. POČITELJ NA NERETVI, P. o. iz kalendara Narodna uzdanica za godinu 1934. Sarajevo. Islamska dionička štamparija, 1933, str. 16 (23x15).
201. ŽELJEZNI OBRT U VAREŠU DO 1891. GODINE, — Napredak, kalendar za 1934. godinu, str. 180—194.
202. ŽELJEZNI OBRT U VAREŠU DO 1891. GODINE. P. o. iz kalendara Napredak za 1934. godinu. Sarajevo. »Nova tiskara« Vrčak i drug, 1933, str. 16. (23x15).

Godina 1934.

203. ŽIVOT Dra SAFETBEGA BAŠAGIĆA-REDŽEPAŠIĆA, — Novi behar VII/1933-34, br. 21—23, str. 271—274.
204. BIBLIOGRAFIJA (posebnih izdanja dra S. Bašagića), — Novi behar VII/1933-34, br. 21—23, str. 315.
205. BANJA LUKA U XVI I XVII STOLJEĆU, — Glasnik Jugoslovenskog profesorskog društva, knjiga XIV/1933-34, sv. 10—12, str. 891—902.
206. KNJIŽEVNI RAD BOSANSKO-HERCEGOVAČKIH MUSLIMANA, — Novi behar VIII/1934—35, br. 1—2, str. 30—31. Prikaz knjige pod gornjim naslovom od H. Mehmeda Handžića.
207. HAFIZ HAMDİ ef. BERBEROVIĆ, — Novi behar VIII/1934-35, br. 3—4, str. 67. Nekrolog.
208. ILMUL-KELAM OD MEHMEDA HANDŽIĆA, — Novi behar VIII/1934-35, br. 5—7, str. 116—117. Kratak osvrt.
209. VISOKO, — Novi behar VIII/1934-35, br. 3—4, str. 36—41, br. 5—7, str. 77—86 i br. 8, str. 134—136.
210. VISOKO. P. o. iz Novog behara, godina VIII. Sarajevo. Islamska dionička štamparija, 1934, str. 55. (20x14).
211. FEHIM SPAHO: NARODNI NAZIVI MJESECI, — Novi behar VIII/1934-35, br. 9—10, str. 170. Prikaz.
212. EDHEM MIRALEM: UZROCI SUDBINA, — Novi behar VIII/1934-35, br. 9—10, str. 171. Prikaz.
213. ORIJENTALISTIKA U JUGOSLAVIJI, — Novi behar VIII/1934-35, br. 9—10, str. 171—172. Osvrt na članak M. T. Okića pod istim naslovom, a koji je štampan u Pregledu (Sarajevo), svezak za juli — avgust 1934, str. 407—415.
- 213 a. NARODNA STARINA, — Novi behar VIII/1934-35, br. 15, str. 267 (H. K.). Prikaz 30 sveska ovoga časopisa.
214. Dr SAFVETBEG BAŠAGIĆ, — Narodna starina, knjiga IX/1934, sv. 29, str. 89—91. Život i rad.
215. ŠEJH SEJFUDIN KEMURA, — Islamski svijet III/1934, br. 100 (17. VIII), str. 4.
216. STEČAJEVI U BOSNI (1867—1877), — Narodna starina, knjiga XIII/1934, sv. 3—4, str. 189—192.
217. CAZIN I OKOLINA, — Narodna uzdanica, kalendar za 1935. godinu, str. 86—112.
218. CAZIN I OKOLINA. P. o. iz kalendara Narodna uzdanica za godinu 1935. Sarajevo. Islamska dionička štamparija, 1934, str. 30. (23x15).
219. MEKA I MEDINA, — Narodna uzdanica, kalendar za godinu 1935, str. 137. Uz sliku u Kebkebir H. Ahmed-džamiji (Miščina) u Sarajevu.

220. MEZAR HUSEIN KAPETANA GRADAŠČEVIĆA. — Narodna uzdanica, kalendar za godinu 1935, str. 140—141. Ispravljena godina smrti H. k. Gradaščevića.

221. MAGLAJ, — Narodna uzdanica, kalendar za 1935. godinu, str. 142—143.

222. IBRAHIMBEG REPOVAC, — Narodna uzdanica, kalendar za 1935. godinu, str. 144—145.

223. ALADŽA DŽAMIJA U FOČI, — Narodna uzdanica, kalendar za 1935. godinu, str. 145.

224. HALID KREŠEVLJAKOVIĆ, — Narodna uzdanica, kalendar za 1935. godinu, str. 146.

Godina 1935.

225. ESNAFI I OBRTI U BOSNI I HERCEGOVINI (1463—1878). I, SARAJEVO, — Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena, knjiga 30/1935, sv. 1, str. 55—178.

226. ESNAFI I OBRTI U BOSNI I HERCEGOVINI (1463—1878) I, SARAJEVO. P. o. iz Zbornika za narodni život i običaje Južnih Slavena, knjiga 30/1935, Zagreb. Nadbiskupska tiskara, 1935, str. 124/VIII tabela. (24x16).

227. Dr ČIRO TRUHELKA, — Novi behar VIII/1934-35, br. 16, str. 273—275.

228. VOJNA ŠKOLA U SARAJEVU (1873—1878), — Novi behar VIII/1934-35, br. 17—18, str. 303—304.

229. MUSA ČAZIM ČATIĆ, — Novi behar VIII/1934-35, br. 20—23, str. 345—350. Život i rad.

229 a. PRILOG RODOSLOVLJU KUĆE RIZVANBEGOVIĆA, — Novi behar VIII/1934-35, br. 20—23, str. 366—367.

230. KULEN-VAKUF, — Narodna uzdanica, kalendar za godinu 1936, str. 116—137.

231. KULEN-VAKUF. P. o. iz kalendara Narodna uzdanica za godinu 1936, Sarajevo. Islamska dionička štamparija, 1935, str. 24. (23x15).

232. AHMEDAGA HENDA, — Narodna uzdanica, kalendar za 1936. godinu, str. 152—153.

233. PRUSAC I HAJVATOVICA, — Narodna uzdanica, kalendar za 1936. godinu, str. 159—160.

Godina 1936.

234. HADŽI HAFIZ LOJO, — Muslimanska svijest I/1936, br. 4 (25. III), str. 4.

235. ŠEJH MUHAMED ef. HADŽIJAMAKOVIĆ, — Muslimanska svijest I/1936, br. 5 (1. IV) str. 4 i br. 6 (9. IV), str. 4.

236. HADŽI HAFIZ ABDULAH ef. KAUKČIJA, — Muslimanska svijest I/1936, br. 8 (23. IV), str. 4.

237. SARAJLIJA AVDO JABUČICA, — Muslimanska svijest I/1936, br. 9 (30. IV), str. 4.

238. JELEČ, — Novi behar IX/1935-36, br. 24, str. 346—349.

239. BITKA POD BANJOM LUKOM 4. VIII 1737, — Narodna uzdanica, kalendar za 1937. godinu, str. 91—113.

240. BITKA POD BANJOM LUKOM 4. VIII 1737. P. o. iz kalendara Narodna uzdanica za godinu 1937. Sarajevo. Islamska dionička štamparija, 1936, str. 24. (23x15).

241. HAFIZ SULEJMAN ef. ŠARAC, — Narodna uzdanica, kalendar za 1937. godinu, str. 173—174.

242. ŽEPČE, — Napredak, kalendar za 1937. godinu, str. 234—242.

243. ŽEPČE. P. o. iz kalendara Napredak za godinu 1937. Sarajevo. »Nova tiskara« Vrčak i drug, 1936, str. 11. (23x15).

Godina 1937.

244. SEID M. TRALJIĆ: SARAJEVSKI GRAD VRATNIK, — Novi behar XI/1937-38, br. 12, str. 191 (H. K-ć). Kratak osvrt.

245. SARAJLIJE KAO ZAROBLJENICI U OLOMUCU, — Novi behar X/1836-37, br. 23—24, str. 307—309.

246. SARAJEVO U DOBA OKUPACIJE BOSNE 1878. — Sarajevo (naklada pisca) 1937, str. 127/XXII tabele. (24x17).

247. HAMAMI (javna kupatila) u Bosni i Hercegovini 1462—1916, — Beograd, Izdanje Centralnog higijenskog zavoda, 1937, str. 92. (23x15). Biblioteka Centralnog higijenskog zavoda, br. 23. Prilozi za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije i Balkanskog poluostrva.

248. ŠEJH SEJFUDIN KEMURA, — Narodna uzdanica, kalendar za 1838. godinu, str. 48—54.

249. PRIJEKI SUD U BOSNI I HERCEGOVINI, — Narodna uzdanica, Kalendar za godinu 1938, str. 103—117.

250. AVDAGA ČADORDŽIJA, — Narodna uzdanica, kalendar za godinu 1938, str. 148—149.

Godina 1938.

251. HAN KOLOBARA U SARAJEVU, — Novi behar XI/1937—38, br. 13—16, str. 202—206.

252. DŽAMIJA I VAKUFNAMA MUSLIHUDINA ČEKREKČIJE, — Glasnik Islamske vjerske zajednice VI/1938, br. 1, str. 17—38.

253. DŽAMIJA I VAKUFNAMA MUSLIHUDINA ČEKREKČIJE. Prilog povijesti Sarajeva XVI stoljeća. Preštampano iz Glasnika Islamske vjerske zajednice, god. VI/1938. Sarajevo. Državna štamparija, 1938, str. 24. (34x17)

254. MORIČI, — Novi behar XII/1938—39, br. 1—2, str. 5—14.

255. MORIČI. Prilog povijesti Sarajeva. Preštampano iz Novog behara, god. XII. Sarajevo. Islamska dionička štamparija, 1938, str. 29. (20x14)

256. VELIKI VEZIR RUSTEM PAŠA, — Narodna uzdanica, kalendar za godinu 1939, str. 77—94.

257. VELIKI VEZIR RUSTEM PAŠA. P. o. iz kalendara Narodna uzdanica za godinu 1939. Sarajevo. Islamska dionička štamparija, 1938, str. 20. (23x15)

258. JEDNO PISMO Fra MIJE BATINIĆA, — Napredak, kalendar za godinu 1939, str. 121—122.

Godina 1939.

259. MUDŽELITI, KNJIGOVEZAČKI OBRT U STAROM SARAJEVU, — Grafčka revija 1939, br. 3, str. 131—132.

260. STARI GRAD VIDOŠKA U STOCU U HERCEGOVINI, — Hrvatski dnevnik, IV/1939, broj od 12. IX, str. 14.

261. MERHUM MUHAMED-EF. TUFO, Novi behar XII/1938—39, br. 24, str. 327—329. Nekrolog.

262. VODOVODI I GRADNJE NA VODI U STAROM SARAJEVU (sa 54 slike, 3 faksimila i jednom kartom). Sarajevo. Izdanje Gradske štedionice općine grada Sarajeva. Sarajevo 1939, str. 236. (23x17)

263. IZ PROŠLOSTI KAHVE I DUHANA U BOSNI I HERCEGOVINI, — Narodna uzdanica, kalendar za godinu 1940, str. 141—153.

Godina 1940.

264. JEDAN NOVI PRILOG POVIJESTI BOBOVCA U BOSNI, — Hrvatski dnevnik V/1940, broj od 21. I, str. 14.

265. MUHAMED EF. DIZDAR, — Izvještaj Gazi Husrevbegove medrese u Sarajevu za školsku godinu 1939—40, Sarajevo 1940, str. 34—35. (Nepotpisan)

266. DŽAMIJA HODŽE KEMALUDINA U SARAJEVU, — El-Hidaje III/1939—40, br. 12, str. 149—152.

267. SLAVKO MARKEŠ, — Novi behar XIII/1939—40, br. 24, str. 354—355. Nekrolog

268. IZ NEKADAŠNJEG POŽEŠKOG SANDŽAKA. (Sitni prilozi novijesti Požege U XVI STOLJEĆU), — Hrvatski list (Osijek) XXI/1940, br. 357 od 25. XII.

269. SITNIJI PRILOZI POVIJESTI POŽEGE POD TURCIMA. — Novi behar XIII/1939—40, br. 24, str. 339—340. Članak prenesen iz Hrvatskog lista (Osijek) od 25. XII 1940.

270. MENAFI-SANDUCI (POLJODJELJSKE PRIPOMOĆNE ZAKLADE) U BOSNI I HERCEGOVINI 1866—1878, — Narodna uzdanica, kalendar za godinu 1941, str. 23—41.

271. MUNAFI-SANDUCI (POLJODJELSKJE PRIPOMOĆNE ZAKLADE) U BOSNI I HERCEGOVINI 1866—1878. Pretiskano iz kalendara Narodna uzdanica za 1941. god. Sarajevo. Islamska dionička štamparija, 1940, str. 21. (23x15)

Godina 1941.

272. MILUTIN PLEMENITI KUKULJEVIĆ I BOSANSKO AGRARNO PITANJE, — Obzor LXXXII/1941, broj od 7. I 1941, str. 6.

273. TURALIBEGOV VAKUF U TUZLI. Prilog povijesti XVI stoljeća, — Glasnik Islamske vjerske zajednice IX/1941, br. 1, str. 10—17, br. 2, str. 40—55.

274. TURALIBEGOV VAKUF U TUZLI. Prilog povijesti XVI stoljeća. P. o. iz Glasnika Islamske vjerske zajednice, god. IX/1941.

275. VILAJETSKA SKUPŠTINA, — Narodna uzdanica, kalendar za 1942. godinu, str. 161—165.

Godina 1942.

276. VAREŠ KAO GLAVNO SREDIŠTE GVOZDENOG OBRTA U BOSNI I HERCEGOVINI, — Glasnik Hrvatskih zemaljskih muzeja (Sarajevo) LIV/1942, str. 409—459.

277. MERHUM FEHIM EFENDIJA SPAHO (1877—1942), — Narodna uzdanica, književni zbornik za godinu 1943, str. 22—25. Život i rad.

278. DR. ČIRO TRUHELKA (1865—1942), — Narodna uzdanica, književni zbornik za 1943. godinu, str. 98—101. Život i rad.

Godina 1943.

279. HADŽI ALIJAGIN VAKUF U VRANDUKU, — Narodna uzdanica, kalendar za godinu 1944, str. 32—36.

280. MERHUM HADŽI HASANAGA NEZIRHODŽIĆ, — Narodna uzdanica, kalendar za godinu 1944, str. 174—175.

Godina 1944.

281. NAŠE PRIJATELJOVANJE, — El-Hidaje VIII/1944—45, br. 2—3, str. 68—80. U spomen Hadži Mehmedu Handžiću.

282. TABAČKI OBRT U MOSTARU, — Novi behar XVI/1944, br. 24, str. 366—368.

283. HADŽI MEHMED EF. HANDŽIĆ, — Narodna uzdanica, kalendar za 1945. godinu, str. 24—31. Život i rad.

284. BOSNA-HERSEKTE KAPETANLIKAR VE KAPETANLAR, — Dogu ve batı (Zagreb), 15. Nisan 1944, str. 9—10. Turski.

Godina 1948.

285. SAOBRAĆAJ U DOLINI RIJEKE BOSNE, — Napredak, kalendar za godinu 1948, str. 142—149.

Godina 1949.

286. GRADSKA PRIVREDA I ESNAFI U BOSNI I HERCEGOVINI (1463—1851). — Godišnjak Istoriskog društva Bosne i Hercegovine I/1949, str. 168—209.

Godina 1950.

287. KAPETANIJE I KAPETANI U BOSNI I HERCEGOVINI, — Godišnjak Istoriskog društva BiH II/1950, str. 89—141.

288. SUDSKO-ADMINISTRATIVNA PODJELA BOSNE I HERCEGOVINE POČETKOM XIX STOLJEĆA, — Istorisko-pravni zbornik (Sarajevo), sv. 3—4/1950, str. 247—260.

Godina 1951.

289. KAZANDŽIJSKI OBRT U BOSNI I HERCEGOVINI, — Glasnik Zemaliskog muzeja, nova serija, VI/1951, str. 191—240.

290. MORIČA HAN U SARAJEVU. (Tip orijentalnog karavan-saraja), — Urbanizam-Arhitektura (Zagreb), 1951, br. 9—12, str. 92—94.

291. PRILOZI POVIJESTI BOSANSKIH GRADOVA POD TURSKOM UPRAVOM, — Prilozi za orijentalnu filologiju... (Sarajevo) II/1951, str. 115—184.

292. ESNAFI I OBRTI U BOSNI I HERCEGOVINI II. MOSTAR, — Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena, knjiga 35/1951, str. 61—138.

Godina 1952.

293. BANJA U BOSNI I HERCEGOVINI (1462—1916). Drugo popravljeno i prošireno izdanje. Sarajevo, Svjetlost, 1952, str. 148. (19x14)

294. ČEFILEMA SARAJEVSKIH KRŠĆANA IZ 1788. GODINE, — Prilozi za orijentalnu filologiju... III/1952—53, str. 199—214.

295. Dr. RISTO JEREMIĆ (1869—1952), — Život (Sarajevo) I/1952, br. 3, str. 198—201. Život i rad.

Godina 1953.

296. IZ PROŠLOSTI TUZLE, — Front slobode (Tuzla) X/1952, br. 329 (31. XII), 330 (9. I) i br. 331 (16. I 1953).

297. IZ PROŠLOSTI BIJELEJINE, — Front slobode (Tuzla) X/1953, br. 332 (23. I), 333 (30. I) i 334 (6. II).

298. ILIDŽA, — Ugostitelj (Sarajevo) I/1953, br. 2, str. 49—53.

299. IZ PROŠLOSTI DOBOJA, — Front slobode (Tuzla) X/1953, br. 335 (13. II), 336 (20. II).

300. IZ PROŠLOSTI BRČKOG, — Front slobode (Tuzla) X/1953, br. 338 (7. III), br. 339 (13. III), br. 340 (20. III) i 341 (27. III).

301. GRADAČAC U PROŠLOSTI, — Front slobode (Tuzla) X/1953, br. 351 (12. VI), 335 (19. VI) i 356 (10. i 17. VII).

302. GRADAČAC U PROŠLOSTI, — Ugostitelj (Sarajevo) I/1953, br. 6, str. 179—184.

303. IZ PROŠLOSTI VLASENICE, — Front slobode (Tuzla) X/1953, br. 356 (17. VII).

304. ŠTA JE PISAO KLEMENT BOŽIĆ GODINE 1869. O PRIRODNIM LJEPOTAMA BOSNE I HERCEGOVINE, — Ugostitelj (Sarajevo) I/1953, br. 7—8, str. 243—244.

305. KISELJAK, — Ugostitelj (Sarajevo) I/1953, br. 11, str. 366—370.

306. STARI BOSANSKI GRADOVI, — Naše starine (Sarajevo) I/1953, str. 7—44.

307. SARAJEVSKJE DAIRE, — Naše starine (Sarajevo) I/1953, str. 163—166. Prilog izučavanju spomenika turske arhitekture u Bosni.

Godina 1954.

308. NAŠI BEZISTANI, — Naše starine II/1954, str. 233—244.

309. KULA I ODŽACI U BOSNI I HERCEGOVINI, — Naše starine II/1954, str. 71—96.

310. STARI HERCEGOVAČKI GRADOVI, — Naše starine II/1954, str. 9—21.

311. DŽENETIĆI. Prilog Prilog izučavanju feudalizma u Bosni i Hercegovini, — Radovi Naučnog društva NR Bosne i Hercegovine II/1954, str. 110—163.

312. KAPETANIJE U BOSNI I HERCEGOVINI, — Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1954, str. 308. (24x17) Djela Naučnog društva NR Bosne i Hercegovine, knjiga 5.

Godina 1955.

313. HADŽI HAFIZ DŽEMALUDIN HADŽIJAHIĆ (1891—1955), — Glasnik Vrhovnog starješinstva Islamske vjerske zajednice u FNRJ VI/1955, br. 11 i 12.

314. HADŽI HAFIZ DŽEMALUDIN HADŽIJAHIĆ (1891—1955). P. o. iz Glasnika VIS-a IVZ u FNRJ, god. VI/1955. Sarajevo. Sarajevski grafički zavod, 1955 str. 8. (23x17)

315. KLEMENT BOŽIĆ U BOSNI I O BOSNI, — Zbornik Vladimira Tkalčića I/1955, str. 201—208.

316. SARAJ ILI DVORI BOSANSKIH NAMJESNIKA (1463—1878), — Naše starine III/1955, str. 13—22.

317. ČIZMEDŽIJSKI OBRT I STARA GRADSKA ORUŽJA U BOSNI I HERCEGOVINI, — Radovi Naučnog društva NRBiH III/1955, str. 81—144.

Godina 1956.

318. HADŽI HASAN EFENDIJA MUHAMEDAGIĆ-BIŠČAK. — Glasnik Vrhovnog islamskog starješinstva u FNRJ VII/1956, br. 1—3, str. 104—106.

Godina 1957.

319. SAHAT-KULE U BOSNI I HERCEGOVINI. — Naše starine IV/1957, str. 17—23.

320. PODACI O TVRĐAVAMA U DERVENTI I TRAVNIKU IZ POČETKA XIX STOLJEĆA. — Naše starine IV/1957, str. 205—213.

321. HANOVI I KARAVANSARAJI U BOSNI I HERCEGOVINI. — Naučno društvo NRBiH, Sarajevo 1957, str. 164+1 karta. (23x17) Djela Naučnog društva NRBiH, knjiga 8.

322. VOJNO-GEOGRAFSKI OPIS BOSNE PRED DUBROVAČKI RAT OD 1785. GODINE. — Naučno društvo NRBiH, Sarajevo str. 99. (23x16) Grada Naučnog društva NRBiH, knjiga 8.

323. MUTESELIMI I NJIHOV DJELOKRUG. — Radovi Naučnog društva BiH VII/1957, str. 81—141.

324. PISMO (upućeno ing. Dušanu Grabrijanu 1. srpnja 1949). — D. Grabrijan — J. Neidhardt: Arhitektura Bosne i put u savremeno, Ljubljana 1957, str. 2. Faksimil pisma u kome Kreševljaković ocjenjuje Grabrijanov rad Orijentalna kuća.

Godina 1958.

325. MOŠĆANICA U STAROM SARAJEVU. — Sarajevo, Urbanistički problemi 1, 1958, str. 45—49.

326. IZVJEŠTAJI ITALIJANSKOG KONZULATA U SARAJEVU (1863—1870), Naučno društvo NRBiH, Sarajevo 1958, str. 265. (23x16) Grada Naučnog društva NRBiH, knjiga 5.

327. ESNAFI I OBRTI U STAROM SARAJEVU, Sarajevo, Narodna prosvjeta, 1958, str. 263+1 karta. (24x16)

328. SARAČKI OBRT U BOSNI I HERCEGOVINI I. — Radovi Naučnog društva NRBiH VIII/1958, str. 45—110.

Godina 1959.

329. SARAČKI OBRT U BOSNI I HERCEGOVINI II. — Radovi Naučnog društva NRBiH, knjiga IX/1959.

330. KAMENGRAD. — Naše starine VI/1959, str. 21—34.

331. NOVI PODATAK O POVIJESTI GRADA BLAGAJA NA SANI. — Naše starine VI/1959, str. 35—36.

332. BIBLIOGRAFIJA ŠTAMPANIH RADOVA. — Naše starine VI/1959, str. 11—20. U bilješci ispred Bibliografije kaže se da je sam Kreševljaković napravio ovu Bibliografiju. Kasnije su samo neke izmjene učinjene.

333. ČENGIĆI. Prilog proučavanju feudalizma u Bosni i Hercegovini. Sarajevo (naklada pisca), 1959, str. 31. (24x17)

Godina 1960.

334. BOSANSKI PAŠALUK U XVIII VIJEKU. — Historija naroda Jugoslavije, knjiga druga: od početka XVI do kraja XVIII vijeka, Beograd 1960, str. 1232—1251. Iz Predgovora se vidi da je Kreševljaković obradio XLIX glavu pod gornjim naslovom.

335. CENGIC BEYLERI, Istanbul 1960. s. 64. (20x14) Na turski preveo Ismail Eren.

Godina 1961.

336. TRAVNIK U PROŠLOSTI 1464—1878 (naročito kao glavni grad BOSNE 1699—1850), Travnik, Zavičajni muzei, 1961, str. 151. (20x15)

337. ESNAFI I OBRTI U BOSNI I HERCEGOVINI. — Naučno društvo NRBiH, Sarajevo 1961, str. 104. Djela Naučnog društva NRBiH, knjiga 17. (20x17)

Godina 1962.

338. SARAJEVO DO HUSREVBEGA. — Naši dani (Sarajevo) IX/1962, br. 114, str. 7. Skraćeni članak Sarajevo do Husrevbega, koji je štampan u

Spomenici Gazi Husrevbegove 400-godišnjice, Sarajevo 1932. Nije navedeno odakle je članak prenesen.

Godina 1969.

339. SARAJEVO ZA VRIJEME AUSTROUGARSKE UPRAVE (1878 — 1918), — Sarajevo, Izdanje Arhiva grada Sarajeva, 1969, str. 154+14 slika. (24x17)

340. ZBORNIK ZNAMENITI I ZASLUŽNI HRVATI, ZAGREB 1925. Bašagić Safvetbeg-Mirza Safvet (24 redaka), Čatić Musa Ćazim (11 redaka), Ćujđina Umihana (8 redaka), Džezar Ahmed-paša (11 redaka), Mulabdić Edhem (12 redaka), Spaho Fehim (13 redaka).

341. HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA.

Svezak I: Abadžije-krojači (10 redaka); Abdulah ef. Bošnjak-Mahir (6 redaka); Abdul-Aziz, turski sultan, 1830—1876 (14 redaka); Abdul-Medžid I-turski sultan 1823—1861 (10 redaka); Abdul-Medžid II-posljednji halifa iz kuće Osmanovića (7 redaka); Ahmed paša Hercegović (18 redaka); Ahmed Dževdet paša (14 redaka); Ahmed Vefik paša (13 redaka); ajan (18 redaka); Ajasbeg-Ajas paša (21 redak); Akif paša (9 redaka); Aladža džamija u Foči (10 redaka); alajbeg-zapovjednik, pukovnik (11 redaka); Ali paša Fidahić-Sarhoš (13 redaka); Ali paša Gazi (11 redaka); Ali paša Hadim (18 redaka); Ali paša Malkoč (14 redaka); Ali paša Semiz (11 redaka); Ali paša Varvar (14 redaka); ašćija-kuhar (14 redaka); Altagići-Atlibegovići (21 redak).

Svezak II: Babinger Franz (14 redaka); Bajraktar Mustafa paša, veliki vezir (13 redaka); Bajraktarević Fehim (34 retka); Baščaršija, glavni trg sarajevske čaršije (8 redaka); bazar-perz. trg (11 redaka); beglerbeg-beglerbej (24 retka); Beširevići (7 redaka); bezistan (12 redaka).

Svezak III: Bosanac-tjednik, izlazio 1883 (2 reda) Bosanska pošta, politički list (3 reda); Bosanski prijatelj, časopis (7 redaka); Bosanski vjesnik, politički i zabavno-poučni tjednik (4 reda); Bosansko-hercegovačke novine službeni list 1878—1881 (6 redaka); Bosansko-hercegovački zavod za proučavanje Balkana (16 redaka); Bosnische Correspondenz 1878—1879 (5 redaka); Bosnische Post 1884—1918 (4 reda); Buconjić Nikola (10 redaka); esnafi (cehovi) u Bosni i Hercegovini (90 redaka); Cerići-plemićka porodica (6 redaka).

Svezak IV: Čačilovići — aginska porodica u Bosanskom Novom (3 retka); Čajić Mašo, narodni pjevač (10 redaka); čaus (39 redaka); Čengići. stara begovska porodica, a posebno Ali paša, Bećir paša I i II. Dedaga — Derviš paša, Durmiš paša, Džferbeg i Osman Mazhar paša (56 redaka); čifčija (9 redaka); Čiftlik — pogrešno čitluk i čifluk (17 redaka); Čokići: Abdurahman Adil i Ibrahim Hakki (15 redaka); Čatić Musa Ćazim (24 retka); Dadić Aliaga (16 redaka); defterdar — knjigovođa (15 redaka).

Svezak V: Dilaver paša (13 redaka); dizdar — »kastelan« ili »porkulab« (10 redaka); Dragomanović Josip (13 redaka); Dugalići (6 redaka); Dvorniković Ljudevit (31 redak); džebedzije (11 redaka); džeferdar (7 redaka). Dželaludin Ali paša — Dželalija (23 retka). Džem — na zvanu Zizimus (25 redaka); džizja — glavarina (12 redaka); Đikić Osman (14 redaka).

342. ENCIKLOPEDIJA JUGOSLAVIJE.

Svezak I: Ahmed Dževdet paša (13 redaka), Banja Luka — Povijest (162 retka), Bekija — ostatak (10 redaka), Bihać — povijest i Bihać grad (72 retka), Bilaj — srednjovjekovni grad (8 redaka), Birač u tursko doba (7 redaka), Bišće — dvorac bosanskih vladara u Podgradici ispod Blagaja (12 redaka), Blažuj — Sarajevsko polje (6 redaka), Bočac na Vrbasu (11 redaka), Bosanska Dubica — Povijest grada (22 retka), Bosanska Gradiška — Historija grada (19 redaka), Bosanska Kostajnica — Historija grada (7 redaka), Bosanski Brod — Povijest (31 redak), Bosanski Kobaš — Historija (16 redaka), Bosanski Novi — Povijest (17 redaka), Bosanski Petrovac — Povijest (20 redaka), Bosanski Šamac — Historija (12 redaka).

Svezak II: Bronzani majdan (6 redaka), Bužim Čava — Povijest (11 redaka), Cazin — Historija (16 redaka), Čainiće — Historija (10 redaka), Čapljina — Historija (8 redaka), Derventa — Historija (11 redaka).

Svezak III: Doboj — Historija (23 retka), Dobor (48 redaka), Donji Vakuf — Historija (11 redaka), Drina (srednjovjekovna župa) Historija (10 redaka), Dubrovnik (Doborovnik) — srednjovjekovni grad (7 redaka), Duvno — Histo-

rija (31 redak), Esnafi Bosne i Hercegovine (69 redak), Gabela — Historija (12 redak), Glamoč — Historija (11 redak).

Svezak IV: Imaret (28 redak).

Svezak V: Kakanj — Historija (7 redak), Kamengrad (14 redak), Karavani (45 redak), Kreševo (16 redak), Kupres — Historija (5 redak), Ljubinje — Historija (12 redak), Ljubuški — Historija (18 redak), Maglaj — Historija (12 redak).

Svezak VI: Ostrožac (9 redak), Otoka (6 redak).

343. VOJNA ENCIKLOPEDIJA.

Svezak I: Bihać (117 redak), Bjelaj (15 redak), Bobovac (23 retka), Borač (13 redak).

PRILOG BIBLIOGRAFIJI RADOVA O HAMDJI KREŠEVLJAKOVIĆU

Ars.

HRVATSKI AKADEMIK prof. HAMDJA KREŠEVLJAKOVIĆ. Prigodom nastupnog predavanja u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, — Hrvatski narod VI/1943, br. 801 (7. VIII), str. 4.

BABIĆ Anto:

HAMDJA KREŠEVLJAKOVIĆ. In memoriam, — Radovi Naučnog društva NR Bosne i Hercegovine, 1960, knjiga XIII, Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka, knjiga 5, str. 5—9.

BABIĆ V.:

ŽIVOT POSVEĆEN ISTORIJI BOSNE. Profesor Hamdija Kreševljaković preko 50 godina izučava istoriju stare Bosne, — Oslobođenje XV/1957, br. 3344 (17. XI), str. 6.

BAJZA József:

KREŠEVLJAKOVIĆ HAMDJA: GAZI HUSREVBEG, — Századok a magyar történelmi társulat közlönye LXV/1931. 1—3 szam, p. 82—84. Prikaz. KREŠEVLJAKOVIĆ HAMDJA: HUSEIN KAPETAN GRADAŠČEVIĆ, SARAJEVO. 1931. — Századok a magyar történelmi társulat közlönye. LXVI. évf., 1—3 szam. 1932. p. 118—119. Prikaz.

ČIČIĆ AUGUSTIN:

POSLANICA HAMDJI KREŠEVLJAKOVIĆU. A. Čičić: Proljetni stihovi. Sarajevo. 1918. Str. 47—48. Pjesma.

UJ KÖNYVEK BOSZNIÁRÓL, — Budapest szemle, 1932, 656 szam, p. 91—112. Na st. 98—99 prikazani su sarajevska čaršija i njeni zanati po Kreševljakovićevoj radnji Sarajevska čaršija, njeni esnafi i obrti za osmanlijske uprave. Zagreb 1927.

GAZI HUSREVBEGOVA SPOMENICA, — Társadalomtudomány. A. Magyar Társadalomtudományi Társulat Folyoiraya, 1933, 1—2 szam, p. 113—115. Prikaz.

BAKARŠIĆ Suleiman:

HAMDJA KREŠEVLJAKOVIĆ: KAPETANIJE U BOSNI I HERCEGOVINI, — Pregled (Sarajevo) VII/1955, knjiga 2, br. 11—12, str. 333—334. Prikaz.

KAPIDŽIĆ HAMDJA:

(Hamdija Kreševljaković 1888—1959). — HAMDJA KREŠEVLJAKOVIĆ: SARAJEVO ZA VRIJEME AUSTROUGARSKE UPRAVE 1878—1918). Sarajevo. 1959. Str. 139—141. Skraćeni članak štampan u Našim starinama, VI/1959, str. 8—10.

KREŠEVLJAKOVIĆ HAMDJA: KAZANDŽIJSKI OBRT U BOSNI I HERCEGOVINI, — Geografski pregled I/1957, str. 189. — S. Bakaršić. Prikaz.

HAMDJA KREŠEVLJAKOVIĆ: STARI BOSANSKI GRADOVI. — HAMDJA KREŠEVLJAKOVIĆ I HAMDJA KAPIDŽIĆ: STARI HERCEGOVAČKI GRADOVI, — Geografski pregled I/1957, str. 191. — S. Bakaršić. Prikaz.

HAMDJA KREŠEVLJAKOVIĆ: NAŠI REZISTANI, — Geografski pregled I/1957, str. 191—192. — S. Bakaršić. Prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: SARAJI ILI DVOROVI BOSANSKIH NAMJESNIKA, — Geografski pregled I/1957, str. 192. — S. Bakaršić. Prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: KULE I ODŽACI U BOSNI I HERCEGOVINI, — Geografski pregled I/1957, str. 192. — S. Bakaršić. Osvrt.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: ČEFILEMA SARAJEVSKIH KRŠĆANA IZ 1788. GODINE, — Geografski pregled I/1957, str. 197. — S. Bakaršić. Osvrt.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: SARAJEVSKE DAIRE, — Geografski pregled I/1957, str. 197. — S. Bakaršić. Osvrt.

BALENOVIĆ Vid:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: ZEMLJOPIS TRGOVINE I PROMETA ZA TRGOVAČKE ŠKOLE, SARAJEVO 1927, — Nastavni vjesnik, knjiga XXXVI, sv. 1—2, str. 73—75. Prikaz.

BALIĆ Smail:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: TURALIBEGOV VAKUF U TUZLI. (Prilog povijesti XVI stoljeća.), — El-Hidaje IV/1940-41, br. 7—8, str. 219—220. — S. Balić. Prikaz.

BAZALA Vladimir:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: VODOVODI I GRADNJE NA VODI U STAROM SARAJEVU, — Alma mater croatica (Zagreb) II/1939, br. 9, str. 245. Prikaz.

BEGOVIĆ Mehmed:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: MUTESELIMI I NJIHOV DJELO-KRUG, — Anali Pravnog fakulteta u Beogradu VII/1959, sv. 1, str. 95—96. Prikaz.

BUCONJIĆ Nikola:

AKADEMIKU I PRIJATELJU HAMDIJI KREŠEVLJAKOVIĆU, — Novi behar XIII/1939—40, br. 1—6, str. 23. Pjesma.

ČURIĆ Hajrudin:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ — DERVIŠ M. KORKUT: TRAVNIK U PROŠLOSTI 1464—1878, — Historijski pregled VIII/1962, br. 3, str. 216—218. Prikaz.

NAJNOVIJA KNJIGA O SARAJEVU. Hamdija Kreševljaković: Sarajevo u vrijeme austrougarske uprave (1878—1918), Sarajevo 1969, — Bibliotekarstvo XV/1969, br. 3—4, str. 143—144. Prikaz.

DIZDAR Hamid:

SARAJEVSKE ČEŠME U ŽIVOTU GRAĐANA I U LEGENDI. Sarajevo je dobilo prvi vodovod 148 godina prije Londona, a 378 godina prije Beča (sa crteža), — Jugoslovenska pošta XI/1939, br. 2995 (1. IV), str. 9—10. Povodom knjige H. Kreševljakovića Vodovodi i građenje na vodi u starom Sarajevu, Sarajevo 1939.

SARAJEVO JE DOBILLO VODOVOD 148 GODINA PRE LONDONA, 378 GODINA PRE BEČA..., — Pravda (Beograd) XXXV/1939, br. 12367 (15. IV), str. 7. Prikaz knjige Vodovodi i gradnje na vodi u starom Sarajevu.

PRIZNANJE NAUČNOM RADU SARAJEVSKOG ISTORIČARA, — Život (Sarajevo) I/1952, knj. I, 1, str. 73. Osvrt na rad dra F. Taeschnera Das bosnische Zumftwesen zur Türkenzeit (1463—1878) koji je objavljen u Byzantinische Zeitschrift 1951. godine. Rad je pisan na osnovu rezultata Kreševljakovićevih istraživanja o esnafima i obrtima u Bosni i Hercegovini.

Dr M. D.:

HAMAMI, JAVNA KUPATILA U BOSNI I HERCEGOVINI. Život, navike i običaji u nekadašnjim hamamima kojih je danas nestalo, — Politika XXXIV/1937, br. 10490 (9. VIII), str. 12. Prikaz knjige H. Kreševljaković: Hamami (javna kupatila) u Bosni i Hercegovini 1462—1916, Beograd 1937.

DRAGANOVIĆ Krunoslav:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: VISOKO, — Vrhbosna (Sarajevo) XLIX/1935, br. 9—10, str. 230—231. — Ksd. Prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: CAZIN I OKOLINA, — Vrhbosna XLIX/1935, br. 9—10, str. 230—231. — Ksd. Prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: ESNAFI I OBRTI U BOSNI I HERCEGOVINI, — Vrhbosna XLIX/1935, br. 9—10, str. 231. — Ksd. Prikaz knjige

H. Kreševljaković: Esnafi i obrti u Bosni i Hercegovini (1463—1878) I, Sarajevo. Zagreb 1935.

DRLJIĆ Rastislav:

U SPOMEN HAMDIJI KREŠEVLJAKOVIĆU (1888—1959), — Dobri pastir X/1960, sv. 1—4, str. 384—391.

DVA »SEPARATA« HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA, — Novi behar VII/1933—34, br. 8—10, str. 159. (Nepotpisan.) Prikaz monografija: Željezni obrt u Varešu od 1891. godine i Počitelj na Neretvi.

DŽAJA Mato:

JEDNO SVJEDOČANSTVO H. KREŠEVLJAKOVIĆA, — Putevi (Banja Luka) X/1964, mart—april, str. 195—196. Osvrt na pismo Hamdije Kreševljakovića u vezi sa knjigom Krvava knjiga od A. Kneževića.

EKMEČIĆ Milorad:

P. MITROVIĆ I H. KREŠEVLJAKOVIĆ: IZVJEŠTAJI ITALIJANSKOG KONZULATA U SARAJEVU 1863—1870. GODINE, — Godišnjak Istorijskog društva Bosne i Hercegovine IX/1958, str. 292—294. Prikaz.

EREN Ismail: MUELLIF PROFESOR HAMDI KREŠEVLAKOVICIN BIYOGRAFISI. — Hamdi Kreševljaković: Cengic Beyleri. Istanbul. 1960. S. 3-5. Ismail Eren je preveo na turski Kreševljakovićevu monografiju o Čengićima. Svome prevodu dodao je biografije Kreševljakovića i Mehmet Alije Sebuka (Čengića), na čiji je nagovor Kreševljaković i napisao svoj rad o Čengićima, a Ismail Eren preveo na turski. Predgovor ovom prevodu napisao je prof. M. Tayyip Gökbilgin.

ESIH Ivan:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ. UZ ČETRDESETU OBLJETNICU NJEGOVA ROĐENJA, — Obzor LXXI/1930, br. 205 (6. IX), str. 2—3.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: VISOKO, — Odbzor LXXV/1934, br. 206 (13. XI), str. 1—2. — (ie). Prikaz.

PROUČAVANJE POVIJESTI OBRTA U BOSNI. — 15 dana (Kronika naše kulture — Zagreb), IV/1934, br. 2, str. 30. — (ie). Kraći osvrt na Kreševljakovićovo proučavanje obrta u Varešu.

DVA UGLEDNA MUSLIMANSKA UČENJAKA U ZAGREBU. Ličnost Hamdije Kreševljakovića i Hafiza Mehmeda Handžića. — Jutarnji list XXVII/1938, br. 9472, str. 8. — (ie). U junu 1938. godine boravili su u Zagrebu H. Kreševljaković i H. M. Handžić. Tim povodom je Esih napisao o njima članak u kome je prikazao njihov znanstveni rad. Esih pogrešno u članku naziva Handžića Hafiz mjesto Hadži.

LIČNOST HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA, — Novi behar XIII/1939—40, br. 1—6, str. 18—19.

ESNAFI I OBRTI U SARAJEVU (1463—1878), — Jugoslavenski list XVIII/1935, br. 124 (28. V), str. 7 i br. 125 (29. V), str. 7—8. (— Nepotpisan članak.) Opširan prikaz Kreševljakovića djela Esnafi i obrti u Bosni i Hercegovini (1463—1878) I, Sarajevo. Zagreb 1935.

FILIPOVIĆ Milenko S.:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: VISOKO, — Jugoslavenski istoriski časopis III/1937, sv. 1—4, str. 382—383. — Mil. S. F. Prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: CAZIN I OKOLINA, — Jugoslavenski časopis III/1937, sv. 1—4, str. 383—384. Mil. S. F. Prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: KULEN-VAKUF, — Jugoslavenski istoriski časopis III/1937, sv. 1—4, str. 384—385. — Mil. S. F. Prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ I HAMDIJA KAPIDŽIĆ: VOJNO-GEOGRAFSKI OPIS BOSNE PRED DUBIČKI RAT OD 1785. GODINE, — Geografski pregled II/1958, str. 165. Mil. S. Filipović. Prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: HANOVI I KARAVANSARAJI U BOSNI I HERCEGOVINI, — Geografski pregled II/1958, str. 166. — Mil. S. Filipović. Prikaz.

FILIPOVIĆ Nedim:

IN MEMORIAM HAMDIJI KREŠEVLJAKOVIĆU, — Svijet (Sarajevo) II/1959, broj od 11. VIII, str. 9.

GACO M.:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: BIŌ JE TO VELIKI DAN U MOM ŽIVOTU, — 7 dana (Sarajevo) III/1955, br. 127 (27. X), str. 7. O prvom susretu H. Kreševljakovića sa prof. Josipom Milakovićem.

DIE GESCHICHTE DER MIHAMMEDANER IN BOSNIEN UND DER HERCEGOVINA. — Prager Presse. 15. Marz 1936, s. 10. Nepotpisan kraći osvrt na Kreševljakovićeve radove: Počitelj na Neretvi; Cazin i okolina, Kulen-Vakuf, Visoko i Esnafi i obrti u Bosni i Hercegovini — I, Sarajevo.

GUJIĆ Kasim:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: BITKA POD BANJOM LUKOM 4. VIII 1737, — Obzor LXXVI/1936, br. 244 (21. XI), str. 2. — K. G. Prikaz.

BITKA POD BANJOM LUKOM, — Vrbaske novine VII/1936, br. 1121, str. 2. — K. G. Prikaz prenesen iz Obzora od 21. XI 1936.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: HAMAMI (KUPALIŠTA) U BOSNI I HERCEGOVINI 1462—1916, — Obzor LXXVIII/1937, br. 268 (23. XI), str. 2. — K. G. Prikaz.

HADŽIĆ Kasim:

JEDAN PRILOG POVIJESTI VAKUFA U NAŠIM KRAJEVIMA. Hamdija Kreševljaković, Turalibegov vakuf u Tuzli. Sarajevo 1941, — Narodna pravda (Sarajevo) II/1941, br. 46 (21. III), str. 3. Prikaz.

HADŽIJAHIC Muhamed:

TRIDESETGODIŠNJICA KNJIŽEVNOG RADA PROFESORA HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA (1904—1934). POVJESNIK SARAJEVA I BOSNE, — Islamski svijet III/1934, br. 85 (11. V), str. 4.

RUSTEMPAŠA HRVAT, — Obzor LXXVIII/1938, br. 290 (23. XII), str. 1. — M. H. Prikaz monografije Veliki vezir Rustem paša. Sarajevo 1938.

PABIRCI IZ ŽIVOTA I RADA HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA, — Novi behar XIII/1939-40, br. 1—6. str. 31—35.

HAMAMI, JAVNA KUPATILA U BOSNI I HERCEGOVINI. — Politika XXXIV/1937, br. 10488 (7. VIII), str. 18. Kraći nepotpisan osvrt u rubrici: Knjige i časopisi.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: VISOKO, — Novi behar VIII/1934—35, br. 9—10, str. 169. Kraći nepotpisan osvrt na poseban otisak monografije o Visokom u kome se veli, da je pisac radnju nadopunio podacima, do kojih je došao u toku štampanja rada.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: ESNAFI I OBRTI U BOSNI I HERCEGOVINI (1463—1878) — I SARAJEVO, — Novi behar VIII/1934—35, br. 15, str. 266. Nepotpisan prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: SARAJEVO U DOBA OKUPACIJE BOSNE 1878, — Novi behar X/1936—37, br. 23—24, str. 349. Nepotpisan prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ — AKADEMIK. Prvi musliman član Zagrebačke akademije znanosti i umjetnosti, — Muslimanska svijest IV/1939, br. 62 (15. VII), str. 3. Nepotpisan članak.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ (Sarajevo). Izdanje Novog behara (1939), str. 20. Sadržaj: Uredništvo: Naš akademik. Ivan Esih: Ličnost Hamdije Kreševljakovića. Edhem Mulabdić: Hamdija Kreševljaković član Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Ivan A. Milićević: Najviše priznanje učenjaku. Alija Nametak: Hamdija Kreševljaković — učenjak i čovjek. Nikola Buconjić: Akademiku i prijatelju Hamdiji Kreševljakoviću (pjesma). Seid M. Traljić: Zasluge Hamdije Kreševljakovića za povijest Sarajeva. Džemila Zekić: Našem vrijednom učenjaku Hamdiji Kreševljakoviću (pjesma). Hazim Šabanović: Kreševljaković kao nastavnik i uzgajatelj. Antun Šimčik: Dvije studije Kreševljakovićeve o vodovodima u Bosni. Muhamed Hadžijahić: Pabirci iz života i rada Hamdije Kreševljakovića. Mahmud Traljić: Bibliografija.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: VODOVODI I GRADNJE NA VODI U STAROM SARAJEVU, — Jutro (Ljubljana), 1939, Stev. 126 (2. VI), str. 7. Kratak nepotpisan osvrt.

HANDŽIĆ Mehmed:

JEDNA KONSTATACIJA, — El-Hidaje I/1936—37, br. 10, str. 158. — M. H. Upozorenje na kulturnu vrijednost Kreševljakovićevih Hamama...

HOFBAUER Dragutin.

HAMDİJA KREŠEVLJAKOVIĆ. Nekoliko opažanja prigodom trideset-godišnjice njegovog rada, — Hrvatski list (Osijek) XV/1934, br. 143 (27. V), str. 5—6.

IN MEMORIAM HAMDİJI KREŠEVLJAKOVIĆU (1888—1959), — Naše starine VI/1959, str. 7. Članak potpisan sa Redakcija Naših starina.

ISPRAVLJENA TEŽKA NEPRAVDA. Hamdija Kreševljaković reaktiviran, — Sarajevski novi list I/1941, br. 99 (4. IX), str. 5. Nepotpisan članak u kome se, pored vijesti o reaktiviranju Kreševljakovića i postavljanju za profesora na Učiteljskoj školi u Sarajevu, govori o njemu kao pedagogu i historičaru.

Dr J. T.:

JEDAN POTREBAN UDŽBENIK, — Narod (Sarajevo) IV/1924, br. 75 (5. X), str. 3. Nepotpisan osvrt na Kreševljakovića, Zemljopis trgovine i prometa za trgovačke škole, Sarajevo, 1924.

JAKIĆ Živko:

ZEMLJOPIS TRGOVINE I PROMETA. Za trgovačke škole sastavio Hamdija Kreševljaković, Sarajevo 1924, — Nastavni vjesnik, knjiga XXXIV, 1924, sv. 1, str. 35—36. — Z. J. Prikaz.

JEREBICA Melika:

HAMDİJA KREŠEVLJAKOVIĆ: HANOVI I KARAVANSARAJI U BOSNI I HERCEGOVINI, — Politika LX/1958, br. 16214 (13. VII), str. 16. Prikaz.

KAPIDŽIĆ Hamdija:

HAMDİJA KREŠEVLJAKOVIĆ, — Odjek (Sarajevo), 1956, april, str. 2 i 6.

HAMDİJA KREŠEVLJAKOVIĆ: DŽENETIĆI (Prilog proučavanju feudalizma u Bosni i Hercegovini), — Godišnjak Istorijskog društva Bosne i Hercegovine IX/1958, str. 279—281. Prikaz.

HAMDİJA KREŠEVLJAKOVIĆ: HANOVI I KARAVANSARAJI U BOSNI I HERCEGOVINI, — Godišnjak Istorijskog društva Bosne i Hercegovine IX/1958, str. 281—284. Prikaz.

HAMDİJA KREŠEVLJAKOVIĆ: ESNAFI I OBRTI U STAROM SARAJEVU, — Godišnjak Istorijskog društva Bosne i Hercegovine X/1959, str. 387—390. Prikaz.

HAMDİJA KREŠEVLJAKOVIĆ (1888—1959), — Godišnjak Istorijskog društva Bosne i Hercegovine X/1959, str. 413—418. Život i rad.

BIBLIOGRAFIJA ISTORIJSKIH RADOVA HAMDİJE KREŠEVLJAKOVIĆA, — Godišnjak Istorijskog društva Bosne i Hercegovine X/1959, str. 419—424. — H. K. Nabrojeno 147 radova.

HAMDİJA KREŠEVLJAKOVIĆ (1888—1959), — Naše starine VI/1959, str. 8—10. Život i rad.

KARLIĆ Petar:

NA PISMO HAMDİJE KREŠEVLJAKOVIĆA, — Hrvatski učitelj III/1923, br. 4 i 5, str. 137. — Dr P. Karlić. Odgovor na pismo Hamdije Kreševljakovića objavljeno u »Riječi« od 19. I 1923. godine.

KRATAK PREGLED HRVATSKE KNJIGE U HERCEG-BOSNI OD NAJSTARIJIH VREMENA DO DANAS. Sastavio Hamdija Kreševljaković, — Serafinski perivoj XXVI/1912, br. 12, str. 206. Nepotpisan prikaz.

NOVA KNJIGA H. KREŠEVLJAKOVIĆA (Vodovodi i gradnje na vodi u starom Sarajevu), — Muslimanska svijest IV/1939, br. 58 (24. IV), str. 4. Prikaz.

M. J-a:

TVRĐAVE U DERVENTI I TRAVNIKU, — Politika LX/1958, br. 16207 (6. VII), str. 17. Prikaz zajedničkog rada Kreševljakovićevo i Kapidžićevog. Podaci o tvrđavama u Derventi i Travniku iz početka XIX stoljeća.

Mr.

DVIJE NOVE KNJIGE H. KREŠEVLJAKOVIĆA. Monografije o javnim kupkama u povijesti Bosne i Hercegovine i o Sarajevskoj revoluciji 1878. godine. — Hrvatski dnevnik (Zagreb) II/1937, br. 533 (5. XI), str. 15. Prikaz.

MAKSIMOVIĆ Miodrag S.:

HAMDİJA KREŠEVLJAKOVIĆ (Portret), — Politika LV/1958, br. 16080 (16. II), str. 20.

MARUNOVIĆ Ivan:
KRATAK PREGLED HRVATSKE KNJIGE U HERCEG-BOSNI, — Prosvjeta (Zagreb) XXI/1913, sv. 3, str. 77 (237). — Marunefendija. Prikaz knjige Kratak pregled hrvatske knjige u Herceg-Bosni od najstarijih vremena do danas. Sastavio...

MATL Josef:
HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ (1888—1959), — Südost-Forschungen. Bd. XX/1961, str. 290—292.

MEHMEDBAŠIĆ Mahmud:
HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: HAMAMI (JAVNA KUPATILA) U BOSNI I HERCEGOVINI 1462—1916, — Gajret, 1937, br. 13, str. 236. Prikaz.

MILIČEVIĆ Ivan-Aziz:
NAJVIŠE PRIZNANJE UČENIKU, — Novi behar XIII/1939—40, br. 1—6, str. 21—22.

KREŠEVLJAKOVIĆI. Mehmedaga Kreševljaković. Halid Kreševljaković, sabirač narodnog blaga. Hamdija Kreševljaković, historičar, — Hrvatski dnevnik (Zagreb) V/1940, br. 1676 (29. IX), str. 16. — I. A. M. Povodom 50-godišnjice života Hamdije Kreševljakovića.

MORTIDIJA Tias:
SARAJEVSKA ČARŠIJA, — Omladina (Zagreb) XVIII/1934—35, br. 7, str. 266—267. — T. Mortidija. Prikaz knjige Esnafi i obrti u Bosni i Hercegovini (1463—1878) I, Sarajevo od H. Kreševljakovića.

MULABDIĆ Edhem:
HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ ČLAN JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U ZAGREBU, — Novi behar XIII/1939—40, br. 1—6, str. 19—20.

MURATBEGOVIĆ HUSEJN:
LJUBAV U VJEČNOST. Svome nastavniku g. Hamdiji Kreševljakoviću posvećujem u znak poštovanja, — Osvit (Sarajevo) I/1942, br. 22 (26. VII), str. 7 i br. 23 (2. VIII), str. 8. Pripovijest.

N. M.:
HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: VODOVODI I GRADNJE NA VODI U STAROM SARAJEVU, — Prilozi proučavanju narodne poezije (Beograd) VI/1939, sv. 2, str. 301. Osvrt.

NAMETAK Alija:
DVIJE MONOGRAFIJE O HUSEIN KAPETANU GRADAŠČEVIĆU, — Hrvatska revija V/1932, br. 6, str. 396—397. Prikazani radovi u Husein-kapetanu Gradašćeviću od Hamdije Kreševljakovića i Slavka Kaluđerčića.

SPOMENICI GAZI HUSREVBEGOVE ČETIRISTOGODIŠNJICE, — Hrvatska revija V/1932, br. 12, str. 779—782. U Spomenici... je 17 priloga iz pera H. Kreševljakovića. Prikaz.

NEKO LIKO NAUČNIH RADOVA HRVATSKIH MUSLIMANA IZ BOSNE, — Hrvatska revija VIII/1935, br. 6, str. 317—319. — A. Nametak. Prikazani Kreševljakovićevi sljedeći radovi: Dževdet-pašina pisma iz Bosne, Počitelj na Neretvi, Visoko i Cazin i okolina.

DVIJE KNJIGE IZ BOSANSKE POVIJESTI, — Hrvatska revija X/1937, br. 10, str. 553—554. Prikazane Kreševljakovićeve knjige Sarajevo u doba okupacije Bosne 1878 i Hamami (javna kupatila) u Bosni i Hercegovini 1462—1916.

NOVO DJELO HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA, — Obzor LXXIX/1939, vr. 67 (22. III), str. 1. — A. N. Prikazani Vodovodi i gradnje na vodi u starom Sarajevu.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ — UČENJAK I ČOVJEK, — Novi behar XIII/1939, br. 1—6, str. 23.

»NOVI BEHAR« O HAMDIJI KREŠEVLJAKOVIĆU, — Obzor LXXIX/1939, br. 252 (3. XI), str. 2. — A. N. Prikaz Novog behara posvećenog H. Kreševljakoviću prigodom njegova izbora za člana JAZU u Zagrebu 1939. g.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ, — Kalendar uzdanica za 1940. godinu, str. 249—250. Povodom izbora za člana JAZU. U rubrici: Uz naše slike.

TRI NOVE KNJIGE BOSANSKIH HRVATA, — Obzor LXXXI/1940, br. 257 (6. XI), str. 2 i 4. A. N. Prikaz i djela Menafi-sanduci (Poljodjelske pripomoćne zaklade) u Bosni i Hercegovini 1866—1878, od H. Kreševljakovića.

MERHUM HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ, — Glasnik Vrhovnog islamskog starješinstva u FNRJ X/1959, br. 11—12, str. 497—503. Život i rad.

DOPRINOS HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA. Uz desetgodišnjicu smrti poznatog sarajevskog historičara, — Oslobođenje XXVI/1969, broj od 9. VIII, str. 6. — A. N.

NAŠ AKADEMIK, — Novi behar XIII/1939—40, br. 1—6, str. 17. Uvodnik u broju Novog behara posvećenom Hamdiji Kreševljakoviću. Potpisan je od Uredništva.

NAŠA PRIVREDNA LITERATURA. — Hamdija Kreševljaković: Sarajevska čaršija, njeni esnafi i obrti za osmanlijske uprave, — Novo vrijeme (Sarajevo, II/1930, br. 8 (22. II), str. 6. Nepotpisan osvrt na navedeno djelo H. Kreševljakovića.

NOVI UDŽBENIK ZA TRGOVAČKE ŠKOLE, — Obzor LXV/1924, br. 251 (18. IX), str. 3. Kraći nepotpisani osvrt na Kreševljakovićev Zemljopis trgovine i prometa za trgovačke škole.

O. M.:

ZNANSTVENI RAD HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA. U povodu 50-godišnjice života, — Jutarnji list (Zagreb) XXIX/1940, br. 10280 (6. IX), str. 19.

O NAJNOVIJOJ KNJIZI AKADEMIKA g. H. KREŠEVLJAKOVIĆA, — Jugoslavenski list XXIII/1939, br. 196 (20. VIII), str. 7. Evidentiran prikaz Vodovoda... koji je izašao u časopisu VPS, br. 7 za mjesec juli 1939.

PANTELIĆ Nikola Č.:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: HANČVI I KARAVANSARAJI U BOSNI I HERCEGOVINI, — Rad vojvodanskih muzeja, 1957, br. 6, str. 292—293. Prikaz.

PAPIĆ Krešimir:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ I DERVIŠ KORKUT: TRAVNIK U PROŠLOSTI 1464—1878. (Naročito kao glavni grad Bosne 1699—1850), — Geografski pregled V/1961, str. 192. — K. Papić. Prikaz.

PAVLOVIĆ Dragoljub:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: KRATAK PREGLED HRVATSKE KNJIGE U HERCEG-BOSNI OD NAJSTARIJIH VREMENA DO DANAS. Sarajevo, 1912. — Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor. Knjiga VI, sv. 2, 1926, str. 296. — Dragoljub Pavlović. Osvrt.

PEROJEVIĆ Marko:

SARAJEVO U DOBA OKUPACIJE BOSNE 1878. Najnovije historijsko djelo Hamdije Kreševljakovića, — Jugoslavenski list XX/1937, br. 143 (20. VI), str. 9. — M. P. Prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: HAMAMI (JAVNA KUPATILA) U BOSNI I HERCEGOVINI 1462—1916, — Jugoslavenski list XX/1937, br. 206 (2. IX), str. 8. Prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: VODOVODI I GRADNJA NA VODI U STAROM SARAJEVU, — Jugoslavenski list XXII/1939, br. 85 (9, 10 i 11 IV), str. 11. — M. P. Prikaz.

»NOVI BEHAR« U ČAST HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA, — Jugoslavenski list XXII/1939, br. 263 (5. XI), str. 12. Prikaz Novog behara posvećenog H. Kreševljakoviću.

50-GODIŠNJICA HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA, — Jugoslavenski list XXXII/1940, br. 211 (6. IX), str. 7.

PETRIK Milivoj:

VODOVODI I GRADNJE NA VODI U STAROM SARAJEVU OD HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA. — VPS (Časopis za vodnu, plinsku, sanitarnu i municipalnu tehniku) V/1939, br. 7, str. 356—358. — Petrik M. Prikaz.

PO ZAKONU O AUTORSKOM PRAVU, — Jugoslavenski list XIV/1931, br. 142 (13. VI), str. 6. Izvještaj o sudskoj raspravi na Okružnom sudu u Sarajevu po tužbi Hamdije Kreševljakovića protiv sarajevske Večernje pošte, koja je bez pristanka autora objavila u više nastavaka Kreševljakovićev rad Sarajevska čaršija, njeni esnafi i obrti za osmanlijske uprave. Iz izvještaja se, između ostalog, saznaje, da je autor separadni otisak ovog rada štampao u 200 primjeraka.

R. S. B.:

PRONAĐEN RUKOPIS HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA. — Večernje novine (Sarajevo) 1967, br. (11. IX), str. 5. Vijest da je pronađen rukopis Kreševljakovićeva djela Sarajevo za vrijeme Austrougarske uprave 1878—1918, za koje se držalo da je zagubljeno. Godine 1969. Arhiv grada Sarajeva ovo djelo je u svojoj nakladi izdao.

ROTTER-PROGONSKI Rudimir:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ. 30-godišnjica književnog i naučnog rada historičara Hamdije Kreševljakovića. — Obzor LXXV/1934, br. 108 (12. V), str. 2—3, Rp.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: CAZIN I OKOLINA. — Obzor LXXVI/1935, br. 36 (13. II) str. 2. — Rp. Prikaz.

H. KREŠEVLJAKOVIĆ: KULEN-VAKUF, — Obzor LXXVI/1936, br. 137 (16. VI), str. 2. — Rp.

SARAJEVO U DOBA OKUPACIJE BOSNE 1878. Najnovije djelo Hamdije Kreševljakovića, — Obzor LXXVII/1937, br. 195 (27. VII), str. 1. Prikaz.

NOVA HISTORIJSKA STUDIJA HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA, — Obzor LXXVIII/1938, br. 39 (19. II), str. 2. — Rp. Prikaz monografije: Džamija i vakufmana Muslihudina Čekrekčije. Sarajevo 1938.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: MORIČI (Prilog povijesti Sarajeva), — Obzor LXXVIII/1938, br. 191 (24. VIII), str. 2. — Rp. Prikaz.

IZ STAROG SARAJEVA. Novo djelo Hamdije Kreševljakovića, — Obzor LXXIX/1939, br. 231 (9. X), str. 2. — Rp. Prikaz djela: Vodovodi i gradnje na vodi u starom Sarajevu, Sarajevo 1939.

SARAJEVO 1878, — Prager Presse, 1937, 9. Juli, S. 6. Nepotpisan prikaz Kreševljakovićeva djela Sarajevo u doba okupacije Bosne 1878, Sarajevo 1937.

DAS SCHRIFTTUM IN BOSNIEN: H. Kreševljaković. Štamparije u Bosni za turskog vremena 1529—1878, — Zeitschrift für slavische Philologie (Leipzig). Bd. X/1933, Heft 1—2, s. 135. Nepotpisan prikaz.

Set.

SELJAČKI KREDIT U BOSNI U TURSKO DOBA. NOVA STUDIJA AKADEMIKA KREŠEVLJAKOVIĆA, — Hrvatski dnevnik (Zagreb) V/1940, br. 1676 (29. XII), str. 14. Opširan prikaz monografije Menafi-sanduci (Poljodjelske pripomoćne zaklade) u Bosni i Hercegovini 1866—1878, Sarajevo 1940.

STOJANČEVIĆ Vladimir:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ I HAMDIJA KAPIDŽIĆ: VOJNO-GEOGRAFSKI OPIS BOSNE PRED DUBIČKI RAT OD 1785. GODINE, — Istorijski glasnik, 1959, sv. 1—2, str. 169—170. — Vl. Stojančević. Prikaz.

ŠABANOVIĆ Hazim:

KREŠEVLJAKOVIĆ KAO NASTAVNIK I UZGAJITELJ, — Novi behar XIII/1930—40, br. 1—6, str. 27—29.

ŠAHINOVIĆ Munir Ekremov:

DVA POVIJESNA ELABORATA prof. H. KREŠEVLJAKOVIĆA, — Obzor LXXIII/1932, br. 188 (24. VIII), str. 2. Prikaz radova Huseinkapetan Gradašćević — Zmaj od Bosne i Dževdet pašina pisma o Bosni 1864. godine.

POVJESNIK BOSNE: HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ I NAJNOVIJE NJEGOVE PUBLIKACIJE, — Obzor LXXV/1934, br. 36 (14. II) str. 1—2. — M. S. Ekremov. Prikaz 20-godišnjeg naučnog rada H. Kreševljakovića.

NOVI POVIJESNI RADOVI prof. HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA, — Obzor LXXV/1934, br. 292 (22. XII), str. 1—2. — M. S. Ekremov. Općenito o Kreševljakovićevom radu, a posebno o monografiji Visoko.

ESNAFI I OBRTI U BOSNI I HERCEGOVINI (1463—1878). Novo djelo prof. Hamdije Kreševljakovića, — Obzor LXXVI/1935, br. 58 (10. III), str. 1—2, — M. S. Ekremov. Prikaz.

ŠIMČIK Antun:

KNJIGA O OKUPACIJI BOSNE. Hamdija Kreševljaković: Sarajevo u doba okupacije Bosne 1878, — Hrvatska straža IX/1937, br. 201 (3. IX), str. 4—5. Prikaz.

DVIJE STUDIJE KREŠEVLJAKOVIĆEVE O VODOVODIMA U BOSNI, — Novi behar XIII/1939—40, br. 1—6, str. 29—31.

ŠIŠIĆ FERDO:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ, — Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 1938—39, svezak 52, str. 140—142. Uz biografske podatke o H. Kreševljakoviću navedeno je i njegovih 35 radova.

T. M.:

SARAJEVSKA ČARŠIJA, — Hrvatska straža VII/1935, br. 59, str. 7. Prikaz Kreševljakovićeve djela Esnafi i obrti u Bosni i Hercegovini (1463—1878) I, Sarajevo. Zagreb 1935.

T. M. M.:

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: HUSEIN KAPETAN GRADAŠČEVIĆ ZMAJ OD BOSNE, — Luč (Zagreb) XXVIII/1932—33, br. 1, str. 24—25. Prikaz.

TAESCHNER Franz:

Das bosnische Zunftwesen zur Türkenzeit (1463—1878), — Byzantinische Zeitschrift XLIV/1951, s. 551—559. Opširan prikaz i ocjena Kreševljakovićeve djela Esnafi i obrti u Bosni i Hercegovini (1463—1878) I, Sarajevo.

TRALJIĆ Mahmud:

BIBLIOGRAFIJA (posebno štampanih radova), — Novi behar XIII/1939—40, br. 1—6, str. 36. Navedena 23 posebno štampana Kreševljakovićeve rada.

Prof. HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ. Novi član Akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, — Hrvatski dnevnik IV/1939, br. 1270 (12. XI), str. 19. — Hifzo Mulahmedović.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: MENAFI-SANDUCI (Poljodjelske pripomoćne zaklade) u Bosni i Hercegovini (1866—1878), — El-Hidaje IV/1940—41, br. 4—5, str. 140. Prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ: VAREŠ KAO GLAVNO SREDIŠTE GVOZDENOG OBRTA U BOSNI I HERCEGOVINI DO 1891. GODINE, — El-Hidaje VII/1943—44, br. 6, str. 192—193. Prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ (IN MEMORIAM), — Bilten Društva bibliotekara BiH i Narodne biblioteke V/1959, br. 7—8, str. 124—126. — T.

KAD JE ZAPRAVO ROĐEN prof. HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ, — Bibliotekarstvo IX/1963, br. 3, str. 113—114.

O JEDNOJ DESETGODIŠNJICI. — Takvim za 1970. godinu (Sarajevo), str. 128—133. — M. Traljić. Povodom 10 godina od smrti H. Kreševljakovića.

Prof. HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ, — Kalendar Bakije (Sarajevo) za 1970. godinu, str. 94—99. — M. Traljić. Život i rad.

TRALJIĆ Seid M.:

ZASLUGE HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA ZA POVIJEST SARAJEVA, — Novi behar XIII/1939—40, br. 1—6, str. 24—26.

H. KREŠEVLJAKOVIĆ: KAPETANIJE U BOSNI I HERCEGOVINI, — Historijski zbornik IX/1956, br. 1—4, str. 187—189. — S. M. Traljić Prikaz.

HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ (18. IX 1888 — 9. VIII 1959), — Historijski zbornik XIII/1959, sv. 1—4, str. 337—340. Život i rad.

TRSTENJAK Davorin:

PREGLED HRVATSKE KNJIGE U BOSNI, — Savremenik (Zagreb) VII/1913, br. 6, str. 383. Prikaz knjige: Kratak pregled hrvatske knjige u Herceg-Bosni od najstarijih vremena do danas. Sastavio Hamdija Kreševljaković.

V. B.:

NOVA RASPRAVA prof. HAMDIJE KREŠEVLJAKOVIĆA, — Hrvatski dnevnik I/1936, br. 142 (13. X), str. 15. Prikaz djela Bitka pod Banjom Lukom 4. VIII 1737 (uz dvjestogodišnjicu), Sarajevo 1936.

V. I-c.:

IZ KNJIŽEVNOG ŽIVOTA BOSNE, — Obzor LIII/1912, br. 355, str. 3—4. Prikaz knjiga Književni pupoljci učiteljskih pripravnika od Josipa Milakovića i Kratak pregled hrvatske knjige u Herceg-Bosni od najstarijih vremena do danas od Hamdije Kreševljakovića.

VASIĆ Milan:
KREŠEVLJAKOVIĆ HAMDIJA — KAPIDŽIĆ HAMDIJA: VOJNO-
-GEOGRAFSKI OPIS BOSNE PRED DUBIČKI RAT OD 1785. GODINE, —
Glasnik arhiva i Društva arhivista Bosne i Hercegovine I/1961, str. 354—355.
Prikaz.

ZEKIĆ Džemila:
NAŠEM VRIJEDNOM UČENJAKU HAMDIJI KREŠEVLJAKOVIĆU,
— Novi behar XIII/1939—40, br. 1—6, str. 26. Pjesma.

ZEMLJOPIS ZA TRGOVINU I PROMET OD HAMDIJE KREŠEV-
LJAKOVIĆA, — Večernje novosti III/1924, br. 206 (4. IX), str. 3. Nepotpisan
prikaz.

WODOCIAGI SERAJEWSKIE, — Przegląd Polsko-Jugosławiański, Rok
5. 1938, Nr. 3, p. 46 Kratak osvrt na djelo o Vodovodima i gradnjama na vodi u
starom Sarajevu od H. Kreševljakovića. Nepotpisano.

Mahmud Traljić





**BLAGOJE
KOVAČEVIĆ**
(1900—1959)



BIOGRAFIJA

Osnivač i organizator Hirurške klinike Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, dekan i prodekan Medicinskog fakulteta, jedan od prvih članova Naučnog društva Bosne i Hercegovine, dugogodišnji predsjednik Lekarskog društva i predsjednik Upravnog odbora Bosne i Hercegovine, član Glavnog odbora sindikata i Glavnog odbora Narodnog fronta Bosne i Hercegovine, član Univerzitetskog i Fakultetskog savjeta, urednik Medicinskog arhiva Društva ljekara Bosne i Hercegovine, prvi profesor hirurgije na Medicinskom fakultetu u Sarajevu, priznat hirurg u našoj zemlji i inostranstvu — Blagoje Kovačević razvijao je bogat stručni, naučni, društveni i politički rad ne samo u Bosni i Hercegovini već i u Jugoslaviji sve do svoje iznenadne smrti.

Rodio se 25. marta 1900. godine u Grahovu, u bivšem nikšićkom srezu u Crnoj Gori. Gimnaziju je pohađao u Cetinju i Beogradu, gdje je i maturirao 1920. godine. Upisao se na Medicinski fakultet u Beču 1926. godine. Službovao je u raznim mjestima i specijalizirao se za hirurgu, u prvom redu za grudnu hirurgiju. Najzad je došao u Državnu bolnicu u Sarajevu u kojoj, prije početka II svjetskog rata, postaje šef Hirurškog odjeljenja. U toku narodnooslobodilačke borbe prilazi pokretu i pomaže

ga, da bi krajem decembra, na poziv rukovodstva ustanka, otišao u partizanske redove i postao upravnik bolnice V korpusa u Jajcu.

Kada je došao u oslobođeno Sarajevo, imenovan je za šefa Hirurškog odjeljenja i upravnika Državne bolnice, a poslije osnivanja Medicinskog fakulteta, kao njegov matičar, izabran je među prvim redovnim profesorima. Umro je iznenada 1. decembra 1959. godine.

Blagoje Kovačević je bio poznat, na osnovu svojih uspjeha u hirurgiji, kao izvrstan stručnjak i marljiv naučni radnik. Iza sebe ostavio je brojne stručne i naučne radove iz područja hirurgije. Već 1931. godine pojavljuje se sa svojim prvim stručnim radom, a ukupan broj njegovih stručnih radova iznosi oko 40.

Njegovu stručnu djelatnost karakterište ispitivanje i uvođenje raznih preparata u hiruršku dijagnostiku i terapiju, a naročito uvođenje u operaciju savremenih metoda. Pažnju je pobudila njegova pinceta za šivanje rane koja je patentirana 1930. godine.

Problem pneumolize, terapije akutnog hematogenog osteomielita, naročito kod djece, značaj talasoterapije u liječenju osteomielita, nespecifični osteomielit, ehinokokus pluća, operacija jednjaka — to su problemi kojima se bavio u svojoj bogatoj praksi i kojima je prišao kao istraživač i naučnik. U ovoj oblasti dao je svoj naučni doprinos koji je priznat ne samo u našoj zemlji, već i u svijetu. Svoje uspjehe i poglede na rješavanje pomenutih problema iznio je ne samo na brojnim kongresima u našoj zemlji već i u inostranstvu. Rezultate svojih istraživanja saopštio je na kongresima hirurgu u Sovjetskom Savezu, Italiji, Francuskoj, Njemačkoj, Poljskoj, Bugarskoj, Turskoj i Austriji. Vrijedno je istaći njegova nastojanja i uspjehe u usavršavanju torakalne hirurgije i šake.

S pravom možemo istaći da je Kovačević poslije oslobođenja naše zemlje svoje stručno znanje i iskustvo posvetio ne samo organizaciji hirurgije na fakultetu već i na terenu. Nećemo pretjerati kada ustvrdimo da su terenska organizacija i osposobljavanje mladih hirurgu njegovo životno djelo.

Kao organizator naročitu pažnju posvetio je osnivanju Medicinskog fakulteta u Sarajevu. U razrušenoj zemlji, u naponu obnove, trebalo je mnogo truda uložiti u osnivanje ovako važne ustanove. Državnu bolnicu je trebalo adaptirati u kliniku, — i ne samo osnivati kliniku, već i osposobiti je za nastavu. Osnivajući hiruršku kliniku na principima savremenih dostignuća nauke i svog sopstvenog iskustva, Kovačević je dao primjer kako treba i kako se mogu izgraditi i ostale klinike tek osnovanog Medicinskog fakulteta. Dalje, treba da spomenemo njegovu brigu u smislu angažovanja najboljih stručnjaka i naučnih medicinskih radnika ne samo iz Bosne i Hercegovine već i iz Jugoslavije, u prvom redu iz Beograda i Zagreba, za prve profesore, docente i asistente na Fakultetu. Briga za kadrove bila je njegova stalna preokupacija. Brojni ljekari i specijalisti koji su izašli sa Medicinskog fakulteta jasna su potvrda i priznanje za uloženi svakodnevni trud Kovačevića, koji se prema njima odnosio ne samo kao brižan profesor, već i kao njihov najbliži prijatelj i roditelj. Kao takav, ostao je u stalnoj uspomeni generacijama ljekara i specijalista koji su svoj poziv usavršavali na Medicinskom fa-

kultetu u Sarajevu. Na kraju, možemo istaći da je bio biran i za dekana ovog Fakulteta u vremenu kada je trebalo rješavati nagomilane probleme u životu i radu tek osnovanog Fakulteta.

Osnivanju i organizaciji Univerziteta posvetio je Kovačević takođe mnogo truda. Vidimo ga kako diskutuje i savjetuje na sjednicama uprave i Univerzitetskog savjeta i kako se beskompromisno zalaže za što brži uspon četvrtog univerziteta u našoj zemlji. Bio je ponosan na Univerzitet i više puta je isticao važnost Sarajeva kao univerzitetskog grada, kao rasadnika nove socijalističke visokokvalifikovane inteligencije kojoj je naša zajednica pružila nesebično mnogo, ali od koje traži još više. Vaspitati na Univerzitetu pored stručnjaka još i graditelja socijalističkog društva — smatrao je to Kovačević izuzetno važnim zadatkom univerzitetske nastave.

Ovom prilikom treba istaknuti njegovo veliko zalaganje oko organizacije i rada Crvenog krsta ne samo u našoj Republici već i u zemlji. Odmah poslije oslobođenja zemlje izabran je za predsjednika Crvenog krsta Bosne i Hercegovine i na tom položaju ostaje do svoje smrti. Bilo je potrebno mnogo zalaganja da se osposobi Crveni krst u ratom porušenoj i opustošenoj zemlji, u kakvom stanju je bila naročito Bosna i Hercegovina poslije fašističke okupacije. Kovačević je putem Crvenog krsta nesebično stao na čelo akcije da narodu i zemlji obezbijedi što je moguće veću pomoć, kako iz naših bratskih republika tako i iz inostranstva. Ta je pomoć pristizala nesebično, jer je bratstvo naših naroda bilo cementirano tokom narodnooslobodilačke borbe.

U Društvu ljekara Bosne i Hercegovine Kovačević je vrlo aktivan. Od osnivanja pa sve do svoje smrti bio je predsjednik Društva. Ovu organizaciju je usmjerio, u prvom redu, u pravcu stručnog osposobljavanja ljekara. Redovni skupovi ljekara koji su održavani svake sedmice bili su dobro posjećeni i vrlo korisni ne samo zbog kvalitetnih predavanja već i izmjene iskustava. Na njima se stvarao ne samo potreban kontakt između stručnjaka i mladih ljekara, već je uspostavljena i kolegijalna saradnja među ljekarima i medicinskim stručnjacima i naučnim radnicima. Ova njegova aktivnost je cijenjena kako u Bosni i Hercegovini tako i u ostalim ljekarskim društvima naše zemlje. Kao priznanje za ovakvo zalaganje uslijedio je Kovačevićev izbor za predsjednika Društva ljekara Jugoslavije. Najзад, bio je dugogodišnji urednik Medicinskog arhiva.

Njegova organizatorska sposobnost bila je neiscrpna. Ovom prilikom možemo spomenuti njegovu brigu i uspjeh oko organizovanja Republičkog zavoda za transfuziju krvi u Sarajevu, koji se razvijao u vrlo značajnu medicinsku ustanovu, depandansa Hirurške klinike Medicinskog fakulteta u Sarajevu u Stocu i za dječiju tuberkulozu u Cavtatu.

U teškim uslovima smještaja i zbrinjavanja djece palih boraca i žrtava fašističkog terora širom obale u Dalmaciji i u Sloveniji organizuje dječje domove i prihvatilišta u kojima djeca nisu nalazila samo krov nad glavom, već su stvoreni uslovi za redovno vaspitanje i školovanje djece. I pored teških uslova putovanja, Kovačević stalno odlazi i brine se za normalno funkcionisanje ovih domova, naročito od 1945—1950. godine.

Organizaciji naučnog rada u Bosni i Hercegovini posvećuje naročito veliku pažnju. Kao dugogodišnji predsjednik Republičke komisije za naučni rad okuplja naučne radnike, brine se za materijalna sredstva i postavlja prve organizatorske temelje za što uspješniji naučni rad. Kao politički radnik, naročito u okupiranom Sarajevu u toku narodnooslobodilačke borbe, zatim u partizanima i u uslovima bujnog rada poslije oslobođenja zemlje, dobiva i zaslužen priznanje. Biran je za člana Glavnog odbora Narodnog fronta Bosne i Hercegovine.

Mislim da naročito treba da istaknemo njegovu svesrdnu brigu o bolesnicima, pacijentima. Na Kliniku je dolazio poslije 6 sati ujutro, a sa nje se vraćao kući pred samu večer a nekad i u kasnu noć. Zbog svega ovoga ostao je u nezaboravnoj uspomeni kod bolesnika koje nije samo uspješno operirao već im je posvećivao svakodnevno pažnju i pružao svoju široku pomoć ne samo kao specijalista već i kao čovjek i prijatelj.

Vjerujemo da možemo s pravom reći da je Kovačević pokazao svojim ličnim primjerom kako treba voljeti i poštovati čovjeka i njegovu borbu za bolju današnjicu i ljepšu sutrašnjicu.

Akademik Vaso Butozan

BIBLIOGRAFIJA

OBJAVLJENIH RADOVA Prof. dra BLAGOJA KOVAČEVIĆA

1. UPOTREBA IZACENA U HIRURGIJI, Srpski arhiv, sveska 5/1931.
2. INTRAVENOZNA INJEKCIJA PERNOKTONA KAO DIJAGNOSTIČKO SREDSTVO ZA LOKALIZACIJU OBOLJENJA U TRBUŠNOJ ŠUPLJINI, Liječnički vjesnik, br. 8/1932.
3. O SIMPTOMIMA I TERAPIJI HRONIČNIH OBOLJENJA NOGU, XV skupština Jugoslavenskog lekarskog društva.
4. LEČENJE POSTOPERATIVNE ATONIJE CREVA INTRAVENOSNIM INJEKCIJAMA PITUGLANDOLA, Zdravništki vestnik, svezak br. 6/1934.
5. MODERNO LEČENJE VARICESA I ULCUS CRURIS VARICOSUM, Zdravniški vestnik, svezak 2/1934.
6. JEDAN SLUČAJ ZASTARELOG EMPIJEMA IZLEČEN SHEDEOVOM TORAKOPLASTIKOM. Srpski arhiv, sv. 8/1936.
7. JEDAN SLUČAJ APSCESA PLUĆA IZLEČEN FRENISEKTOMIJOM, Srpski arhiv, sv. 12/1935.
8. JEDAN SLUČAJ APSCESA PLUĆA IZLEČEN OPERATIVNIM PUTEM. Medicinski pregled. 1941. god.
9. O UTICAJIMA ENDOKRINIH ŽLEZDA NA METABOLIZAM CALCIUMA. Sveslavenski kongres u Sofiji 1936. godine.
10. WUNDKLAMMER-PINZETTE NACH BLAGOJE KOVAČEVIĆ. Instrument za šivenje kože patentiran 1930. Katalog Jetter Scheerer, strana 393.
11. KRATAK PREGLED OPERATIVNIH METODA ADENOMA PROSTATE I NAŠ NAČIN IZVOĐENJA, Medicinski arhiv, maj 1947.
12. PRILOG TERAPIJI PNEUMOKOKOVA PERITONITISA, Medicinskih arhiv, 1947. godine.
13. TOTALNA GASTROEKTOMIJA SA SPLENEKTOMIJOM I PARCIJALNOM RESEKCIJOM PANKREASA KAO OPERATIVNI PODUHVAAT KOD KARCINOMA ŽELUCA, Medicinski arhiv, 1947. godine.
14. JEDAN SLUČAJ SUBFRENIČNOG APSCESA IZLEČEN PENICILINOM, Medicinski arhiv, 1947. godine.
15. MAUREROVA TORAKOPLASTIKA U JEDNOM VREMENU, Medicinski arhiv, decembra 1949. godine.

16. PRILOG PITANJU PNEUMOLIZE KOD LEČENJA PLUĆNE TUBERKULOZE, Medicinski arhiv, Sarajevo br. 4/1959.

17. CONTRIBUTIO ALLA CONOSCENZA DEL PROBLEMA DEL' ECHINOCOCCO, Minerva chirurgica, Torino 1951 (u zajednici sa drom Kretićem).

18. NOTRE MÉTHODE DE TRAITEMENT DE L'OSTÉOMYÉLITE HÉMATOGENIQUE, Journal international de chirurgie, No. 1/1952 (u zajednici sa drom Kretićem).

19. FRACTURE DU COL DU FÉMUR CHEZ UN HOMME AGÉ DE 114 ANS, GUÉRI PAR LA MÉTHODE OPÉRATOIRE DE SMITH-PETERSEN, Journ. inter. de chirurgie, No. 1, 1952.

20. LE POBLÈME DE L'ECHINOCOCCUS PULMONAIRE. I. Congrès Mondial du kiste hydatique — Alger. 1951 (u zajednici sa drom Kretićem).

21. PRINCIP LEČENJA PRELOMA DUGIH KOSTIJU KRVAVOM REPOZICIJOM BEZ STRANOG TELA. Prvi kongres hirurga Jugoslavije, Beograd 1951. godine, Kongresni zbornik (u zajednici sa drom Kretićem i dr Protićem).

22. NAŠA ISKUSTVA SA PNEUMOLIZOM U TERAPIJI PLUĆNE TUBERKULOZE. Medicinski zbornik Naučnog društva Crne Gore, br. 1/1952.

23. NAŠ POGLED NA TERAPIJU AKUTNOG HEMATOGENOG OSTEO-MIELITISA KOD DECE, I kongres pedijatar Jugoslavije, Sarajevo, septembar 1952.

24. DIE UNSPEZIFISCHE OSTEO-MYELITIS IM KINDESALTER — Wiener Med. Wochenschrift, No. 28/1953 (sa drom Kretićem).

25. EIN BEITRAG ZUM PROBLEM DER HEMATOGENON OSTEO-MYELITIS, Langenhecks Archiv und Deutsche Zeitschrift für Chirurgie, 1953.

26. PRILOG PROBLEMU HEMATOGENOG OSTEO-MYELITISA, Radovi Naučnog društva BiH, Sarajevo, 1953. godine.

27. LA THALASOTHERAPIE, FACTEUR IMPORTANT DANS LE TRAITEMENT POSTÉRIEUR DE L'OSTEO-MYELITIS, Internacionalni kongres talasoterapije, Opatija 1954. god.

28. NESPECIFIČNI HEMATOGENI OSTEO-MIELITIS I NJEGOVO SAVREMENO LEČENJE, Titograd 1954. godine, Medicinski zbornik 4/1954.

29. TERAPIJA HEMATOGENOVA OSTEO-MIELITA V DJETSKOM VOZRASTJE, Moskva, XXVI kongres hirurga SSSR, 1955.

30. SAVREMENA HIRURŠKA TERAPIJA AKUTNIH KOMPLIKACIJA ULKUSNE BOLESTI, VIII kongres hirurga Jugoslavije, 27—30 oktobra 1955, Beograd, Medicinski zbornik, Cetinje 1955.

31. SAVREMENA HIRURGIJA ŽELUCA I DUODENUMA SA NAROČITIM OBZIROM NA TERAPIJU AKUTNIH KOMPLIKACIJA ULKUSNE BOLESTI, Naučno društvo BiH, Radovi 1956.

32. KRUKENBERGOVA PLASTIČNA OPERACIJA I NJENE MODIFIKACIJE, Radovi Naučnog društva BiH, Sarajevo 1956. god.

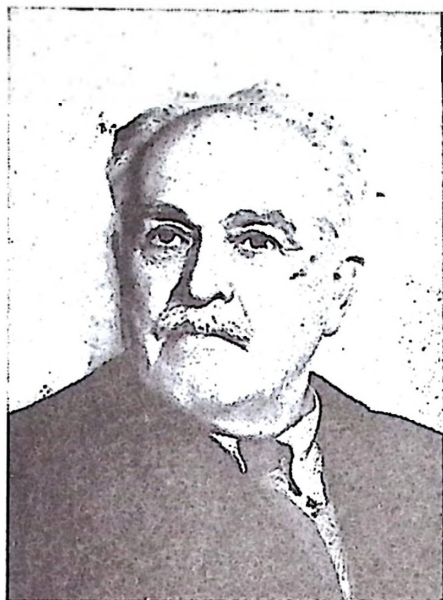
33. SAVREMENA TERAPIJA EHINOKOKUSA PLUĆA, Radovi Naučnog društva BiH, Sarajevo 1957. godine.

34. LEČENJE ADENOMA JETRE RESEKCIJOM LOBUSA, Radovi Naučnog društva BiH, Sarajevo 1958.

35. SAVREMENA TERAPIJA KARCIONOM ŽELUCA, Bulletin de la Société internationale de chirurgie — Bruxelles 1958.

36. SEPTIČNA OBOLJENJA ŠAKE, Naučno društvo BiH, Radovi XII, Odjeljenje med. nauka, knj. 6.

37. MODERNA TERAPIJA HEMATOGENOG NESPECIFIČNOG OSTEO-MIELITISA, Liječnički vjesnik, br. 3—4, Zagreb 1959. godine.



DIMITRIJE SERGEJEVSKI
(20. VI 1886 — 10. XII 1965)

BIOGRAFIJA

Rođen u Lenjingradu (tadanjem Petrogradu), D. Sergejevski je djetinjstvo i mladost proveo u kući svoga oca, uvaženog profesora Univerziteta. Strogi patrijarhalni odgoj u roditeljskoj kući i već poznati hijerarhijski režim carske Rusije ostavili su prilično jasan trag u njegovoj psihi i u njegovom odnosu prema ljudima sa kojima se sretao u životu. Uvijek odmjeren, pomalo uzdržan, ali krajnje ljubazan, drag čovjek — to je bio Dimitrije Sergejevski u svojim starijim godinama.

Istorijsko-filološki fakultet završio je 1910. godine kod prof. Rostovceva i Zielinskog, vodećih evropskih autoriteta tadanjeg vremena u proučavanju materijalne i duhovne kulture antičkog svijeta. Pored klasičnih jezika, njegov studij je sadržavao logiku i psihologiju, filološku enciklopediju, istoriju antičkog prava i književnosti, te istoriju antičke umjetnosti i filozofije. U ovakvom sklopu studija posebno mjesto je zauzimalo izučavanje epigrafike. — Mora se naglasiti da je takav obim studiranja uslovio veoma široko obrazovanje, gotovo enciklopedijsko znanje prof. D. Sergejevskog. Obrazovan pod uticajem Rostovceva i Zielinskog, ostao je vjeran poklonik klasične kulture, ostao je upravo sentimentalno vezan za antički svijet. Do kraja života nije se odvajao od djela poznatih klasičnih pisaca i mislilaca; najomiljenija njegova literatura bila su djela Tukidida, Herodota, Aristotela, Tacita, Horacija, Ovodoja i drugih antičkih velikana. Čak ni u poznim godinama njegova memorija nije iznevjerila mnogobrojne citate iz tih djela i on ih je obilno servirao svojim sabesjednicima.

Kao nastavnik klasičnih jezika u jednoj od petrogradskih gimnazija pripremao je svoj magistarski rad iz klasične filologije i prijavio odgovarajuće ispite u proljeće 1914. godine. Početak prvog svjetskog rata prekinuo je sve njegove planove i on je tada bio zahvaćen vrtlogom rat-

nih zbivanja na frontu. Kao artiljerijski oficir prošao je mnoga bojišta, a taj dio njegova života imao je također uticaja na njegov dalji razvoj i kao čovjeka i kao intelektualca. Rado je pričao o zgodama i detaljima iz toga doba, a vojna i ratna literatura postaju njegovo omiljeno štivo.

U periodu od 1918—1919. nalazio se na dužnosti nastavnika klasičnih jezika u jednom manjem mjestu na Kavkazu. Ovdje ga je zahvatio val bijelih jedinica u odstupanju i doveo ga preko mora do naše zemlje. Odlaskom sa Kavkaza završen je period života prof. Sergejevskog u njegovoj domovini, i on je više nikada nije ni vidio ni posjetio.

U staroj Jugoslaviji D. Sergejevski je našao opet mjesto nastavnika klasičnih jezika. Radio je nekoliko godina u Vojvodini (u tadanoj Velikoj Kikindi), a onda je jedan slučajan susret usmjerio njegov životni put drugim pravcem. Negdje 1924. godine sreo je D. Sergejevski u Splitu dra Mihovila Abramiča, našeg poznatog klasičnog arheologa, i ovaj mu je ukazao na mogućnosti rada u Bosni i Hercegovini. Prof. Sergejevski prelazi u Sarajevo, predaje latinski jezik na I i II ženskoj gimnaziji, ali u isto vrijeme počinje da radi i kao volonter u Zemaljskom muzeju. Rezultat toga rada je bio da je 1930. godine dobio stalno zaposlenje u ovoj instituciji, koju je istinski zavolio i u kojoj je ostao da radi do kraja svog života.

Od samog početka rada u Bosni i Hercegovini prof. Sergejevski prilazi sistematskom obilasku i rekognosciranju terena, savjesnom sakupljanju terenskih podataka i njihovom evidentiranju. Ovo je činio i u kasnijim godinama, dokle god su mu to fizičke mogućnosti dozvoljavale. Tokom tih neprestanih putovanja, u potrazi za novim podacima, upoznao je temeljno gotovo cijelu teritoriju Bosne i Hercegovine, postao najbolji poznavalac antičke topografije ovih oblasti. Tim podacima je napunio vrlo bogatu ličnu kartoteku, koja je odlično poslužila prilikom rada na arheološkoj karti BiH. Bio je, osim toga, organizovao izvanredno dobru mrežu amatera, ljubitelja starina, tako da je prije drugog svjetskog rata bio povezan gotovo sa svim dijelovima naše zemlje.

U prvim godinama rada u Sarajevu posebno je često i rado obilazio Glamočko polje i sam Glamoč. Taj kraj je na njega ostavio naročito snažan utisak, i to iz tri razloga: a) ovdje je sreo prve, ali izvanredno zanimljive antičke spomenike, b) Glamočko polje je bilo jedan od ilirskih centara i na njemu su ostali mnogobrojni tragovi ilirske kulture i c) gostoljubivost i neposrednost tamošnjih žitelja ostavile su, izgleda, na njega najsnažniji utisak. Zbog toga se D. Sarajevski, kada je sticao građanstvo Jugoslavije, i deklarirao za građanina Glamoča. Eto, tako je on postao građanin naše zemlje, a posebno građanin Bosne. U kasnijim godinama često je izjavljivao da je definitivno izgubio svaku vezu sa svojom starom domovinom i da se osjeća isključivo građaninom naše zemlje.

Naučni rad je bio i ostao osnovna komponenta u životu prof. Sergejevskog. To je bio smisao njegova bitisanja i nauci je sigurno posvetio sve svoje najbolje snage.

U početku naučnog rada glavna pažnja prof. Sergejevskog bila je okrenuta prema epigrafskim spomenicima, jer je to bila oblast

za koju se bio počeo specijalizirati još za vrijeme studija i rada u svom rodnom gradu. Još od 1924. godine radi na proučavanju podataka o »Cohors VIII voluntariorum civium romanorum«, objavio je o tome svoje prve radove i to je značilo njegovo predstavljanje naučnoj javnosti. Objavljuje zatim čitav niz novih natpisa sa spomenika iz Glamočkog i Livanjskog polja, Ribnika, Šipova, Žitomislića. Kasnije prelazi na proučavanje i objavljivanje natpisa iz istočne Bosne, a onda obuhvata užički kraj i Sandžak.

Pri radu na epigrafici posebnu pažnju je poklanjao lekciji samih natpisa. Svaki natpis je prije publikovanja nekoliko puta provjeravao, vagao svaku alternativu, tražio sigurna i definitivna rješenja. Iz ovih natpisa je sa posebnim zadovoljstvom vadio određena nova zrnca za nauku: nove podatke za izučavanje pojedinih rimskih vojnih jedinica, naselja, pojava u oblasti religije, onomastike domaćeg stanovništva i slično. U posljednje vrijeme posebnu pažnju je bio posvetio natpisima koji su pružali bilo kakve podatke o antičkom rudarstvu u našoj zemlji. Interesovali su ga organizacija rada, društveni odnosi, ekonomska slika, istorijska fakta. To je bio osobito važan dio njegova rada na epigrafici, jer se odnosi na jednu djelatnost koja je sasvim oskudno poznata i izuzetno slabo proučena.

Članak iz oblasti epigrafike publikovao je D. Sergejevski u Spomeniku Srpske akademije nauka i Glasniku Zemaljskog muzeja, a bio je i stalni saradnik serije »Corpus inscriptionum latinarum«, koju je izdavao poseban odbor akademija Jugoslavije. Zbog svega toga, ogromna je njegova zasluga što je epigrafsko blago Bosne i Hercegovine učinio dostupnim široj naučnoj javnosti i tako ga uveo i u jedan širi kontekst naučnog interesovanja. U tom pogledu D. Sergejevski je bio nasljednik Karla Patscha, i to dostojan njegov nasljednik. Neposredno pred svoju smrt on je predao jedan tom sa oko 500 natpisa, obrađenih, revidiranih i potpuno novih, Međuakademijskom odboru za Tabula imperii romani. Time je učinio ogromnu uslugu pomenutom Odboru, a sebi ostavio još jedan trajan spomenik u nauci.

Drugi sektor naučnog rada D. Sergejevskog bilo je proučavanje rimskih cesta u Bosni i Hercegovini. Dugotrajni obilazak terena i sistematsko sakupljanje podataka omogućili su mu da i na ovom sektoru postigne vrlo zapažene rezultate. Temeljito upoznavanje svih tragova miljokaza, ostataka cestovne gradnje i drugih detalja omogućili su mu da isplete jednu novu cestovnu mrežu iz rimskog doba u Bosni i Hercegovini. Najvažniji njegovi prilozi u tom pogledu su svakako radovi pod naslovom »Rimska cesta na Nevesinjskom Polju« i »Rimska cesta Naron — Leusinium«, gdje je obradio neke teritorije Dalmacije, Hercegovine i Crne Gore. Tako je D. Sergejevski postao nastavljajući još jedne bogate naučne tradicije u BiH, čiji je raniji najbolji predstavnik bio Baliff.

U zrelim godinama naučnog stvaralaštva D. Sergejevski je poklonio svoju snagu izučavanju ilirske kulturne tradicije u antičkom vremenu, odnosno izučavanju narodne kulture, kako je on obično nazivao ovaj fenomen. Pod tim terminom podrazumijevao je on u suštini ilirsku kulturnu komponentu u formiranju cjelovite kulturne slike antičkog

društva u našoj zemlji. Pored podataka koje je nalazio u raznim natpisima, koncentrisao se na ispitivanje elemenata ilirske umjetnosti na nadgrobnim spomenicima i drugim umjetničkim tvorevinama iz rimskog doba. Taj njegov napor se najbolje ogleda u radovima o japodskim urnama i starokršćanskim bazilikama.

U radu »Japodske urne« D. Sergejevski je pokušao da pruži jednu sintezu o ovom neobičnom umjetničkom fenomenu u zapadnoj Bosni. On je vrlo jasno osjetio posebnost geometrijskih ukrasa, kao i figura ratnika i životinja na ovim izuzetnim umjetničkim spomenicima. Baš ovdje je pokazao izvanredan dar zapažanja, što je osnovni uslov za uspješan naučni rad na ovim sektorima. Njegovo datiranje ovih spomenika u I vijek n. e. je, u stvari, jedna potpuno nova interpretacija ove umjetničke pojave.

Pomenuti pravac izučavanja došao je do izražaja i u jednom od najvažnijih sektora naučnog rada prof. Sergejevskog poslije oslobođenja — u izučavanju starokršćanskih bazilika. On je, ne bez dobre podloge, vidio u mnogim arhitektonskim detaljima i njihovim reljefnim izrađevinama snažan uticaj domaće, ilirske tradicije na to građevinarstvo u Bosni i Hercegovini. — Ova izučavanja počeo je D. Sergejevski iskopavanjem znamenite bazilike u Brezi i odgovarajućom publikacijom »Gotisches und römisches aus Breza bei Sarajevo« (zajedno sa drom Gregorom Čremošnjikom). Poslije toga ove bazilike sve više zaokupljaju njegov interes, tako da poslije oslobođenja postaju njegova osnovna naučna preokupacija. U tom okviru on je izvršio otkopavanja takvih objekata u Mokrom, Klobuku, Nerezima, kao i značajno reviziono iskopavanje u samoj Brezi. U posebnim publikacijama on je objavio rezultate svih ovih iskopavanja (Glasnik Zemaljskog muzeja), dok je u drugim radovima tretirao u sintetičnijem obliku porijeklo ovakvih građevina, kulturne paralele i historijske aspekte koji su s tim povezani. Među ovim posljednjim radovima treba u prvom redu istaći rad »Pluteji iz Založja« i monografiju pod naslovom »Dabravina«. U njima je dao brojne i vrlo prostudirane rekonstrukcije, obradio čitav niz pojedinosti i konačno se ustalio u njihovom datiranju u V—VI vijek n. e.

Ovim svojim radovima D. Sergejevski je ukazao čitavom svijetu, naučnom svijetu, na postojanje originalne arhitekture i umjetničkih izrađevina, koje se ogledaju u ostacima samih bazilika. Čitava evropska naučna javnost je primila ove radove sa odobravanjem, i treba reći da je prof. Sergejevski na taj način mnogo zadužio našu nauku. Da nije ništa drugo učinio osim ovih izučavanja, njegovo ime bi ostalo trajno upisano u listi naših istaknutih radnika na polju nauke.

D. Sergejevski se upravo spremao da napiše novu monografiju o bazilici u Brezi, a prikupljao je i građu za veliku sintezu o bosansko-hercegovačkim bazilikama (koju je namjeravao da objavi u ediciji »Bericht der Röm. — Germ. Kommission« u Frankfurtu), kada ga je smrt prekinula u daljem radu. Ogromna je šteta što ovaj posao nije završen, i ostaje ozbiljan dug Zemaljskog muzeja da taj posao nastavi i konačno dovrši.

Mora se, na kraju, reći da se prof. Sergejevski u jednom širem dijapazonu svog naučnog interesovanja bavio u izvjesnoj mjeri i izuča-

vanjem naših s t e ć a k a. S tim u vezi on je objavio monografiju »Ludmer«, te sintetski pregled stećaka u Nikšiću i njegovoj okolini. U ovom pogledu zahvatio je dva potpuno osobena kraja i dao mnogo novih podataka i detalja. Na ovom sektoru nije mnogo napisao, ali ono što je objavio nosi obilježje akribičnosti i ozbiljnosti, kao i svi drugi radovi koje je napisao. Prof. Sergejevski je, uostalom, mnogo više znao o stećcima nego što je o njima napisao. — Pa i inače, on je izvanredno poznavao mnoge stvari, ali je pisao samo o onom što je smatrao da je definitivno provjereno i što je donosilo novi naučni materijal, odnosno nove poglede.

Dimitrije Sergejevski je u svemu napisao oko 80 sinteza, studija, rasprava i drugih naučnih radova. To je, bez sumnje, obiman naučni opus, pogotovo kada se uzme u obzir kvalitet objavljenih radova. Njegova je velika zasluga što je u vremenu između dva rata nosio na svojim leđima teret jedne naučne discipline u Bosni i Hercegovini. U tom vremenu on je održao renome i reputaciju jedne institucije — Zemaljskog muzeja — na ovom sektoru rada i tu mu, bez sumnje, pripada najveće priznanje.

I još nekoliko detalja.

Prof. Sergejevski je u bogatom intelektualnom životu bio jako naklonjen i botanici kao naučnoj disciplini. Poznavao je dobro sistematiku biljaka i možda ga je jedino njegov daltonizam odvratilo od studije ove naučne discipline.

U intimnom životu bio je pomalo romantičar, sentimentalno nastrojen čovjek. Često je skicirao i pisao priče i pričice iz antičke prošlosti naše zemlje. Još češće je pisao vrlo duga pisma prijateljima, u kojima je znao da tretira probleme i da svojoj bogatoj mašti pruži malo više slobode nego u bilo kojem od objavljenih radova. Skupljanjem ovih pisama došli bismo vjerovatno do vrlo interesantne biografske i naučne građe.

Život je prof. Sergejevskom ostao ponešto dužan. On nije imao svoje porodice i nije osjetio u većoj mjeri rodbinsku ljubav i neposrednost. Zbog toga nije nikakvo čudo što je u poznijim godinama njegova naklonost bila okrenuta mladim ljudima, mlađim kolegama. O nekim od njih znao je da vodi pravu roditeljsku brigu, znao je da im bude i dobar prijatelj.

Mnogo intimnih misli i osjećaja odnio je prof. Sergejevski u grob. Iduće generacije će o njemu suditi po njegovim objavljenim djelima. Mislim da će taj sud ostati trajno pozitivan i da će njegovo ime ostati zapisano krupnim slovima u istoriji nauke Bosne i Hercegovine.

Akademik A. Benac

SPISAK OBJAVLJENIH RADOVA DIMITRIJA SERGEJEVSKOG

- 1) Cohors VIII voluntariorum civium romanorum u Dalmaciji, Glasnik Zemaljskog muzeja XXXVI, 1924, str. 113—123, Sarajevo 1924.
- 2) RIMSKI NATPIS IZ ŽITOMISLIĆA, Glasnik Zem. muzeja XXXVII,
- 3) EPIGRAFSKI NALAZAK U ŠIPOVU, Glasnik Zemaljskog muzeja XXXVIII, str. 155—158, Sarajevo 1926.
- 4) RIMSKI SPOMENICI KAMENI SA GLAMOČKOG POLJA, Glasnik

Zem. muzeja XXXIX, str. 255—267, Sarajevo 1927.

5) RIMSKI KAMENI SPOMENICI SA GLAMOČKOG I LIVANJSKOG POLJA I IZ RIBNIKA, Glasnik Zem. muzeja XL, str. 79—97, Sarajevo 1928.

6) NALAZ RIMSKOG NOVCA KOD LIVNA, Glasnik Zem. muzeja XLII, str. 119—132, Sarajevo 1930.

7) DIJANA I SILVAN: TRI RIMSKA RELJEFA IZ LIVNA I GLAMOČA, Glasnik Zem. muzeja XLI, str. 95—101, Sarajevo 1929.

8) EPIGRAFSKI I ARHEOLOŠKI NALASCI, Glasnik Zem. muzeja XLII, str. 157—167, Sarajevo 1930.

9) GOTISCHES UND RÖMISCHES AUS BREZA BEI SARAJEVO (u zajednici sa drom Gr. Čremošnikom), Novitates musei Sarajevoensis, br. 9, 9 strana, Sarajevo 1930.

10) RIMSKI SPOMENICI IZ LIVNA I PREKAJE, Glasnik Zem. muzeja XLIII, str. 19—23, Sarajevo 1931.

11) SPATANTIKE DENKMALER AUS ZENICA, Glasnik Zem. muzeja XLIV, str. 35—56, Sarajevo 1932.

12) NUMIZMATIČKE BELEŠKE, Glasnik Zem. muzeja XLIV, str. 23—30, Sarajevo 1932.

13) NOVI NALASCI NA GLAMOČKOM POLJU, Glasnik Zem. muzeja XLV, str. 7—14, Sarajevo 1933.

14) RIMSKA GROBLJA NA DRINI (NEIZDATI SPOMENICI), Glasnik Zem. muzeja XLVI (sveska za hist.), str. 11—42, Sarajevo 1934.

15) RIMSKI SPOMENICI IZ BOSNE, Spomenik Srpske kr. akademije LXXVII, str. 1—28, Beograd 1934.

16) ŠTA PRIČAJU KAMENI SPOMENICI, »Pregled«, str. 237—257, Banja Luka.

17) IZ RIMSKJE ARHEOLOGIJE, Glasnik Zem. muzeja XLVII, str. 17—22, Sarajevo 1935.

18) KAMENNYE PAMJATNIKI IZ ZENICE I provincijalno-rimskoe ISKUSTVO, Jubilejnyj sbornik ruskago arheologičeskago obščestva v Kor. Jugoslaviji, str. 65—73, Beograd 1936.

19) AQUAE S..... BEI SARAJEVO, Novitates musei Sarajevoensis, No. 13, strana 3, Sarajevo 1936.

20) NOVI KAMENI SPOMENICI IZ USTIKOLINE I ROGATICE, Glasnik Zem. muzeja (sveska za hist.), str. 3—14, Sarajevo 1936.

21) NEUE ASCHENKISTEN AUS RIBIĆ, Praehistorische Zeitschrift XXVII, B. Heft 3/4, S. 211—226, Berlin 1936.

22) DAS MITHRAEUM VON JAJCE, Zem. muzeja XLIX, str. 11—18, Sarajevo 1937.

23) ARHAOLOGISCHER BERICHT AUS JAJCE (BOSNIEN), Revue internationale des etudes balkaniques III (Tome I /5), str. 305—306, Beograd 1937.

24) KASNO-ANTIČKI SPOMENICI IZ JAJCA, Glasnik Zem. muzeja L, str. 49—63, Sarajevo 1938.

25) RIMSKI SPOMENICI IZ BOSNE — RIMSKI NATPISI IZ BOSNE, Spomenik Srpske kr. akademije LXXXVIII, str. 95—131, Beograd 1938.

26) ARHEOLOŠKI NALAZI KOD BIHAĆA I BOS. NOVOG, Glasnik Zem. muzeja LI, str. 7—14, Sarajevo 1939.

27) RIMSKI NATPISI NOVI I REVIDIRANI, Glasnik Zem. muzeja LII, str. 15—26, Sarajevo 1940.

28) ARCHAOLOGISCHE FORSCHUNGEN IN BOSNIEN IN JAHREN 1920—1940, Südostforschungen, S, 156—177, München 1940.

29) EPIGRAFSKE BILJEŠKE, Glasnik hr. Zem. muzeja, 1941, str. 3—10, Sarajevo 1941.

30) SREDNJEVJEKOVNA GROBLJA U STUPARIMA I RASTIKU, Glasnik hr. Zem. muzeja, str. 95—100, Sarajevo 1941.

31) PUTNE BILJEŠKE IZ GLAMOČA, Glasnik hr. Zem. muzeja, 1942, str. 113—176, Sarajevo 1942.

32) NEKO LIKO NEIZDATIH ANTIČKIH RELJEFA, Glasnik hr. Državnog muzeja, 1943, str. 1—20, Sarajevo 1943.

- 33) ARHEOLOŠKI NALAZI U SARAJEVU I OKOLICI, Glasnik Zem. muzeja, nova serija, II, Društ. nauke, str. 13—50, Sarajevo 1947.
- 34) VODIČ PO ZBIRCI KAMENIH SPOMENIKA ZEMALJSKOG MUZEJA U SARAJEVU, »Svjetlost«, stranica 47, Sarajevo 1947.
- 35) NOVE AKVIZICIJE ODJELJKA KLASIČNE ARHEOLOGIJE ZEMALJSKOG MUZEJA, Glasnik Zem. muzeja, n. s., III, str. 167—188, Sarajevo 1948.
- 36) RIMSKI NATPISI IZ BOSNE, UŽIČKOK KRAJA I SANDŽAKA, Spomenik Srpske kr. akademije XCIII, 133—160, Beograd 1940 (izašao poslije rata).
- 37) RIMSKA CESTA NA NEVESINJSKOM POLJU, Glasnik Zem. muzeja, n. s., III, str. 43—61 Sarajevo 1948.
- 38) PUTNE BILJEŠKE SA NEVESINJSKOG POLJA, Glasnik Zem. muzeja, n. s. III, str. 239—250, Sarajevo 1948.
- 39) ANTIČKE ZBIRKE ZEMALJSKOG MUZEJA I NJIHOV DALJNJI RAZVITAK, »Pregled«, sv. 2, str. 3—15, Sarajevo 1949.
- 40) JAPODSKE URNE, Glasnik Zem. muzeja, n. s., IV—V str. 45—93, Sarajevo 1950.
- 41) NEKOLIKO RIMSKIH RELJEFA IZ CENTRALNE BOSNE, Ephe-meris Instituti archaeologici bulgarici XVI, str. 81—87, Sofia 1950.
- 42) KASNOANTIČKI MAUZOLEJ U TURBETU, Glasnik Zem. muzeja, n. s., VI, str. 135—145, Sarajevo 1951.
- 43) NOVI I REVIDIRANI RIMSKI NATPISI, Glasnik Zem. muzeja, n. s., VI, str. 301—310, Sarajevo 1951.
- 44) STEĆCI, NJIHOV OBLIK I ORNAMENT, »Brazda« IV, br. 1/2, str. 94—107, Sarajevo 1951.
- 45) KASNOANTIČKI SPOMENICI IZ ŠIPOVA, Glasnik Zem. muzeja, n. s., VII, str. 41—57, Sarajevo 1952.
- 46) SREDNJEVJEKOVNO GROBLJE KOD PETROVE CRKVE U NIK-ŠIĆU, »Narodna knjiga«, 30 stranica, Cetinje 1952.
- 47) LUDMER, Srednj. nadgrobni spomenici Bosne i Hercegovine, VI izd. Zem. muz., 38 str., XLVIII tab. 4 plana, Sarajevo 1952.
- 48) EINIGES ÜBER ILLYRISCHE KOPFBEDECKUNG, »Beiträge zur älteren europäischen Kulturgeschichte« II (Festschrift für Rudolf Egger), S. 36—42, Klagenfurt 1953.
- 49) SLIKE POKOJNIKA NA NAŠIM SREDNJEVJEKOVNIM SPOMENICIMA, Glasnik Zem. muzeja, n. s., VIII, str. 131—139, Sarajevo 1953.
- 50) STROHRIŠĆANSKA BAZILIKA U KLOBUKU, Glasnik Zem. muzeja, n. s., IX, str. 189—210, Sarajevo 1954.
- 51) STEČAK KOD SELA TEKIJE, Glasnik Zem. muzeja n. s., IX, str. 273—274, Sarajevo 1954.
- 52) JEDNA KASNOANTIČNA AMAJLIJA IZ BOSNE, »Tkalčićev zbornik« I, str. 25—29, Zagreb 1955.
- 53) RIMSKI MILJOKAZ SA CESTE NARONA-SALONA, Glasnik Zem. muzeja, n. s., X, str. 149—150, Sarajevo 1955.
- 54) MALE: EMIL: LA FIN DU PAGANISME EN GAULE, Glasnik Zem. muzeja, n. s., X, str. 243—245, Sarajevo 1955.
- 55) BAZILIKA U DABRAVINI, Glasnik Zem. muzeja, n. s., XI — Posebno izdanje, 49 stranica, XXII tablice, Sarajevo 1956.
- 56) NADGROBNI RELJEF IZ VIŠNJICE, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku LVI—LIX — »Antidoron...«, str. 108—114, Split 1957.
- 57) EGIPATSKI NALAZI IZ BOSNE, Glasnik Zem. muzeja, n. s., XII, str. 109—125, Sarajevo 1957.
- 58) DIE ALTARBRÜSTUNG DER BASILIKA VON DABRAVINA, Actes du V^e congrès international d'archéologie chrétienne, p. 585—588, Paris 1957.
- 59) PLUTEJI IZ BAZILIKE U ZALOŽJU, Glasnik Zem. muzeja, n. s., XIII, str. 137—145, Sarajevo 1958.
- 60) AD BASANTE, Glasnik Zem. muzeja, n. s., XIII, str. 261—265, Sarajevo 1958.

- 61) IN MEMORIAM D-RU GREGORU ČREMOŠNIKU, Glasnik Zem. muzeja, n. s., XIV, 7—8, Sarajevo 1959.
- 62) IN MEMORIAM D-RU STANKU SIELSKOME, Glasnik Zem. muzeja, n. s., XIV, str. 5—6, Sarajevo 1959.
- 63) BAZILIKE U NEREZIMA I DOCU, Glasnik Zem. muzeja, n. s., XIV, str. 163—173, Sarajevo 1959.
- 64) PLAN DER FRÜHCHRISTLICHEN BASILIKEN BOSNIENS, Akten des XI. internat. Byzantinisten-Kongresses, S. 563—568. München 1960.
Predat u štampu Glasniku Zem. muzeja:
- 65) BAZILIKA U MOKROM.



TABELARNI PREGLEDI



P R E G L E D
SASTAVA PREDSJEDNIŠTVA I NADZORNOG ODBORA
NAUČNOG DRUŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

1952—1955. Vladimir Čavka — predsjednik
Hamdija Kreševljaković — potpredsjednik
Anto Babić — sekretar
Blagoje Kovačević — sekretar Odjeljenja medicinskih nauka
Branislav Đurđev — sekretar Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka
Dragomir Ćosić — sekretar Odjeljenja privredno-tehničkih nauka

Nadzorni odbor: Dragomir Ćosić, Jovan Vuković,
Cvjetko Rihtman

1955—1959. Branislav Đurđev — predsjednik
Dragomir Ćosić — potpredsjednik
Ernest Grin — sekretar
Blagoje Kovačević — sekretar Odjeljenja medicinskih nauka
Anto Babić — sekretar Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka
Nikola Zdanovski — sekretar Odjeljenja privredno-tehničkih nauka

Nadzorni odbor: Pavao Štern, Jovan Vuković,
Cvjetko Rihtman

1959—1961. Vaso Butozan — predsjednik
Ernest Grin — potpredsjednik
Nikola Zdanovski — sekretar
Milivoje Sarvan — sekretar Odjeljenja medicinskih nauka
Milenko Filipović — sekretar Odjeljenja istorijsko-filoloških nauka
Dragomir Ćosić — sekretar Odjeljenja privredno-tehničkih nauka

Nadzorni odbor: Dragomir Ćosić, Milivoje Sarvan,
Pavao Štern

1961—1963. Vaso Butozan — predsjednik
Ernest Grin — potpredsjednik
Nikola Zdanovski — sekretar
Milivoje Sarvan — sekretar Odjeljenja medicinskih nauka
Cvjetko Rihtman — sekretar Odjeljenja istorijsko-filoloških
nauka (ranije M. Filipović)
Dragomir Ćosić — sekretar Odjeljenja privredno-tehničkih
nauka

Nadzorni odbor: Anto Babić, Mladen Deželić,
Josip Ježić

1963—1966. Vaso Butozan — predsjednik
Salko Nazečić — potpredsjednik
Mladen Deželić — sekretar
Nedo Zec — sekretar Odjeljenja medicinskih nauka
Cvjetko Rihtman — sekretar Odjeljenja istorijsko-filoloških
nauka
Edhem Ćamo — sekretar Odjeljenja privredno-tehničkih
nauka

Nadzorni odbor: Ernest Grin, Dragomir Ćosić,
Jovan Vuković



P R E G L E D
BROJA ČLANOVA NAUČNOG DRUŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
(od osnutka do 22. VI 1966. g.)

Redni broj	Ime i prezime	G O D I N A														
		1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966
I. Odjeljenje istorijsko filoloških nauka:																
1.	Branislav Đurđev	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
2.	Anto Babić	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
3.	Hamdija Kreševljaković	r	r	r	r	r	r	r	(*)	—	—	—	—	—	—	—
4.	Dimitrije Sergejevski	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	(*)	—
5.	Cvjetko Rihtman	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
6.	Jovan Vuković	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
7.	Milenko S. Filipović	—	—	—	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
8.	Henrik Barić	—	—	—	r	r	(*)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9.	Salko Nazečić	—	—	—	—	—	—	—	—	—	r	r	r	r	r	r
10.	Alojz Benac	—	—	—	—	—	—	—	—	—	d	d	d	d	d	d
11.	Ilija Kecmanović	—	—	—	—	—	—	—	—	—	d	d	d	d	d	d
12.	Vlado Jokanović	—	—	—	—	—	—	—	—	—	d	d	d	d	d	d
13.	Bogdan Milanković	—	—	—	—	—	—	—	—	—	d	d	d	d	d	d
Ukupno:		6	6	6	8	8	8	7	6	6	11	11	11	11	10	10
II. Odjeljenje medicinskih nauka:																
1.	Vaso Butozan	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
2.	Ernest Grin	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
3.	Nedo Zec	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
4.	Risto Jeremić	(*)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5.	Blagoje Kovačević	r	r	r	r	r	r	r	(*)	—	—	—	—	—	—	—
6.	Vladimir Cavka	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
7.	Pavao Štern	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
8.	Milivoje Sarvan	—	—	—	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
9.	Milivoje Kostić	—	—	—	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
10.	Josip Ježić	—	—	—	—	—	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
11.	Radivoje Milin	—	—	—	d	d	d	d	d	d	r	r	r	r	r	r
Ukupno:		7	6	6	9	9	10	10	10	9	9	9	9	9	9	9
III. Odjeljenje privredno-tehničkih nauka:																
1.	Dragomir Čosić	r	r	r	r	r	r	r	r	d	r	r	r	r	r	r
2.	Nikola Zdanovski	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
3.	Mladen Deželić	—	—	—	—	—	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
4.	Julije Hahamović	—	—	—	d	d	d	d	d	d	r	r	r	r	r	r
5.	Edhem Čamo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	r	r	r	r	r	r
6.	Aleksandar Trumić	—	—	—	—	—	—	—	—	—	r	r	r	r	r	r
7.	Mahmut Bajraktarević	—	—	—	—	—	—	—	—	—	d	d	d	d	d	d
8.	Pavle Fukarek	—	—	—	—	—	—	—	—	—	d	d	d	d	d	d
9.	Dušan Krsmanović	—	—	—	—	—	—	—	—	—	d	d	d	d	d	d
10.	Radoslav Jovanović	—	—	—	—	—	—	—	—	—	d	d	d	d	d	d
11.	Tonko Šoljan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	d	d	d	d	d	d
Ukupno:		2	2	2	3	3	4	4	4	4	11	11	11	11	11	11
Svega redovnih članova:		15	14	14	18	18	20	19	18	17	22	22	22	22	21	21
Svega dopisnih članova:		—	—	—	2	2	2	2	2	2	9	9	9	9	9	9
Umrlo:		1	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	1	—
SVEUKUPNO:		14	14	14	20	20	21	20	19	19	31	31	31	31	30	30

LEGENDA: r = redovni
d = dopisni
(*) = umrli

PREGLED
OSTVARENIH PRIHODA I RASHODA NAUČNOG DRUŠTVA
BOSNE I HERCEGOVINE

Tabela II

Godina	PRIHODI	R A S H O D I								UKUPNO RASHODI
	Iznos dotacije	LIČNI	OPERATIVNI		FUNKCIONALNI					
		Ukupno	Ukupno	Izd. akt. i otk. nauč. gr.	Naučnoist. rad	»Lepenica«	Kongresi i nauč. putov.	Nab. str. knjiga	Veza sa nauč. rad.	
1953.	4.500.000	1.180.750	701.059	1.123.160	—	—	—	—	29.230	3.034.199
1954.	6.500.000	2.124.765	784.500	1.608.699	75.000	—	147.493	191.097	17.714	4.949.268
1955.	9.400.000	2.127.947	1.575.407	5.500.752	154.228	—	307.823	359.170	23.045	10.048.372
1956.	12.000.000	3.039.828	2.072.498	6.439.654	309.940	—	364.627	89.981	66.112	12.382.640
1957.	10.000.000	3.084.367	774.146	6.539.944	429.488	—	787.473	42.125	53.112	11.710.655
1958.	12.500.000	4.116.496	774.158	3.699.027	176.226	1.956.771	379.379	10.000	44.234	11.156.291
1959.	9.400.000	4.921.649	953.980	3.548.839	61.142	701.662	481.712	33.520	62.923	10.765.427
1960.	17.000.000	5.264.790	1.235.247	7.776.981	124.092	445.036	341.127	41.750	170.299	15.399.322
1961.	17.400.000	11.584.365	2.317.418	2.064.486	315.272	770.887	1.108.318	295.435	790.046	19.246.227
1962.	22.500.000	11.959.600	1.256.162	9.482.949	37.810	—	921.981	122.918	104.763	23.886.183
1963.	28.000.000	12.897.683	2.124.343	11.322.221	791.313	—	1.131.560	133.449	331.032	28.731.601
1964.	34.500.000	18.500.830	2.987.195	12.522.471	952.937	—	1.663.903	419.516	334.047	37.380.899
1965.	48.232.000	25.876.708	3.980.801	19.717.044	1.125.670	—	1.799.765	354.346	738.327	53.592.661
1966.	52.000.000	29.927.643	4.421.744	17.337.415	867.674	—	3.387.502	242.865	1.186.025	57.370.868
Svega:	283.932.000	136.607.421	25.958.658	108.683.642	5.420.792	3.874.356	12.822.663	2.336.172	3.950.909	299.654.613

P R E G L E D
IZDAVAČKE DJELATNOSTI NAUČNOG DRUŠTVA
BOSNE I HERCEGOVINE OD 1953. DO KRAJA 1966. GODINE

Tabela III

Odjeljenje	E D I C I J A						Broj radova	Broj autora
	Radovi	Godiš-njak	Posebna izdanja	Djela	Grada	Svega		
privredno-tehničkih nauka	8	—	—	7	3	18	77	90
društvenih nauka	9	3	3	20	9	44	173	177
medicinskih nauka	12	—	1	2	1	16	134	279
Ukupno:	29	3	4+1*)	29	13	79+1*)	384+38*)	546+52*)

*) Pos. izdanja, knjiga III — »Lepenica« zajednička je edicija svih odjeljenja.

PREGLED
STANJA KNJIŽNOG FONDA NAUČNOG DRUŠTVA DO KONCA 1966. GOD.

A) Knjige

Godina	Zamjena	Kupovina	Poklon	Izd. Nauč. društva	SVEGA
1955	163	56	4	5	228
1956	109	8	7	1	353 (125)
1957	224	27	3	4	611 (258)
1958	115	11	3	6	746 (135)
1959	70	18	21	—	855 (109)
1960	215	22	49	4	1.145 (290)
1961	159	84	32	3	1.423 (278)
1962	261	63	8	11	1.766 (343)
1963	120	11	16	2	1.915 (149)
1964	231	39	21	7	2.213 (298)
1965	100	13	17	11	2.354 (141)
1966	196	13	25	10	2.598 (244)
Svega: 1963		365	206	64	— —

B) Periodične publikacije (časopisi)*

Godina	Zamjena	Kupovina	Poklon	Izd. Nauč. društva	SVEGA
1955	35	9	—	2	46
1956	100	14	—	1	161 (115)
1957	39	4	1	1	206 (45)
1958	23	2	—	—	213 (25)
1959	14	7	—	—	252 (21)
1960	16	2	—	—	270 (18)
1961	21	6	—	—	297 (27)
1962	18	3	1	—	319 (22)
1963	10	—	5	—	334 (15)
1964	26	3	—	—	363 (29)
1965	10	1	1	—	375 (12)
1966	3	—	—	—	378 (3)
Svega: 315		51	8	4	

*) Dat je broj naslova časopisa a ne broj godišta.

C) Razmjena

Godina	Br. inst. u zem. sa kojima vršimo razmjenu	Br. inst. u inost. sa kojima vršimo razmjenu	Br. zemalja sa kojima vršimo razmjenu	Svega institucija
1955	19	5	5	24
1956	22 (6)	29 (24)	13	51 (30)
1957	27 (5)	35 (6)	4	62 (11)
1958	35 (8)	37 (2)	—	72 (10)
1959	38 (3)	41 (4)	—	79 (7)
1960	44 (6)	45 (4)	—	89 (10)
1961	48 (4)	50 (5)	—	98 (9)
1962	53 (5)	52 (2)	1	105 (7)
1963	—	55 (3)	—	108 (3)
1964	61 (8)	57 (2)	1	118 (10)
1965	64 (3)	57	24	121 (3)
1966	67 (3)	61 (4)	24	128 (7)